

# **Jesaja 36-66**

Toegelicht & toegepast



# Jesaja 36-66

## **Toegelicht & toegepast**

De heilige van Israël

Ger de Koning & Tony Jonathan

Uitgeverij: Johannes Multimedia  
e-mail: [info@johannes-multimedia.nl](mailto:info@johannes-multimedia.nl)  
website: [www.johannes-multimedia.nl](http://www.johannes-multimedia.nl)

ISBN: 978-90-5798-484-6 (Paperback)  
ISBN: 978-90-5798-486-0 (E-book)  
© 2014 Uitgeverij Johannes Multimedia  
Omslagontwerp: Eva de Vlaming / Theis-Jan Goudswaard  
Lay-out: Jan Noordhoek

Niets uit deze uitgave mag – anders dan voor eigen gebruik – worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt worden d.m.v. druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook zonder de voorafgaande schriftelijke toestemming van ‘Stichting Johannes Multimedia’ of de auteur.

Het gebruik van de Herziene Statenvertaling is in dit commentaar toegestaan onder voorwaarde van de volgende duidelijke copyrightvermelding: De bijbeltekst in deze uitgave is ontleend aan de Bijbel in de Herziene Statenvertaling, © Stichting HSV 2010. Alle rechten voorbehouden, © Stichting HSV en Uitgeverij Jongbloed - Heerenveen.

# Inhoud

<b>Tekstgebruik</b>		13
	Afkortingen	13
	Vertalingen	13
	Verwijzingen	13
	Haakjes	14
<b>Overzicht tussengedeelte – Jesaja 36-39</b>		17
	Jesaja en Hizkia – Assyrië en Babel	17
<b>Jesaja 36</b>		18
	verzen 1-3 Opmars naar Jeruzalem	19
	verzen 4-10 Redevoering van de commandant	20
	vers 11 Verweer van het gezantschap	23
	verzen 12-20 Vervolg van de redevoering	23
	verzen 21-22 Verslag aan Hizkia	25
<b>Jesaja 37</b>		26
	verzen 1-5 Jesaja om voorbede gevraagd	26
	verzen 6-7 Het antwoord van Jesaja	27
	verzen 8-13 Nog een keer de commandant	28
	verzen 14-20 Het gebed van Hizkia	29
	verzen 21-29 De HEERE over Assyrië	30
	verzen 30-35 De HEERE voor Hizkia	33
	verzen 36-38 De vijanden gedood	34
<b>Jesaja 38</b>		36
	verzen 1-3 Ziekte en gebed van Hizkia	36
	verzen 4-8 Belofte van genezing en bevrijding	37
	verzen 9-20 Danklied van Hizkia	39
	verzen 21-22 Geneesmiddel en teken	43

<b>Jesaja 39</b>		45
verzen 1-2	Het gezantschap uit Babel	45
verzen 3-4	Jesaja komt tot Hizkia	47
verzen 5-8	De wegvoering naar Babel voorzegt	48
<b>Overzicht hoofddeel 2.1 – Jesaja 40-48</b>		50
De soevereiniteit en belofte van de HEERE		50
<b>Jesaja 40</b>		51
verzen 1-2	Troost voor Gods volk	53
verzen 3-5	Bereid de weg van de HEERE	56
verzen 6-8	Het vlees tegenover het Woord van God	59
verzen 9-11	Zie, hier is uw God	60
verzen 12-18	God, met niemand te vergelijken	63
verzen 19-20	De nietigheid van een afgod	66
verzen 21-26	Gods verhevenheid	66
verzen 27-31	De eeuwige God geeft de moede kracht	69
<b>Jesaja 41</b>		72
verzen 1-4	De HEERE oordeelt de volken	72
verzen 5-7	Nietigheid van de mens en zijn steun	74
verzen 8-10	De HEERE bemoedigt Israël	74
verzen 11-16	Israël verdelgt zijn vijanden	76
verzen 17-20	Belofte van zegen	80
verzen 21-24	De HEERE daagt de afgoden uit	81
verzen 25-29	De HEERE voorzegt toekomstige dingen	83
<b>Jesaja 42</b>		85
verzen 1-4	De uitverkoren Knecht	85
verzen 5-7	De Knecht geroepen en Zijn werk	89
verzen 8-9	Alleen de HEERE kan voorzeggen	91
verzen 10-12	Oproep om de HEERE te loven	92
verzen 13-17	De HEERE trekt uit	93
verzen 18-19	Doof en blind	95
verzen 20-22	Ziende blind en horende doof	96
verzen 23-25	Indringende vragen	97

<b>Jesaja 43</b>		99
verzen 1-7	De liefhebbende God	99
verzen 8-13	Niemand is met God te vergelijken	103
verzen 14-15	Het instrument tot verlossing	105
verzen 16-21	Een weg voor Gods volk	106
verzen 22-25	Israël en zijn ongerechtigheden	108
verzen 26-28	Waarom het oordeel moet komen	109
<b>Jesaja 44</b>		111
verzen 1-5	De Geest uitgegoten	111
verzen 6-8	Er is geen andere God	113
verzen 9-20	De afgoden bespot	114
verzen 21-23	De HEERE vergeet Zijn volk niet	118
verzen 24-28	De HEERE belooft herstel	119
<b>Jesaja 45</b>		122
verzen 1-8	Kores door de HEERE geroepen	122
verzen 9-13	De HEERE is de Formeerder	125
vers 14	Alleen bij Israël is God	126
verzen 15-17	Schaamte bij de afgodenvereerders	127
verzen 18-19	Het werk van de HEERE	128
verzen 20-21	De afgoden en de HEERE	130
verzen 22-25	Bij de HEERE is gerechtigheid	131
<b>Jesaja 46</b>		134
verzen 1-2	Afgoden moeten gedragen worden	134
verzen 3-4	De HEERE draagt Zijn volk	135
verzen 5-7	De afgoden bespot	136
verzen 8-11	Er is geen andere God	137
verzen 12-13	Zijn gerechtigheid is nabij	138
<b>Jesaja 47</b>		140
verzen 1-4	Het oordeel aangezegd	140
verzen 5-7	Aanleiding tot het oordeel	141
verzen 8-10	Het goddeloze karakter van Babel	142
verzen 11-15	Het onheil is door niets af te weren	143

<b>Jesaja 48</b>		146
verzen 1-2	Israëls belijdenis	146
verzen 3-11	Vroegere en nieuwe dingen	146
verzen 12-16a	De HEERE in Zijn absolute Godheid	149
verzen 16b-19	Luisteren naar Geest en Woord	150
verzen 20-21	Afzondering van het kwaad	152
vers 22	Geen vrede voor de goddelozen	154
<b>Overzicht hoofddeel 2.2 – Jesaja 49-57</b>		155
Het evangelie van de Knecht van de HEERE		155
<b>Jesaja 49</b>		156
verzen 1-7	De Knecht van de HEERE	157
verzen 8-13	Bevrijd en op weg naar hun land	162
verzen 14-16	De HEERE vergeet Zijn volk niet	164
verzen 17-21	Verwondering	165
verzen 22-23	Wie de HEERE verwachten	167
verzen 24-26	De HEERE Redder en Verlosser	168
<b>Jesaja 50</b>		170
verzen 1-3	Vragen van de HEERE	170
verzen 4-7	De gehoorzame Knecht	172
verzen 8-9	Vertrouwen	175
vers 10	Bemoediging voor de trouwe gelovige	176
vers 11	Dreiging voor de ongelovige	177
<b>Jesaja 51</b>		179
verzen 1-3	Voorbeeld van Abraham en Sara	180
verzen 4-8	Het heil van de HEERE is nabij	182
verzen 9-10	Roep om tussenkomst van de HEERE	184
vers 11	De zekere toekomst voor Gods volk	185
verzen 12-16	De HEERE is voor Zijn volk	186
verzen 16-23	Einde aan het lijden van Gods volk	188
<b>Jesaja 52</b>		192
verzen 1-6	Sion uit het stof verhoogd	192
verzen 7-10	De vrede aangekondigd	194



verzen 11-12	Oproep uit Babel te vertrekken	197
verzen 13-15	Verhoofd en verheven	198
<b>Jesaja 53</b>		203
verzen 1-3	Verachting	203
verzen 4-6	Plaatsvervangend lijden	206
verzen 7-9	Lijden, dood en begrafenis	209
verzen 10-12	Resultaten voor de Knecht	212
<b>Jesaja 54</b>		217
verzen 1-3	Jubel van de onvruchtbare	217
verzen 4-8	Ontferming	218
verzen 9-10	Een onwankelbaar verbond	220
verzen 11-17	Sion onaantastbaar	221
<b>Jesaja 55</b>		224
verzen 1-3	Uitnodiging	224
verzen 4-5	Heerschappij van David	227
verzen 6-9	Oproep de HEERE te zoeken	228
verzen 10-11	Gods woord doet wat God behaagt	229
verzen 12-13	Vreugde, vrede en welvaart	230
<b>Jesaja 56</b>		232
verzen 1-2	Doe gerechtigheid	232
verzen 3-8	Vreemdeling en ontmande	233
verzen 9-12	Oordeel over de goddelozen	235
<b>Jesaja 57</b>		238
verzen 1-2	Niemand merkt het op	238
verzen 3-9	De zonden van het volk	239
verzen 10-13a	Leugenachtige gerechtigheid	241
verzen 13b-15	De woonplaats van de HEERE	242
verzen 16-21	Vrede voor de Godvrezenden	243
<b>Overzicht hoofddeel 2.3 – Jesaja 58-66</b>		245
God als Rechter en Redder		245

<b>Jesaja 58</b>		246
verzen 1-5	Vasten van het volk	247
verzen 6-7	Vasten zoals de HEERE het wil	249
verzen 8-12	Belofte van zegen	250
verzen 13-14	Het houden van de sabbat	252
<b>Jesaja 59</b>		254
vers 1	De HEERE kan verlossen en horen	254
verzen 2-8	Scheiding tussen het volk en God	254
verzen 9-15a	De erkenning van het volk	256
verzen 15b-19	Verontwaardiging van de HEERE	259
vers 20	De Verlosser voor Sion	261
vers 21	Geest en Woord	261
<b>Jesaja 60</b>		263
verzen 1-3	Het licht breekt door	263
verzen 4-7	Naar Israël gebracht	264
verzen 8-16	Volken en koningen dienen Israël	266
verzen 17-20	De heerlijkheid van de stad	269
verzen 21-22	Alles is het werk van de HEERE	270
<b>Jesaja 61</b>		272
verzen 1-3	De blijde boodschap	272
verzen 4-9	Herstel van Israël	275
verzen 10-11	Zeer vrolijk in de HEERE	277
<b>Jesaja 62</b>		279
verzen 1-2	Een nieuwe naam	279
vers 3	Wat Sion voor de HEERE betekent	280
verzen 4-5	Sion weer aangenomen	281
verzen 6-7	Aanhoudende voorbede	282
verzen 8-9	Jeruzalem nooit meer prijsgegeven	282
vers 10	Oproep uit Babel weg te trekken	283
verzen 11-12	De HEERE komt als Verlosser	284

<b>Jesaja 63</b>		286
verzen 1-6	De HEERE oordeelt de volken	286
verzen 7-9	De trouw van de HEERE bezongen	288
verzen 10-14	Leiding van de HEERE	290
verzen 15-19	Nood als pleitgrond	292
<b>Jesaja 64</b>		296
verzen 1-5a	Roep om Gods optreden	296
verzen 5b-7	Erkenning dat het oordeel terecht is	298
verzen 8-12	De HEERE en Zijn volk	299
<b>Jesaja 65</b>		301
verzen 1-7	Uitnodiging van de HEERE	301
verzen 8-10	Een overblijfsel en hoop	303
verzen 11-16	De ontrouwen en de getrouwen	304
verzen 17-25	Hemel en aarde vernieuwd	307
<b>Jesaja 66</b>		311
verzen 1-4	Verwerpelijke tempeldienst	311
verzen 5-6	Spotters zullen beschaamd staan	313
verzen 7-11	Een nieuwe geboorte en vreugde	314
verzen 12-14	Jeruzalem, bron van troost en groei	316
verzen 15-17	De HEERE komt om te oordelen	317
verzen 18-21	Een offer voor de HEERE	318
verzen 22-24	Aanbidding en afgrijzen	320



# Tekstgebruik

---

## Afkortingen

Gn	Genesis	Js	Jesaja	Rm	Romeinen
Ex	Exodus	Jr	Jeremia	1Ko	1 Korinthiërs
Lv	Leviticus	Kl	Klaagliederen	2Ko	2 Korinthiërs
Nm	Numeri	Ez	Ezechiël	Gl	Galaten
Dt	Deuteronomium	Dn	Daniël	Ef	Efeziërs
Jz	Jozua	Hs	Hosea	Fp	Filippiërs
Ri	Richteren	Jl	Joël	Ko	Kolossers
Ru	Ruth	Am	Amos	1Th	1 Thessalonicers
1Sm	1 Samuel	Ob	Obadja	2Th	2 Thessalonicers
2Sm	2 Samuel	Jn	Jona	1Tm	1 Timotheüs
1Kn	1 Koningen	Mi	Micha	2Tm	2 Timotheüs
2Kn	2 Koningen	Na	Nahum	Tt	Titus
1Kr	1 Kronieken	Hk	Habakuk	Fm	Filemon
2Kr	2 Kronieken	Zf	Zefanja	Hb	Hebreeën
Ea	Ezra	Hg	Haggäi	Jk	Jakobus
Ne	Nehemia	Zc	Zacharia	1Pt	1 Petrus
Es	Esther	Ml	Maleachi	2Pt	2 Petrus
Jb	Job	Mt	Mattheüs	1Jh	1 Johannes
Ps	Psalmen	Mk	Markus	2Jh	2 Johannes
Sp	Spreuken	Lk	Lukas	3Jh	3 Johannes
Pr	Prediker	Jh	Johannes	Jd	Judas
Hl	Hooglied	Hd	Handelingen	Op	Openbaring

## Vertalingen

Alle tekstaanhalingen uit het Oude Testament komen uit de Herziene Statenvertaling (HSV). Als er gebruik wordt gemaakt van de oorspronkelijke Statenvertaling, wordt dat aangegeven door de afkorting SV. Voor tekstaanhalingen uit het Nieuwe Testament gebruik ik de herziene Voorhoeve-uitgave ook wel Telosvertaling genoemd.

## Verwijzingen

Nog een opmerking over de tekstverwijzingen. Tekstverwijzingen worden zoveel mogelijk voluit in tekstblokken geciteerd. In die gevallen is heen en weer bladeren in de Bijbel niet nodig. Dat geldt ook voor de verwijzing naar teksten in *Jesaja 36-66*. De tekst van *Jesaja 36-66* staat in dit commentaar. Als in een bepaald gedeelte van het commentaar

naar meerdere teksten wordt verwezen, is het vanwege de beperkte ruimte niet altijd mogelijk al die teksten te citeren. In die gevallen worden tekstverwijzingen voorafgegaan door 'zie'. De lezer kan de aangegeven teksten zelf in de Bijbel opzoeken.

## Haakjes

In de bijbelgedeelten van het Oude Testament worden twee soorten haakjes gebruikt:

### *Ronde haakjes ( )*

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

### *Vierkante haakjes [ ]*

Deze haakjes staan om woorden die in de gedrukte uitgave van de Herziene Statenvertaling cursief staan. Omdat in dit boek de hele tekst cursief wordt weergegeven, worden deze haakje gebruikt om de woorden te markeren die cursief in de gedrukte uitgave staan. Deze haakjes geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands zijn ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken.

In de bijbelgedeelten van het Nieuwe Testament worden drie soorten haakjes gebruikt. In het 'Voorwoord' van de Telosvertaling wordt hierover het volgende gezegd:

### *Ronde haakjes ( )*

Deze dienen uitsluitend om het lezen en begrijpen van de tekst te vergemakkelijken; zij geven aan dat een bepaald gedeelte een soort tussenzin vormt die de eigenlijke loop van het verhaal of het betoog enigszins onderbreekt.

### *Vierkante haakjes [ ]*

Deze geven aan dat de ingesloten woorden niet in de grondtekst voorkomen, maar in het Nederlands moeten worden ingevoegd om de tekst begrijpelijk te maken; deze woorden moeten dus altijd gelezen

worden. Met name het (bepaalde) lidwoord ontbreekt nogal eens in het Grieks, waar dat in het Nederlands wel noodzakelijk is; aangezien verschillende uitleggers van mening zijn dat het al of niet voorkomen van het lidwoord vaak van grote betekenis is, is ernaar gestreefd dit overal in de vertaling tussen haakjes te plaatsen waar het in de grondtekst ontbreekt.

*Scherpe haakjes < >*

Deze geven aan dat de ingesloten woorden in sommige handschriften wel en in andere niet voorkomen.





## Overzicht tussengedeelte – Jesaja 36-39

### Jesaja en Hizkia – Assyrië en Babel

Het tussengedeelte omvat de *hoofdstukken* 36-39 en is als volgt onder te verdelen:

1. De belegering en bevrijding van Jeruzalem (*Js 36:1-37:38*)
2. De ziekte van Hizkia (*Js 38:1-22*)
3. Gezantschap uit Babel (*Js 39:1-8*)

## Jesaja 36

De hoofdstukken 36-39 bevatten het historische deel van het boek *Jesaja*. Ze komen grotendeels overeen met de beschrijving van de geschiedenis van Hizkia in 2 *Koningen* 18-20 en 2 *Kronieken* 29-32. De geschiedenissen die in 2 *Koningen* en 2 *Kronieken* vermeld staan, zijn een onderdeel van "het gezicht van Jesaja" (Js 1:1; 2Kr 32:32).

Dat deze geschiedenissen ook door Jesaja worden beschreven, betekent dat ze ook een profetische betekenis hebben. De historische beschrijving van de aanval van de Assyrische legers van Gods volk en Gods redding van Zijn volk in de hoofdstukken 36-37 is een voorbeeld van wat in de eindtijd zal gebeuren. Hetzelfde geldt voor de hoofdstukken 38-39, waarin de ziekte tot de dood van Hizkia en zijn herstel en het bezoek van het gezantschap uit Babel worden beschreven. Dat vertelt ons over de ballingschap van het volk en de bevrijding daaruit. Beide gebeurtenissen vinden kort daarna plaats, maar zien ook op de eindtijd.

De hoofdstukken 36-37, waarin het gaat over de invasie en de smadelijke aftocht van de Assyriërs, vormen de historische vervulling en illustratie van wat Jesaja in de voorgaande jaren heeft voorzien en wat in de hoofdstukken 7-35 staat opgetekend (zie Js 10:12-19,33-34; 14:24-25; 30:28-31; 31:8). De hoofdstukken 38-39 met daarin het verhaal van de ziekte, het herstel en het falen van Hizkia, vormen de historische basis voor het tweede grote deel van het boek *Jesaja*, de hoofdstukken 40-66.

In het profetische voorgaande deel heeft de profeet het doen en laten van de Assyriërs beschreven. Ook heeft hij Gods volk erop gewezen dat deze vijand hen in het nauw zou brengen vanwege hun ontrouw tegenover de HEERE. Hij heeft hen krachtig toegesproken om zich niet tot het sluiten van anti-Assyrische bondgenootschappen te laten misleiden. God gebruikte de Assyriërs als tuchtroede voor Zijn volk. De enige weg om gered en gelukkig te worden was die van bekering en vertrouwen op de HEERE.

Jesaja heeft er ook telkens over gesproken dat de HEERE de Assyriërs zou verdelgen. In de hoofdstukken 36-37 zien we de andere kant. We zien hoe Jesaja Hizkia bemoedigt als deze door de Assyriërs in het nauw wordt gebracht. Hizkia was een vrome koning. Hij is een type van het gelovig overblijfsel van Israël in de toekomst. De HEERE wil Israël

redden en als dienaar gebruiken, maar dat kan slechts als Israël de weg van het geloofsvertrouwen wil bewandelen. God bemoedigt altijd hen die op Hem vertrouwen. Voor de ongelovigen heeft God zulke bemoedigingen niet. Zij vertrouwen ook niet op Hem en zoeken hun steun bij bondgenoten (*zie Js 7*).

### **Opmars naar Jeruzalem** | *verzen 1-3*

*1 In het veertiende jaar van koning Hizkia gebeurde het dat Sanherib, de koning van Assyrië, optrok tegen alle versterkte steden van Juda en ze innam.*

*2 De koning van Assyrië zond de commandant van Lachis naar Jeruzalem, naar koning Hizkia, met een sterke legermacht. Hij stelde zich op bij de waterloop van de bovenvijver, op de hoofdweg naar het Blekersveld. 3 Toen ging Eljakim, de zoon van Hilkia, het hoofd van de hofhouding, [de stad] uit naar hem toe, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier.*

Hizkia is een vrome koning. De HEERE is met hem. Toen Sargon, de vader van Sanherib, vier jaar daarvoor stierf, heeft Juda samen met vele andere volken, waaronder Egypte, het juk van de koning van Assyrië van zich afgeworpen en diende hem niet meer (*zie vers 5b; 2Kn 18:5-7*). Daarom is Sanherib ten slotte ook tegen Juda opgetrokken en heeft alle versterkte steden – zesenzeventig in getal – ingenomen, behalve Jeruzalem (*vers 1*). De laatste versterkte stad, Lachis, is bijna gevallen. Een belangrijk deel van het leger van Egypte is bij de slag te Eltekeh, dertig kilometer ten westen van Jeruzalem, verslagen. Daarmee zijn de profetieën over Egypte vervuld (*zie Js 20,30,31*).

De opmars naar Jeruzalem in 701 v. Chr. is al eerder door Jesaja beschreven (*zie Js 10:28-32*). Jeruzalem wordt op een wonderlijke wijze bewaard en de vijand op een bovennatuurlijke wijze vernietigd (*Js 37:36*). Uiteindelijk gaat het hier in *Jesaja 36-37* om het einde van de tijden van de volken, de volle verlossing van Israël en het begin van het vreedrijk.

Aan wat dan in *vers 2* volgt, gaat vooraf wat in *2 Koningen 18:14-16* staat. Daar lezen we dat Hizkia het benauwd krijgt en een gezantschap naar de koning van Assyrië zendt om hem om de voorwaarden te vragen om de dreiging af te kopen. De koning van Assyrië legt hem een zware schatting op die Hizkia met alle mogelijke middelen betaalt. In plaats

van nu weg te trekken zendt de koning van Assyrië zijn commandant van Lachis – een belangrijke stad in Judéa tussen Jeruzalem en de Middellandse Zee, die hij had ingenomen – met een groot leger naar Jeruzalem (vers 2). Hij pleegt dus verraad (Js 33:1). Zo is de vijand. Na het geld wil hij ook de zielen.

De commandant (Rabsake, ofwel hoofdofficier) stelt zich op bij de plaats waar Jesaja koning Achaz, de vader van Hizkia, heeft ontmoet en hem de opmars en verovering van Juda door de koning van Assyrië heeft voorgezegd (Js 7:3). De Heilige Geest wijst ons op deze wijze op het contrast tussen het geloof van Hizkia en het ongeloof van Achaz. Het is een plaats die spreekt van reinigen (water) en wit maken (Blekersveld) die beide alleen door geloofsvertrouwen verkregen worden.

Nadat de commandant om de koning heeft geroepen (zie 2Kn 18:18), zendt Hizkia drie voornamen ambtenaren (vers 3) naar de plaats van ontmoeting. Hizkia gaat dus niet zelf, mogelijk ook omdat hij op dat moment ziek is (Js 38:1).

#### **Redevoering van de commandant | verzen 4-10**

*4 Daarop zei de commandant tegen hen: Zeg toch tegen Hizkia: Dit zegt de grote koning, de koning van Assyrië: Wat is dit voor vertrouwen dat u koestert? 5 Ik zeg (maar het is lippentaal): Er is beraad en [gevechts]kracht voor de oorlog. Op wie stelt u nu uw vertrouwen, dat u tegen mij in opstand komt? 6 Zie, u vertrouwt op die geknakte rietstaf, op Egypte. Maar als iemand daarop leunt, dringt hij in zijn hand en doorboort die. Zo is de farao, de koning van Egypte, voor allen die op hem vertrouwen. 7 En als u tegen mij zegt: Wij vertrouwen op de HEERE, onze God – is Hij het niet van Wie Hizkia de hoogten en altaren verwijderd heeft? En heeft [Hizkia] niet en tegen Juda en tegen Jeruzalem gezegd: Voor dit altaar moet u zich neerbuigen?*

*8 Nu dan, ga toch een weddenschap aan met mijn heer, de koning van Assyrië: ik geef aan u tweeduizend paarden, als u van uw kant daarvoor de ruiters kunt leveren! 9 En hoe zou u [ooit] een aanval kunnen keren van een enkele landvoogd van de geringste dienaren van mijn heer? U vertrouwt voor uzelf echter op Egypte vanwege [zijn] strijdwagens en ruiters.*

*10 Nu dan, ben ik buiten [de wil van] de HEERE tegen dit land opgetrokken om het te gronde te richten? De HEERE heeft tegen mij gezegd: Trek tegen dit land op en richt het te gronde!*

De commandant, die ook Hebreeuws spreekt, begint tegen de afvaardiging van Hizkia een snoevende redevoering (*verzen 4-10*). Hij bewijst een geslepen diplomaat te zijn. Hij stelt zijn koning voor in al zijn macht. Tegenover die grootheid plaatst hij de totale hulpeloosheid van alles waarop Hizkia – die hij bewust geen koning noemt – en het volk vertrouwen. Op deze manier wil hij zijn tegenstanders angst aanjagen, zodat ze elke weerstand als zinloos opgeven.

De commandant vertegenwoordigt zijn grote koning en spreekt namens hem (*vers 4*). Eerst neemt hij het vertrouwen van het volk op de korrel. Als het vertrouwen maar kan worden aangetast, ligt de overwinning zonder langdurige strijd binnen handbereik. Ook voor ons is dit een belangrijke vraag: Waarop is ons vertrouwen gebaseerd? Zodra ons vertrouwen op de Heer weg is, heeft de vijand de overwinning behaald.

De commandant noemt drie dingen waarop Hizkia en het volk volgens hem vertrouwen. Vertrouwen ze soms op propaganda, op stevige uitspraken, op het elkaar moed inspreken (*vers 5*)? Praten over beleid is niet hetzelfde als het krachtig uitvoeren ervan. Nee, met een grote mond of wollige taal win je geen oorlog. Vertrouwen ze dan op iemand anders? Ja, hij weet het wel, ze vertrouwen op Egypte (*vers 6*). Maar ook dat vertrouwen zal niet baten. Het zal zich zelfs tegen hen keren. Ze zullen in plaats van erdoor geholpen te worden, erdoor verwond raken.

De commandant praat hier in dezelfde geest als Jesaja (*Js 30:3,5; zie en vgl. ook Ez 29:6-7*). Dit zal hun vertrouwen een extra knak hebben gegeven. Jesaja heeft Juda op hun vertrouwen op Egypte aangesproken en ernstig voor de gevolgen gewaarschuwd. Nu horen ze het uit de mond van de vijand die Jeruzalem omsingeld heeft. De commandant is dus op de hoogte van hun plan om Egypte als bondgenoot in te schakelen!

Hier zien we dat het zoeken van bescherming bij mensen tegen andere mensen faalt. Alleen als we onze bescherming bij de Heer zoeken, zullen we niet beschaamd uitkomen. Niet dat Hizkia zelf dit verbond had gesloten. Dat hadden de verantwoordelijke leiders gedaan die niet het geloof van Hizkia hadden. Toch wordt het tot Hizkia gezegd, want

hij is de koning en dus eindverantwoordelijk of hij er nu van wist of niet.

De commandant heeft nog een pijl op zijn boog. Met de vorige twee pijlen mikte hij vooral op het volk en zijn leiders. Nu wil hij Hizkia treffen. Die heeft hoog opgegeven van zijn vertrouwen op de HEERE (*vers 7*). Het volk heeft hem daarin nagesproken. Maar Wie is eigenlijk die God? Het is een God van Wie je blijkbaar zomaar altaren kunt weghalen en Die daar niets tegen doet. En dan bepaalt Hizkia dat die God ook nog slechts voor één bepaald altaar kan worden aanbeden! Wat is dat voor een God?

Het zaaien van twijfel aangaande God is altijd het sterkste wapen van de satan geweest. Als ons vertrouwen niet is gebaseerd op de God Die Zich heeft geopenbaard in de Bijbel als Zijn volmaakte Woord en in Zijn Zoon Jezus Christus, zal de satan erin slagen twijfel bij ons te zaaien. Er is slechts één voorwerp van aanbidding en dat is de Heer Jezus. Al het andere moet worden verwijderd. De wereld zal dat bekrompenheid noemen, voor de gelovige betekent elke verwijdering van het verkeerde meer vrijheid.

Weer gaat de commandant spotten over de machteloosheid van Hizkia (*vers 8*). In grote arrogantie stelt hij voor een weddenschap aan te gaan. Hij geeft tweeduizend paarden als Hizkia daarvoor tweeduizend ruiters kan leveren. Daarmee benadrukt hij de hopeloze positie van Hizkia. Daartegenover verheft hij de heldhaftigheid van zelfs de geringste soldaten van het leger van zijn heer (*vers 9*). Ja, hij wil wel geloven dat Hizkia (in werkelijkheid de leiders van het volk) zijn vertrouwen op Egypte heeft gevestigd (*Js 31:1*). Hizkia heeft immers zelf geen enkele kracht?

In zijn ontmoedigingsretoriek schiet de commandant zijn laatste pijl af. Die gaat over de wil van de HEERE (*vers 10*). Misschien heeft hij wel gehoord van de profetie van Jesaja in *hoofdstuk 10:5* en speelt hij daarop in. Heel overtuigd zegt hij dat de HEERE hem heeft gezonden met de opdracht het land te verwoesten. Zo'n verwijzing naar de wil van de HEERE moet Hizkia toch wel het laatste restje moed ontnemen.

Een dergelijke bewering werkt zeer verlamdend bij mensen die geen eigen omgang met de Heer hebben en niet zelfstandig met Gods Woord bezig zijn om Zijn wil te leren kennen.

**Verweer van het gezantschap** | vers 11

*11 Toen zeiden Eljakim, Sebna en Joah tegen de commandant: Spreek toch Aramees tegen uw dienaren, want dat verstaan wij. Spreek tegen ons geen Judees ten aanhoren van het volk dat op de [stads]muur is.*

Het lijkt erop dat de commandant zijn doel heeft bereikt. De afgevaardigden zijn bang dat het volk onder de indruk zal komen van de toespraak van de commandant. Nederig, bijna slaafs (ze spreken tot hem over zichzelf als “uw dienaren”), in elk geval in een houding die het volk van God onwaardig is, vragen ze de commandant niet meer in het Judees (Hebreeuws) te spreken maar in het Aramees (vers 11). Aramees was in die tijd de taal die door diplomaten werd gebruikt bij internationaal overleg. De massa van het volk verstond die taal niet.

Als toepassing kunnen we zeggen dat de vijand gebruikmaakt van een combinatie van bijbelse uitdrukkingen en de moderne theologie om ons geloof te ondermijnen.

**Vervolg van de redevoering** | verzen 12-20

*12 Maar de commandant zei: Heeft mijn heer mij [alleen] naar uw héér en naar ú gestuurd om deze woorden te spreken? Is het [ook] niet naar de mannen die [daar] op de muur zitten, [om hun te zeggen] dat zij met u hun [eigen] uitwerpselen zullen eten en hun [eigen] urine drinken?*

*13 En de commandant stelde zich op, riep met luide stem in het Judees en zei: Luister naar de woorden van de grote koning, de koning van Assyrië! 14 Dit zegt de koning: Laat Hizkia u niet bedriegen, want hij zal u niet kunnen redden.*

*15 Laat Hizkia u ook niet doen vertrouwen op de HEERE door te zeggen: De HEERE zal ons zeker redden, deze stad zal niet gegeven worden in de hand van de koning van Assyrië.*

*16 Luister niet naar Hizkia, want dit zegt de koning van Assyrië: Geef u aan mij over, kom uit [de stad] naar mij toe. Dan mag ieder eten van zijn [eigen] wijnstok en ieder van zijn [eigen] vijgenboom, en ieder water drinken uit zijn [eigen] put, 17 totdat ik kom en u meevoer naar een land als uw [eigen] land, een land van koren en nieuwe wijn, een land van brood en wijngaarden.*

*18 Laat Hizkia u niet misleiden door te zeggen: De HEERE zal ons redden. Hebben de goden van de volken, ieder zijn [eigen] land, gered uit de hand van de koning van Assyrië? 19 Waar zijn de goden van Hamath en Arpad? Waar zijn de goden van Sefarvaïm? Hebben zij Samaria dan soms uit mijn hand gered? 20 Wie onder al de goden van deze landen zijn er die hun land uit mijn hand gered hebben? Zou de HEERE Jeruzalem dan wél uit mijn hand redden?*

De commandant gebruikt het onderdanige verzoek van het gezantschap (zie vers 11) om het volk nog dieper te vernederen (vers 12). Waarvoor zij bang zijn, is precies wat hij wenst. Hij doet er nog een schepje bovenop. Hij schildert de mannen af als zozeer uitgehongerd dat ze hun eigen ontlasting en urine tot zich nemen. Niet dat dit nu al de situatie is, maar hij voorspelt dat het zo zal worden. Daarom doen ze er beter aan zich maar over te geven. Dan zullen ze het beter krijgen, zoals hij verderop zegt.

De commandant komt nog dichterbij om nog beter gehoord te worden (vers 13). Iedereen moet horen wat de grote koning van Assyrië te zeggen heeft. Hizkia moeten ze niet vertrouwen (vers 14). Dat is een bedrieger die hen niet zal kunnen redden. Ook de praatjes van Hizkia over de HEERE, dat Hij zou kunnen redden, moeten ze niet geloven (vers 15).

Dan vraagt de commandant om overgave en om uit de stad naar hem toe te komen (vers 16). Als ze dat doen, mogen ze zich eerst te goed doen aan hun eigen vruchtbomen en aan water uit hun eigen put. Daarna zal hij hun een land geven dat net zo goed is als dat waarin ze nu wonen (vers 17). Daarmee maakt hij een toespeling op de ballingschap, maar stelt die als aangenaam voor.

Weer stelt hij het vertrouwen op de HEERE, waartoe Hizkia heeft opgeroepen, als zinloos voor (verzen 18-20). Nog eens wijst hij op onloochenbare wapenfeiten. In zijn hoogmoed stelt hij de HEERE op één lijn met de machteloze afgoden van andere overwonnen landen. Het is een list van de satan om ook vandaag de God van de Bijbel, de God en Vader van onze Heer Jezus Christus, op één lijn te stellen met de afgoden van de islam en het boeddhisme.

Bij het opsommen van de goden van de diverse landen moet de naam van "Samaria" (vers 19) de gezanten van Hizkia en het volk dat meeluissterde, bijzonder hebben getroffen. Samaria was immers hun broeder-



volk dat juist vanwege hun afgoderij door de HEERE was overgeleverd in de hand van de koning van Assyrië, die hen had weggevoerd en verstrooid.

**Verslag aan Hizkia** | *verzen 21-22*

*21 Maar zij zwegen en antwoordden hem met geen woord, want het gebod van de koning was dit: U mag hem niet antwoorden.*

*22 Toen kwam Eljakim, de zoon van Hilkia, het hoofd van de hofhouding, met Sebna, de schrijver, en Joah, de zoon van Asaf, de kanselier, in gescheurde kleren naar Hizkia toe. Zij vertelden hem de woorden van de commandant.*

De woorden van de commandant hebben niet het door hem beoogde effect. Het volk gaat niet in discussie en raakt ook niet in paniek, maar zwijgt (*vers 21*). Deze reactie had Hizkia bevolen. Dat wil niet zeggen dat de woorden van de commandant helemaal niets hebben gedaan. De afgevaardigden zijn er diep van onder de indruk geraakt (*vers 22*). Hun gescheurde kleding spreekt van een diepe verontwaardiging over de Godslasterlijke woorden van de commandant. De toestand lijkt hun hopeloos. Zo doen ze Hizkia verslag.

## Jesaja 37

### **Jesaja om voorbede gevraagd** | *verzen 1-5*

*1 Zodra koning Hizkia [dat] hoorde, gebeurde het dat hij zijn kleren scheurde, zich in een rouwgewaad hulde en het huis van de HEERE binnenging.*

*2 Verder stuurde hij Eljakim, het hoofd van de hofhouding, Sebna, de schrijver, en de oudsten van de priesters, gehuld in rouwgewaden, naar Jesaja, de profeet, de zoon van Amoz. 3 Zij zeiden tegen hem: Dit zegt Hizkia: Deze dag is een dag van benauwdheid, bestraffing en belediging; ja, de kinderen staan op het punt geboren te worden, maar er is geen kracht om te baren. 4 Misschien zal de HEERE, uw God, de woorden horen van de commandant, die zijn heer, de koning van Assyrië, gestuurd heeft om de levende God te honen, en zal Hij hem straffen om de woorden die de HEERE, uw God, gehoord heeft. Wilt u dan een gebed opzenden voor het overblijfsel dat er [nog] te vinden is?*

*5 Toen kwamen de dienaren van koning Hizkia bij Jesaja.*

Bij het horen van het verslag maakt grote verslagenheid zich van Hizkia meester. Evenals de afgevaardigden hebben gedaan, scheurt Hizkia zijn kleren (*vers 1*). Hij geeft uiting aan zijn smart en verootmoediging door een rouwgewaad aan te doen. Zo gaat hij het huis van de HEERE binnen om in zijn nood het aangezicht van de HEERE te zoeken.

Hij voelt echter tegelijk behoefte aan de steun van Jesaja (*vers 2*). Daarom stuurt hij een gezantschap naar Jesaja dat bestaat uit enkele hoge beambten en oudsten van de priesters. Zij zijn evenals Hizkia gekleed in een rouwgewaad. Hun uiterlijk past bij wat zij Jesaja te zeggen hebben. Zij vertellen hem van de zware nood waarin Jeruzalem zich bevindt. De "benauwdheid" kunnen we verbinden met de gevoelens van personen, de "bestrafing" met wat de stad overkomt en de "belediging" met wat de HEERE wordt aangedaan. De nood drukt zo zwaar, dat er geen kracht is om te baren (*vers 3*). Het betekent dat zij op dat kritische moment hulpeloos en krachteloos zijn, waardoor de ondergang vaststaat.

Maar met een voorzichtig “misschien” geven ze aan dat er mogelijk toch nog een sprankje hoop is (vers 4). Er is niets in hun verzoek wat wijst op een eis of dat ze menen recht te hebben op uitredding. Met dit verzoek erkennen ze dat ze alleen op genade hopen. Dit doet denken aan de werkzaamheid van “de Geest van de genade en van de gebeden” (Zc 12:10). Hun hoop ligt in de trouw van de HEERE aan Zichzelf en aan een door Hem uitverkoren overblijfsel (zie en vgl. Zc 13-14). De vijand heeft het gewaagd “om de levende God te honen” (zie en vgl. 1Sm 17:26). Zou Jesaja dan niet willen bidden dat de HEERE om de eer van Zijn Naam het overblijfsel uit de greep van deze vijand bevrijdt? Met deze boodschap komt de afvaardiging bij Jesaja (vers 5).

### Het antwoord van Jesaja | verzen 6-7

*6 En Jesaja zei tegen hen: Dit moet u tegen uw heer zeggen: Zo zegt de HEERE: Wees niet bevreesd voor de woorden die u gehoord hebt, [de woorden] waarmee de knechten van de koning van Assyrië Mij gelasterd hebben. 7 Zie, Ik geef een geest in hem, dat hij een gerucht zal horen en zal terugkeren naar zijn land. Dan zal Ik hem in zijn land door het zwaard neervellen.*

Het geloof van Hizkia blijft niet onbeantwoord. God verzuimt nooit iemand te antwoorden die Hem alles overgeeft. Hij heeft beloofd: “Roep Mij aan in de dag van benauwdheid; Ik zal u eruit helpen en u zult Mij eren” (Ps 50:15). Het antwoord dat Jesaja heeft, is heel bemoedigend. Hij hoeft niet eerst te bidden, want de HEERE heeft hem al een woord gegeven dat hij mag meegeven aan dit gezantschap (vers 6). Ze mogen naar Hizkia gaan met de bemoedigende boodschap: “Wees niet bevreesd.” Zo heeft Jesaja het eerder ook tegen Achaz gezegd (Js 7:4), maar die heeft helaas met deze bemoediging niets gedaan. Het woord van de profeet heeft alleen een krachtige uitwerking voor wie wil geloven.

Hizkia hoeft niet bang te zijn voor alles wat de boodschappers van de koning van Assyrië hebben gezegd en waarmee ze de HEERE hebben gelasterd. “Ja, hij strekt zijn hand tegen God uit, en hij verheft zich tegen de Almachtige” (Jb 15:25). Hij zal spoedig leren hoe dwaas het is om tegen de Almachtige te strijden. De HEERE zal op eenvoudige wijze een einde maken aan het beleg. Hij zal er gewoon voor zorgen dat deze vijandige koning een gerucht zal horen dat hem naar zijn land zal doen terugke-

ren (vers 7; vgl. Sp *Het hart van een koning is in de hand van de HEERE [als] waterbeken, 21:1). Daar zal Hij neigt het tot alles wat Hem behaagt. (Sp 21:1)*

hij aan zijn einde komen. Zo machtig is de HEERE en zo krachteloos is deze koning.

### **Nog een keer de commandant** | verzen 8-13

*8 Toen keerde de commandant terug en trof de koning van Assyrië aan, in strijd gewikkeld met Libna. Hij had namelijk gehoord dat hij uit Lachis was vertrokken. 9 Toen [Sanherib] over Tirhaka, de koning van Cusj, hoorde zeggen: Hij is uitgetrokken om tegen u te strijden – toen hij dat hoorde, stuurde hij [opnieuw] gezanten naar Hizkia om te zeggen: 10 Dit moet u tegen Hizkia, de koning van Juda, zeggen: Laat uw God, op Wie u vertrouwt, u niet bedriegen door te zeggen: Jeruzalem zal niet in de hand van de koning van Assyrië gegeven worden. 11 Zie, u hebt zelf gehoord wat de koningen van Assyrië met al de landen hebben gedaan door ze met de ban te slaan. En zou ú [dan] gered worden? 12 Hebben de goden van de volken die mijn vadersen te gronde gericht hebben, hen gered: Gozan, Haran, Rezefen de zonen van Eden die in Telassar waren? 13 Waar is de koning van Hamath, de koning van Arpad, de koning van de stad Sefarvaïm, van Hena en van Iva?*

Na de, blijkbaar negatieve, reactie van Hizkia op de dreigende grootspraak van de commandant keert deze terug naar zijn heer om hem verslag te doen (vers 8). De koning van Assyrië bevindt zich dan met een leger te Libna. Na het verslag van de commandant zou de koning zeker tegen Jeruzalem zijn opgetrokken, ware het niet dat hij een gerucht hoort, waardoor hij niet optrekt (vers 9) om, samen met de legermacht die al om Jeruzalem ligt, de stad in te nemen. Dit is een vervulling van het eerste deel van de toezegging van de HEERE in vers 7.

Wat de koning nog wel doet, is Hizkia nog een keer duidelijk voorhouden dat hij niet de illusie moet koesteren dat Jeruzalem gespaard blijft (vers 10). In het vorig hoofdstuk beschuldigt hij Hizkia ervan dat deze zijn volk bedriegt. Hij probeert nu nog een keer het geloof van Hizkia te ondermijnen, door hem te schrijven dat zijn vertrouwen op zijn God ijdel zal blijken te zijn. Hizkia heeft toch zeker wel gehoord dat niemand voor de koningen van Assyrië heeft kunnen standhouden (vers 11)? Hij moet niet denken dat hij dan wel gered zal worden.

Het woord “zie” wil zeggen dat wat de koning nu zegt, feiten zijn die iedereen weet. Het sterke argument van de koning bestaat uit concrete feiten die allemaal na te trekken zijn. Al de goden van die volken hebben die volken niets gebaat (*vers 12*). Voor Sanherib is de God van Israël niet anders dan alle andere goden. Laat Hizkia maar eens vertellen waar al de koningen van die overwonnen volken zijn (*vers 13*). Hizkia zal in hun lot delen.

Met uitzondering van de levende God is de argumentatie van Sanherib sterk en onweerlegbaar. Maar de uitzondering is geen kleinigheid. Dat de God van Israël, de levende God Die hemel en aarde geschapen heeft, niet meer is dan de afgoden van andere volken, is de grootste vergissing die Sanherib en met hem de rest van de wereld kan maken. De koning van Assyrië zal spoedig het verschil leren kennen tussen de dode afgoden van de heidenen en de levende God op Wie Hizkia vertrouwt.

### Het gebed van Hizkia | *verzen 14-20*

*14 Toen Hizkia de brieven uit de hand van de gezanten had ontvangen en die had gelezen, ging hij op naar het huis van de HEERE. Vervolgens spreidde Hizkia die [brieven] uit voor het aangezicht van de HEERE, 15 en Hizkia bad tot de HEERE:*

*16 HEERE van de legermachten, God van Israël, Die tussen de cherubs troont, U bent het, U alleen bent de God van alle koninkrijken van de aarde, Ú hebt de hemel en de aarde gemaakt. 17 Neig, HEERE, Uw oor, en luister; open, HEERE, Uw ogen en zie. Hoor al de woorden van Sanherib die hij gestuurd heeft om de levende God te honen. 18 Het is waar, HEERE, de koningen van Assyrië hebben al die landen met hun grondgebied verwoest, 19 en hun goden hebben zij prijsgegeven aan het vuur. Het waren immers geen goden, maar het was het werk van mensenhanden, hout en steen. Daarom hebben zij die vernield.*

*20 Nu dan, HEERE, onze God, verlos ons uit zijn hand. Dan zullen alle koninkrijken van de aarde weten dat U de HEERE bent, U alleen.*

De koning van Assyrië heeft de boodschap van de vorige verzen schriftelijk aan Hizkia gezonden. Als Hizkia de inhoud ervan tot zich heeft genomen, gaat hij weer naar de tempel (*vers 14; zie ook vers 1*). In het begin van de dreiging was Hizkia ook naar de tempel gegaan, maar

toen om het goud eruit weg te nemen en dat aan Sanherib te geven om de dreiging af te kopen (zie 2Kn 18:15-16). Nu staat er dat hij 'opgaat naar het huis van de HEERE' om zijn nood aan de HEERE voor te leggen.

Eerst legt hij de brieven open voor het aangezicht van de HEERE neer, als het ware om Hem de brieven te laten lezen. Dan bidt hij (vers 15) en legt zijn nood aan de HEERE voor. Hij maakt zijn probleem tot een probleem van de HEERE. Het gebed dat Hizkia uitspreekt, is een van de mooiste uitingen van een bezwaard hart dat we in de Schrift opgetekend vinden. Het is kort en doelgericht. Het is zuiver in zijn bewoordingen.

Hij begint met de grootheid van de HEERE uit te spreken (vers 16). Bij die grootheid moet elke aardse tegenstand in het niet verdwijnen. Niet dat Hizkia nu geen moeilijkheden meer ziet. Hij vraagt aan die grote God Zich niet blind en doof te houden voor zijn smeking. Hij vraagt de HEERE om al de snoevende woorden die Sanherib tegen Hem heeft gesproken niet langs Zich heen te laten gaan. Het zijn immers woorden waarmee "de levende God" wordt gehoord (vers 17)? Het gaat Hizkia niet om wat tegen hem persoonlijk is gezegd, maar om wat tegen de HEERE is gezegd. Hizkia kent de HEERE als de levende God (zie ook vers 4). Dat maakt het grote verschil met de goden van de volken, want dat zijn allemaal dode afgoden.

Hizkia doet niet kleinerend over de overwinningen die de koningen van Assyrië hebben behaald (vers 18). Hij sluit zijn ogen niet voor de feiten en erkent wat waar is in de woorden van de vijand. Dat hun goden hen niet hebben kunnen redden, is voor hem echter geen wonder. Het zijn goden die je in het vuur kunt gooien, omdat het goden zijn die door mensenhanden zijn gemaakt (vers 19). Dat God toch nu Zijn majesteit mocht tonen door Zijn hulpeloos volk te verlossen uit de macht van de koning van Assyrië (vers 20). Dat zal een getuigenis zijn voor alle koninkrijken van de aarde dat de HEERE alleen God is! Hizkia zoekt de behoudenis van de volken.

### **De HEERE over Assyrië** | *verzen 21-29*

*21 Toen stuurde Jesaja, de zoon van Amoz, [deze boodschap] naar Hizkia: Zo zegt de HEERE, de God van Israël: Wat u tot Mij gebeden hebt met betrekking tot Sanherib, de koning van Assyrië, [heb Ik gehoord].*

- 22 *Dit is het woord dat de HEERE over hem gesproken heeft:  
De maagd, de dochter van Sion, veracht u, zij bespot u,  
de dochter van Jeruzalem schudt het hoofd achter u.*
- 23 *Wie hebt u gehoond en gelasterd?  
Tegen Wie hebt u de stem verheven  
en uw ogen hoog[moedig] opgeheven?  
Tegen de Heilige van Israëel!*
- 24 *Door uw dienaren hebt u de Heere gehoond  
en gezegd: Met mijn talrijke strijdswagens  
heb ik de hoge bergen bestegen,  
de flanken van de Libanon.  
Ik hak zijn statige ceders, zijn mooiste cipressen om.  
Ik kom tot op zijn hoogste top, [tot in] zijn weelderig groeiend  
woud.*
- 25 *Ik heb gegraven en water gedronken,  
ik heb met mijn voetzolen alle rivieren van de belegerde plaatsen  
drooggelegd.*
- 26 *Hebt u [dan] niet gehoord dat Ik, [de Heere,] dit lang tevoren ge-  
daan heb,  
en dat Ik dit vanaf de dagen van weleer heb bewerkstelligd?  
Nu heb Ik het doen komen:  
u bent er om de versterkte steden tot puinhopen te verwoesten.*
- 27 *Daarom waren hun inwoners machteloos,  
waren zij ontsteld en beschaamd,  
werden zij [als] gras op het veld  
of groene grasscheutjes,  
[als] gras op de daken, of een veld koren  
voordat het overeind staat.*
- 28 *Maar uw zitten,  
uw uitgaan, uw [thuis]komen ken Ik,  
en uw tekeergaan tegen Mij.*
- 29 *Omdat u tegen Mij tekeer bent gegaan,  
en uw hoogmoed is opgeklommen [tot] in Mijn oren –  
zal Ik Mijn haak in uw neus slaan  
en Mijn bit tussen uw lippen,  
en Ik zal u doen terugkeren  
langs de weg waarover u bent gekomen.*

Kort na zijn gebed krijgt Hizkia het antwoord van de HEERE dat Hij aan de profeet Jesaja heeft bekendgemaakt (*vers 21*). Jesaja brengt Hizkia niet zelf het antwoord, maar laat het door boden overbrengen. Dit antwoord wordt gegeven in de vorm van een spotlied, vergelijkbaar met het slot van het lied van Debora (*zie Ri 5:24-30*).

Het gebed van Hizkia was een gebed met een onderwerp. Het betrof *“Sanherib, de koning van Assyrië”*. Het is goed dat wij ook met concrete onderwerpen tot de Heer gaan en niet in algemene termen bidden. We mogen dan een concreet antwoord verwachten.

Het antwoord bevat dan ook een woord van de HEERE over Sanherib (*vers 22*). Het antwoord is in de vorm van een gedicht. We zien dat de HEERE niet onder de indruk is van de koning van Assyrië. Integendeel. Hij legt het door Sanherib verachte Jeruzalem woorden van verachting en bespottig in de mond voor deze koning. Meewarig zal Jeruzalem, de dochter Sion, achter hem het hoofd schudden over zijn smadelijke aftocht die de HEERE zal veroorzaken van troepen die zo onoverwinnelijk leken.

De HEERE neemt de zaak hoog op. De kern van de gehele situatie wordt opgetekend door twee retorische vragen. Tegen wie zijn die lasterlijke woorden eigenlijk gericht? Tegen het machteloze, kleine overblijfsel? Tegen Hizkia? Nee, de koning van Assyrië heeft het gewaagd zich te verheffen tegen de Heilige van Israël, de driemaal heilige God

*Ja, hij strekt zijn hand tegen God uit,  
en hij verheft zich tegen de Almachtige.  
(Jb 15:25)*

Door zijn dienaren heeft hij uiting gegeven aan zijn minachting van de Almachtige door te doen alsof de HEERE niet bestaat (*vers 24*). Hij heeft gehandeld in vertrouwen op eigen kracht en inzicht, vol als hij is van zijn eigen ‘ik’. Vol eigendunk spreekt hij over ‘ik zal dit’ en ‘ik zal dat’ (*versen 24-25*). Hij somt op wat hij allemaal heeft gepresteerd.

Al dit hoogmoedige spreken verschrompelt, als het *“Ik”* van de HEERE klinkt (*vers 26*). De vraag: *“Hebt u het niet gehoord?”* benadrukt de onwetendheid over wat de HEERE doet. Deze vraag stelt Hij hier aan de heidense koning van Assyrië. Straks zal de HEERE diezelfde vraag aan Zijn volk stellen (*Js 40:21,28*). Mensen menen in hun hoogmoed de wereldgeschiedenis te kunnen besturen. Ze zullen ontdekken dat God alles bestuurt.



De HEERE heeft doen komen wat Hij al lang geleden van plan was. Daarmee doelt Hij op het gebruik van de Assyriërs voor de uitvoering van Zijn plan. Dat degradeert de machtige koning van Assyrië tot slechts een werktuig in Gods hand dat niet anders doet dan Gods plan uitvoeren (*verzen 26-27*). Daardoor had hij succes in zijn ondernemingen, kon hij steden verwoesten en de inwoners ervan doden. Maar hij heeft niet gedacht aan God Die hem daartoe in staat stelde.

De HEERE legt het hart en de overleggingen van de koning van Assyrië bloot (*vers 28; zie Ps 139:2-4; Hb 4:12*). De HEERE is de Alwetende. Hij toont aan dat de koning van Assyrië veeleer tegen Hem tekeer is gegaan. Daarmee heeft deze verwaten koning zijn eigen oordeel bezegeld. De HEERE heeft zijn hoogmoed gehoord (*zie Ps 94:9a*). Hij zal ervoor zorgen dat zijn kracht verbroken zal worden en dat hij de aftocht zal blazen (*vers 29*).

### **Jeruzalem beschermd door de HEERE** | *verzen 30-35*

- 30 *En dit zal voor u het teken zijn:  
men zal dit jaar eten wat vanzelf gegroeid is,  
in het tweede jaar wat daarvan weer opkomt;  
in het derde jaar moet u zaaien en maaien,  
en wijngaarden planten en de vruchten daarvan eten,*
- 31 *want opnieuw zal wat ontkomen, wat overgebleven is van het  
huis van Juda,  
wortel schieten naar beneden toe en vrucht dragen de hoogte in,*
- 32 *want van Jeruzalem zal uitgaan wat overgebleven is,  
en wat ontkomen is, van de berg Sion.  
De na-ijver van de HEERE van de legermachten zal dit doen.*
- 33 *Daarom, zo zegt de HEERE over de koning van Assyrië:  
Hij zal deze stad niet binnenkomen,  
daar geen pijl in schieten,  
haar met geen schild tegemoetkomen,  
en tegen haar geen belegeringsdam opwerpen.*
- 34 *Langs de weg waarover hij gekomen is, zal hij terugkeren, maar  
deze stad zal hij niet binnenkomen, spreekt de HEERE. 35 Want Ik  
zal deze stad beschermen door haar te verlossen, omwille van Mijzelf  
en omwille van David, Mijn dienaar.*

In de *verzen* 22-29 heeft de HEERE over en tot de koning van Assyrië gesproken (*vers* 22). In *vers* 30 richt Hij Zich tot Hizkia en belooft hem een teken van de bevrijding. Dit teken komt niet vóór, maar ná de bevrijding. Als het teken in vervulling gaat, is het bewijs geleverd dat de HEERE de verlossing heeft bewerkt. Door de belegering hebben ze niet kunnen oogsten en ook niet kunnen zaaien. Na de bevrijding zullen ze eten wat vanzelf is opgekomen uit de uitgevallen korrels van het voorgaande jaar. Daarna zullen ze weer kunnen zaaien en op de gestelde tijd van de vrucht kunnen eten.

De profeet gebruikt dit als een beeld van het volk zelf. Zoals er een oogst zal overblijven voor het volk, zo zal er van het volk na de oordelen een nieuwe bloeitijd aanbreken (*vers* 31). Dit zal gebeuren door een overblijfsel ("*wat overgebleven is*", *vers* 31 en *vers* 32) dat uit Jeruzalem zal uitgaan (*vers* 32). De HEERE zal daar in Zijn na-ijver voor Zijn volk voor zorgen. Dat zal gebeuren nadat de gemeente is opgenomen.

De profetie eindigt met de verzekering dat de koning van Assyrië op geen enkele wijze een bedreiging zal vormen (*vers* 33). Hij zal geen enkele poging tot verovering kunnen ondernemen, maar van de stad wegtrekken (*vers* 34). De HEERE neemt de stad in bescherming en zal haar verlossen (*vers* 35). Daarvoor heeft Hij twee redenen. De eerste reden is Zijn eigen verbinding met de stad. Hij heeft Zijn eer aan haar verbonden en daarom beschermt Hij haar. De tweede reden is Zijn belofte aan Zijn knecht David, de man naar Zijn hart.

Hij heeft Jeruzalem aan David gegeven en in David aan de ware David, de Messias, de komende Koning, Die eenmaal in gerechtigheid in de stad van de vrede zal regeren. De HEERE geeft hier profetisch de belofte van het herstel van Israël in het duizendjarig rijk, onmiddellijk na de bovennatuurlijke vernietiging van de Assyriërs.

### **De vijanden gedood** | *verzen* 36-38

*36 Toen trok de engel van de HEERE [ten strijde] en sloeg in het legerkamp van Assyrië honderdvijsfentachtigduizend [man] neer. Toen men de [volgende] morgen vroeg opstond, zie, het waren allemaal dode lichamen. 37 Daarop brak Sanherib, de koning van Assyrië, op. Hij trok weg en keerde [naar zijn land] terug; en hij bleef in Ninevé.*

38 Het gebeurde nu, toen hij zich in het huis van Nisroch, zijn god, neerboog, dat Adrammelech en Sarezzer, zijn zonen, hem met het zwaard doodden. Zij ontkwamen naar het land Ararat, en Esar-Haddon, zijn zoon, werd koning in zijn plaats.

Na het uitvoerige antwoord op het gebed van Hizkia doodt de Engel van de HEERE in de volgende nacht honderdvijfentachtigduizend man (*vers 36; Js 31:8*). Dit oordeel moet in alle stilte door de HEERE zijn voltrokken. Pas als het morgen wordt, zien de overlevenden het drama dat zich in de nacht heeft afgespeeld en de omvang ervan. De aanblik van dit enorme aantal lijken moet ontzagwekkend zijn geweest. Na dit immense verlies ziet Sanherib zich genoodzaakt de aftocht te blazen en in Ninevé neer te strijken (*vers 37*).

Deze geweldige slag heeft ook een profetische betekenis. De Engel van de HEERE is de Heer Jezus. Hij voltrekt hier het oordeel. Zo zal Hij dat ook in de eindtijd doen met de koning van het noorden en andere vijandelijke machten (*zie Op 19:19-21*). Het wordt zonder omhaal van woorden vermeld.

Van de manier waarop de koning van Assyrië aan zijn einde komt, gaat een luide boodschap uit. Wie God negeert ondanks de vele bewijzen die hij heeft gekregen van Zijn bestaan, vindt zijn einde op het terrein dat hij in plaats van God vereert. De dwaas zoekt zijn heil in de tempel van zijn (zelfbedachte en eigen gemaakte) god (*vers 38*). Terwijl hij die dode god in die tempel aanbidt, treft op diezelfde plaats de wraak van de levende God hem door middel van het zwaard waarmee zijn zonen hem vermoorden. Een afgod is zelfs in zijn eigen tempel volkomen machteloos. Niet alleen het Assyrische leger, maar ook de koning ervan valt aan het oordeel van de levende God ten prooi.

## Jesaja 38

De persoonlijke geschiedenis van Hizkia in dit hoofdstuk is een aanvulling op de voorafschaduwing van het herstel van Israël in de vorige twee hoofdstukken. In de vorige hoofdstukken gaat het over het uiterlijke herstel, terwijl het in dit hoofdstuk over het innerlijke, morele herstel gaat.

### **Ziekte en gebed van Hizkia** | *verzen 1-3*

*1 In die dagen werd Hizkia ziek, tot stervens toe. Toen kwam de profeet Jesaja, de zoon van Amoz, bij hem en zei tegen hem: Zo zegt de HEERE: Regel [de zaken] van uw huis, want u zult sterven en niet leven. 2 Daarop keerde Hizkia zijn gezicht om naar de muur en bad tot de HEERE 3 en zei: Och HEERE, bedenk toch dat ik in trouw en met een volkomen hart voor Uw aangezicht gewandeld heb en gedaan heb wat goed is in Uw ogen. En Hizkia huilde erg.*

In de dagen van de inval van de koning van Assyrië in Juda en zijn belegering van Jeruzalem, wordt Hizkia ernstig ziek (*vers 1*). Jesaja moet hem zelfs melden dat hij zal sterven en dat hij met het oog op zijn dood bepaalde zaken moet regelen voor zijn huis. Hij moet zijn testament maken. Daarop wendt Hizkia zijn gezicht af van alles wat hem zou kunnen afleiden – ook mag niemand zijn gezicht zien – en geeft zich over aan gebed (*vers 2*).

Onder hevig gehuil, wat zijn grote smart laat zien, spreekt hij er tot de HEERE over hoe zijn hart en zijn daden toch volledig op Hem waren gericht (*vers 3*). Hij wil zo graag blijven leven. Dat mannen niet huilen, is een dwaze gedachte. Intens verdriet moet niet onderdrukt worden, maar mag worden geuit tegenover de Heer (*zie Kl 2:19*).

Voor de Israëliet is de wens om te blijven leven volkomen gerechtvaardigd. Bij trouw was hem immers een lang leven beloofd. Hizkia is trouw geweest. Te moeten sterven heeft iets in zich van de toorn van God. Zo oud is hij ook nog niet, hij is hier rond de veertig jaar. Daarbij komt dat de toestand van het land slecht is en dat hij geen troonopvolger heeft. Hoewel zijn gebed geen duidelijke vraag om verlenging van zijn leven bevat, weet de HEERE wat het hart van Hizkia bezighoudt.

Profetisch gaat het om het werk dat God gaat doen in het hart van het gelovig overblijfsel in de toekomst. Ook zij zullen worden gered van de dood die dreigt door het gevaar van buitenaf (de Assyriërs) en het gevaar van binnenuit (het beest en de antichrist). De HEERE laat dit toe om het gelovig overblijfsel te leren bidden met belijdenis van hun zonden (zoals de broers van Jozef in de gevangenis en zoals ook de tien dagen voorafgaand aan de grote Verzoendag gekenmerkt worden door belijdenis van zonden). Deze belijdenis is noodzakelijk vanwege de twee grote zonden van Israël: de verwerping van de Messias enerzijds en de afgoderij c.q. het aannemen van de antichrist anderzijds.

### **Belofte van genezing en bevrijding** | *verzen 4-8*

*4 Toen kwam het woord van de HEERE tot Jesaja: 5 Ga tegen Hizkia zeggen: Zo zegt de HEERE, de God van uw vader David: Ik heb uw gebed gehoord, Ik heb uw tranen gezien. Zie, Ik zal vijftien jaar aan uw [levens]dagen toevoegen, 6 en Ik zal u uit de hand van de koning van Assyrië redden, evenals deze stad; Ik zal deze stad beschermen. 7 En dit zal voor u het teken zijn van de HEERE, dat de HEERE dit woord dat Hij gesproken heeft, doen zal: 8 Zie, Ik laat op de schaalverdeling van Achaz' [zonnewijzer] de schaduw, die door de zon is gedaald, tien treden teruggaan. En de zon ging [de] tien treden terug die ze op de schaalverdeling was gedaald.*

Jesaja mag Hizkia het antwoord van de HEERE op zijn gebed overbrengen (*vers 4*). Het is een antwoord van genade (*vers 5*). De HEERE zegt niets over de trouw en het volkomen hart waarop Hizkia een beroep heeft gedaan. Er is ook geen verwijt. Maar de HEERE geeft antwoord als “de HEERE, de God van uw vader David”. Alle ontferming aan ieder die op Hem een beroep doet, is gegrond op de Heer Jezus, de ware David.

De verwijzing dat de HEERE de God van David is, herinnert aan de belofte dat het geslacht van David nooit zal ophouden. Op dat moment had Hizkia nog geen zoon die hem zou kunnen opvolgen. Manasse wordt pas drie jaar later geboren. De belofte van God van de aankondiging van het sterven en de (als het ware) wederopstanding van Hizkia (derde dag, *zie en vgl. Hs 6:2*) zijn er een prachtig illustratie van hoe God binnenkort Israël gaat herstellen. Het zal zijn leven uit de doden (*zie Rm 11:15*), het herleven van hun doden, het dode lichaam zal opstaan (*Js 26:19; zie ook Ez 37:1-14; Dn 12:1-3*).

God laat Hizkia ook weten dat Hij zijn tranen heeft gezien (*vers 5*). Hij verzamelt ze zelfs en noteert ze in Zijn register, Zijn Goddelijke bibliotheek (*Ps 56:9*). Hij schrijft ze niet op omdat Hij ze zou kunnen vergeten, maar om ons te laten zien hoe belangrijk ze voor Hem zijn.

...;  
*doe mijn tranen in Uw kruik.  
Staan zij niet in Uw register?  
(Ps 56:9)*

Hizkia krijgt vijftien jaar extra. Ook bevestigt de HEERE de toezegging dat de koning van Assyrië de stad niet in handen zal krijgen (*vers 6*). Hier blijkt dat de ziekte van Hizkia, zijn gebed en het antwoord daarop chronologisch voorafgaan aan de bevrijding van Jeruzalem die in het vorige hoofdstuk is beschreven. Het gaat de Heilige Geest hier dus om de morele volgorde en niet om de historische.

Hizkia vraagt een teken aan de HEERE, in tegenstelling tot Achaz (*Jz 7*). Achaz weigerde om te geloven, Hizkia heeft de wens om de HEERE te vertrouwen. De HEERE zegt een teken toe als bewijs dat Hij zal doen wat Hij heeft gezegd (*vers 7*). Dit teken bestaat uit een ingreep in de loop van de natuur (*vers 8*; vgl. *Jz 10:12-13a*). Zoals het teruggaan van de zon tegen de door God gegeven natuurwetten ingaat, zo zal de HEERE de ziekte van Hizkia tegen de natuur in genezen. De genezing van Hizkia wordt verbonden met Gods macht over de zon. De zon is een beeld van een machthebber. Machthebbers moeten wijken als de HEERE het voor Zijn volk, Zijn overblijfsel, opneemt. God zegeviert over de ziekte van Hizkia en ook over de machthebbers die Zijn volk zo hebben laten lijden.

*Toen sprak Jozua tot de HEERE op de dag dat de HEERE de Amorieten aan de Israëlieten overgaf, en hij zei voor [de ogen van] Israël: Zon, sta stil in Gibeon, en maan, in het dal van Ajalon! En de zon stond stil en de maan bleef staan, totdat het volk zich aan zijn vijanden had gewroken. (Jz 10:12-13a)*

Door het terug laten gaan van de zon laat de HEERE die dag langer duren dan normaal. Zo wonderlijk als deze ingreep is, zo wonderlijk zal de verlenging van de levensduur van Hizkia zijn. Om dit teken zichtbaar te maken maakt de HEERE gebruik van de zonnwijzer (of: schaalverdeling) van Achaz, de afgodische en goddeloze koning, die deze zonnwijzer als een afgodisch voorwerp had gemaakt. De zonnwijzer geeft aan dat de tijd voortschrijdt in de richting van het oordeel. Door Gods macht wordt door de zonnwijzer duidelijk dat Hij de

genadetijd langer laat duren en zo het oordeel uitstelt en de genade het oordeel overwint.

**Danklied van Hizkia** | verzen 9-20

9 *[Dit] is het geschrift van Hizkia, de koning van Juda, toen hij ziek geweest en van zijn ziekte genezen was:*

10 *Zelf zei ik: Op de helft*

*van mijn dagen moet ik heengaan;  
in de poorten van het graf word ik beroofd  
van de rest van mijn jaren.*

11 *Ik zei: Ik zal de HEERE, de HEERE niet zien,  
in het land van de levenden;*

*ik zal de mensen niet meer aanschouwen  
onder de inwoners van de wereld.*

12 *Mijn levenstijd is opgebroken, van mij weggerukt,  
als een tent van een herder;*

*ik heb mijn leven opgerold, zoals een wever [doet],  
Hij snijdt mij af van het weefgetouw.*

*Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde  
gemaakt hebben.*

13 *Ik stelde het me voor, tot de morgen toe:*

*als een leeuw, zo zal Hij  
al mijn beenderen breken.*

*Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde  
gemaakt hebben.*

14 *Als een zwaluw [of] kraanvogel, zo piepte ik,  
ik kirde als een duif.*

*Mijn ogen waren smekend opgeslagen naar omhoog:  
Heere, ik word neergedrukt;  
wees U mijn Borg!*

15 *Wat zal ik spreken? Zoals Hij mij heeft gezegd,  
heeft Hij het gedaan.*

*[Nu] mag ik al mijn jaren gerust verdergaan,  
de bitterheid van mijn ziel te boven [gekomen].*

- 16 *Heere, bij deze dingen leeft men,  
en in al deze dingen is het leven van mijn geest.  
Want U hebt mij gezond gemaakt en mij genezen.*
- 17 *Zie, tot vrede is de bitterheid voor mij bitter geweest,  
want Ú hebt mijn ziel lieflijk omhelsd,  
van het graf van de ontbinding vandaan [gehaald].  
Want U hebt al mijn zonden  
achter Uw rug geworpen.*
- 18 *Immers, het graf zal U niet loven,  
de dood U niet prijzen;  
wie in de kuil neerdalen,  
zullen op Uw waarheid niet hopen.*
- 19 *De levende, de levende, die zal U loven,  
zoals ik vandaag.  
De vader zal zijn kinderen  
met Uw waarheid bekendmaken.*
- 20 *De HEERE was er om mij te verlossen.  
Daarom zullen wij mijn snarenspeel doen klinken,  
al de dagen van ons leven,  
in het huis van de HEERE.*

Het historisch gedeelte van *Jesaja 36-39* vinden we, zoals al opgemerkt, ook terug in *2 Koningen 18-20* en *2 Kronieken 32*. Een uitzondering is het bovenstaande gedeelte. Dat maakt meteen duidelijk dat de eerste betekenis van deze dit gedeelte niet praktisch maar profetisch is. Het is geschreven als een psalm van dankzegging, maar met de structuur van een klaaglied. Het is dus een begrafenislied dat ineens een geboorte- en levenslied is geworden. Het bestaat ook uit twee gedeelten:

- een smeking vanwege de ziekte en het lijden van Hizkia (*verzen 10-14*) en
- een danklied vanwege de genezing en nieuw leven van Hizkia (*verzen 15-20*).

Hizkia ondergaat zijn ziekte en genezing als uit de hand van de HEERE. Het heeft hem in diepe oefeningen gebracht. Hij voelt er behoefte aan deze oefeningen op te schrijven (*vers 9*). Hierin herkennen we veel van wat we in het boek van de *Psalmen* lezen over de gevoelens van het overblijfsel dat in grote nood is. Het is de geest van Christus, Die Zich met het overblijfsel verbindt en Die ook in Hizkia werkt. Het lijden van



Hizkia is ook het lijden van het overblijfsel in de grote verdrukking, waarvan zij erkennen dat die over hen komt vanwege hun zonden.

Als zoon van David is Hizkia ook een beeld van de Heer Jezus. Wat hij hier meemaakt, is ook een beeld van wat de Heer Jezus heeft ondergaan. Hij heeft het lijden van de dood gesmaakt (zie Hb 2:9), niet om Zijn eigen zonden, maar om die van Zijn volk. Hij heeft gesmeekt uit de dood verlost te worden en is eruit verlost (Hb 5:7). Hij heeft verlenging van leven gekregen, niet slechts vijftien jaren, maar tot in eeuwigheid (Hb 7:17).

*Hij Die tijdens Zijn dagen in het vlees met sterk geroep en tranen zowel gebeden als smekingen geofferd heeft aan Hem Die Hem uit [de] dood kon verlossen (en Hij is verhoord om Zijn godsrucht), ... (Hb 5:7)*

*...; want [van Hem] wordt getuigd: U bent Priester tot in eeuwigheid naar de orde van Melchizédék. (Hb 7:17)*

In vers 10 wordt de dood voorgesteld alsof deze poorten heeft waardoor een mens naar binnengaat (zie ook Jb 38:17; Ps 9:14). In zijn ziekte ziet Hizkia zich in de kracht van zijn leven met de dood geconfronteerd, waardoor hij zijn jaren niet kan vervullen. Dit sluit aan bij de gevoelens die profetisch van de

Heer Jezus staan opgetekend (Ps 102:24-25a; zie en vgl. ook Lk 23:31).

*Hij heeft mijn kracht op de weg neergedrukt, mijn dagen heeft Hij verkort.*

*Mijn God, zei ik, neem mij niet weg op de helft van mijn dagen, ... (Ps 102:24-25a)*

“Op de helft van mijn

dagen” is letterlijk ‘op het evenwicht van mijn dagen’. Evenwicht betekent halverwege. Dit is waar voor Hizkia, voor de Heer Jezus, maar ook voor het volk Israëel.

In zijn ziekte denkt hij er met smart aan dat dit het einde betekent van zijn gemeenschap met de HEERE en met mensen (vers 11). Hij zal niet meer kunnen opgaan naar de tempel (zie Ps 27:4). Hij voelt hoe door zijn ziekte zijn lichaam (“tent”) wordt afgebroken en weggerukt (vers 12; zie en vgl. 2Ko 5:1; 2Pt 1:13-14). Hij vergelijkt de HEERE met een wever. Zoals een wever het weefsel oprolt (vgl. Js 22:17-18a) omdat het weven klaar is, zo ziet Hizkia zijn leven als geëindigd. Hij versterkt die gedachte door te spreken over het ‘afsnijden’ van het weefsel van de weversboom.

Hij voelt zich door de HEERE prijsgegeven aan de smarten van de dood zonder tot rust te kunnen komen (vers 13). Hij voelt het ook als iets wat plotseling over hem komt. Aan het eind van zowel vers 12 als vers 13 zegt hij: “Voordat de dag tot nacht wordt, zult U aan mij een einde gemaakt

hebben.” Daarmee lijkt hij te wijzen op een plotselinge, dramatische verandering in zijn omstandigheden: ‘s morgens is hij nog volkomen gezond, ‘s avonds is hij dood.

In weer een ander beeld ziet hij de HEERE als een leeuw die al zijn beenderen verbreekt. Hij ervaart dit handelen van de HEERE zo zwaar, dat hij nog eens zegt dat hij er dag en nacht de pijn van voelt. Hij is er geen seconde vrij van. Hij heeft geen kracht meer om te roepen. Zijn stemgeluid is verzwakt tot het getjilp van een zwaluw en het gekir van een duif (*vers 14*).

Hizkia vergelijkt zich niet voor niets met deze vogels. Het zijn vogels die op een speciale manier de verbinding met de tegenwoordigheid van de HEERE symboliseren (*zie bijv. Ps 84:4; Mk 1:10*). Hij verlangt naar de nabijheid van de HEERE, maar hij ervaart afstand en verwerping. Zijn smachtende ogen richten zich omhoog, terwijl hij zijn angst uitspreekt tot de HEERE en Hem vraagt of Hij borg voor hem wil staan (*Jb 17:3a*) dat hij niet aan het dodenrijk zal worden prijsgegeven.

*Stel U toch borg voor mij bij U;  
... (Jb 17:3a)*

Nu hij zo zijn gevoelens heeft weergegeven die hij tijdens zijn ziekte had, ze als het ware heeft herbeleefd en dat hij nu genezen is, weet hij niet wat hij nog meer moet zeggen (*vers 15*). De HEERE had immers gesproken dat hij zou sterven en ook dat hij beter zou worden. Hij is hersteld en na het bittere zielenleed zal hij nog jaren mogen leven. Hij leeft bij dit handelen van de HEERE met hem (*vers 16*). Wat hij van de HEERE heeft gekregen, heeft hem zijn geestkracht teruggegeven. Dat is niet alleen door het feit en het moment van de genezing, maar ook al toen de HEERE hem de toezegging deed. Het gezegde ‘hoop doet leven’ is waar voor allen die erop blijven vertrouwen dat God al Zijn beloften zal inlossen.

Er heeft een geweldige verandering plaatsgevonden. De bittere beproeving is veranderd in behoudenis (*vers 17*). De behoudenis is zo groot, omdat de beproeving zo groot en bitter was. Hizkia weet dat hij dicht bij het graf was, bij het moment dat zijn leven daarin zou komen. Dat heeft niets te maken met volkomen ophouden te bestaan. Het gaat om het verdwijnen van het wereldtoneel. Hij zou in het graf verdwijnen en niet meer gezien worden. Het zou lijken alsof hij niet meer bestond, maar de HEERE heeft hem van dat lot gered.

Hij ziet daarin het bewijs dat de HEERE al zijn zonden achter Zijn rug heeft geworpen (vgl. Mi 7:19). Als Hizkia zou zijn gestorven, zou hij de

*Hij zal Zich weer over ons ontfermen,  
Hij zal onze ongerechtigheden vertrappen,  
ja, U zult al hun zonden werpen  
in de diepten van de zee. (Mi 7:19)*

HEERE niet meer op aarde kunnen prijzen (vers 18). Hij wist nog niet dat de gestorven gelovigen leven in de tegenwoordigheid van de Heer Jezus (zie Lk 23:43). En Paulus verlangde er zelfs naar om heen te gaan om de volmaakte gemeenschap met Hem genieten (zie Fp 1:23).

De verwachting van de oudtestamentische gelovigen was wel dat zij eens zullen opstaan en de zegen van de gemeenschap met de HEERE zullen genieten (zie Jb 19:25-27; Ps 17:15). Voor Hizkia is het loven van de HEERE verbonden aan het leven op aarde (vers 19). Dat wil hij ook doorgeven aan zijn kinderen, aan de volgende generatie (zie Ps 22:31-32; 71:18). Een vader is iemand die aan zijn kinderen vertelt over de trouw van de Heer.

Hoewel wij als nieuwtestamentische gelovigen, dat is als leden van de gemeente, niet met de aarde maar met de hemel verbonden zijn, moet ons leven op aarde toch ook dit grote kenmerk hebben: dat het een voortdurende lofzang is op de heerlijkheid van de Heer Jezus (zie Hb 13:15; 1Pt 2:5). Wij mogen op aarde beginnen met iets wat we tot in alle eeuwigheid zullen voortzetten en dat is: de Vader “aanbidden in geest en waarheid” (Jh 4:23). Laten we dat doorgeven aan de volgende generaties, totdat de Heer komt om ons te halen.

In vers 20 verplaatst Hizkia zich terug naar het moment dat Jesaja hem namens de HEERE meedeelde dat hij beter zou worden. Hizkia is daarover zo verheugd, dat hij zijn hele volk (wat blijkt uit het woord “wij”) betreft in de blijdschap daarover. De plaats waar die blijdschap wordt geuit, is het huis van de HEERE. Het is ook geen kortstondige uiting, maar een uiting die er “al de dagen van ons leven” zal zijn.

### **Geneesmiddel en teken** | verzen 21-22

21 *Jesaja had namelijk gezegd: Laat men een klomp vijgen nemen en [die] als een pleister op de zweer leggen; dan zal hij genezen.*

22 *En Hizkia had gezegd: Wat is het teken dat ik naar het huis van de HEERE zal opgaan?*

Hizkia heeft gebeden om genezing en Jesaja heeft Hizkia de verhoring van zijn gebed meegedeeld. Jesaja zette geen gebedsgenezingcampagne op touw om de al toegezegde genezing met vertoon te omlijsten. Hij gebruikte voor de genezing een middel dat bekendstond om zijn genezende werking (*vers 21*). Hizkia had een boosaardige zweer en er is verondersteld dat de vijgenkoek het gif aantrok dat in het lichaam was. In elk geval gebeurde de genezing door de kracht die de HEERE aan die vijgenkoek gaf.

De toezegging van de genezing werd niet onvoorwaardelijk door Hizkia geloofd, maar bracht nog enige zwakheid van zijn geloof aan het licht. Hij had dan wel de belofte gekregen dat hij beter zou worden en het medicijn mocht dan wel zijn aangebracht, maar hij vroeg ook of er nog een teken kon worden gegeven (*vers 22*). De reden dat hij beter wilde worden, spreekt wel van liefde voor de HEERE. Hij wilde namelijk beter worden om te kunnen opgaan naar het huis van de HEERE.

## Jesaja 39

Dit hoofdstuk is van belang omdat wij in het tweede hoofddeel van Jesaja (*hoofdstukken 40-66*) niet meer in de dagen van Hizkia zijn, ook niet in die van Jesaja, maar in dagen die verder in de toekomst liggen. Het gaat om dagen dat Israël in Babylonische ballingschap is en wel tegen het einde daarvan. Om die profetieën te begrijpen moeten we ons naar het eind van de Babylonische ballingschap verplaatsen. Daarvoor moet eerst wat in *hoofdstuk 39* wordt aangekondigd, in vervulling zijn gegaan. Jeruzalem moet verwoest zijn en alle schatten en heel het volk van Juda moeten weggevoerd zijn naar Babel.

Dit hoofdstuk beantwoordt de vraag waarom de God, Die in staat is om Juda te verlossen uit de hand van Assyrië, nu Juda heeft laten wegvoeren naar Babel. We zien hier ook de noodzaak van de verlossing die in *Jesaja 40-66* wordt beschreven.

Jesaja spreekt in het tweede deel van zijn boek tot een volk dat nog in ballingschap weggevoerd moet worden, terwijl hij dat doet op een manier die de indruk geeft dat die ballingschap bijna ten einde is. De boodschap is deze, dat God een bijzonder werktuig heeft uitverkoren om aan het Babylonische rijk een einde te maken. Dit werktuig is Kores, de Pers. Door dit werktuig zal God een terugkeer van een overblijfsel naar Zijn land bewerken. In Kores kunnen we een type van Christus zien, Gods volkomen Dienaar, Die de uiteindelijke, echte verlossing voor Israël tot stand zal brengen.

### **Het gezantschap uit Babel** | *verzen 1-2*

*1 In die tijd stuurde Merodach-Baladan, de zoon van Baladan, de koning van Babel, [gezanten met] brieven en een geschenk naar Hizkia, want hij had gehoord dat hij ziek geweest en hersteld was. 2 Hizkia verblijdde zich over hun [komst]. Hij liet hun zijn schathuis zien: het zilver, het goud, de specerijen, de kostbare olie, heel zijn wapenhuis en alles wat in zijn schatkamers te vinden was. Er was niets in zijn huis en in heel zijn koninkrijk dat Hizkia hun niet liet zien.*

De koning van Babel, dat toen nog een onbeduidend rijk was, vindt in de ziekte en genezing van Hizkia aanleiding om hem een brief en een

geschenk te zenden (*vers 1*). Ook het wonder van het teruggaan van de zonnewijzer heeft bij hem vragen opgeroepen (2Kr 32:31a). Mogelijk wil hij bij Hizkia steun zoeken in zijn strijd tegen de Assyriërs. Nog meer lijkt het erop dat hij spionnen heeft gezonden om te zien wat Hizkia allemaal aan schatten en wapens in huis had. Maar achter dit alles staat God Die Hizkia op de proef wil stellen (2Kr 32:31b).

*Maar het is zo, toen de afgezanten van de vorsten van Babel, die [een boodschap] aan hem gestuurd hadden om te vragen naar het wonder teken dat in het land gebeurd was, ... (2Kr 32:31a)*

*..., [dat] God hem verliet, om hem op de proef te stellen, om alles te weten [wat] er in zijn hart [omging]. (2Kr 32:31b)*

Hizkia gaat met deze brief niet de tempel in om hem aan de HEERE voor te leggen, zoals hij wel met de dreigbrief van de koning van Assyrië heeft gedaan (*Js 37:14*). Dit is een gevaar waaraan we allen bloot staan. Als de wereld ons bedreigt, gaan we naar de Heer, maar als de wereld ons vleit, voelen we ons vereerd en gaan we met de wereld mee. Als de wereld ons de hand van vriendschap reikt in plaats van de vuist van vijandschap tegen ons te ballen, zijn we snel geneigd de uitgestoken hand te aanvaarden. Het is een van de grootste gevaren die ons kan bedreigen om ons als getuige van onze hemelse Heer uit te schakelen.

Hizkia voelt zich zeer gestreeld door dit bezoek (*vers 2*). Hij probeert een zo goed mogelijke indruk op het gezantschap te maken. Daarvoor laat hij al zijn schatten zien, zonder iets achter te houden. Daar hoort ook zijn wapenarsenaal ("*wapenhuis*") bij. Hij doet daarbij alsof het allemaal van hem is en laat de HEERE erbuiten. Babel is voor Hizkia een machtige bondgenoot tegen Assyrië. Hizkia stelt nu zijn vertrouwen op mensen in plaats van op de HEERE!

De schatten die Hizkia laat zien, hebben een geestelijke betekenis. "*Zilver*" is in de Schrift een beeld van de prijs die voor de verzoening is betaald. "*Goud*" spreekt van de heerlijkheid van God. "*Specerijen*" stellen de verschillende heerlijkheden van de Heer Jezus voor. "*Olie*" is een beeld van de Heilige Geest.

Wat Hizkia doet, is waartegen de Heer Jezus waarschuwt: "*Werpt uw parels niet voor de varkens*" (*zie Mt 7:6a*). De Heer Jezus waarschuwt ervoor dat niet te doen, want de varkens (een beeld van de heidenen) zullen de parels vertrappen, zich omkeren en verscheuren wie hun de parels

toewerpt. Dit is wat Hizkia, dat wil zeggen zijn nageslacht, is overkomen.

Hetzelfde zal met ons gebeuren als we kostbare geestelijke waarheden (waarvan de schatten van Hizkia een beeld zijn) als ons eigen bezit gaan beschouwen en vergeten dat we ze van de Heer hebben gekregen. Dan gaan we ermee 'showen' en zullen ze ons worden afgenomen door hen op wie er indruk mee willen maken.

### Jesaja komt tot Hizkia | verzen 3-4

*3 Toen kwam de profeet Jesaja bij koning Hizkia. Hij zei tegen hem: Wat hebben die mannen gezegd en waarvandaan zijn zij naar u toe gekomen? Hizkia zei: Zij zijn uit een ver land naar mij toe gekomen, uit Babel. 4 Hij zei: Wat hebben zij in uw huis gezien? Hizkia zei: Zij hebben alles gezien wat er in mijn huis is. Er is niets in mijn schatkamers dat ik hun niet heb laten zien.*

De handelwijze van Hizkia komt voort uit zelfverheffing (2Kr 32:25). Hij vergeet dat hij alles aan de HEERE te danken heeft. Daarom komt Jesaja naar hem toe (vers 3). Jesaja vraagt hem wat die mannen hebben gezegd en vanwaar ze zijn gekomen. Op de eerste vraag geeft de koning geen antwoord, op de tweede wel. Dan vraagt Jesaja wat ze hebben gezien. Uit het antwoord van Hizkia blijkt hoezeer hij zich gevleid voelde door het bezoek uit het verre Babel (vers 4). Kende hij de profetieën niet die Jesaja over het Godvijandige Babel had uitgesproken (Js 14:1-6)?

*Maar Hizkia vergold niet overeenkomstig de weldaad die hem bewezen was, omdat zijn hart hoogmoedig werd. Daarom rustte er grote toorn op hem en op Juda en Jeruzalem. (2Kr 32:25)*

Hizkia voelt zich blijkbaar niet schuldig. Ook de vragen van Jesaja dringen niet door tot zijn geweten. De geest van het gezantschap uit Babel hangt nog om hem heen. Hij heeft zich ervoor opengesteld, omdat hij is vergeten dat hij voor het aangezicht van de HEERE leeft. Dat maakt hem ongevoelig voor het feit dat met Jesaja de HEERE tot hem komt en spreekt.

Babel (betekent 'verwarring') stelt de christenheid voor als een systeem dat wil heersen. Om dat te realiseren trachten de verschillende kerkelijke leiders van de diverse richtingen allerlei afspraken te maken. Dit zien we in het streven naar oecumene en in de wereldraad van kerken.

Als ware gelovigen zich laten verleiden daaraan mee te doen, komt dat doordat ze hun hemelse roeping zijn vergeten.

De vleierij van de christelijke wereld is een groot gevaar. Ze kan onze bijbelkennis en onze geestelijke schatten goed gebruiken. We etaleren die ook graag als we daartoe worden uitgenodigd. Dan laat zij ons zien wat ze ons heeft te bieden: aantrekkelijke muziek, klinkende namen, veel schittering, spectaculaire genezingen, bereikte resultaten op sociaal gebied en een programma voor wereldverbetering. Het doet een beroep op ons gevoel, onze ogen en onze oren. Als we ons daarvoor openstellen, zal ons geweten ongevoelig worden voor de tegenwoordigheid van God.

### **De wegvoering naar Babel voorzegt** | *verzen 5-8*

*5 Toen zei Jesaja tegen Hizkia: Hoor het woord van de HEERE van de legermachten.*

*6 Zie, er komen dagen dat alles wat er in uw huis is en wat uw vaders tot op deze dag hebben opgeslagen, naar Babel zal worden weggevoerd. Er zal niets overblijven, zegt de HEERE. 7 [Bovendien] zullen zij [een aantal] van uw zonen meenemen, die uit u zullen voortkomen, die u verwekken zult; zij zullen hoelingen worden in het paleis van de koning van Babel.*

*8 Hizkia zei tegen Jesaja: Het woord van de HEERE dat u gesproken hebt, is goed. Hij zei ook: Maar laat er in mijn dagen duurzame vrede zijn!*

Jesaja moet namens de HEERE Hizkia het oordeel aanzeggen voor wat hij heeft gedaan (*vers 5*). Alles wat het gezantschap heeft gezien, zal naar Babel worden weggevoerd. Evenals Achaz op Assyrië heeft vertrouwd, maar door hem zou worden benauwd (*Js 7:17*), zo zal het heulen van Hizkia met Babel tot gevolg hebben dat alle schatten, die hij vol trots heeft getoond, naar Babel zullen worden weggevoerd (*vers 6*). Ook zijn nageslacht zal dit lot ondergaan (*vers 7*). Hun ontrouw en die van het hele volk waarover zij koning zijn, zal de wegvoering onvermijdelijk maken. Ongeveer vijfnegentig jaar later zal Nebukadnezar zorgen voor de vervulling van de woorden van Jesaja en in vier wegvoeringen alles meenemen (*2Kr 36:18*; zie ook *Dn 1:2*; *Jr52:28-30*).

*Alle voorwerpen van het huis van God, de grote en de kleine, de schatten van het huis van de HEERE en de schatten van de koning en zijn vorsten: dat alles bracht hij naar Babel. (2Kr 36:18)*



Hizkia buigt zich onder dit oordeel en aanvaardt het als “goed” (vers 8). Ook voorziet hij dat het in zijn dagen nog vrede zal zijn. Het lijkt niet gepast om hem hierbij van zelfzucht te beschuldigen en ook van ongevoeligheid voor zijn nageslacht. Het is meer zo, dat hij zich bewust is dat de HEERE niet met hem heeft gehandeld naar wat hij verdiende, maar hem uit genade geeft dat hij de rest van zijn leven in vrede mag doorbrengen (2Kr 32:26).

*Hizkia vermederde zich echter om de hoogmoed van zijn hart, hij en de inwoners van Jeruzalem, zodat de grote toorn van de HEERE niet op hen kwam in de dagen van Hizkia. (2Kr 32:26)*

## Overzicht hoofddeel 2.1 – Jesaja 40-48

### **De soevereiniteit en belofte van de HEERE**

Het eerste gedeelte van het tweede hoofddeel (*Jesaja 40-66*) omvat de *hoofdstukken 40-48* en is als volgt onder te verdelen:

1. Goed nieuws voor Jeruzalem (*Js 40:1-11*)
2. God, de Onvergelijkbare (*Js 40:12-31*)
3. God, de Heer van de geschiedenis voor Zijn volk (*Js 41:1-29*)
4. De Knecht van de HEERE (*Js 42:1-25*)
5. Genade overvloedig en veracht (*Js 43:1-28*)
6. Israëls grote God en de dwaasheid van afgoderij (*Js 44:1-23*)
7. Gods handelingen door Kores voor Jeruzalem (*Js 44:24-45:25*)
8. De nutteloze afgoden en de HEERE Almachtig (*Js 46:1-13*)
9. De val van het trotse Babel (*Js 47:1-15*)
10. Gods voornemen van genade (*Js 48:1-22*)

## Jesaja 40

Hier begint het tweede grote hoofddeel van *Jesaja* dat doorloopt tot het eind van het boek. Dit tweede hoofddeel begint met de belofte van de voorloper, Johannes de dooper (*Js 40:3*) en eindigt met de nieuwe hemel en de nieuwe aarde (*Js 66:22*).

Het eerste hoofddeel heeft vooral als onderwerp de vroegere geschiedenis van Israël en zijn toekomst, evenals die van de volken waarmee het te doen heeft. Het gaat hier om het werk van God om Israël als volk te verlossen van de macht van de volkeren – voorgesteld door Assyrië – en het herstel van Israël als natie. In het tweede hoofddeel gaat het vooral om het werk van God in de harten, om het hart naar Hem te doen keren. Daarvoor moet het volk worden verlost uit de macht van Babel, profetisch de godsdienstige macht van de toekomst.

Dit tweede hoofddeel is in drie delen onder te verdelen. Elk deel bevat negen hoofdstukken:

1. *Jesaja 40-48*
2. *Jesaja 49-57*
3. *Jesaja 58-66*

Het onderwerp door alle hoofdstukken heen is tweeledig. Ze bevatten de oproep tot bekering en de belofte van bevrijding. In verbinding met het eerste onderwerp, de oproep tot bekering, sluit elk deel af met een ernstige waarschuwing aan het adres van de goddelozen (*Js 48:22; 57:21; 66:24*). Deze gelijkkluidende waarschuwing markeert de indeling in drie delen van elk negen hoofdstukken.

De oproep tot bekering is gebaseerd op de trouw van God. God blijft trouw ondanks onze ontrouw. Dat blijkt uit *Jesaja 7-39*. Voor ieder die Hem wil vertrouwen, zoals koning Hizkia (zie *Js 37*), is er altijd verlossing. Hetzelfde geldt ten aanzien van Israël (*Js 44:24-26*). Het dienen van de HEERE is voor Israël alleen mogelijk als het volk leert te vertrouwen op de onverdiende genade van God, een God Die ondanks hun ongehoorzaamheid verlossing aanbiedt, zonder geld en zonder prijs (*Js 55:1*).

In het eerste deel (*Js 40-48*) spreekt de profeet het volk aan vanwege hun afgoderij. Hij stelt het volk twee contrasten voor: het contrast tussen de

HEERE, de God van Israël en de afgoden en het contrast tussen Israël en de heidenen. Afgoderij is de eerste grote zonde van Israël, met name van het tienstammenrijk.

In het tweede deel (*Js 49-57*) is zijn aanklacht dat zij de Messias hebben verworpen. In dit deel stelt hij het contrast voor tussen het lijden van de Knecht van de HEERE en Zijn toekomstige heerlijkheid. De verwerping van de Messias is de tweede grote zonde van Israël, met name van het tweestammenrijk, Juda.

In het derde deel (*Js 58-66*) laat hij het contrast zien tussen de huichelachtigen en opstandigen, de afvalligen die de antichrist volgen en de getrouwen en vervolgd, het gelovig overblijfsel van Israël.

In elk van de drie delen zien we een aspect van het handelen van de drie-enige God:

- De Persoon van de Verlosser – door God voorgesteld (*Js 40-48*).
- Het werk van de verlossing – uitgevoerd door de Zoon, de volmaakte Knecht van de HEERE (*Js 49-57*).
- De verlossing – door de Heilige Geest bewerkt (*Js 58-66*).

Het handelen van God voor Israël zal geschieden in genade en liefde (*vgl. Jr 31:2-3*). In dit tweede grote hoofddeel van *Jesaja* zien we het resultaat van dit handelen van God in de harten van het gelovig overblijfsel van Israël.

*Zo zegt de HEERE: Het volk dat aan het zwaard ontkomen was, heeft genade gevonden in de woestijn, toen [Ik op weg] ging om hem, Israël, tot rust te brengen. Van verre [tijden] af is de HEERE aan mij verschenen: [Met] eeuwige liefde heb Ik u liefgehad, daarom heb Ik u getrokken [met] goedertierenheid. (Jr 31:2-3)*

Het eerste gedeelte (*Js 40-48*) spreekt over verschillende heerlijkheden. We lezen over de heerlijkheid

- van de HEERE (*Js 40, zie vers 5*),
- van Zijn raad (*Js 41*),
- van Zijn genade (*Js 42-43, zie 43:25*),
- van Zijn beloften (*Js 44-45*) en
- van Zijn macht (*Js 46-48*).

Het beroemde, ongeëvenaarde *hoofdstuk 53* is het middelste hoofdstuk van het tweede (middelste) deel van deze drie delen van *Jesaja*.

Nu duidelijk is vanuit het eerste deel van *Jesaja* (*Js 1-39*) hoe de ware toestand van het volk Israël is, komt de vraag of dit het einde is van het

boek *Jesaja*. Heeft het oordeel over Israël (Maher Sjalal Chasj Baz – betekent ‘Snelroof Vlugge Buit’ –, de naam van de tweede zoon van Jesaja, *Js 8:1*) het laatste woord? Het antwoord is een verrassend NEEN. God is niet een God bij Wie het oordeel het laatste woord heeft. Hij is een God van de behoudenis (dat betekent immers de naam Jesaja). Dat wordt nu in het tweede deel van *Jesaja* (*Js 40-66*) getoond waar de betekenis van de naam van de eerste zoon van Jesaja, Sjear-Jasjub (*Js 7:3*) – betekent ‘een rest zal terugkeren’ – in vervulling zal gaan.

De *verzen 1-11* vormen de inleiding van een nieuw gedeelte. In vier evenwichtige coupletten wordt een fundament gelegd voor de boodschap die in de rest van het boek aan ons wordt gegeven. Daarin zien we bevestigd dat de boodschap voortaan niet meer het oordeel, maar

- het herstel van Israël is (*verzen 1-2*),
- dat het herstel een persoonlijk ingrijpen is van God (*verzen 3-5*),
- dat geen macht van mensen dit zal kunnen tegenhouden (*verzen 6-8*), en
- dat daardoor het evangelie van Gods macht en barmhartigheid verkondigd wordt (*verzen 9-11*).

### **Troost voor Gods volk** | *verzen 1-2*

- 1 *Troost, troost Mijn volk,  
zal uw God zeggen,*
- 2 *spreek naar het hart van Jeruzalem  
en roep haar toe  
dat haar strijd vervuld is,  
dat haar ongerechtigheid verzoend is,  
dat zij uit de hand van de HEERE het dubbele ontvangen heeft  
voor al haar zonden.*

De *verzen 1-2* zijn in feite de titel van het tweede grote deel van het boek. Dit hoofdstuk begint met woorden die een grote bemoediging betekenen voor het lijdende gelovig overblijfsel nu en ook profetisch in de grote verdrukking. De profeet Jesaja krijgt de opdracht het volk van God te troosten. God wil door Zijn profeten Zijn volk troosten (*zie en vgl. 1Ko 14:3*). Hun wordt troost toegezegd (*vers 1*) door hun God Die de dringende noodzaak daartoe kent. Vandaar de herhaling van het woord ‘troost’. Het is de vervulling van de belofte van *Jesaja 12:1*.

Troost betekent letterlijk ‘diep zuchten, opluchting’. Daarom wordt dit tweede deel van *Jesaja* ook wel ‘het Troostboek’ genoemd met *hoofdstuk 53* als centrum en hoogtepunt. Het is ook tekenend dat de woonplaats van de Heer Jezus op aarde het dorp Kapernaüm was. Kapernaüm betekent ‘dorp van de vertroosting’. De woorden: “*Zal uw God zeggen*” houden in dat deze troost alleen wordt toegezegd aan hen die in betrekking staan tot God, tot wie gezegd kan worden: “*Uw God*”. Deze woorden houden ook de zekerheid van de vertroosting in, want God zegt het.

Het bevel tot vertroosting krijgt extra nadruk door eraan toe te voegen dat moet worden gesproken “*naar het hart van Jeruzalem*”. Dat wil zeggen dat er vertroostend tot Jeruzalem moet worden gesproken omdat God door de vertroosting het hart wil winnen (*vers 2; vgl. Gn 50:21; zie en vgl. Ru 2:13; Hs 2:13*). De tijd van haar lijden is namelijk bijna volbracht en haar ongerechtigheid is geboet. De straf zit er bijna op en ze kan binnenkort vrij uitgaan, weg uit Babel, terug naar Gods land en stad.

*Nu dan, wees niet bevreesd. Ikzelf zal jullie en jullie kleine kinderen onderhouden. Zo troostte hij hen en sprak hij naar hun hart. (Gn 50:21)*

De oproep: “*Roep haar toe*” heeft de betekenis ‘verklaar!’, ‘proclameer!’ Vervolgens worden drie dingen genoemd.

1. De tijd van haar lijden is volbracht. De straf (lijdenstijd, strijd, oorspronkelijk militaire dienst) zit erop en ze kan vrij uitgaan, weg uit Babel, terug naar Gods land en stad.
2. Haar ongerechtigheid is verzoend (Hij is “*om onze ongerechtigheden verbrijzeld*”, *Js 53:5a*).
3. Zij heeft dubbel ontvangen voor al haar zonden (de ballingschap en de grote verdrukking hebben hun werk gedaan in hart en geweten, zoals dat destijds bij de broers van Jozef is gebeurd in de gevangenis, *zie Gn 44*).

De grondslag voor de verzoening zal gelegd worden door de Heer Jezus, de Knecht van de HEERE, op het kruis (*zie Js 53*). Gods heiligheid is bevredigd door de verzoening die zal worden aangebracht door het werk van Zijn Zoon, waarvan de waarde voor Hem al van tevoren vast staat. Op grond daarvan kan Hij ook in de periode vóór het kruis de

zonden voorbij laten gaan, zonder ze toe te rekenen (zie Rm 3:25). Nu ze haar ongerechtigheid heeft erkend, is er volkomen vergeving.

Ze heeft ontvangen voor *“al haar zonden”*. Er is niets meer wat nog oordeel vereist. Dat zij *“het dubbele ontvangen”* heeft voor haar zonden (dat is, dat ze het volle pond heeft ontvangen, zie Js 61:7; Jr 16:18), is in overeenstemming met de wet (zie Ex 22:4). Er is niet alleen verlies van goederen te vergoeden, maar er is ook emotionele schade aangericht (God is onteerd) waaraan tegemoet moet worden gekomen. Het kan hier betekenen dat het oordeel tot de volle maat is uitgeoefend over de dubbele zonde die zij heeft begaan: afgoderij (Js 40-48) en verwerping van de HEERE en Zijn wet en Woord (Js 49-57). Daar komt dan nu een dubbele troost (*“troost, troost”*) voor in de plaats.

In het Nieuwe Testament openbaart God Zich in drie Personen als Trooster. God de Vader is *“de God van alle vertroosting”* (2Ko 1:3). De Heilige Geest wordt door de Heer Jezus enkele malen *“Trooster”* genoemd (Jh 14:16,26; 15:26; 16:7). De Heer Jezus wordt ook de Trooster genoemd\*. Het kenmerk van de Heer Jezus is *“om alle treurende te troosten”* (Js 61:2b). Zo mogen wij ons in onze weg op aarde verheugen in het grote voorrecht van de blijvende tegenwoordigheid van de drieënige God Die ons troost als we teleurstellingen ervaren.

In de eindtijd is ook sprake van een dubbel lijden van het overblijfsel. Het volk is nu al vele eeuwen in ballingschap onder de volken. Velen zijn al teruggekeerd in het land, velen zullen nog terugkeren. Alleen gebeurt alles nu nog in ongeloof. Vanwege de verwerping van de Messias en het ten top voeren van de afgoderij in het aanvaarden van de antichrist, een mens die van zichzelf verklaart dat hij God is en een beeld voor het beest in de tempel opricht (zie Op 13:14), zal het volk nog een vreselijke tijd meemaken. Die tijd staat bekend als de grote verdrukking.

---

\* Zie 1Jh 2:1, waar het woord ‘voorspraak’ ook vertaald kan worden met ‘trooster’. Ook het feit dat de Heer de Heilige Geest *“een andere Trooster”* noemt (Jh 14:16), betekent dat Hij tot de komst van de Heilige Geest voor Zijn discipelen de Trooster was.

God zal de volken tegen Zijn volk verzamelen en Zijn volk door de volken tuchtigen. Onder die tucht zal het gelovig overblijfsel evengoed lijden als de goddeloze massa. Maar het overblijfsel zal dubbel lijden. Zij zullen lijden zowel van de vijanden die van buiten Israël het land binnenvallen als van de antichrist en de goddeloze massa die zich in Israël bevinden. In het vreedrijk zal dit overblijfsel dubbele vergoeding krijgen (*Jes 61:7*).

**Bereid de weg van de HEERE** | *verzen 3-5*

- 3 *Een stem van iemand die roept  
in de woestijn:  
Bereid de weg van de HEERE,  
maak recht in de wildernis  
een gebaande weg voor onze God.*
- 4 *Alle dalen zullen verhoogd worden,  
alle bergen en heuvels zullen verlaagd worden;  
wat krom is, zal recht worden;  
wat rotsachtig is, zal tot een vlakte worden.*
- 5 *De heerlijkheid van de HEERE zal geopenbaard worden,  
en alle vlees tezamen zal [het] zien,  
want de mond van de HEERE heeft gesproken.*

De troost van *vers 1* is niet gebaseerd op de goede werken van het volk. Het is ook niet doordat de ballingschap lang genoeg geweest is en de straf voldoende is uitgezeten. Nee, de troost komt door de persoonlijke komst en het ingrijpen van de HEERE: hun God komt (*vers 3*)!

De terugkeer van een overblijfsel uit Babel naar het beloofde land wordt door de HEERE bewerkt (*zie Ea 1:1*), opdat de beloofde Messias aan Zijn volk zal kunnen worden voorgesteld. Door een heraut die hier wordt voorgesteld als “*een stem van iemand die roept in de woestijn*” (lett. “*een stem ... roepende ...*”), kan de komst van de HEERE aangekondigd worden, een komst waarmee de volle zegen van God in het vreedrijk tot Zijn volk kan komen.

Dat zien we gebeuren in de evangeliën. De zegen die wordt aangekondigd, is dat het koninkrijk der hemelen nabij gekomen is (*zie Mt 3:2*), omdat de beloofde Koning, de Messias, gekomen is en op het punt staat in het openbaar te verschijnen. De heraut is Johannes de dooper. De vier



schrijvers van de evangeliën laten daarover geen misverstand bestaan (Mt 3:1-3; zie ook Mk 1:1-4; Lk 1:76-78; Jh 1:23). We zien door de aanhaling van vers 3 in het Nieuwe Testament dat door de profeet Jesaja hier de Godheid van de Heer Jezus duidelijk geleerd wordt.

*In die dagen nu trad Johannes de dooper op en predikte in de woestijn van Judëa en zei: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen. Want deze is het van wie gesproken is door de profeet Jesaja, die zei: 'Stem van een roepende in de woestijn: Bereidt de weg van [de] Heer, maakt Zijn paden recht'. (Mt 3:1-3)*

“Bereid” betekent ‘verwijderen van hinderenissen’. De ontvangst van de Messias gebeurt, met andere woorden, niet omdat de straf erop zit, maar door het opruimen van hindernissen. “De weg” is de weg van verlossing (zie Js 11:16) en is vergelijkbaar met de bevrijding uit Egypte. Het is de gebaande weg voor de HEERE, niet een letterlijke weg, maar een geestelijke weg. Op deze weg zal de HEERE komen met verlossing en behoudenis.

Hun geestelijke toestand is als “de woestijn”. Het is het begin van het werk van God in het hart van het volk als het volk zich dat bewust wordt. Ze bevinden zich ver van God en zijn dorstig naar Hem (Ps 63:2; zie ook Ps 42:1).

*O God, U bent mijn God!  
U zoek ik vroeg in de morgen;  
mijn ziel dorst naar U,  
mijn lichaam verlangt naar U,  
in een land, dor en dorstig, zonder water.  
(Ps 63:2)*

De prediking van Johannes de dooper heeft echter geen gehoor gevonden. Christus werd verworpen en daarom kon toen het beloofde vreedrijk niet worden opgericht. Maar Hij zal voor “de tweede keer ... verschijnen” (Hb 9:28). Dat zal in de eindtijd gebeuren.

“Alle dalen zullen verhoogd worden” ziet op allen die in het dal van de vernedering zijn geweest en die uiteindelijk in het vreedrijk zullen worden verhoogd (vers 4). Het geldt ook voor hen die zich nu vrijwillig vernederen (Jk 4:10; zie ook 1Pt 5:6; Lk 18:14; Jb 5:11). Het verlagen van bergen en heuvels heeft de omgekeerde betekenis. Allen die zichzelf verheffen, zullen worden vernederd.

*Vnedert u voor [de] Heer en Hij zal u verhogen. (Jk 4:10)*

Wat “krom”, oneffen, ongelijkmatig is, zal “recht”, glad en gelijkmatig worden. Er zal bijvoorbeeld niet meer met dubbele tong worden gesproken. De bedoelingen zullen zuiver zijn. “Wat rotsachtig is”, de ruwe plaatsen waar niets groeit, zal tot een vruchtbare “vlakte” worden. Waar

geen leven mogelijk was, zal ieder van het leven kunnen genieten zoals de HEERE het bedoeld heeft.

Bij de prediking van Johannes die de evangelist Lukas heeft opgetekend, verwijst Lukas naar deze verzen van *Jesaja* (zie Lk 3:4-6). Lukas is de evangelist die laat zien dat de genade van God voor alle mensen is verschenen. Om die genade te zien en er deel aan te krijgen moet er wel de juiste geestelijke gezindheid zijn.

- ‘Alle bergen en heuvels’ die verlaagd zullen worden, slaat op de hoogmoed van de farizeeën en sadduceeën (zie Lk 3:7-9). Allen die zichzelf verheffen, zullen vernederd worden.
- ‘Wat krom is’, slaat op de tollenaars die kromme wegen bewandelen vanwege geldzucht. Zij zullen tot een rechte weg worden als ze niets meer vorderen dan hun is voorgeschreven (zie Lk 3:5b,12-13).
- ‘Wat rotsachtig’ of ruw is, slaat op de ruwe soldaten. Johannes houdt hun voor hoe ze “tot vlakke wegen” kunnen worden (zie Lk 3:5b,14).

In deze veranderde situatie zal de heerlijkheid van de HEERE in de hele schepping zichtbaar worden voor “alle vlees tezamen”, dat wil zeggen voor iedereen die dan leeft (vers 5; Op 1:7a).

Dan zullen de woorden van de serafs vervuld worden: “Heel de aarde is vol van Zijn heerlijkheid!” (Js 6:3).

*Zie, Hij komt met de wolken, en elk oog zal Hem zien, ... (Op 1:7a)*

Zo zien we dat

- a. de terugkeer uit Babel wordt verbonden met
- b. de tijd dat de Heer Jezus in vernedering op aarde kwam, wat vanwege Zijn verwerping vervolgens wordt verbonden met
- c. Zijn wederkomst in majesteit om te oordelen en te regeren.

De slotregel van vers 5: “Want de mond van de HEERE heeft gesproken” benadrukt de zekerheid van de dingen die hier worden verkondigd. Deze woorden zijn vergelijkbaar met de woorden van de Heer Jezus die we vaak in het *evangelie naar Johannes* horen: “Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u.”

**Het vlees tegenover het Woord van God** | *verzen 6-8*

- 6 *Een stem zegt: Roep!  
En hij zegt: Wat moet ik roepen?  
Alle vlees is gras  
en al zijn goedertierenheid als een bloem op het veld.*
- 7 *Het gras verdort, de bloem valt af,  
als de Geest van de HEERE erover blaast.  
Voorwaar, het volk is gras.*
- 8 *Het gras verdort, de bloem valt af,  
maar het Woord van onze God bestaat voor eeuwig.*

Na de beschrijving van de glorieuze staat van dingen in de *verzen 3-5*, wordt een andere stem gehoord, die de opdracht geeft om te roepen (*vers 6*). Als reactie daarop klinkt de vraag, wat er dan wel moet worden geroepen. Het eerste roepen, in *vers 3*, heeft als inhoud de glorie en luister van de HEERE. Dit tweede roepen heeft als inhoud de nietigheid van de mens.

Het antwoord op de vraag wat moet worden geroepen, is tweevoudig. Er moet een tweevoudige verklaring worden afgelegd. Enerzijds wordt de vergankelijkheid van het vlees verklaard, anderzijds wordt de onvergankelijkheid van het Woord van God verklaard (*verzen 7-8; zie 1Pt 1:23-25*). Wat God zegt, dat is Hij (*Jh 8:25*). Vandaar dat, zoals Hij Zelf eeuwig is, ook Zijn Woord eeuwig is. Het Woord is ook een Persoon (*zie Jh 1:1; Op 19:13*).

*Zij zeiden dan tot Hem: Wie bent U? Jezus zei tot hen: Geheel wat Ik ook tot u spreek. (Jh 8:25)*

Alle heerlijkheid waarop de ongelovigen van Israël zich beroemen, zal vergaan, terwijl wat God gezegd heeft en Wie Hij is, eeuwig zullen blijven. Gods Woord wordt tot op het kleinste letterteken vervuld (*Mt 5:18*). De ongelovige massa zal als het gras verdorren. Dit is een bekend beeld uit Israël van de gevolgen van de hete wind uit de woestijn, de zogenoemde 'chamsin'. Als deze wind waait, is binnen twee dagen alles verdort wat groeit en bloeit. Dat is wat er van de mens zonder God wordt.

*Want voorwaar, Ik zeg u: totdat de hemel en de aarde voorbijgaan, zal niet één jota of één tittel van de wet voorbijgaan totdat alles is gebeurd. (Mt 5:18)*

Voor de gelovige is het een bemoediging te weten dat als alle steun in de mens en van de mens wegvalt, het Woord van God als de onwan-

kelbare steun blijft. De tegenstelling tussen de vergankelijke natuur van de mens en het onvergankelijke Woord van God kan niet sterker worden voorgesteld.

**Zie, hier is uw God** | *verzen 9-11*

- 9 Klim op een hoge berg,  
Sion, verkondigster van een goede boodschap;  
verhef uw stem met kracht,  
Jeruzalem, verkondigster van een goede boodschap.  
Verhef [die], wees niet bevreemd.  
Zeg tegen de steden van Juda:  
Zie, uw God!
- 10 Zie, de Heere HEERE! Met kracht zal Hij komen,  
en Zijn arm zal heersen.  
Zie, Zijn loon heeft Hij bij Zich,  
Zijn arbeidsloon gaat voor Hem uit.
- 11 Als een herder zal Hij Zijn kudde weiden:  
Hij zal de lammetjes in Zijn arm[en] bijebrengen  
en in Zijn schoot dragen;  
de zogenden zal Hij zachtjes leiden.

Nu alles zo ten goede is gekeerd voor Sion, dat is Jeruzalem, wordt Sion opgeroepen op een hoge berg te klimmen (*vers 9*). In het vreedrijk zal de berg Sion de hoogste zijn van alle bergen (*Js 2:2*), terwijl heel Juda zal zijn als een vlakte (*zie Zc 14:10*). De verkondiging van het evangelie zal van Jeruzalem uitgaan (*Hd 1:8*). Hier gaat het om de goede boodschap dat God Zelf gekomen is om Israël te verlossen. Dat mag Sion doorgeven aan de andere steden van Juda. Jeruzalem is in het Oude Testament het uitgangspunt voor de openbaring van de heerlijkheid van God.

*Maar u zult kracht ontvangen wanneer de Heilige Geest over u komt, en u zult Mijn getuigen zijn, zowel in Jeruzalem als <in> heel Judéa en Samaria en tot aan [het] einde van de aarde. (Hd 1:8)*

Door de verwerping van de Heer Jezus is Gods heerlijkheid uit Jeruzalem verdwenen (*zie Ez 10:4,18-19; 11:22-23*). Maar nu is God in Christus weer teruggekomen. Daarvan moeten ze als vreugdeboden met kracht en zonder vrees (*zie en vgl. 2Tm 1:7*) de blijde boodschap uitbazunen tot alle steden van Juda. Ze mogen het uitroepen: “Zie, uw God!” Het is de

geweldige boodschap dat de Messias, Die God is, tot Zijn volk is gekomen en Sion heeft bevrijd. Het gebed van *Psalm 14* is verhoord (*Ps 14:7*)! Uit Sion komt de Redder (zie *Rm 11:26*).  
*Och, dat Israëls verlossing uit Sion kwam!  
 Wanneer de HEERE de gevangenen van Zijn volk laat terugkeren,  
 [dan] zal Jakob zich verheugen, Israël zal verblijd zijn. (Ps 14:7)*

De oproep: “Zie” met betrekking tot de Heer Jezus zien we ook op andere plaatsen, waarvan we er enkele kunnen verbinden met de wijze waarop Hij in de evangeliën wordt voorgesteld.

- Zo lezen we hier: “Zie, hier is uw God” (*Js 40:9*), wat verwijst naar het *evangelie naar Johannes*, waar we de Heer Jezus als God de Zoon zien.
- We zullen nog horen: “Zie, Mijn Knecht” (*Js 42:1*), wat ons aan het *evangelie naar Markus* doet denken, waar Hij als de Dienaar wordt voorgesteld.
- Dan horen we nog: “Zie, een Man – Zijn Naam is SPRUIT” (*Zc 6:12*), wat ons aan herinnert aan het feit dat Hij waarachtig Mens is, Die we vooral in het *evangelie naar Lukas* ontmoeten.
- Ten slotte klinkt nog: “Zie, uw Koning zal tot u komen” (*Zc 9:9*), wat ons bepaalt bij het *evangelie naar Mattheüs*, waarin Hij als Koning wordt beschreven.

Na het eerste “zie” in *vers 9* volgt in *vers 10* nog twee keer een “zie” als verzekering dat de Redder werkelijk gekomen is. Door het ene ‘zie’ wordt het oog van de steden van Juda gericht op Hem Zelf, “de Heere HEERE”. Hij zal ook voor hen Zijn kracht tonen en zij zullen meemaken dat Hij Zijn heerschappij aanvaardt. Het andere ‘zie’ vestigt de aandacht op wat Hij bij Zich heeft. Hij heeft “Zijn loon” bij Zich voor de getrouwen (voor de vijanden van Zijn volk heeft Hij vergelding bij Zich). Hij is de Overwinnaar, Hij is de Rechter.

Deze drie keer ‘zie’ laat ons ook zien dat Israël Christus op drie manieren zal leren kennen:

1. “Zie, uw God.” Als Christus wordt geopenbaard aan Israël, zal het volk zich realiseren dat Christus de God van Israël is. Nu loochent Israël de Godheid van de Heer Jezus, maar dan zal de sluier van hun aangezicht worden weggenomen. Op die dag zal het volk zeer gewillig zijn (zie *Ps 110:3*). Net als Thomas, die een beeld is van het gelo-

vig overblijfsel van Israël, zullen ze tot de belijdenis komen: *“Mijn Heer en mijn God!”* (Jh 20:27).

2. *“Zie, de Heere HEERE.”* Met kracht zal Hij komen, en Zijn arm zal heersen. Israël zal ook ontdekken dat de Heer Jezus ook de soevereine Heerser is, de *“Heere”* (*Adonai*), de Koning van Israël en de Koning van de koningen, en de *“HEERE”* (*Jahweh*), de God Die al Zijn beloften vervult. Net als Nathanaël, die ook een beeld is van het gelovig overblijfsel van Israël, zullen ze erkennen: *“U bent de Zoon van God, U bent de Koning van Israël”* (Jh 1:49).
3. *“Zie, Zijn loon heeft Hij bij Zich, ... als een herder ...”* (zie en vgl. 1Pt 5:4). Het overblijfsel van Israël zal ook ontdekken dat de Heer Jezus de ware *“goede herder”* en de *“grote herder”* van Israël is (zie Jh 10:11; Hb 13:20). Bij Zijn eerste komst kwam Hij als de goede herder, maar werd Hij verworpen door Israël. Toen gaf Hij Zijn leven voor Zijn schapen, die verstrooid waren (zie Jh 11:52). Bij Zijn wederkomst zal Hij de grote herder zijn, opgestaan uit de doden, en zal Hij de kleinen (het overblijfsel) tot Zich vergaderen (zie Zc 13:7).

Als de HEERE komt en de oproep: *“Zie, uw God!”* klinkt, zien we

- hoe Israël uit de hand van de HEERE dubbel heeft ontvangen voor al zijn zonden (vers 2),
- hoe de mond van de HEERE de verzekering geeft dat Zijn heerlijkheid zichtbaar zal zijn (vers 4),
- hoe de adem van de HEERE alle vijanden en alle ongeloof zal vernietigen (vers 6) en
- hoe de arm van de HEERE verlossing schenkt en tegelijkertijd Zijn schapen teder verzorgt (vers 8).

Hij zal als herder al Zijn verstrooide schapen bij elkaar brengen en met een speciale zorg omringen (vers 11; zie Jh 10:11-16). Hij zal Zijn kudde *“weiden”*, zodat de schapen rust en voedsel krijgen. De kleinen en kwetsbaren zal Hij in Zijn liefdevolle en almachtige armen *“bijeengebrengen”* om hen te beschermen. *“De zogenden”*, zij die de jongen moeten voeden, zal Hij met alle tederheid verder leiden, zonder ze ook maar enigszins op te jagen (zie en vgl. Gn 33:13-14). Zo heeft Hij voor ieder lid van het Godvrezend overblijfsel de aandacht die past bij het stadium van de geestelijke groei.

We vinden hierin een voorbeeld voor hen aan wie vandaag de zorg voor de kudde van God is toevertrouwd (1Pt 5:2-3). Er is veel toewijding en onderscheidingsvermogen nodig om dit voorbeeld van de Heer Jezus na te volgen in het omgaan met de verschillende categorieën waaruit de kudde bestaat. De Heer onderwijst ons de noodzaak om met teder medegevoel en genade om te gaan met hen die aan onze zorg zijn toevertrouwd (zie en vgl. Jh 21:15-17).

...; hoedt de kudde van God die bij u is <en houdt toezicht>, niet gedwongen maar vrijwillig, in overeenstemming met God, ook niet om schandelijke winst, maar bereidwillig; ook niet als heersers over de erfgoederen, maar als zij die voorbeelden voor de kudde worden. (1Pt 5:2-3)

### God, met niemand te vergelijken | verzen 12-18

- 12 *Wie heeft de wateren met de holte van zijn hand opgemeten,  
of van de hemel met een span de maat genomen,  
of het stof van de aarde met een maatbeker gevat,  
of de bergen gewogen in een waag,  
of de heuvels op een weegschaal?*
- 13 *Wie heeft de Geest van de HEERE gepeild  
en [wie] heeft Hem [als] Zijn raadsman onderwezen?*
- 14 *Met wie heeft Hij beraadslaagd dat hij Hem inzicht zou geven,  
Hem het pad van het recht zou leren,  
Hem kennis bij zou brengen  
of Hem de weg van veel verstand zou doen kennen?*
- 15 *Zie, de volken worden beschouwd als een druppel aan een emmer,  
als een stoffe op de weegschaal.  
Zie, Hij heft de eilanden op als fijn stof.*
- 16 *De Libanon is niet genoeg om te branden,  
zijn dieren zijn niet genoeg voor het brandoffer.*
- 17 *Alle volken zijn als niets voor Hem,  
zij worden door Hem beschouwd als minder dan niets en [als]  
leegheid.*
- 18 *Met wie zou u God willen vergelijken,  
of welke vergelijking zou u op Hem willen toepassen?*

De verzen 1-11 van dit hoofdstuk vormen de proloog van dit tweede hoofddeel van het boek *Jesaja*. Daarin zien we Wie Hij is Die tussenbeide komt voor de verlossing en vertroosting van Zijn volk. Vanaf vers 12

gaat de profeet getuigen van de onvergelykbare kenmerken van hun Schepper-God Die voor hen zorgt. Ze moeten zich bewust worden van Zijn oneindige grootheid, kenmerken en kracht.

Zo stelt Jesaja Hem voor in contrast met de afgoden van de volken om hen heen die zij hebben gediend (*verzen 15-17*) en met de natuur van de afgoden en hun makers (*verzen 18-20*). Dat voert tot een hernieuwing van vertroostende zekerheden (*verzen 29-31*). In het licht van de majesteit van God wordt duidelijk hoe nietig de afgoden zijn. Zo gaat het met het evangelie ook. Als de Heer Jezus wordt voorgesteld, verbleekt al het andere, omdat niets de voldoening geeft die Hij geeft.

In de *verzen 12-14* stelt Jesaja twee series vragen. De eerste serie gaat over Gods almacht (*vers 12*) en de tweede serie over Gods alwetendheid (*verzen 13-14*). Eerst enkele voorbeelden van Gods almacht (*vers 12*) tegenover de geringheid van de mens.

- Wat kan de holte van een mensenhand aan water bevatten? Enkele milliliters? Met de holte van Zijn hand meet God alle oceanen en andere watergebieden.
- Wat kan een mens meten met een span (de afstand tussen duim en pink)? Ongeveer twintig centimeter? God meet met een span de hele uitgestrektheid van de hemelen.
- Wat is de inhoud van een menselijke maat? Een paar liter? In de maat van God gaat al het stof van de aarde.
- Wat kan een mens op een weegschaal afwegen? Een paar kilo? God stelt het gewicht van heuvelen en bergen vast en regelt zo het evenwicht van de aarde.

Gods almacht is onmetelijk groot en indrukwekkend ver verheven boven de mens van wie de mogelijkheden en macht hierbij vergeleken als totaal onbeduidend in het niet verdwijnen. Dat wordt nog extra benadrukt doordat in het Hebreeuws het werkwoord voor 'meten' (*vers 12*) en 'peilen' (*vers 13*) hetzelfde is. De vraag is dus: De mens die niet eens in staat is om de schepping (de wateren) te meten, wil hij de Schepper, de Geest van de HEERE, trachten te meten?

Gods alwetendheid is al even ver verheven boven het weten van de mens (*verzen 13-14*).



- Is er buiten de Geest van de HEERE een standaard waarnaar Hij kan handelen, iemand die Hem zegt wat Hij moet doen en hoe Hij het moet doen?
- Heeft Hij onderwijs van iemand anders nodig om op de juiste wijze op de juiste weg te wandelen naar Zijn doel?

Wat hier van de Geest van de HEERE wordt gezegd, laat zien dat Hij een combinatie van de kundigheden van kennis, wijsheid en verstand bezit. Met andere woorden: Hij heeft geen 'denktank', geen hemelse werkgroep of dagelijks bestuur nodig met wie Hij moet overleggen en die Hem adviseert. Hij Die "Wonderlijk" en "Raadsman" (Jes 9:5) genoemd wordt, heeft echt geen onderricht nodig van een raadsman.

De vragen lijken op de vragen die God aan Job stelt (zie Jb 40:1-4; 20-25; 41:1-5a). In de aangegeven gedeelten wijst God Job op de verschillen tussen de mens en (onderdelen van) Zijn schepping. Hier in *Jesaja* vergelijkt God Zich met de mens.

Maar Hij is in nog meer dingen verheven. Zo heeft Hij als de Bestuurder van de volken absolute controle over alles. Deze controle geeft Hem nooit enig probleem en bezorgt Hem nooit een moeilijkheid. Het is met Zijn bestuur over de volken als met een druppel aan een emmer water: die extra druppel bezorgt de drager geen enkele extra last (*vers 15*). Het is als met een stofje dat neerdownvalt op een weegschaal: de weegschaal komt er niet door in beweging. Met eilanden handelt Hij als een stofje dat wordt opgetild door een windvlaag en zo wordt weggeblazen.

Als Degene Die alle aanbidding waard is, kan Hem nooit worden gebracht wat Hem werkelijk toekomt. Nooit kan een mens een offer brengen dat volledig tot uitdrukking brengt Wie Hij is. Al het hout van de wouden op de Libanon is eenvoudig niet genoeg om als brandhout te dienen en er zijn niet genoeg dieren om daarop geofferd te worden (*vers 16*). Het enige hout dat voor God voldoet, is het hout van het kruis van Golgotha. Geen ander offer dan dat van het lichaam van Jezus Christus heeft voor God waarde. Wat de bevoorrechte Jood Hem ook zou kunnen offeren, het schiet altijd tekort bij de heerlijkheid van Zijn Wezen. De heidense volken tellen al helemaal niet mee vanwege hun verdorvenheid (*vers 17*).

Is er ook maar iets waarmee God te vergelijken is (*vers 18*)? De vraag stellen, is haar beantwoorden. De Schepper is met niets van Zijn schep-

ping te vergelijken. In heel eenvoudige en daardoor krachtige bewoordingen wordt in dit gedeelte de majesteit van de allerhoogste God geschilderd.

**De nietigheid van een afgod** | *verzen 19-20*

- 19 *De vakman giet het beeld,  
de edelsmid overtrekt het met goud  
en smeedt [er] zilveren kettingen [voor].*
- 20 *Wie te arm is [voor] een hefoffer,  
kiest een stuk hout [dat] niet kan verrotten.  
Hij zoekt een kundig vakman voor zich uit  
om een beeld te vervaardigen dat niet wankelt.*

Nadat Jesaja de nietigheid van alle menselijke kunnen en kennen in het licht van Gods almacht en alwetendheid heeft aangetoond, drijft hij op bijtende toon de spot met de afgoden (*verzen 19-20*). Hij stort zijn sarcasme uit over de afgodenmakers en de afgodenaanbidders. Hij laat zien hoe dwaas het is, iets uit de schepping als god te vereren. Hij beschrijft twee afgoden. De ene afgod wordt door een vakman uit metaal gegoten en met goud overtrokken en met zilver versierd. De andere afgod is van een arme man die met een stuk hout naar een vakman gaat om er een afgod van te maken die niet wankelt. Beide afgodendienaars gebruiken materiaal dat God heeft geschapen en beide afgoden worden gemaakt door mensen met bekwaamheden die God hun heeft verleend. God is de Schepper van alle dingen en alle mensen en daarom met niemand te vergelijken. Het is toch dwaasheid als nietige schepselen menen de eeuwige God te kunnen formeren?

**Gods verhevenheid** | *verzen 21-26*

- 21 *Weet u het niet? Hoort u het niet?  
Is het u vanaf het begin niet bekendgemaakt?  
Hebt u niet gelet op de fundamenten van de aarde?*
- 22 *Hij is het Die zetelt boven de omtrek van de aarde,  
waarvan de bewoners als sprinkhanen zijn.  
Hij is het Die de hemel uitspant als een dunne doek  
en uitspreidt als een tent om in te wonen.*

- 23 *Hij is het Die vorsten maakt tot niets,  
rechters van de aarde maakt tot leegheid.*
- 24 *Ja, zij zijn niet geplant,  
ja, zij zijn niet gezaaid,  
ja, hun [afgehouden] stronk wortelt niet in de aarde.  
Ook als Hij op hen zal blazen, zullen zij verdorren,  
en een storm neemt hen weg als stoppels.*
- 25 *Met wie zou u Mij willen vergelijken,  
of aan wie ben Ik gelijk?  
zegt de Heilige.*
- 26 *Sla uw ogen op naar omhoog,  
en zie Wie deze dingen geschapen heeft;  
Hij is het Die hun leger voltallig tevoorschijn brengt,  
ze alle bij name roept  
door [Zijn] grote vermogen en [Zijn] sterke kracht;  
er ontbreekt er niet één.*

In *vers 21* stelt Jesaja vier vragen. Het gaat hier om horen en niet om zien. Horen is verbonden met het Woord van God (*vers 8*), gesproken door de mond van de HEERE (*vers 6*). Het is een contrast met de *verzen 19-20* waar gaat om het zien van de afgodsbeelden. Jesaja stelt zijn vragen in een zogenaamde ‘chiasmische’ volgorde, waarbij de eerste en de laatste bij elkaar horen evenals de middelste twee. Deze volgorde wordt wel als volgt voorgesteld: a, b, b, a. In *vers 21* is de volgorde

(a) weten,

(b) horen,

(b) verkondigd,

(a) begrip hebben van.

Deze wijze van voorstellen is een krachtige manier van onderwijzen. Hierdoor dringen de vragen diep in het geweten door en dwingen de aangesprokene om er goed over na te denken. Wie niet uit de schepping weet (a) en erkent dat God de grondvesten van de aarde heeft gelegd, dat Hij alles heeft geschapen (dit wordt in de *verzen 22-26* nader aangetoond), zal verstoken blijven van de kennis van Zijn wil door de prediking (b) en door lering (b), omdat zijn verstand verduisterd (a) is.

De wonderen van de natuur moeten bij ons bewondering voor de Maker bewerken.

In de *verzen 22-24* spreekt Jesaja wisselend over Gods positie, kracht en gezag in het waarneembare heelal en de bewoners van de aarde. De hemel is voor Hem als een doek die Hij uitbreidt en als een tent die Hij uitspant, zodat erin kan worden gewoond. Zij die daarin op aarde wonen, zijn voor Hem als "sprinkhanen" (zie en vgl. Nm 13:33). Ook de machtigsten onder hen, de "vorsten" en "rechters", zijn als niets en worden "tot leegheid". Zij hadden zichzelf voorbestemd of waren door anderen voorbestemd om een glorieuze groei door te maken en tot grote hoogte te stijgen. Macht, grote invloed en veel regeringsbevoegdheden lagen in het verschiet. Maar een plotselinge ingreep van Zijn machtige hand maakt aan die begeerde toekomst een abrupt einde (vgl. Js 11:4; zie 2Th 2:8).

Evenals in *vers 18*, waar de uitdaging klinkt na het aangeven van de onbeduidendheid van de naties, klinkt in *vers 25* de uitdaging na het aantonen van de eindigheid van de bewoners en de verdwijning van de bestuurders. In *vers 18* vraagt Jesaja wie met God te vergelijken is. Het antwoord is dat Hij met *niets* te vergelijken is.

Nu is God Zelf als "de Heilige" aan het woord en stelt dezelfde vraag. Hij geeft Zelf het antwoord en zegt dat Hij met *niemand* te vergelijken is ("aan wie ben Ik gelijk?"). Het is alsof Hij zegt: Het getuigt van wijsheid als je je niet aan enigerlei vergelijking waagt. Het gaat niet om Zijn onbegrensdeheid en hun onbetekenendheid, maar om Zijn wezenlijke en absolute heiligheid en de zelfverlaging van Zijn verdorven en afgodisch volk.

Voor de derde keer wordt het volk gewezen op de onvergelykbare macht van God als Schepper (*vers 26*). Eerder is op God als Schepper gewezen om hen te doordringen van hun eigen nietigheid (*vers 12*) en om hen eraan te herinneren wat ze van de schepping hadden moeten leren (*verzen 21-22*). Nu klinkt die verwijzing naar de Schepper als een bevel. Ze moeten naar boven kijken, het heelal in. Dan zien ze die talloze hemellichamen, die in vele godsdiensten als goden worden vereerd. Ze worden allemaal door Hem in hun baan gesteld en gehouden.

Hij kent ze ook allemaal bij naam en commandeert ze, ze staan allemaal onder Zijn bevel. De hemellichamen bestaan en bewegen zich niet

uitsluitend via door de Schepper ingestelde natuurwetten. De Zoon van God is ook het onderhoudende Centrum, de Drager en Bestuurder ervan (Ko 1:16-17). Hij is het Die “*alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht*” (Hb 1:3). Alleen een almachtig God is daartoe in staat.

..., want in Hem zijn alle dingen geschapen in de hemelen en op de aarde, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten: alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. En Hij is vóór alle dingen en alle dingen bestaan samen in Hem. (Ko 1:16-17)

### De eeuwige God geeft de moede kracht | verzen 27-31

- 27 *Waarom zegt u [dan], Jakob,  
en spreekt u, Israël:  
Mijn weg is voor de HEERE verborgen  
en mijn recht gaat aan mijn God voorbij?*
- 28 *Weet u het niet?  
Hebt u het niet gehoord?  
De eeuwige God, de HEERE,  
de Schepper van de einden der aarde,  
wordt niet moe en niet afgemat.  
Er is geen doorgronding van Zijn inzicht.*
- 29 *Hij geeft de vermoeide kracht  
en Hij vermeerdert de sterkte van wie geen krachten heeft.*
- 30 *Jongeren zullen moe en afgemat worden,  
jonge mannen zullen zeker struikelen;*
- 31 *maar wie de HEERE verwachten, zullen [hun] kracht  
vernieuwen,  
zij zullen [hun] vleugels uitslaan als arenden,  
zij zullen snel lopen en niet afgemat worden,  
zij zullen lopen en niet moe worden.*

Als God zo machtig verheven is boven de schepping, Zijn schepping, zou Hij dan hen niet kunnen helpen die in nood zijn? Zouden we ons zorgen maken over de plannen van regeerders op aarde, als Hij hen bestuurt? Daarom komt nu een boodschap van troost voor het overblijfsel dat profetisch hun ervaringen vertelt waar ze doorheen gaan in de tijd van de grote verdrukking (vers 27).

Het gelovig overblijfsel wordt hier aangesproken eerst als Jakob en dan als Israël. Dat is om hen te herinneren aan hun ontstaan, aan de ontmoeting van hun stamvader met de HEERE in Pniël (zie Gn 32:24-31).

Die ontmoeting heeft Jakobs leven veranderd. Daar werd hij van een 'hienlichter' (de betekenis van de naam Jakob) een 'vorst of strijder Gods' (de betekenis van de naam Israël). En wanneer gebeurde dat? Dat gebeurde op het moment dat hij om genade smeekte (zie Hs 12:5).

Het leek erop dat God hen had prijsgegeven aan de vijand en niet meer aan hen dacht. Ze dachten dat hun weg (die door de grote verdrukking heen voerde) voor Hem verborgen was of door Hem over het hoofd werd gezien. Maar zou Hij, Die de planeten hun weg wijst, niet de weg kennen die de Zijnen gaan? Ze meenden dat Hij geen oog had voor hun recht en dat Hij hen had overgeleverd aan vijanden die vol van onrecht waren. Maar zou Hij, die machthebbers en regeerders wegblaast, Zijn overblijfsel dat op Hem vertrouwt het recht onthouden?

De overwegingen die in dit vers tot uitdrukking komen, kunnen ook wij hebben. We vragen ons af: 'Waarom laat God het toe? Ontbreekt het Hem aan kracht? Heeft Hij geen belangstelling voor ons?'

De gedachte dat Hij hen aan hun lot zou overlaten, is ongegrond. Daarvan moet ook de dubbele vraag van *vers 28* (dezelfde als in *vers 21*) hen overtuigen. Als wij onder de druk van de omstandigheden door wanhoop worden overvallen, moeten we weer de hand leggen op de feiten die we hebben aanvaard toen we tot geloof kwamen. Ook mogen we moed putten uit onze ervaringen van Gods barmhartigheden bij eerdere gelegenheden. Hij, de Schepper van alle dingen, "*is gisteren en heden Dezelfde en tot in eeuwigheid*" (Hb 13:8).

Met dezelfde kracht waarmee Hij de werelden schiep, staat Hij ons ter beschikking. Hij raakt nooit vermoeid, laat staan oververmoeid. Ook Zijn verstand is ondoorgrondelijk en daarom kent Hij ook ons en onze omstandigheden. Onze grootste beproevingen, of ze nu uit onszelf of van buiten ons komen, kent Hij niet alleen, maar ze staan onder Zijn absolute controle. Hij bepaalt in Zijn wijsheid de tijd en wijze van Zijn tussenkomst en onze bevrijding en dat is anders en hoger dan onze wijsheid.

In plaats van moe te worden geeft Hij kracht aan de vermoeiden (*vers 29*). Wat wij moeten doen, is ons hart openstellen om kracht te ontvangen. Hij staat altijd klaar om die aan ons te geven als we beproeving ondergaan. Dan maakt Hij tijden van beproeving tot tijden van zegen. Zijn doel is dat wij ons bewust zijn van onze eigen machteloosheid,

zodat we een beroep doen op Zijn kracht in plaats van wanhopig te worden onder de verdrukking.

Zelfs de sterkste kan er niet zeker van zijn dat hij altijd van vermoeidheid gevrijwaard zal zijn (*vers 30*). Die vermoeidheid kan overgaan in moedeloosheid, als het uitzicht op uitredding en het zicht op de Redder worden belemmerd. Ook kan een obstakel op zijn weg hem laten struikelen. Door een plotselinge gebeurtenis kan er neerslachtigheid komen. De enige kracht die onuitputtelijk is en voor vallen en struikelen bewaart, is het verwachten van de HEERE (*vers 31*).

Het wachten op de Heer is niet slechts een kwestie van geduld of zelfs van verlangen, maar vooral dat onze hoop op Zijn uitkomst wordt gekenmerkt door vertrouwen.

Dan gaan we *“van kracht tot kracht”* (*Ps 84:6-8*), waarbij we voortdurend uit de bron van Zijn kracht putten. Met vleugels verheffen we ons boven de moeilijkheden, om boven

*Welzalig de mens van wie de kracht in U is  
– in hun hart zijn de gebaande wegen.  
Gaan zij door het [dorre] dal van de moerbeibomen,  
dan maken zij [God] tot [hun] bron;  
ook zal de regen [hen] overvloedig bedekken.  
Zij gaan voort van kracht tot kracht,  
zij zullen verschijnen voor God in Sion.  
(Ps 84:6-8)*

de mist en duisternis van de aarde uit te stijgen en te komen in het heldere zonlicht van Gods tegenwoordigheid.

Een kenmerk van *“arenden”* is dat hun verendek regelmatig wordt vernieuwd. Dat is mooi beeld van het putten van nieuwe kracht door hen die de HEERE verwachten (*vgl. Ps 103:5*). Andere kenmerken van een arend zijn snel-

*Die uw mond verzadigt met het goede,  
uw jeugd vernieuwt als die van een arend.  
(Ps 103:5)*

heid, scherpe reuk en een scherp oog. Het omhoog gaan is dan ook niet alleen dat we ons verheffen boven de moeilijkheden, maar ook dat we snel inzicht krijgen in de wil en de weg van God met een scherpe blik op Hem Zelf door het geloof. Als dat onze verwachting is, zullen we *“snel lopen”*, wat inspanning veronderstelt, maar *“niet afgemat worden”*. We zullen ook *“lopen”* of wandelen, wat gemeenschap veronderstelt en daarvan *“niet moe worden”*.

## Jesaja 41

Het vorige hoofdstuk laat zien dat niemand de HEERE gelijk is, geen volk, geen afgod. In dit hoofdstuk spreekt de HEERE in het begin rechtstreeks tot de heidenen (*vers 1*). Hij roept hen op om met Hem in het gericht te gaan in de rechtszaal. In de komende hoofdstukken komt de rechtszaal meerdere keren naar voren. De vraag die moet worden beantwoord, is de vraag van Elia aan het volk Israël: Wie is God: de HEERE of de afgoden zoals Baäl (*zie 1Kn 18:21*)?

Het feit dat de HEERE van tevoren verklaart een overwinnaar vanuit het oosten te verwekken, is slechts een aanwijzing dat Hij Zelf de ware God is, de verheven Regeerder van alle gebeurtenissen op aarde is (*verzen 2-4*). De afgoderij van de naties zal uiteindelijk Goddelijke oordelen over hen brengen. Israël zal, als Gods uitverkoren volk, daarbij het instrument in Gods hand zijn (*verzen 5-16*).

De HEERE vergeet ook niet dat Zijn volk nog een bange tijd zal moeten doormaken. Met het oog op die tijd biedt Hij hun een vertroostend vergezicht van de situatie na die bange tijd (*verzen 17-20*). Dan volgt een andere uitdaging aan de heidenen. Laat ze hun bekwaamheid maar tonen om de toekomst te voorzien zoals God dat doet. Zij en hun voorwerpen van aanbidding zullen tot niets worden (*verzen 21-29*).

God openbaart Zich niet alleen in de schepping, zoals in *hoofdstuk 40*, Hij is evenzeer bezig met de mens. In de *verzen 1-4* openbaart Hij Zijn gerechtigheid en oordeel aan de volken. Vanaf *vers 8* toont Hij Zich in genade aan Israël.

### **De HEERE oordeelt de volken** | *verzen 1-4*

- 1 *Zwijg voor Mij, kustlanden,  
laten de volken de kracht vernieuwen.  
Laten zij naar voren komen, laten zij dan spreken,  
laten wij samen naar voren komen voor het oordeel.*
- 2 *Wie heeft vanwaar [de zon] opkomt de rechtvaardige doen  
opstaan,  
hem geroepen om te gaan?  
[Wie] heeft heidenvolken aan hem overgeleverd  
en doet hem koningen vertreden?*



- [Wie] heeft [hen] als stof overgeleverd aan zijn zwaard,  
als wegwaaiende stoppels aan zijn boog?
- 3 Hij achtervolgde hen, trok verder in vrede,  
over een pad [dat] hij met zijn voeten niet [eerder] betrad.
- 4 Wie heeft [dit] bewerkt en gedaan?  
[Hij] Die de generaties riep vanaf het begin!  
Ik, de HEERE, Die de Eerste ben,  
en bij de laatsten ben Ik Dezelfde.

God daagt de kustlanden (waarmee mogelijk de landen aan de Middellandse Zee worden bedoeld en daarmee Europa) en de volken (achter de kustlanden) uit met Hem voor het gerecht te komen (*vers 1*). Het gaat hier niet om het uitspreken van een veroordeling, maar om te komen tot een beoordeling van feiten en daaruit een conclusie te trekken. Ze moeten eerst zwijgend luisteren naar de feiten. Dan moedigt God hen aan nieuwe kracht te verzamelen om zich op te maken, opdat “zij naar voren komen” tot Hem om vervolgens tot Hem te “spreken”.

God opent het geschil door in de *verzen 2-4* uitdagende vragen te stellen en feiten ten behoeve van Zijn zaak vast te stellen. De persoon om wie het gaat, is Kores, de koning van Perzië (*zie Ea 1:1*), die in de ongewijde geschiedenis bekend is als Cyrus. Het gaat om een toekomstige gebeurtenis, maar God stelt het voor alsof Hij Kores al op het wereldtoneel heeft geroepen (*vers 2*). De voltooid verleden tijd waarin de zin gesteld is, geeft aan die toekomstige gebeurtenis de zekerheid van een al gebeurde zaak.

God heeft niet alleen de bekwaamheid om te vertellen wat er in de toekomst gaat gebeuren, maar Hij heeft ook de macht om een man te verwekken die Zijn Goddelijke voornemens zal vervullen. “De rechtvaardige doen opstaan” wil zeggen dat Kores als de overwinnaar dat zal doen wat in overeenstemming is met Gods doel. Daarom zal deze man, Kores, kunnen optreden zonder dat iets of iemand hem kan tegenhouden. “Vanwaar [de zon] opkomt” wijst erop dat hij uit Perzië komt (*zie ook vers 25*). Hij zal zegevierend voortgaan en iedere tegenstander in het stof doen bijten. De weg die hij gaat, is een weg die hij niet zelf heeft bedacht, maar die de HEERE voor hem heeft bepaald en gebaad (*vers 3*).

Dan klinkt de vraag wie de auteur van dit optreden is en door Wie het komt dat Kores zo succesvol is (*vers 4*). De HEERE geeft Zelf het antwoord. Hij staat Zelf aan de oorsprong en verleent aan Kores de voortgang. Hij is “*de Eerste*”, dat wil zeggen dat Hij een voorbestaan heeft vóór alle geschiedenis en dat alle dingen onder Zijn controle staan. Hij zal ook alle dingen tot het door Hem bepaalde doel brengen tot het laatste toe. Van begin tot eind is Hij Dezelfde en handelt Hij in volkomen overeenstemming met Zijn Wezen. Tegenover die God en dat handelen hebben de kustlanden en de volken geen weerwoord.

**Nietigheid van de mens en zijn steun** | *verzen 5-7*

- 5 *De kustlanden zagen het en werden bevreesd,  
de einden der aarde beefden;  
ze kwamen naderbij en traden toe.*
- 6 *De een hielp de ander,  
tegen zijn broeder zei hij: Wees sterk!*
- 7 *De vakman bemoedigde de edelsmid,  
hij die met de hamer gladmaakt, hem die op het aambeeld slaat,  
door van het soldeersel te zeggen: Het is goed.  
Daarna zette hij het vast met spijkers, zodat het niet zou  
wankelen.*

Terwijl de geroepen kustlanden het optreden van Kores zien, zijn ze bevreesd en beven (*vers 5*) als God hem de wereldheerschappij tot “*de einden der aarde*” in handen geeft. Zo zal het hun ook gaan in de eindtijd, als door Gods oordelen hun voor altijd het zwijgen wordt opgelegd.

En hoe komt het dat zij zo machteloos zijn tegenover de hiervoor beschreven almacht van God? Omdat ze op elkaar en op hun nietige afgoden steunen (*verzen 6-7*). Het is bespottelijk om tegenover de almacht van God elkaar als mensen moed in te spreken. Ook wordt weer de spot gedreven met hun afgoden van wie ze hun behoudenis verwachten (*zie Js 40:19-20; zie ook Ps 2:4*).

**De HEERE bemoedigt Israël** | *verzen 8-10*

- 8 *Maar u, Israël, Mijn dienaar,  
u, Jakob, die Ik heb verkozen,  
het nageslacht van Abraham, die Mij liefhad,*

- 9 u, die Ik gegrepen heb van de einden der aarde,  
geroepen uit haar uithoeken,  
en tegen wie Ik zei: U bent Mijn dienaar,  
Ik heb u verkozen, Ik heb u niet verworpen.
- 10 Wees niet bevreesd, want Ik ben met u,  
wees niet verschrikt, want Ik ben uw God.  
Ik sterk u, ook help Ik u,  
ook ondersteun Ik u met Mijn rechterhand, die gerechtigheid  
werkt.

Dan richt de HEERE Zich in dit geding met de volken met woorden van troost heel Persoonlijk tot Zijn volk, dat wil zeggen tot het Godvrezende overblijfsel (*vers 8*). Het contrast met de voorgaande verzen wordt scherp aangegeven door de beginwoorden “*maar u*”. Hij spreekt hen aan als “*Israël*” en “*Jakob*” en herinnert hen aan Zijn uitverkiezende genade en de belofte van herstel en bevrijding.

Daarvoor verwijst Hij naar Abraham. Hun vroegste geschiedenis is de garantie voor hun onherroepelijke zegen. Hij spreekt over Abraham als iemand “*die Mij liefhad*” of, zoals ook vertaald kan worden, “*Mijn vriend*” (*zie ook 2Kr 20:7; Jk 2:23*). Het woord ‘vriend’ betekent iemand die liefheeft en geliefd wordt, iemand met wie je de diepste gedachten van je hart deelt (*zie Joh 15:15b*).

De HEERE heeft Zijn volk nooit uit het oog verloren, ook niet toen het verstrooid was. Hij heeft het overal vandaan “*gegrepen*” om het dicht bij Zich te hebben en “*geroepen*” tot een volledig andere omgeving (*vers 9*). Ze zijn in de afgelopen eeuw gekomen uit de verst verwijderde landen, als Rusland en China. Hij wil dat Zijn volk Zijn “*dienaar*” zal zijn, een volk dat Hem zal dienen. Voor de eerste keer in *Jesaja* wordt Israël “*dienaar*” of ‘knecht’ genoemd. Dit zal tot *hoofdstuk 49:6* nog vaak gebeuren. Dit karakter van Israël als dienaar is het resultaat van een handeling van pure genade en niet door enige verdienste van hun kant.

Ze hebben het verdiend om “*verworpen*” en weggeworpen te worden, omdat ze de HEERE zo ontrouw zijn geweest. Maar juist omdat Hij hen heeft “*verkozen*”, hoeven ze niet bang te zijn (*vers 10*). De kustlanden hebben alle reden om bevreesd te zijn (*zie vers 5*), maar voor Gods volk is daar geen reden voor. Daarom zegt de HEERE: “*Wees niet bevreesd.*”

Om elke vrees uit te bannen stelt de HEERE Zich aan Zijn volk voor in al Zijn genegenheid voor hen. Hij begint met: *“Ik ben met u”*, wat hen verzekert van Zijn tegenwoordigheid en nabijheid (Mt 28:20). Dan zegt Hij: *“Ik ben uw God”*, waardoor ze weten dat Hij een betrekking met hen heeft, dat het verbond hersteld is. Uit het Nieuwe Testament weten we dat dit zal gebeuren door de kracht van het bloed van het nieuwe verbond, dat is het bloed van het volmaakte offer van Christus.

*En zie, Ik ben met u alle dagen tot aan de voleinding van de eeuw.*  
(Mt 28:20)

Ten slotte geeft Hij een drievoudige verzekering van Zijn kracht die Hij voor hen inzet:

1. *“Ik sterk u”* of: *“Ik heb u gesterkt”* in zwakheden, moeilijkheden en tegenstand en vooral in de grote verdrukking.
2. *“Ook help Ik u”* wil zeggen dat God Israël niet sterk zal maken door een engel te zenden (zie Ex 33:2), maar door Zelf Israël te helpen (zie Ex 33:14-17). Hij helpt hen in het gaan van de juiste weg door het geven van leiding, aanwijzingen en bescherming.
3. *“Ook ondersteun Ik u met Mijn rechterhand, die gerechtigheid werkt”* laat zien hoe de HEERE Israël zal helpen. Dit veronderstelt Zijn trouw in het vervullen van Zijn beloften. Aan het Hebreeuwse woord voor ‘rechterhand’ is de gedachte aan kracht verbonden.

Het twee keer gebruikte woord *“ook”* is cumulatief, dat wil zeggen dat het aansluit op het voorgaande en er de volgende zekerheid aan toevoegt, zoals wel wordt gezegd: ‘En dat niet alleen, want daarbij komt nog ....’ We moeten dus niet verzuimen ons de vertroosting van deze rijke beloften toe te eigenen. Deze vertroosting zal aan ons voorbij gaan als we ze alleen op Israël laten slaan. Ze gaat ons ook voorbij als we in zelfvoldaanheid ons werk voor de Heer doen. Een dienaar van de Heer heeft altijd behoefte aan deze vertroosting als hij zich zijn onwaardigheid en hulpeloosheid bewust is.

### **Israël verdelgt zijn vijanden** | verzen 11-16

- 11 *Zie, zij zullen beschaamd en te schande worden,  
allen die [in woede] tegen u ontstoken zijn.  
Zij zullen worden als niets, zij zullen omkomen,  
de mannen die u aanklagen.*

- 12 *U zult hen zoeken, maar u zult hen niet kunnen vinden,  
de mannen die zich tegen u keren.  
Zij zullen worden als niets, als [volstrekt] niets,  
de mannen die strijd tegen u voeren.*
- 13 *Want Ik ben de HEERE, uw God,  
Die uw rechterhand vastgrijpt  
[en] tegen u zegt: Wees niet bevreesd,  
Ik help u.*
- 14 *Wees niet bevreesd, wormpje Jakob,  
volkje Israël,  
Ik help u, spreek de HEERE,  
uw Verlosser is de Heilige van Israël.*
- 15 *Zie, Ik maak u tot een scherpe dorsslede,  
een nieuwe, met puntige pinnen.  
U zult bergen dorsen en verpulveren,  
en heuvels maken als kaf.*
- 16 *U zult ze wannen, de wind zal ze opnemen,  
en de storm zal ze verspreiden.  
Maar ú zult zich verheugen in de HEERE,  
in de Heilige van Israël zult u zich beroemen.*

Israël, als het volk van God, heeft altijd talrijke en machtige vijanden gehad. Vervolging en tegenstand zullen toenemen en steeds intenser worden naarmate het eind van de tijd nadert. De zojuist vermelde vertroostende beloften voeren nu tot de zekerheid van de verdelging van de vijanden en een herhaling van de garantie van de toegezegde hulp (*verzen 11-16*).

In de *verzen 11-12* worden vier beschrijvingen van de vijanden gegeven, van de manier waarop zij zich uiten tegenover Gods volk. Twee van die uitingen zijn in woorden (*vers 11*) en twee in daden (*vers 12*).

1. Ze zijn "[in woede] tegen u ontstoken". Dat duidt aan dat de vurige hitte van de tegenstand van de satan in hen werkzaam is. Maar zij zullen beschaamd en te schande worden.
2. Zij zijn ook "de mannen die u aanklagen",
3. "de mannen die zich tegen u keren" en
4. "de mannen die strijd tegen u voeren". Dat geeft hun actieve strijd tegen Gods volk aan.

Maar het zijn slechts “mannen” die voor de HEERE als “niets, als [volstrekt] niets” zijn. Ze komen om, zijn niet meer te vinden, ja, vernietigd. Zo radicaal is hun ondergang en zo volkomen de bevrijding van het volk van God.

Weer richt de HEERE het oog van Zijn beproefde volk op Zichzelf. Er is niet alleen de belofte van de ondergang van de vijand, de HEERE belooft ook dat Hij de steun en bescherming voor Zijn volk zal zijn (vers 13). Er is niet alleen bevrijding, maar de HEERE zal Israël gebruiken tot vervulling van Zijn voornemen. Daartoe grijpt Hij hun rechterhand. Onze rechterhand is de hand waarmee de meesten van ons het werk doen en staat symbool voor onze activiteiten. Dat God deze neemt, betekent dat wij niets kunnen doen los van Hem. Hij wil dat we ons bewust zijn dat de kracht die we nodig hebben voor alles wat we doen Zijn kracht moet zijn.

Naast het gevoel van de kracht die Hij geeft, geeft Hij ook innerlijk vrede door het uitbannen van vrees. Door Zijn kracht hoeft er geen enkele angst voor welke tegenstander ook maar te zijn. Als Hij helpt, wie kan dan een bedreiging vormen? Nog eens klinkt het “vrees niet” (vers 14). Zijn volk is zo verdrukt en terneergeslagen geraakt, dat het bijna niet durft geloven dat de bevrijding komt.

De HEERE spreekt hen aan als “wormpje Jakob”, want zo voelen ze zich. Een wormpje is een toonbeeld van een hulpeloos, ter aarde geworpen en vertrapt wezen, een voorwerp van verachting (vgl. Jb 25:6).

*Hoeveel te minder een sterveling, [die] een made is, en een mensenkind, [dat] een worm is! (Jb 25:6)*

Het is de larve van de kirmizi,

een insect met een diep rode kleur. Uit deze larven wordt karmozijn gemaakt. Daartoe moeten deze larven worden verbrijzeld. Karmozijn is diep rood en spreekt van de zonde (Jb 1:18). Het verkleinwoord “wormpje” geeft extra verachting aan. Met deze toestand maakte de Messias Zich één in Zijn lijden op het kruis, wat tevens betekent dat Hij hun Verlosser is. Hij is de worm,

Hij werd vertrapt, ja, Hij is tot zonde gemaakt (Ps 22:7).

*Maar ik ben een worm en geen man, een smaad van mensen en veracht door het volk. (Ps 22:7)*

De HEERE noemt hen ook “volkje Israël”. Het verkleinwoord “volkje” geeft aan dat ze kwetsbaar en sterfelijk zijn en dat er van het volk Israël niet veel meer over is (zo de Septuaginta, de Griekse vertaling van het

Hebreeuwse Oude Testament). Dat is het gevolg van de grote verdrukking die over hen is gekomen waarin de goddeloze massa is omgekomen vanwege hun afval van de HEERE (Dt 4:27). De HEERE vernedert Zijn volk, en ook ons, opdat Hij hen kan verheffen.

*De HEERE zal u dan overal verspreiden onder de volken. U zult [met slechts] weinig mensen overblijven onder de heidenen naar wie de HEERE u voeren zal. (Dt 4:27)*

Voor de derde keer (*verzen 10,13,14*) zegt Hij dat Hij hen helpt. De garantie is dat Hij, de HEERE, de God van het verbond, het zegt. Een extra garantie ligt in het feit dat hun Verlosser “*de Heilige van Israël*” is. Hij zet als het ware Zijn handtekening onder de verklaring dat Hij hen zal helpen. Hij wijst Zijn geplaagd volk op Zichzelf. Hij is de altijd bestaande, nooit begonnen, eeuwig zijnde HEERE. Telkens weer spreekt Hij over deze Naam als de basis van de zekerheid van Zijn verlossingswerk. Dat verlossingswerk gaat niet ten koste van Zijn heiligheid. Hij heeft de losprijs voor de verlossing volkomen betaald en kon zeggen: “*Het is volbracht*” (Jh 19:30).

Het woord “*Verlosser*” is de vertaling van het Hebreeuwse woord *goël*, eigenlijk ‘de Losser’. Van de dertien keer dat dit woord *goël* voorkomt in *Jesaja*, is dit hier pas de eerste keer. De verlossing is altijd gegrond op Zijn genadige vervulling van de verplichtingen van een lossers, die een bloedverwant is van wie gelost moet worden (*zie Lv 25:48-49*). Door aan bloed en vlees deel te nemen en zo aan ons verwant te worden, kon Hij, de ware Losser voor ons en Zijn volk, met de prijs van Zijn bloed de verlossing tot stand brengen (*Hb 2:14-15*).

*Daar nu de kinderen aan bloed en vlees deel hebben, heeft ook Hij op gelijke wijze daaraan deelgenomen, opdat Hij door de dood te niet zou doen hem die de macht over de dood had, dat is de duivel, en allen zou verlossen die uit vrees voor [de] dood hun hele leven door aan slavernij onderworpen waren. (Hb 2:14-15)*

De *verzen 15-16* beschrijven op een levendige wijze hoe het volk door de HEERE wordt gebruikt om hun vijanden te verslaan. Als een “*scherpe dorsslede, een nieuwe*” zullen zij trotse en machtige vijanden (“*bergen*” en “*heuvelen*”) vermalen tot kaf dat door de wind wordt opgenomen en weggeblazen. Een dorsslede is vergelijkbaar met grof schuurpapier, maar dan een houten plank in plaats van papier en scherpe stenen in plaats van de korrels van het schuurpapier. Dat het “*een nieuwe*” dorsslede is, wil zeggen dat de stenen nog niet zijn afgestompt door gebruiksslijtage.

“De wind” en “de storm” van de HEERE zullen het kaf, de restanten van de vijand, volledig wegblazen. Dan zal Zijn volk zich niet beroemen op hun eigen daden, maar juichen in de HEERE, Die dan als Losser zal terugkomen tot Zijn volk. Dan zullen alle hindernissen zijn opgeruimd. Dan zullen ze zich beroemen in Hem, want aan Hem alleen danken ze al hun zegeningen.

**Belofte van zegen** | *verzen 17-20*

- 17 *De ellendigen en de armen zoeken water, maar het is er niet,  
hun tong versmacht van dorst.  
Ík, de HEERE, zal hen verhoren,  
Ik, de God van Israël, zal hen niet verlaten.*
- 18 *Ik zal op kale hoogten rivieren doen ontspringen,  
midden in valleien bronnen.  
Ik zal de woestijn maken tot een waterpoel,  
het dorre land tot waterbronnen.*
- 19 *Ik zal in de woestijn de ceder zetten,  
de acacia, de mirt en de olie[houdende] boom.  
Ik zal in de wildernis de cipres plaatsen,  
samen met plataan en dennenboom,*
- 20 *opdat men ziet en erkent,  
bedenkt en tevens inziet  
dat de hand van de HEERE dit gedaan heeft,  
en de Heilige van Israël het geschapen heeft.*

De HEERE, Die de toekomst kent, denkt met medelijden aan de ellendigen en armen van Zijn volk die nog door grote nood zullen gaan, uitgebeeld door een extreme droogte (*vers 17*). De dorst hier is een beeld van het smachten naar de HEERE (*zie en vgl. Ps 42:2*). Hij denkt dan niet alleen aan allen die uit Babel zullen komen, maar aan allen van Zijn volk die in alle tijden verliezen en lijden zullen ontmoeten. Bovenal denkt Hij aan het gelovig overblijfsel in de grote verdrukking. De HEERE belooft hun dat Hij hen zal verhoren en niet zal verlaten. Hij zal hen rijkelijk verkwikken door voorzieningen te ontsluiten op een wijze die alleen Hij kan bewerken (*vers 18; zie ook Js 12:3; 55:1*).

Hoewel dit alles de letterlijke verandering beschrijft van de thuisloze toestand van Israël naar de overvloedige zegen die zij in het vreedrijk



zullen ontvangen (vgl. Js 35:6-7), hebben deze beloften ook een geestelijke betekenis. Er is een duidelijke verwijzing naar het water waar op bovennatuurlijke wijze in werd voorzien tijdens de reis van Gods volk in de woestijn na de bevrijding uit Egypte. Daaraan wordt een geestelijke betekenis toegekend (zie 1Ko 10:4; zie en vgl. Jh 4:14; 7:37-39; Op 22:17).

Vers 19 gaat door met het figuurlijk beschrijven van de veelvoudige voorzieningen van verkwikking en vertroosting voor het volk in de komende dag. Deze volheid wordt aangegeven door zeven soorten bomen te noemen die de HEERE zegt te zullen planten in de woestijn, die daardoor in een waar paradijs zal veranderen. Al deze bomen zijn duurzaam en hebben een aangename geur. Ook dat is een beeld van het voortdurende van het genot van de gemeenschap die de Geest bewerkt en van de aangename geur daarvan.

Deze overvloed van zegen, voorgesteld in deze zeven bomen, is niet het resultaat van menselijke aanplanting. Als deze situatie is aangebroken, zullen allen die ervan zullen genieten zich er op een viervoudige wijze van bewust zijn dat dit alles het gevolg is van de werking van “de hand van de HEERE” en van Zijn scheppende macht (vers 20).

In die viervoudige wijze, “ziet en erkent, bedenkt en tevens inziet”, zit een opklimming. Deze opklimming beschrijft ook wat het resultaat zou moeten zijn als wij de Schrift overdenken en nadenken over Gods handelingen met ons. Het moet ons ertoe brengen achter al de zegen die uit Gods scheppende hand komt, de Schepper van die zegen te zien. Het gaat erom dat de gave ons leidt tot bewondering van de Gever en niet dat we blijven stilstaan bij de gave.

### **De HEERE daagt de afgoden uit** | verzen 21-24

- 21 *Kom naderbij [met] uw aanklacht,  
zegt de HEERE,  
kom [maar] naar voren met uw bewijzen,  
zegt de Koning van Jakob.*
- 22 *Laten zij naar voren brengen en ons bekendmaken  
de dingen die zullen gebeuren.  
De dingen van vroeger – wat waren ze? Maak het bekend,  
en wij zullen het ter harte nemen*

- en het einde ervan weten,  
of doe ons de komende dingen horen.*
- 23 *Maak de dingen bekend die hierna zullen komen,  
en wij zullen weten dat u goden bent.  
Doe tenminste iets, goed of kwaad,  
en wij zullen verbaasd staan en het tezamen inzien.*
- 24 *Zie, u bent minder dan niets,  
en uw werk is minder dan een nietig ding;  
een gruwel is hij die voor u kiest.*

In het begin van dit hoofdstuk verklaart de HEERE het feit van Zijn Godheid in het uitoefenen van Zijn absolute macht om een heerser te verwekken die naties onderwerpt en dat Hij de opkomst en de loop van de generaties bestuurt. Nu verklaart Hij Zijn Godheid door te stellen dat Hij alleen weet heeft van de toekomst en die kan voorzeggen. Eerder daagde Hij de afgodendienaars uit, nu daagt Hij de afgoden zelf uit, de goden van de naties.

De HEERE en Zijn volk (want Hij is “*de Koning van Jakob*”) staan aan de ene kant en de afgodische heidenen staan aan de andere kant (*vers 21*). Laat hun goden naar voren komen en hun bewijzen aanvoeren dat zij goden zijn, als ze dat kunnen. Laat ze dan “*ons*” (dat is de HEERE Die als Koning Zijn volk vertegenwoordigt en hen met Zich verbindt) maar eens vertellen hoe de toekomst eruit ziet (*vers 22*). Dat betreft zowel de nabije toekomst (“*de dingen die zullen gebeuren*”) als de verre toekomst (“*de komende dingen*”).

Laat ze in elk geval iets doen, of het nu “*goed of kwaad*” is, opdat ze in elk geval enig teken van leven geven (*vers 23; vgl. 1Kn 18:27*). Dan hebben we, zegt de HEERE, tenminste een houvast, een gezicht dat we ons kunnen voorstellen, iets waaraan we ons kunnen meten en waar we mogelijk zelfs bang voor moeten worden. Laten de afgoden dan nu spreken om hun godheid te bewijzen! Dat gebeurt natuurlijk niet, want ze kunnen het niet. Vandaar het vernietigend oordeel over hen en hun makers (*vers 24*).

*En het gebeurde tijdens de middag dat Elia met hen begon te spotten en zei: Roep met luide stem! Hij is immers een god. Hij is vast in gedachten! Of hij heeft zich vast afgezonderd! Of hij is vast op reis! Mischien slaapt hij [wel] en moet hij wakker worden! (1Kn 18:27)*

**De HEERE voorzegt toekomstige dingen** | verzen 25-29

- 25 *Ik doe [Iemand] opstaan uit het noorden en Hij zal komen:  
vanwaar de zon opkomt zal Hij Mijn Naam aanroepen;  
Hij zal komen, de machthebbers als leem [vertreden]  
en zoals een pottenbakker klei treedt.*
- 26 *Wie heeft het van het begin af verkondigd, zodat wij het kunnen  
weten,  
of van tevoren, dat wij kunnen zeggen: Het is terecht!?  
Maar er is niemand die het verkondigt, ook niemand die [iets]  
horen doet,  
ook niemand die uw woorden hoort.*
- 27 *[Ik], de Eerste, [zeg] tegen Sion: Zie, zie ze [daar]!  
en tegen Jeruzalem: Ik zal een [Vreugde]bode geven.*
- 28 *Want Ik zag toe, maar er was niemand,  
zelfs niet onder dezen, er was geen raadsman,  
dat Ik hun [iets] zou vragen en zij Mij antwoord zouden geven.*
- 29 *Zie, zij allen zijn nietigheid,  
hun werken zijn niets,  
hun gegoten beelden zijn wind en leegte.*

Opnieuw maakt de HEERE duidelijk dat macht en gezag alleen aan Hem toebehoren in de verhevenheid waarin Hij beschikt over nationale en internationale zaken. Daarom herhaalt Hij de profetie over Kores (vers 25). Hij zal hem doen “opstaan uit het noorden en hij zal komen”. Daardoor toont de HEERE weer Zijn alwetendheid en zet Zijn uitdaging van de afgoden voort. Het “noorden” is Medië (zie vers 2). Niemand anders kan dat doen, niemand van de heidense godheden heeft het bekendgemaakt (vers 26). Niemand heeft er iets van hen over gehoord. Ze hebben zich niet geuit.

Er komt geen antwoord op de uitdaging van de HEERE. Zou er een antwoord gekomen zijn, dan zou hun goddelijke macht zijn erkend. Maar de HEERE spreekt! En als “Eerste” en Enige Die iets kan zeggen, richt Hij het woord tot Sion (vers 27). Zij ontvangen als eerste de belofte van zegen. Alle anderen kunnen alleen herhalen wat Hij al heeft gezegd. Ze kunnen niets nieuws aanvoeren dat Hij niet zou weten.

Met een duidelijke verrukking in het blijvend goede voor Zijn volk belooft Hij Jeruzalem verkondigers van vreugdevol nieuws te geven.

De 'vreugdebode' is ook de HEERE Zelf. Met de woorden: "*Zie, zie ze [daar]*" roept Hij Sion op om te zien hoe Hij Zijn beloften heeft vervuld (waarbij Hij kijkt naar de toekomstige tijd van de vervulling).

*Vers 28* geeft de voorziene uitslag van het rechtsgeding. De afgoden en hun aanbidders zijn stil. Er is geen raadgever om een woord te zeggen. De zaak sluit af met een verklaring van de verachting en toorn van de HEERE (*vers 29*), die letterlijk luidt: '*Zie ze allen! Nietigheid! Hun voortbrengsel is niets; wind en verlatenheid zijn hun gegoten beelden.*' Dit is de doodsteek voor afgoderij. Het gelovig overblijfsel is nu overtuigd van de dwaasheid van afgoderij, die in de toekomst tijdens de grote verdrukking op de meest indringende wijze weer de kop zal opsteken (*zie Op 13:14-15*).

## Jesaja 42

In *Jesaja 40-41* gaat het over de grootheid en majesteit van de HEERE God, maar ook over Zijn barmhartigheid om Israël te verlossen. De vraag die nog rest, is: Hoe zal God Zijn belofte van verlossing vervullen? Het antwoord van God is niet in de eerste plaats *hoe* het gebeurt, maar *door Wie* Hij Zijn beloften zal vervullen. Het antwoord vinden we in dit hoofdstuk, in de eerste grote profetie en openbaring in dit deel van het boek aangaande Jezus Christus. Alle beloften van herstel en de zegen die daarop volgt, vinden in Hem hun centrum (*zie 2Ko 1:20*). Later zal de vraag worden beantwoord hoe Hij het gaat doen: door Zijn offerdood (*Js 53*).

Nu zien we de vreugde van God de Vader in Hem en welke grote dingen door Hem zullen worden volbracht. Het licht van de heerlijkheid van Zijn Persoon stelt Kores hier in de schaduw, hoewel later meer over hem wordt gezegd. Hier komt Christus voor ons als Degene Die Israël zegent en als de Heiland van de heidenen.

### **De uitverkoren Knecht** | *verzen 1-4*

- 1 *Zie, Mijn Knecht, Die Ik ondersteun,  
Mijn Uitverkorene, [in Wie] Mijn ziel een welbehagen heeft;  
Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd.  
Hij zal tot de heidenvolken het recht doen uitgaan.*
- 2 *Hij zal niet schreeuwen, Hij zal [Zijn stem] niet verheffen,  
Hij zal Zijn stem op straat niet laten horen.*
- 3 *Het geknakte riet zal Hij niet verbreken,  
de uitdovende vlaspit zal Hij niet uitblussen;  
naar waarheid zal Hij het recht doen uitgaan.*
- 4 *Hij zal niet uitdoven,  
Hij zal niet geknakt worden,  
totdat Hij het recht op aarde zal hebben gevestigd.  
De kustlanden zullen uitzien naar Zijn onderricht.*

Eerst spreekt de HEERE over de Knecht tot Zijn volk (*verzen 1-4*); daarna spreekt Hij tot de Knecht over Zijn taak (*verzen 5-7*); ten slotte spreekt Hij opnieuw tot het volk als slotconclusie (*verzen 8-9*).

Na het “zie” als oproep om de afgoden in hun ijdelheid te zien in het laatste vers van het vorige hoofdstuk volgt hier het “zie” om te zien op Hem Die de HEERE uitverkoren heeft (*vers 1*). Van Israël, de falende knecht van de HEERE (*Js 41:8*), wordt onze blik nu gericht op de trouwe en ware Knecht van de HEERE, de Heer Jezus.

Christus wordt door de HEERE “*Mijn Knecht*” genoemd. Zelfs het volk wist dat de uitverkorene van God Christus Zelf is (*zie Lk 23:35*) en niet Israël (zoals vele Joden tegenwoordig beweren). Trouwens, de oproep “zie” is bedoeld om Hem te introduceren, de aandacht op Hem te vestigen, terwijl Israël al eerder is genoemd (*Js 41:8*) en dus niet meer geïntroduceerd hoeft te worden. De HEERE roept Zijn volk op om op Hem te zien.

Deze eerste profetie over ‘de Knecht van de HEERE’ begint met het uitspreken van het welbehagen dat God de Vader in Hem heeft. We krijgen een blik in Zijn leven en wat Hem kenmerkte tijdens Zijn dagen in het vlees. We komen in aanraking met Zijn tederheid en ook met Zijn kracht en de grote bevrijding die Hij zal bewerken. “*Die Ik ondersteun*” ziet op het vertrouwen dat God in Hem heeft dat Hij Zijn dienst zal volbrengen. Ondersteunen doen we iemand in wie we vertrouwen hebben. Ondersteunen wil zeggen je met iemands lot verbinden en hem hulp bieden en kracht verlenen.

In de aanhaling van dit vers in *Mattheüs 12:18* wordt Hij in plaats van “*Mijn Uitverkorene*”, “*Mijn Geliefde*” genoemd, wat de andere betekenis van het Hebreeuwse woord weergeeft. Die betekenis past bij de eerdere verklaring van de Vader in het *evangelie naar Mattheüs* (*Mt 3:17*). Hij is de Uitverkorene in de raadsbesluiten van de Vader. Het werk dat de Knecht moet doen, kan door niemand anders worden gedaan. Het welbehagen komt tot uiting in de Geest Die de Vader op Hem legt. Het welbehagen is er al voordat de Vader het uitsprekt bij Zijn doop en bij die gelegenheid Zijn Geest geeft (*vgl. Js 61:1; zie ook Sp 8:30*). Het woord ‘welbehagen’ is ook een woord dat vaak verbonden wordt met de “*aangename geur*” van de offers in het boek *Leviticus* (*zie bijv. Lv 1:9,13,17*) en is dus ook een verwijzing naar het karakter van het werk dat de Knecht zal gaan doen.

...; en zie, een stem uit de hemelen  
zei: Deze is Mijn geliefde Zoon, in  
Wie Ik welbehagen heb gevonden.  
(*Mt 3:17*)

Hier zien we in Jesaja de drie-enige God. Christus neemt het karakter van Knecht aan met het oog op het vervullen van de wil van de Vader, wat Hij doet in de kracht van de Heilige Geest Die op Hem wordt gelegd door de Vader bij Zijn doop. De verklaring: *“Ik heb mijn Geest op Hem gelegd”* is het centrum van drie grote verklaringen betreffende de Heilige Geest in *Jesaja* in verbinding met Christus. De eerste spreekt over Zijn vleeswording (*Js 11:2*). De tweede, hier, wijst op Zijn doop. De laatste verwijst naar het begin van Zijn openbaar optreden (*Js 61:1*).

Het laatste deel van *vers 1* (*“Hij zal tot de heidenvolken het recht doen uitgaan”*) springt ineens vooruit naar de toekomst, naar Zijn tweede komst en het duizendjarig vreedrijk, want dat is niet vervuld tijdens Zijn leven op aarde. Door het evangelie wordt Zijn recht in de tegenwoordige tijd geopenbaard tot zegen. In de toekomst zal het gebeuren zowel in het oordeel als in het vreedrijk daarna. Hoe dat in vervulling zal gaan, heeft de profeet eerder in detail beschreven (*Js 2:1-4*).

Toch heeft Hij ook tijdens Zijn leven op aarde de heidenen het recht geopenbaard, het recht van God. Hij heeft dat gedaan zowel in oordeel als in genade voor ieder die zich onder dit oordeel boog. Een voorbeeld van dit laatste is de Syro-Fenicische vrouw (*zie Mt 15:24-28*).

Als Hij *“in de dagen van Zijn vlees”* (*Hb 5:7*) is, vestigt Hij de aandacht niet op Zichzelf (*vers 2; zie Mt 24:5,23*). Mensen doen dat vaak in de drie trappen van stemgeluid die worden genoemd (*“schreeuwen”, “verheffen”, “doen horen”*). Daarentegen is Zijn optreden rustig, vriendelijk en nederig. De genezen kreupelen aan het badwater van Bethesda wist niet waar Hij was (*zie Jh 5:13*), net zomin als de blindgeborene (*zie Jh 9:12*). Verschillende keren heeft Hij gezegd tot hen die Zijn goedheid hebben ervaren dat ze Hem niet moesten bekendmaken.

Hij handelt in volmaaktheid naar het woord dat weldadigheid niet moet worden gedaan *“voor de mensen om door hen gezien te worden”* (*zie Mt 6:1-4*). Hij doet het voor Zijn Vader. Is dat ook de gezindheid van ons hart en de kwaliteit van ons werk? Wat Hij brengt, is voldoende en hoeft geen bekrachtiging door een opzichtig optreden of een voor zich uit laten bazuinen. De Heer heeft wel in de straten geleerd (*zie Lk 13:26*).

*“Hij zal niet schreeuwen”,* lijkt in tegenspraak met *vers 13* (*“Hij zal het uitschreeuwen”*), maar in beide verzen wordt een verschillend woord voor roepen gebruikt. Het eerste woord heeft te doen met Zijn volk, het

tweede met Zijn vijanden. Het eerste geeft Zijn vriendelijkheid en tederheid aan, de afwezigheid van een op zichzelf gerichte luidruchtige demonstratie. Hij dringt Zich niet op. Hij kwam ook niet om een revolutie te ontketenen tegen de Romeinen. Het tweede is Zijn stem als Veroveraar, waardoor de vijanden van God ten onder gaan aan het eind van de eeuw.

Vervolgens komt in de *verzen 3-4* een serie beloften, weer in chiastische of omgekeerde volgorde (a,b,b,a; zie bij Js 40:21). Eerst is er

(a) in *vers 3* “*het geknakte riet*” dat Hij niet zal verbreken en dan

(b) de “*uitdovende vlaspit*” die Hij niet zal uitblussen. *Vers 4* begint met

(b) “*uitdoven*”, waarna volgt

(a) “*niet geknakt worden*” (in de zin van niet ontmoedigd worden).

Hij zal het geknakte riet niet verbreken en ook zal Hij Zelf niet geknakt worden (a + a), want Hij is in Zichzelf de sterke Die Zich het lot van de geknakte aantrekt. Hij zal de bijna uitgedoofde vlaspit niet helemaal uitdoven en ook zal Hij Zelf niet uitdoven (b + b), want Hij is in Zichzelf het volle licht dat licht brengt waar het bijna uitgedoofd is. Zo zal Hij ervoor zorgen dat Zijn beproefden in Zijn heerlijkheid zullen delen.

We zien hier Zijn liefdevolle zorg voor ons nu en dat mag ons bemoeiden. Als we ons soms als geknakt riet voelen, alleen maar geschikt om volledig afgebroken te worden of we voelen dat ons licht zo heel armetierig brandt, laten we dan denken aan Zijn verlangens voor ons. We mogen naar Hem toe gaan om in genade hernieuwd te worden en herstel van krachten van Hem te krijgen.

Er is niets van waarde in geknakt riet (*Js 36:6*). Het doet denken aan het gebroken hart, vertrappt door ruwe behandeling. Zonder enige weerstand wordt het weggeworpen. Het geknakte riet is een beeld van verootmoediging (*Js 58:5*). Een rietstengel kun je gebruiken als staf, maar een eenmaal geknakte rietstengel is niet meer te gebruiken, ja, het kan je verwonden (*Js 36:6*). Normaal zou je zo’n stengel weggooien, maar de Knecht doet het anders.

Het geknakte riet is het toonbeeld van zwakheid in een wereld waarin alleen plaats is voor de sterksten. Ook in de gemeente wordt het als niets geacht. Maar de Heer is in staat van dit geknakte riet een muziek-



pijp te maken of een meetstok voor het nieuwe Jeruzalem (zie Op 21:15). Hij is gekomen voor hen die gebroken van hart zijn (Js 61:1). Hij legt hun geen ijzeren roede op, maar steekt hun de gouden scepter van Zijn genade toe. Hij is Zelf verbroken of verbrijzeld (Js 53:5,10; zie Gn 3:15).

De walmende of uitdovende vlaspit geeft nauwelijks licht en warmte en is ook niet meer in staat een ander aan te steken. Het spreekt van een klein vonkje geloof dat gevonden wordt in het hart van een mens-kind dat het uitroept: *"Ik geloof, kom mijn ongeloof te hulp!"* (Mk 9:24). Vaak brandt de liefde in onze harten zo zwak, dat alleen Hij Die alle dingen weet, ook weet dat er toch nog een sprankje liefde aanwezig is. Zo kon Hij Petrus in zeven weken veranderen van een bijna gedoopte vlam tot een vlam die drieduizend zielen in vlam zette op de Pinksterdag.

Omdat Hij niet geknakt en uitgedooft wordt, zal Hij het recht op aarde brengen. Hij zal het recht niet door compromissen tenietdoen, maar in trouw en volgens de waarheid uitvoeren. Hij zal ervoor zorgen dat door onderwijs in de wet het recht bekendgemaakt wordt en gehandhaafd blijft. Daarmee voorziet Hij in het verlangen dat er naar dit onderwijs is. Dan zal de vraag: *"Waar is de God van het oordeel [of: recht]"*? (MI 2:17) definitief worden beantwoord.

Het recht zal op aarde worden gebracht bij de terugkeer van de Heer Jezus naar de aarde (zie Ps 72). De Heer Jezus wacht op het uur van Zijn Vader. Toen de satan Hem de koninkrijken van deze wereld aanbood, wilde Hij die niet ontvangen (zie Mt 4:8-10). De dag komt dat de belofte van de Vader in vervulling gaat en Hij tot Hem zegt: *"Eis van Mij en Ik zal [U] de heidenvolken [als] Uw eigendom geven, de einden der aarde [als] Uw bezit"* (Ps 2:8).

### **De Knecht geroepen en Zijn werk** | verzen 5-7

- 5 Zo zegt God, de HEERE,  
 Die de hemel heeft geschapen en hem heeft uitgespannen,  
 Die de aarde heeft uitgespreid en wat daarop uitspruit,  
 Die de adem geeft aan het volk [dat] daarop is,  
 en de geest aan hen die daarop wandelen:
- 6 Ík, de HEERE, heb U geroepen in gerechtigheid,  
 Ik zal [U] bij Uw hand grijpen,

- Ik zal U beschermen en Ik zal U stellen  
tot een verbond voor het volk, tot een licht voor de heidenvolken,*  
7 *om blinde ogen te openen,  
om gevangenen uit de kerker te leiden,  
uit de gevangenis wie in duisternis zitten.*

Nadat de HEERE de hoorders heeft opgeroepen Zijn Knecht te aanschouwen, richt Hij Zelf Zich in *vers 6* tot Hem. Als inleiding beschrijft Hij Zijn almachtige kracht (*vers 5*). Hij spreekt van Zichzelf als “*God, de HEERE*”, Namen die tot uitdrukking brengen dat Hij de Almachtige en de Eeuwige is. Hij verklaart dat Hij de Schepper (of Samensteller) is van hemel en aarde en alles wat de aarde voortbrengt. Hij is ook de Gever van leven en geest aan de mensen. Hiermee wijst de HEERE Zijn Knecht op de kracht die Hij heeft om Hem te ondersteunen. Het klinkt als het “*Mij is gegeven alle macht in hemel en op aarde*” waarmee de Heer Jezus Zijn discipelen bemoedigde in hun opdracht om al de volken tot discipelen te maken (*Mt 28:18*).

Deze geweldige voorstelling is de basis van wat volgt. Die grote Persoon heeft Zijn Knecht geroepen (*vers 6*). Het is een roeping “*in gerechtigheid*”, een roeping dus die volkomen beantwoordt aan al de rechtvaardige eisen die God stelt en waaraan iemand moet voldoen om die roeping te kunnen waarmaken (*zie en vgl. Mt 3:15*). Tegelijk belooft de HEERE dat Hij zal helpen en behoeden in het vervullen van de taak waartoe Hij heeft geroepen. Het bij de hand grijpen wijst op Zijn nabijheid, Zijn gunst en genegenheid voor Hem, Zijn raad en leiding en de kracht die de Knecht van Hem als Mens ontvangt om Zijn werk te doen. Hem behoeden wil zeggen dat Hij Zijn Knecht zal beschermen tegen aanvallen tot het de tijd is dat Hij aan Zijn vijanden wordt overgeleverd.

De Knecht is gesteld “*tot een verbond voor het volk*”, dat is het volk Israël. Hieruit blijkt dat een andere Persoon dan Israël de Knecht is (*zie en vgl. Js 41:8-9*). In Hem zal alles worden vervuld wat de HEERE Zijn volk heeft beloofd en waartoe Hij Zich door een verbond heeft verplicht. Hij is ook gesteld “*tot een licht van de heidenvolken*”. Ook de volken zullen door Hem gezegend worden. Hier zien we dat dit veel meer inhoudt dan het herstel van Israël uit de ballingschap. De Knecht komt om licht en behoudenis tot de volken te brengen.

De zegenrijke uitwerking van de positie die de HEERE Hem heeft gegeven, zal in het vreedelijk worden waargemaakt door de Heer Jezus, de Knecht van de HEERE. Hij zal ogen openen en vrijheid en licht geven (*vers 7*), want Israël, zo zien we verderop (*zie vers 18*), is een dove en blinde knecht van de HEERE. Het openen van de ogen van blinden is het getuigenis dat de Heer Jezus aan Johannes laat geven als deze vraagt of Hij de Messias is (*Mt 11:4-5a*).

*En Jezus antwoordde en zei tot hen: Gaat heen en bericht Johannes wat u hoort en ziet: blinden kunnen weer zien ... (Mt 11:4-5a)*

Nooit werden in het Oude Testament de ogen van lichamelijk blinden geopend. Een van de kenmerkende tekenen van de Messias is het openen van de ogen van blinden. De geestelijke betekenis van het openen van de ogen van blinden is onwetenden onderwijzen en hen bekendmaken met God en de weg van de behoudenis (*zie Hd 26:18*).

We mogen deze dingen in tweede instantie ook op onszelf als dienaren van God toepassen, zoals de Heer Jezus aan Paulus laat zien door dit vers aan te halen voor zijn dienst (*zie Hd 26:16-18*). Hij Die ons heeft geroepen, zal onze hand vastpakken en ons behoeden en ons dienaren van Zijn evangelie maken. Hij zal ons in staat stellen licht en vrijheid te brengen aan hen die in geestelijke duisternis en gevangenschap van de zonde zijn.

### **Alleen de HEERE kan voorzeggen** | *verzen 8-9*

- 8 *Ik ben de HEERE – dat is Mijn Naam;  
Mijn eer zal Ik aan geen ander geven,  
evenmin Mijn lof aan de [afgods]beelden.*
- 9 *De voorgaande dingen – zie, ze zijn gekomen!  
Nieuwe dingen verkondig Ik;  
voordat ze ontkiemen,  
doe Ik [ze] u horen.*

“HEERE” (*vers 8*) is de Naam waarmee Hij Zichzelf aan Mozes heeft geopenbaard als garantie dat Hij Zijn woord zal vervullen met betrekking tot Zijn zending (*zie Ex 3:14-15*). Die Naam was ook de garantie voor de verlossing van Zijn volk (*zie Ex 6:2-6*). Zijn Naam is de garantie van de vervulling van Zijn Woord. Zijn eer geeft Hij niet aan de afgoden van de volken en kan Hij met niemand delen. De Heer Jezus krijgt die eer (*zie Fp 2:9*), want Hij is de HEERE.

Op de verklaring van Zijn Naam volgt de gezaghebbende verzekering dat Hij Zijn eer en lof aan niemand en niets anders geeft. Het is een bekrachtiging van de betekenis van Zijn Naam. Zijn 'eer' of 'heerlijkheid' is de openbaring van Zijn natuur, kenmerken en kracht. De openbaring van Zijn heerlijkheid lokt de lofprijzing uit bij hen aan wie de openbaring wordt gegeven. Heerlijkheid en lof horen bij elkaar en ze horen bij niemand anders dan bij God. Dat moeten alle afgodendienaren weten.

Tegen de achtergrond van het contrast met de afgoden moet ook de tweevoudige verklaring van *vers* 9 worden gezien. De eerste verklaring gaat over "*de voorgaande dingen*". Wat God heeft voorzegd dat zou gaan gebeuren op de tijd die was aangegeven, is ook zo gebeurd (*zie bijv. Js 37*). Ook zijn er "*nieuwe dingen*" aangekondigd (*Js 42:1-7*) die nog niet zijn vervuld, maar die op hun tijd evengoed in vervulling zullen gaan. De HEERE maakt alles van tevoren bekend. Geen andere god kan dat.

**Oproep om de HEERE te loven** | *verzen 10-12*

- 10 *Zing voor de HEERE een nieuw lied,  
Zijn lof vanaf het einde der aarde,  
u die de zee en al wat daarin is, bevaart,  
u, eilanden en wie daarop wonen.*
- 11 *Laten de woestijn en zijn steden [hun stem] verheffen,  
de dorpen [waar] Kedar woont.  
Laten zij die in de rotsen wonen, juichen,  
het vanaf de bergtoppen uitjubelen.*
- 12 *Laten zij de HEERE eer geven,  
en Zijn lof op de eilanden verkondigen.*

De *verzen 10-17* zijn van toepassing op het vrederijk. Dat gedeelte bevat enkele van de 'nieuwe dingen' van *vers* 9. Zo is er, nadat de verlossing is genoemd (*zie vers 9*) "*een nieuw lied*" (*vers 10*). Het is het lied van lofprijzing dat de volken zullen zingen die zich vroeger in geestelijke duisternis bevonden. Het eerste lied van de Bijbel, het lied van Mozes (*zie Ex 15*), werd gezongen door een verlost volk. Dat geldt straks ook voor het lied van Mozes en het Lam (*zie Op 15:3*). Dat geldt ook hier in de *verzen 10-12*. Het werkwoord 'zingen' wordt nooit gebruikt voor engelen. Zingen is voorbehouden aan verlost en.

Het is een algemene oproep die over de hele aarde klinkt. De oproep begint bij hen die het verst weg zijn, de zeelieden; hij gaat verder naar hen die vlakbij wonen, namelijk de Arabieren in de woestijn; en hij eindigt bij het Joodse volk dat in de hoge bergen woont.

*Vers 11* spreekt over Kedar. Dat is de naam van de tweede zoon van Ismaël (zie *Gn 25:13*). In deze naam worden de Arabieren voorgesteld. Het is de verzamelnaam voor de Arabische stammen (*Js 21:13-17*; zie ook *Ez 27:21*). "Zij die in de rotsen wonen", wat ook wel wordt vertaald met 'bewoners van Sela', de Edomieten. De woestijn waarvan hier sprake is, is die van Arabië. De Arabieren zullen in de toekomst niet langer de valse profeet Mohammed volgen, maar de HEERE heerlijkheid geven en Zijn lof tot het uiterste van de aarde verkondigen (*vers 12*).

### **De HEERE trekt uit** | *verzen 13-17*

- 13 *De HEERE zal uittrekken als een held.  
Hij zal de strijd lust opwekken als een strijdbare man,  
Hij zal juichen, ja, Hij zal het uitschreeuwen,  
Hij zal Zijn vijanden overweldigen.*
- 14 *Ik heb van oude tijden af gezwegen,  
Ik heb Mij stilgehouden, Mij bedwongen.  
Als een barende [vrouw] zal Ik het uitschreeuwen.  
Ik zal verwoesten, ja, Ik zal tegelijk verslinden.*
- 15 *Ik zal bergen en heuvels woest maken  
en al hun gras zal Ik doen verdorren.  
Ik zal van rivieren eilanden maken  
en [water]poelen doen opdrogen.*
- 16 *En Ik zal blinden leiden langs een weg [die] zij niet gekend hebben,  
Ik zal hen doen gaan op paden [die] zij niet gekend hebben.  
Ik zal vóór hen de duisternis veranderen in licht  
en wat krom is in wat recht is.  
Deze dingen zal Ik voor hen doen,  
Ik zal hen niet verlaten.*
- 17 *[Maar] wie op gesneden beelden vertrouwen,  
wie tegen gegoten beelden zeggen:  
U bent onze goden,  
die zullen terugwijken [en] diep beschaamd worden.*

De HEERE zal de koning van het noorden (zie Dn 11:45) tenietdoen – en daarmee de heerschappij van de islam –, evenals de valse profeet van Zijn volk, de antichrist, samen met de tien koningen en het beest dat over hen regeert. Hij zal daartoe als een held uittrekken (vers 13). Als Zijn strijd lust ontbrandt en Hij de strijdkreet doet horen (zie ook Jl 3:16; Jr 25:30), hebben de vijanden geen schijn van kans meer. Hij heeft Zich heel lang ingehouden (vers 14) en is niet openlijk tussenbeide gekomen om Zijn verdrukte volk, of het nu Israël of de gemeente betreft, te bevrijden. Dat geeft Zijn lankmoedigheid aan die zo kenmerkend is voor de tegenwoordige tijd waarin Hij het evangelie van Zijn genade laat verkondigen, ondanks alle tegenstand en lastering en afval (2Pt 3:9).

*[De] Heer vertraagt de belofte niet zoals sommigen het voor traagheid houden, maar Hij is lankmoedig over u, daar Hij niet wil dat iemand verloren gaat, maar dat allen tot bekering komen. (2Pt 3:9)*

Aan deze tegenwoordige tijd komt een einde. Gods zwijgen is niet eindeloos. Hij zal het uitschreeuwen. Het is alsof alle ingehouden woede over de goddeloosheid van de wereld en alles wat Zijn volk is aangedaan, eruit komt. Met de hitte van Zijn toorn zal Hij “bergen en heuvels”, als een beeld van de vijandige machten, en “al hun gras”, als een beeld van hun voorspoed en hun werken, verteren (vers 15). Alle bronnen van zegen zullen opdrogen, aan elke verkwikking zal een eind komen.

Daartegenover zal Hij Zijn volk barmhartigheid bewijzen. Hij zal hen die verblind waren door de zonde de ogen openen voor hun nood en hun Zijn behoudenis doen zien (vers 16). Hij zal hen uit de ellende voeren en hen brengen op een weg van licht en zegen, op Zijn eigen weg van gerechtigheid en vrede. Hij zal de duisternis voor hen doen oplichten. De weg zal Hij van hindernissen bevrijden en die glad en begaanbaar maken.

In de eerste plaats ziet dit op de verlossing uit de Babylonische ballingschap en de weg waarlangs ze uit Babel teruggeleid worden naar Jeruzalem (vgl. Js 43:19). Het volk moet begrijpen dat niet Kores, maar de HEERE Degene is Die hen verlost. Kores is slechts een instrument in Zijn hand. Meer nog zal de HEERE in de eindtijd zo handelen ten gunste van Zijn volk. Ook is de beschrijving van Zijn handelen hier zo algemeen dat we het kunnen toepassen op heel het verlossingswerk

van de Heer Jezus (Hij is de HEERE) dat Hij voor Zijn hemelse volk, de gemeente, heeft verricht.

De HEERE onderstreept Zijn woorden met een plechtige dubbele verklaring, één in positieve en één in negatieve zin, waarbij beide verklaringen elkaar versterken: Hij zal het doen én Hij zal hen niet verlaten. Zo wordt elke twijfel uitgesloten.

Dit handelen van de HEERE heeft ook een gevolg voor de afgodendienaars (*vers 17*). Als ze zien wat Hij heeft gedaan voor hen die hun vertrouwen op Hem stellen, zullen ze vol schrik terugdeinzen en het schaamrood zal hun op de kaken komen. De dwaasheid van hun afgoderij en de nutteloosheid van hun afgoden zullen in het volle licht worden gesteld.

### **Doof en blind** | *verzen 18-19*

18 *Doven, hoor!*

*Blinden, kijk en zie!*

19 *Wie is er zo blind als Mijn dienaar,  
doof zoals Mijn bode [die] Ik zend?*

*Wie is blind zoals de volmaakte,  
blind zoals de knecht van de HEERE?*

In *vers 7* zien we dat de Knecht van de HEERE de ogen van blinden opent. Hier in *vers 18* zien we dat doven horen en blinden zien door het werk van de Knecht of Dienaar van de HEERE. Maar dan zegt *vers 19* dat de dienaar van de HEERE blind en doof is. Het is duidelijk dat er in het boek *Jesaja* sprake is van twee knechten. Er is een knecht die blind en doof is (*zie Js 6:10*) en die eerst genezen moet worden voordat hij gebruikt kan worden door de HEERE. Die dienaar of knecht is Israël (*Js 43:10*). Er is ook een andere Knecht. Dat is niemand anders dan Christus, in Wie God al Zijn welbehagen gevonden heeft.

Deze verzen bevatten een krachtige en leerzame boodschap voor ons die door genade in Zijn dienst zijn geroepen. Veel komt op ons af wat onze blik op de Heer kan verduisteren en ons doof kan maken voor Zijn stem. Het zijn allemaal dingen waarop ons vlees maar al te zeer geneigd is te reageren. We worden op talloze manieren verzocht om te vergeten dat we op aarde zijn om eenvoudig de wil te doen van Hem Die ons

heeft geroepen en gezonden. Het doen van onze eigen wil heeft alleen maar verdriet voor ons hart tot gevolg.

**Ziende blind en horende doof** | verzen 20-22

- 20 U ziet [wel] veel dingen, maar u let er niet op.  
Hij doet [zijn] oren [wel] open, toch luistert hij niet.
- 21 De HEERE was [hem] genegen omwille van Zijn gerechtigheid,  
Hij maakte [hem] groot [door] de wet en luisterrijk.
- 22 Dit is echter een beroofd en uitgeplunderd volk;  
vastgebonden in hollen zitten zij allen,  
opgesloten in gevangenissen.  
Zij zijn een prooi geworden, en niemand redt;  
een buit geworden, en niemand zegt: Geef terug!

In vers 20 wordt het verwijt van de blindheid en doofheid van het volk verder toegelicht. Ze zien wel veel, maar de werkelijke inhoud gaat aan hen voorbij omdat ze er niet op letten. Letterlijk staat er dat ze het niet 'bewaren' (sv) of 'bewaken'. De uitdrukkingen 'bewaren' (Hebr. *samar*) en 'luisteren' (Hebr. *sama*) zijn kenmerkend voor het boek *Deuteronomium* in verband met de wet van God (zie bijv. Dt 28:15; 29:2-4; vgl. ook Js 6:9-10).

Ze doen hun oren wel open, maar wat ze horen, dringt niet tot hen door. Dat komt omdat hun hart vet is geworden, het is niet op de HEERE gericht en ze jagen alleen hun eigen belangen na. Ze willen niet in Zijn wegen wandelen en zijn niet gehoorzaam aan Zijn wet. Toch is het Zijn voornemen geweest om hun vanuit Zijn Woord, de wet, Zijn heerlijkheid te tonen (vers 21). Het was Zijn vreugde om hen "groot [door] de wet en luisterrijk" te maken. Dit kan ook vertaald worden met "een grote, heerlijke onderwijzing geven". Het gaat hier om de wet, echter niet in de beperkte zin van de tien geboden, maar in al de heerlijke uitspraken die een God openbaren Die met Zijn wet, Zijn onderwijzingen, de zegen van Zijn volk op het oog heeft. Zijn gerechtigheid verlangde daarnaar, maar hun ongerechtigheid had dat onmogelijk gemaakt.

Maar het voornemen van God vond zijn volle vervulling in het volmaakte leven van de Heer Jezus. Het was Zijn lust om Gods wil te doen, Gods wet was in Zijn binnenste en bepaalde Zijn hele leven (Ps 40:9),

*Ik vind er vreugde in, Mijn God, om Uw welbehagen te doen;  
Uw wet [draag Ik] diep in Mijn binnenste. (Ps 40:9)*



dat werd gekenmerkt door volmaakte gehoorzaamheid, van begin tot eind (zie *Fp 2:8*). In de Persoon van Zijn Zoon heeft de HEERE de wet groot en heerlijk gemaakt, zowel in Diens leven als in Diens dood. Bij Hem zien we in alles de heerlijkheid van de wet in contrast met de wegen van het volk aan wie de wet was gegeven.

Het volk bevindt zich in een toestand van verharding. In plaats van God te verheerlijken door de wet te onderwijzen aan de volken om hen heen, hebben ze Gods wet, Zijn 'heerlijke onderwijzing', naast zich neergelegd. Als gevolg daarvan zijn ze overgeleverd in handen van de heidense volken. Het is een volk dat "berooft en uitgeplunderd" is (*vers 22*). Het is ook een volk dat in kerkerholen en gevangenissen geboeid en opgeborgen is. Er is geen bewegingsvrijheid meer. Ze hebben zelf verlossing nodig.

Dat is ook in geestelijk opzicht het geval als een gelovige buiten de wil en de weg van God gaat leven. Dan zullen geestelijke machten zo iemand beroven van alle christelijke waarden en hem tot een slaaf van de zonde en tot oneer van God maken.

### **Indringende vragen** | *verzen 23-25*

23 *Wie onder u neemt dit ter ore?*

*[Wie] slaat er acht op en hoort wat hierna zal zijn?*

24 *Wie heeft Jakob tot buit gegeven*

*en Israël [overgeleverd] aan rovers?*

*Is het niet de HEERE, Hij tegen Wie wij gezondigd hebben?*

*Want zij wilden in Zijn wegen niet gaan*

*en zij luisterden niet naar Zijn wet.*

25 *Daarom heeft Hij over hem uitgestort Zijn grimmige toorn*  
*en het geweld van de oorlog.*

*Dit heeft hem rondom in vlam gezet, maar hij merkt het niet op;*

*het heeft hem in brand gestoken, maar hij neemt het niet ter harte.*

Met *vers 23* begint het laatste deel van dit hoofdstuk, waarin een laatste serie van indringende vragen wordt gesteld. Deze vragen staan in verband met wat eraan is voorafgegaan en hebben direct te maken met de jammerlijke toestand waarin het volk zich bevindt. De vraag is hier waarom een volk dat bestemd is om een knecht van de HEERE te zijn, aan wie de wet, het onderwijs van God, toevertrouwd is, niet in staat

is om deze taak te vervullen, ja, zelf verlossing nodig heeft. Wie van hen zal deze les, deze vraag, ter harte nemen?

Het lijden door de hand van de heidense volken zal nog groter worden. Slechts een overblijfsel zal in het vervolg luisteren. “Wat hierna zal zijn” ziet op de toekomst. Het houdt de oproep in om met de toekomst bezig te zijn. De gevolgen daarvan voor het praktische leven zullen niet uitblijven. Alleen het overblijfsel zal erkennen dat het lijden dat over het volk is gekomen, door de HEERE is bewerkt (*vers 24*).

Zij zullen erkennen dat de ballingschap het gevolg is van hun eigen zonden. De eerste ballingschap is die naar Babel. Daar zijn ze zeventig jaar geweest, omdat zij de wet niet hielden en afgoderij hebben gepleegd. De andere ballingschap is die naar alle uithoeken van de aarde voor een periode die nu al zo’n tweeduizend jaar duurt. Waardoor komt dat? Het is vanwege de verwerping van de Heer Jezus (*vgl. Gn 42:21*).

*Toen zeiden zij tegen elkaar: Werkelijk, wij zijn schuldig vanwege onze broer. Wij zagen zijn zielsbenauwdheid toen hij ons om genade smeekte, maar wij luisterden niet! Daarom komt deze benauwdheid over ons. (Gn 42:21)*

Omdat de goddeloze massa van het volk niet wil luisteren, zullen nog intensere plagen hen treffen (*vers 25*). Nog erger dan de tuchtiging zelf is het niet onderkennen dat de HEERE dit over hen brengt. Deze dingen worden geschreven om ons te leren erkennen dat de kastijdende hand van de Heer in ons leven wordt bestuurd door Zijn genadige voorneemen, wijsheid en liefde.

## Jesaja 43

### **De liefhebbende God** | *verzen 1-7*

- 1 *Maar nu, zo zegt de HEERE,  
uw Schepper, Jakob, uw Formeerder, Israël:  
Wees niet bevreesd, want Ik heb u verlost,  
Ik heb u bij uw naam geroepen, u bent van Mij.*
- 2 *Wanneer u zult gaan door het water, Ik zal bij u zijn,  
door rivieren, zij zullen u niet overspoelen.  
Wanneer u door het vuur zult gaan, zult u niet verbranden,  
geen vlam zal u aansteken.*
- 3 *Want Ik ben de HEERE, uw God,  
de Heilige van Israël, uw Heiland.  
Ik heb Egypte als losgeld voor u gegeven,  
Cusj en Seba in uw plaats.*
- 4 *Sinds u kostbaar bent in Mijn ogen,  
bent u verheerlijkt en heb Ik u liefgehad.  
Daarom heb Ik mensen gegeven in uw plaats  
en volken in plaats van uw ziel.*
- 5 *Wees niet bevreesd, want Ik ben met u.  
Vanwaar [de zon] opkomt, zal Ik uw nageslacht halen  
en vanwaar [zij] ondergaat zal Ik u bijeenbrengen.*
- 6 *Ik zal zeggen tegen het noorden: Geef!  
En tegen het zuiden: Weerhoud niet!  
Breng Mijn zonen van ver weg,  
en Mijn dochters van het einde der aarde.*
- 7 *Ieder die genoemd is naar Mijn Naam,  
die heb Ik tot Mijn eer geschapen, die heb Ik geformeerd,  
ja, die heb Ik gemaakt.*

Met de woorden “*maar nu*” gaat de HEERE ineens van het oordeel over naar de troost (*vers 1*). Deze uitdrukking is typerend voor *Jesaja* (vijftien keer) en ook voor *Jeremia* (twaalf keer). De HEERE verlaat Zijn klacht over de verblinde, verharde en onbekeerlijke toestand van Israël om Zijn handelingen in verbinding met Zijn verbond in verleden, heden en toekomst te ontvouwen. In deze en de volgende verzen komt het

Goddelijke "Ik" rond de vijfendertig keer voor, wat sterke nadruk legt op het Persoonlijk handelen van God.

Die handelingen zijn allemaal gebaseerd op Zijn scheppingsmacht en Zijn verlossende genade. Voor ons, die staan in de vervulling van het verzoenend offer van Christus en de bediening daarvan aan ons door Zijn Heilige Geest, zijn Gods onherroepelijke zekerheden en beloften in dit gedeelte dubbel kostbaar.

Het handelen van God wordt in de *verzen 1-7* chiaistisch weergegeven. Chiasme is een Hebreeuwse dichtvorm die een symmetrisch spiegelbeeld geeft met nadruk op het middelste gedeelte (*zie ook bij Js 40:21*). De chiaistische structuur in deze verzen is als volgt:

- a. *Vers 1*
  - b. *Vers 2*
  - c. *Vers 3*
  - c. *Vers 4*
  - b. *Verzen 5-6*
  - a. *Vers 7*
- Het eerste en het laatste deel van dit gedicht, (a.) *de verzen 1 en 7*, maken duidelijk dat Israël vanwege zijn speciale band met God Zijn genade zal ervaren. Hij is zijn Schepper en zal hem dus nooit verlaten.
  - *Vers 2 en de parallelle verzen 5-6* (b.) geven de bemoediging te mogen weten dat geen macht ooit het uitverkoren volk zal kunnen verdelgen.
  - Ten slotte maken (c.) *de verzen 3-4* als middelpunt duidelijk hoe kostbaar Israël is voor God. God zal altijd de losprijs betalen die nodig is om Zijn volk te verlossen. Wat een bemoediging.

De verandering van rechtvaardige verontwaardiging naar liefdevolle vertroosting en vertroostende beloften en verzekeringen is buitengewoon betekenisvol. Het laat zien dat het herstel niet kan worden bewerkt door enige verdienstelijke inspanning van de kant van het dwalende volk. Aan hun verschrikkelijke nood kan alleen worden tegemoetgekomen door Goddelijke genade.

De liefde van God is niet sentimenteel. Zijn liefde wordt nooit uitgeoefend ten koste van Zijn heiligheid en gooit het nooit op een akkoordje

met Zijn gerechtigheid. De liefde die kastijdt, is van eerdere datum dan de kastijding. Hij heeft Zijn volk liefgehad, voordat het afdwaalde waardoor Zijn kastijding nodig werd.

In Zijn liefde heeft de HEERE hen geschapen. De uitdrukkingen die hier worden gebruikt, brengen ons terug naar de schepping (zie Gn 1-2). Dit maakt duidelijk dat dezelfde God Die de hemel en de aarde geschapen heeft, ook het volk Israël heeft geformeerd. Diezelfde God wil nu Zijn barmhartigheid betonen. Het ontstaan van Israël is een bovennatuurlijke handeling naar aanleiding van een voorgenomen raadsbesluit. Ook heeft Hij hen in Zijn liefde geformeerd.

Dit is een bovennatuurlijk proces dat Hij Zich eveneens had voorgenomen en waarvan Hij getuigt in Zijn handelingen met de aartsvaders en het nageslacht van Jakob. In Zijn liefde heeft Hij hen ook verlost. Steeds weer heeft Hij het volk eraan herinnerd dat niets anders dan Zijn directe macht hen uit Egypte heeft verlost. Ten slotte heeft Hij hen in Zijn liefde geroepen bij hun naam.

Het roepen bij de naam heeft in de Schrift de gedachte aan tederheid die zich verheugt in het bezit van de geroepene. Zo heeft Hij Zijn eigen schapen bij hun naam geroepen en uitgeleid (zie Jh 10:3). Schepping, verlossing en roeping zijn ook ons deel. Wij zijn geschapen in Christus Jezus (zie Ef 2:10), verlost door Zijn bloed (zie Ef 1:7) en geroepen door Zijn genade (zie Gl 1:15). De bemoediging: "Wees niet bevreesd" is gebaseerd op de bewijzen van Gods barmhartigheid in het verleden.

De HEERE belooft hun Zijn tegenwoordigheid als zij door wateren en rivieren gaan, wat herinnert aan hun gaan door de Rode Zee en de Jordaan (vers 2). Vervolgens verzekert Hij hen ervan dat Hij bij hen zal zijn als ze door het vuur van de ballingschap (Js 42:25) en de grote verdrukking gaan (vgl. Dn 3:25; Ps 66:12).

*Hij antwoordde en zei: Zie, ik zie vier mannen midden in het vuur vrij rondlopen! Zij hebben geen letsel en de aanblik van de vierde lijkt op [die van] een zoon van de goden.  
(Dn 3:25)*

*U had de sterfeling over ons hoofd doen rijden. Wij waren in het vuur en in het water gekomen, maar U hebt ons uitgeleid naar de overloed.  
(Ps 66:12)*

In dit verband spreekt water voor ons van gevaren die voortkomen uit omstandigheden van het dagelijkse leven, beproevingen van het geloof in de gewone dingen van het leven. Vuur spreekt van vervolging. Beide vormen kunnen in het leven van de gelovige voor-

komen. Het zijn hindernissen die we op ons pad tegenkomen om ons in onze weg te blokkeren, maar waar de Heer ons doorheen helpt.

Het is Gods voornemen om de vrees uit ons hart te bannen en ons geloof te versterken door alles wat vervat is in de verzekering: *“Want Ik ben de HEERE, uw God”* (vers 3). Deze namen spreken van Zijn majesteit en de grootheid van Zijn oneindig Wezen en Zijn almachtige kracht. Hij is hun Verlosser. Maar als Hij hen verlost, doet Hij dat ook als *“de Heilige van Israël”*. Nooit handelt Hij in strijd met Zijn heiligheid en gerechtigheid; integendeel, Zijn handelen vloeit daaruit voort.

Voor de verlossing van Zijn volk betaalt Hij met andere volken. Als Kores Zijn volk laat gaan, geeft Hij hem er andere volken voor in de plaats. *“Een goddeloze is losgeld voor de rechtvaardige”* (Sp 21:18). Daarvoor moet Israël wel eerst rechtvaardig voor God staan. Hoe God dat bewerkt, zien we in de volgende hoofdstukken. Nooit zal Hij iemand iets schuldig zijn. Hij handelt zo ten gunste van Zijn volk, omdat dit volk kostbaar is in Zijn ogen (vers 4). Hij schat het hoog in en heeft het lief boven andere volken. De gebruikte taal hier is die van een bruidegom tot zijn bruid.

Wat de HEERE doet, is een daad van pure genade, want het volk heeft het niet verdiend. Het is in zichzelf niet beter dan andere volken. Zo mogen we ook aan onszelf denken. We zijn *“gerechtvaardigd”* en *“aangenaam gemaakt”* voor God. Dat zijn we niet in onszelf, maar *“in de Geliefde”* (Ef 1:6). De Vader heeft ons lief, zoals Hij de Zoon liefheeft (zie Jh 17:23).

De *verzen 5-6* geven aan dat de HEERE Zijn volk vanuit alle windstreken zal verzamelen en hen in Zijn land zal brengen. Dit zal in de eindtijd gebeuren. De heidenvolken ten noorden en ten zuiden van Israël gebiedt Hij om hen, die Hij *“Mijn zonen”* en *“Mijn dochters”* noemt, vanuit de uiterste plaatsen naar Zijn land terug te brengen. Als reden voor dit handelen herhaalt Hij de vertroostende boodschap van *vers 1*.

Hij vereenzelvigt Zich met hen door over hen te spreken als *“ieder die genoemd is naar Mijn Naam”* (vers 7). Het ziet zowel op identificatie in karakter met Hem Zelf als op bezit van Hem om Zijn heerlijkheid en genade tentoon te spreiden. Ze vormen Zijn bezit om Zijn eer uit te stralen.

Hij heeft hen “*geschapen*” in een daad van macht waardoor Hij hen als volk heeft doen ontstaan. Dat Hij hen heeft “*geformeerd*”, ziet op het proces van Zijn genade om wat Hij heeft geschapen zo te veranderen dat het Zijn heerlijkheid weerspiegelt. Hij heeft hen ook “*gemaakt*” tot wat ze zijn, wat ziet op de voltooiing van Zijn Goddelijk werk. In deze drie handelingen zit een climax: scheppen, formeren, voleinden.

Deze drie aspecten zijn ook van toepassing op ons, christenen. Ze brengen de wonderen van Gods raadsbesluiten en macht en de rijkdom van Zijn genade tot uitdrukking. Hij heeft ons geschapen in Christus, Hij verandert ons door de werkzame kracht van de Heilige Geest en zal ons volmaken bij de komst van de Heer.

**Niemand is met God te vergelijken** | *verzen 8-13*

- 8 *Laat het volk dat blind is, al heeft het ogen,  
en de doven, al hebben zij oren, uittrekken.*
- 9 *Laten alle heidenvolken samenkomen  
en de volken zich verzamelen.  
Wie onder hen kan dit verkondigen?  
Of laten zij ons de dingen van vroeger doen horen.  
Laten zij hun getuigen naar voren brengen, opdat zij in het gelijk  
gesteld worden,  
en men zal horen en zeggen: Het is de waarheid!*
- 10 *U bent Mijn getuigen, spreekt de HEERE,  
en Mijn dienaar die Ik verkozen heb,  
opdat u het weet en Mij gelooft,  
en begrijpt dat Ik Dezelfde ben:  
vóór Mij is er geen God geformeerd  
en na Mij zal er geen zijn.*
- 11 *Ik, Ik ben de HEERE,  
buiten Mij is er geen Heiland.*
- 12 *Ík heb verkondigd en Ik heb verlost, en Ik heb [het] doen horen,  
en er was geen vreemde [god] onder u.  
U bent Mijn getuigen, spreekt de HEERE,  
dat Ik God ben.*
- 13 *Ook voor de dag er was, ben Ik,  
en er is niemand die uit Mijn hand kan redden.  
Ik zal werken, en wie zal het keren?*

Het bevel in *vers 8* wordt niet gegeven om Israël uit ballingschap terug te brengen. Dat is het geval in *vers 5*. Hier is het een algemene opdracht aan de volken om Zijn volk te laten gaan. Het volk is dan niet langer blind en doof (zie *Js 42:18*).

De heidenvolken worden vergaderd in een rechtszitting (*vers 9*). Voordat zij de rijkdom van het vrederijk zullen kunnen genieten, zullen zij gebracht moeten worden tot de erkenning van de feiten aangaande de ware God, in tegenstelling tot hun afgoden en bijgeloof. De uitdaging luidt dat de volken maar hun getuigen naar voren brengen, opdat zij gerechtvaardigd worden. Die zijn er natuurlijk niet. Het enige alternatief is de erkenning: “*Het is de waarheid*” dat er maar één ware en levende God is.

In *vers 10* verklaart de HEERE dat het volk Israël Zijn “getuigen” zijn (vgl. *Js 44:8*). Het volk is altijd Zijn getuige geweest aangaande het bestaan van de HEERE, maar als zij hersteld zijn, zullen zij zowel getuige als dienaar zijn. Zij getuigen van de niet begonnen en zelfstandig bestaande natuur van Zijn Wezen. “*Dat Ik Dezelfde ben*” of ‘Ik ben Hij’ is de verklaring dat Hij exclusief en eeuwig in het verleden en de toekomst God is. We zien hier ook het wonder dat een blinde en dove dienaar als getuige geroepen kan worden in deze hemelse rechtszaal. Dat is een aanwijzing dat God een wonder gaat verrichten aan deze dienaar. Aan ons is dit wonder gebeurd, waardoor de Heer tot ons zegt: “*U zult Mijn getuigen zijn*” (*Hd 1:8*).

Omdat Zijn Wezen geen begin en geen einde heeft, is de gedachte aan een ander wezen los van Hem met kenmerken van een godheid een tegenspraak in zichzelf. Hoe leeg en nutteloos zijn dan ook de pogingen van de heidenen om aan te tonen dat de voorwerpen van hun aanbedding ware goden zijn. En dat niet alleen, maar hoe volkomen gedoemd tot falen zal de poging van de mens van de zonde zijn om de onder hem staande volken te dwingen hem als God te vereren (zie *2Th 2:3*). Het oordeel over deze godslasterlijke arrogantie zal door de Zoon van God Zelf worden voltrokken (zie *2Th 2:8*).

De tweede verklaring dat Zijn aardse volk Zijn getuigen zijn, wordt verbonden met de feiten dat Hij alleen de Heiland is en dat niemand uit Zijn hand kan redden (*verzen 11-13*). Het feit van het ontstaan van Israël en dat Israël nog steeds bestaat, is het bewijs en getuigenis van het feit



dat de God van Israël de enige God is. Hij is niet alleen de Eeuwige, Hij is ook de Almachtige. Niet alleen kan niemand Hem verhinderen iets te vestigen, maar niemand kan ook veranderen wat Hij heeft gevestigd. Als dit waar is met betrekking tot Zijn aardse, nationale getuigen, laten wij er dan moed en nieuwe kracht uit putten als degenen die Hij heeft geroepen om Zijn getuigen te zijn door het evangelie.

### Het instrument tot verlossing | verzen 14-15

- 14 Zo zegt de HEERE,  
uw Verlosser, de Heilige van Israël:  
Ter wille van u heb Ik [iemand] naar Babel gezonden  
en Ik heb hen allen vluchtend doen afdalen,  
namelijk de Chaldeeën, in de schepen waarover zij [voorheen]  
juichten.
- 15 Ik ben de HEERE, uw Heilige,  
de Schepper van Israël, uw Koning.

Met vers 14 begint een nieuw gedeelte dat doorloopt tot hoofdstuk 44:5. In dit gedeelte laat de HEERE aan de volken zien dat Hij de Verlosser van Israël is. Dat ziet niet alleen op Zijn werk van verlossing in het verleden (zie vers 18), maar Hij kondigt ook een nieuw werk van verlossing aan (zie vers 19). De onderwerpen in dit nieuwe gedeelte zijn oordeel (Jes 43:14-21), bevrijding (Jes 43:22-28) en de uitstorting van de Geest (Jes 44:1-5).

Het eerste deel gaat over de uitoefening van de toorn van God over de Chaldeeën die zij over zich hebben afgeroepen door hun mishandeling van Gods volk. "Ter wille van u", dat wil zeggen ter wille van het voornemen om Zijn volk te verlossen, heeft Hij iemand als voltrekker van Zijn oordeel naar Babel gezonden. Dat blijkt Kores te zijn. Het optreden van deze Kores zal tot gevolg hebben dat hun oorlogsvloot waarover ze jubelden en waarop ze trots waren, zal worden gedegradeerd tot een vluchtvloot.

Met het oog op hun bevrijding geeft God een viervoudige herinnering aan Zijn volk van Wie Hij is (vers 15):

- Als de "HEERE" is Hij de God van het verbond.
- Als "uw Heilige" staat Hij in contrast met hun onheilige verlaten van Hem en het onheilige karakter van hun heidense overheersers. Zijn

Naam wordt ontheiligd door de ballingschap, maar die Naam zal weer geheiligd worden door de verlossing van Israël (zie Ez 36:20-24).

- Als “de Schepper van Israël” heeft Hij hen geschapen tot Zijn eer en zal Hij nooit toelaten dat zij definitief verworpen worden.
- Als “uw Koning” zal Hij regeren tot zegen voor Zijn volk, in tegenstelling tot de altijd weer falende koningen van Israël en Juda en de volken van wie zij slaven zijn geworden, en vooral in tegenstelling tot de antichrist, de valse koning van Israël.

**Een weg voor Gods volk** | verzen 16-21

- 16 Zo zegt de HEERE,  
Die een weg maakte in de zee  
en een pad in machtige wateren,  
17 Die strijdwagens en paarden deed uitrukken,  
leger en macht,  
zij liggen tezamen neer, zij zullen niet meer opstaan,  
uitgedoofd zijn zij, uitgeblust als een vlaspit.  
18 Denk niet aan de dingen van vroeger,  
let niet op de dingen van het verleden.  
19 Zie, Ik maak iets nieuws.  
Nu zal het ontkiemen. Zult u dat niet weten?  
Ja, ik zal een weg aanleggen in de woestijn,  
rivieren in de wildernis.  
20 De dieren van het veld zullen Mij eren –  
jakhalzen en struisvogels –  
want Ik zal water geven in de woestijn,  
in de wildernis rivieren,  
om Mijn volk, Mijn uitverkorene, te drinken te geven.  
21 Dit volk heb Ik Mij geformeerd.  
Zij zullen Mijn lof vertellen.

Hij zal voor hen een weg in de zee banen en een pad door machtige wateren (vers 16). Zo heeft Hij dat vroeger gedaan, toen Hij in de Schelfzee voor hen een pad maakte (zie Ex 14:21-22). Dit is ook de ervaring van alle heiligen. De wateren van de naties woeden en gaan te keer, de vijandschap en vervolging nemen toe, maar God heeft een pad voor Zijn volk. Dit pad heeft niet alleen betrekking op bevrijding uit moei-

lijkheden, maar ook op de verkondiging van het evangelie dat zijn weg gaat tot het vastgestelde eind.

*Vers 17* geeft een herinnering (die ook geldt voor de huidige tijd) aan de alles omverwerpende macht van God met betrekking tot de legers van de volken. Wat de heersers ook bedenken, het is de HEERE die "strijdwagen en paarden deed uitrukken". De rampspoeden van de oorlog zijn Zijn oordelen. Hierdoor wil Hij de harten van de mensen tot bekering brengen. Tevens zal Hij Zijn nationale voornemens vervullen en zal Hij het vuur van de strijd van de vijanden van Zijn aardse volk uitblussen en uitdoven. Zo gebeurde het met de farao en zijn ruiters (*zie Ex 14:23-31*).

Dan mogen ze de droevige tijd van ontrouw en verdrukking vergeten (*vers 18*). Het kan ook betekenen dat ze niet meer aan vroeger moeten denken alsof God alleen in die tijd handelend voor Zijn volk optrad. Ze mogen zich richten op het nieuwe dat Hij gaat geven (*vers 19*). Hij is niet alleen de God van het verleden, Hij is ook de God van het heden en van de toekomst.

Laten we deze beloften toepassen op onze eigen ervaringen en de vier zinnen samennemen die bedoeld zijn tot onze troost in tijden van beproeving en moeiten:

1. door de wateren (*vers 2*) – zij zijn in zichzelf een middel om ons de ervaring te geven van de tegenwoordigheid van de Heer;
2. door het vuur (*vers 2*) – we worden verzekerd dat Hij ons bewaart;
3. in de zee en in de machtige wateren (*vers 16*) – hier voorziet God in een weg; moeilijke omstandigheden zijn een middel om ons het bewustzijn te geven van de leiding van God;
4. in de wildernis en in de woestijn (*vers 19*) – leiding en verkwikking zijn hier ons deel.

De wateren spreken van overweldigende beproevingen; de wildernis en de woestijn spreken van de toestand van de wereld om ons heen die ons, als we ons daar ongevraagd mee bezighouden, geestelijk zal doen lijden en terneer drukken. Maar God heeft een weg te midden van zulke omstandigheden, een pad van gemeenschap met Hem, een pad van blijdschap en vruchtbaarheid.

In het verleden heeft God tijdens de uittocht een weg door de zee gemaakt en Hij heeft in de woestijn, vanuit de rots, een stroom, een rivier van water gegeven (zie 1Ko 10:4). In de toekomst zal Hij iets nieuws geven. Hij zal een weg in de woestijn maken en rivieren (meervoud) in de wildernis. Het nieuwe houdt een zegen in voor de hele aarde, wanneer Gods aardse volk de zegeningen geniet van Zijn verlossingswerk. Als het lijden van Israël tot een einde is gekomen, is er ook een einde gekomen aan het lijden van de schepping (zie Rm 8:21). Omdat God water in de wildernis geeft, zal het gedierte van het veld Hem eren (vers 20; zie ook Js 35). Maar de zegeningen worden niet alleen verleend tot welzijn van mensen en dieren. Het hoofddoel is de eer van God Zelf (vers 21).

### **Israël en zijn ongerechtigheden** | verzen 22-25

- 22 *U hebt Mij echter niet aangeroepen, Jakob,  
maar u hebt zich tegen Mij vermoeid, Israël.*
- 23 *U hebt Mij niet uw brandoffers gebracht van kleinvee  
en [met] uw slachtoffers hebt u Mij niet geëerd.  
Ik heb u [Mij] niet laten dienen met het graanoffer,  
en Ik heb u niet vermoeid met wierook.*
- 24 *U hebt voor Mij met geld geen kalmoes gekocht,  
en met het vet van uw slachtoffers hebt u Mij niet verzadigd.  
Integendeel, u bent Mij tot last geweest met uw zonden,  
u hebt Mij vermoeid met uw ongerechtigheden.*
- 25 *Ik, Ik ben het Die uw overtredingen uitdelgt omwille van Mijzelf,  
en aan uw zonden denk Ik niet.*

Het verschil tussen de aanklachten in de verzen 22-24 en de genade en barmhartigheid in de verzen 25-26 is groot en opvallend. Het eerste deel verhaalt de ongerechtigheden van Israël die bestaan uit vijf dingen die ze niet hebben gedaan en drie dingen die ze wel hebben gedaan. Hieruit blijkt dat de komende verlossing niet de verdienste van Israël is, noch vanwege hun trouw noch vanwege hun waardigheid. Geestelijk bevinden ze zich op een dieptepunt. In plaats van Hem aan te roepen zijn ze moe van Hem geworden (vers 22). In plaats van offers aan Hem te brengen zijn ze Hem lastig gevallen met hun zonden en hebben ze Hem vermoeid met hun ongerechtigheden.

Vers 23 zegt dat God hun geen last had opgelegd, maar in vers 24 zegt Hij dat hun zonden Hem zwaar wogen, als de last op een knecht. Hierbij denken we onwillekeurig aan het kruis. Ten koste van hoeveel heeft de Heer Jezus de last van de zonden van mensen op Zich genomen. We zullen nooit in staat zijn te beseffen hoe groot het gewicht voor God is geweest om Zijn Zoon niet te sparen, maar Hem voor ons over te geven (zie Rm 8:32).

In het licht hiervan kunnen we beter het contrast met vers 25 begrijpen. De liefde die hierin is geopenbaard, is niet ten koste gegaan van Goddelijke heiligheid en gerechtigheid, maar zij vormen er juist de basis van. “Omwille van Mijzelf” drukt de vrije genade uit waardoor onze zonden zijn verwijderd, want er is niets in de zondaar wat dit verdient. Door de soevereine handeling van Gods genade in de dood van Christus heeft Zijn gerechtigheid met de zonde afgerekend. Zijn genade en liefde hebben de zonde uitgewist.

Vers 25 is dan ook niet slechts een eenvoudige belofte, maar is een onderdeel van een argument. De verlossing van Israël is niet alleen een verlossing van de verdrukking door andere volken, het is ook en vooral een verlossing door vergeving van hun zonden en overtredingen. Het ziet vooruit naar wat in de *brief aan de Romeinen* als het evangelie naar voren wordt gebracht, namelijk dat er van de kant van de mens geen enkele verdienste is, dat rechtvaardiging door genade plaatsvindt en dat de voorwaarden berouw en geloof zijn. Door deze oudtestamentische voorbeelden krijgen we een dieper inzicht in de wegen van God met de mens.

### Waarom het oordeel moet komen | verzen 26-28

- 26 *Breng Mij in herinnering, laten wij samen een rechtszaak voeren; vertelt u [maar], opdat u in het gelijk gesteld wordt.*
- 27 *Uw eerste vader heeft gezondigd, en uw uitleggers [van de wet] zijn tegen Mij in opstand gekomen.*
- 28 *Daarom zal Ik de leiders van het heiligdom ontheiligen, Jakob prijsgeven aan de ban en Israël aan beschimpingen.*

Met Zijn oproep in vers 26 beveelt de HEERE Zijn volk na te gaan of zij zich kunnen herinneren of er een verdienste van hun kant is, waardoor

Hij hen zou kunnen rechtvaardigen. Hij heeft zojuist gesteld dat Hij, en Hij alleen, hun overtredingen kan en wil uitdelgen en hen van hun schuld kan zuiveren. En verder dat, waar dit hun schuld is, Hij dat zal doen niet ter wille van hen, maar ter wille van Zichzelf. Vereffening van de schuld kan alleen op de grondslag van genade. Het aanbod van genade is vernederend voor de hoogmoed van de mens. Het veronderstelt het totale onvermogen van de mens om zichzelf te redden. Als ze daar anders over denken, laat ze dan hun zaak (als in een gerechtshof) tegenover die van Hem naar voren brengen. Israël kan geen antwoord geven en zwijgt.

Onmiddellijk aansluitend laat de HEERE de onmogelijkheid van hun succes zien. Hun eerste vader heeft gezondigd, waarbij we aan Jakob als de stamvader van het volk moeten denken (*zie verzen 22,28*). Hun woordvoerders, tussenpersonen tussen het volk en de HEERE, hebben tegen Hem overtreden (*vers 27*). We kunnen daarbij denken aan koningen, priesters en profeten. Het volk en ook hun leiders zijn zondaars vanaf het begin en hun hele geschiedenis door. Met het oog op hun volhardende onbekeerlijkheid, vooral van de oversten van het heiligdom, de priesters, is het oordeel onvermijdelijk (*vers 28*).

De uitdrukking “*prijsgave aan de ban*” betekent de vernietiging van een volk dat zo diep in de zonde gezonken is, dat het geen bestaansrecht meer heeft (*zie en vgl. Jz 6; 1Sm 15*). De heilige plaats is onheilig geworden en Israël is als Kanaän en Amalek geworden. Zonde betekent het doel missen ofwel het niet bereiken van Gods heerlijkheid. In plaats van tot eer van God te zijn is het volk tot totale oneer van God geworden. Alleen genade is hun hoop.

## Jesaja 44

### **De Geest uitgegoten** | verzen 1-5

- 1 *Maar nu, luister, Jakob, Mijn dienaar,  
Israël, die Ik verkozen heb!*
- 2 *Zo zegt de HEERE, uw Maker  
en uw Formeerder van de [moeder]schoot af, Die u helpt:  
Wees niet bevreesd, Mijn dienaar Jakob,  
Jesjurun, die Ik verkozen heb.*
- 3 *Want Ik zal water gieten op het dorstige  
en stromen op het droge.  
Ik zal Mijn Geest op uw nageslacht gieten  
en Mijn zegen op uw nakomelingen.*
- 4 *Zij zullen opkomen tussen het gras,  
als wilgen aan de waterstromen.*
- 5 *De een zal zeggen: Ik ben van de HEERE,  
een ander zal [zich] noemen met de naam Jakob,  
[weer] een ander zal [met] zijn hand schrijven: Van de HEERE,  
en de erenaam Israël aannemen.*

De onbegrensde genade van God wordt schitterend gedemonstreerd in de openingsverzen van dit hoofdstuk. De verwijten en aanklachten van *hoofdstuk 43* worden direct gevolgd door zekerheid en belofte, gebaseerd op Gods voorgenomen raadsbesluiten en scheppingshandelingen met betrekking tot het volk. Het is een bewijs dat Hij in de toorn denkt aan ontferming (zie *Hk 3:2*).

Het hoofdstuk begint met een Goddelijk “*maar*” (*vers 1*), nadat Hij in het laatste vers van het vorige hoofdstuk het oordeel heeft aangekondigd over de hardnekkige zondigheid van het volk. Dit komt opmerkelijk overeen met het “*maar*” van *hoofdstuk 43:1* dat in dezelfde zin aansluit op het laatste vers van het daaraan voorafgaande hoofdstuk.

De HEERE herhaalt hier Zijn genadige uitspraken van het begin van *hoofdstuk 43*, waaraan Hij toevoegt dat Hij Israël heeft “*verkozen*”. In beide gedeelten gebruikt Hij voor de geboorte van Zijn volk woorden die ook in het verslag van de schepping van de mens voorkomen: *scheppen* (zie *Gn 1:27*), *maken* (zie *Gn 1:16*) en *formeren* (zie *Gn 2:7*). Het maakt

Zijn voornemen en belofte aan Jakob onveranderlijk, ondanks het grote verval van Zijn volk.

Hij noemt hen zelfs *“Jesjurun”* (vers 2), een Hebreeuws woord dat ‘oprecht’ betekent en in de Septuaginta (de Griekse vertaling van het Oude Testament) vertaald is met ‘geliefde’. Het is een benaming die eerder door Mozes is gebruikt (zie Dt 32:15; 33:5,26) en die vooruitziet naar de toekomstige toestand van gerechtigheid van Israël. Deze naam staat wel in groot contrast met de naam *“Jakob”* die ‘hielenlichter’ betekent, dat wil zeggen bedrieger (zie Gn 27:36; 32:28). De HEERE maakt van hen de ‘oprechte’ en daarom kan Hij hen uitredden.

De beloften die volgen, zijn doortrokken van Goddelijke verrukking. De dorstigen worden verzadigd, het zaad van Jakob wordt gezegend door de uitstorting van de Geest (in het beeld van de uitstorting van water, vgl. Jh 7:38-39), met als resultaat nationale en geestelijke vruchtbaarheid (verzen 3-4). Die tijd is nabij. De genade zal triomferen. Het is ook een vertroosting voor ons nu. Laten wij als Gods ‘Jesjurun’ wandelen en vervuld zijn met de Geest. Dan brengen wij vrucht voort.

*Wie in Mij gelooft, zoals de Schrift zegt: Stromen van levend water zullen uit zijn binnenste vloeien. Dit nu zei Hij van de Geest, Die zij die in Hem geloven, zouden ontvangen; want [de] Geest was [er] nog niet, omdat Jezus nog niet was verheerlijkt. (Jh 7:38-39)*

Vers 5 voorzegt het gevolg voor de heidenen van het herstel van Israël. Het drievoudige getuigenis moet worden gelezen in het licht van Psalm 87:4-5. Daar worden enkele volken genoemd die zullen delen in het voorrecht de HEERE te kennen en die worden opgeschreven als geboren in Sion.

*Ik noem Rahab en Babel onder wie Mij kennen; zie, de Filistijn en de Tyriër, met de Cusjiet: die zijn daar geboren. Van Sion wordt gezegd: Man voor man is erin geboren. De Allerhoogste Zelf doet haar standhouden. (Ps 87:4-5)*

De HEERE te kennen en die worden opgeschreven als geboren in Sion.

- Onder de heidenen die in de zegen van het vrederijk zijn, zal de een zeggen dat hij de HEERE toebehoort.
- Een ander zal de naam van Jakob uitspreken op een wijze die van grote eerbied getuigt. Het is dan niet langer de naam van smaad, van de bedrieger, maar de naam van een volk waaraan de HEERE Zich heeft verbonden als Zijn uitverkoren volk.
- Weer een ander zal schriftelijk verklaren (*“[met] zijn hand schrijven”*) dat hij alleen aan de HEERE toebehoort en de naam ‘Israël’ als een erenaam aannemen. Door het aannemen van de naam Israël geeft



hij aan dat het dragen van die naam een grote eer betekent (zie en vgl. Rm 11:12).

Er is een treffende parallel tussen vers 5 en het resultaat van het evangelie dat wij prediken. Zoals in de toekomstige dag een heiden zal erkennen dat hij de HEERE toebehoort, zal iemand die zich vandaag bekeert, leren erkennen dat hij het eigendom van de Heer is (zie 1Ko 3:23; Gl 3:29) en zo noemt hij ook de Naam van de Heer (zie 2Tm 2:19).

### Er is geen andere God | verzen 6-8

- 6 Zo zegt de HEERE, de Koning van Israël,  
zijn Verlosser, de HEERE van de legermachten:  
Ik ben de Eerste en Ik ben de Laatste,  
en buiten Mij is er geen God.
- 7 En wie kan, zoals Ik, roepen,  
het bekendmaken en het voor Mij uiteenzetten,  
sinds Ik een eeuwig volk een plaats gegeven heb?  
En laten zij de toekomstige dingen, dat wat komen zal, hun  
bekendmaken.
- 8 Wees niet angstig en wees niet bevreemd.  
Heb Ik het u van toen af niet doen horen en bekendgemaakt?  
Want u bent Mijn getuigen: is er ook een God buiten Mij?  
Er is geen [andere] rots, Ik ken er geen.

In vers 6 spreekt de HEERE er voor de derde keer over dat Hij de "Verlosser" (of: Losser) van Israël is (zie Js 41:14; 43:14). Dan stelt Hij Zichzelf op weer andere wijzen voor die tegelijk nieuwe verwijten betekenen voor hun dwaze afgoderij. Hij zegt van Zichzelf: "Ik ben de eerste en Ik ben de laatste." Dat doet Hij drie keer in Jesaja (Js 41:4, 48:12 en hier). Ook de Heer Jezus noemt Zich drie keer zo (zie Op 1:17; 2:8; 22:13), waarmee Hij Zijn Godheid laat zien en tevens de eenheid in de Godheid, het eeuwig voorbestaan en de absolute verhevenheid.

Het geeft aan dat alles wat geschapen is, bezield en onbezield, het bestaan aan Hem te danken heeft en dat het begin, de loop en het einde onder Zijn verheven controle staan. Daardoor mag Israël er zeker van zijn dat alle Goddelijke beloften en toezeggingen vervuld zullen worden, want ze zijn gedaan door Hem, Die hun "Koning", "de HEERE van de legermachten" is.

In onze omstandigheden is Hij, Die ons heeft verlost, ook de Eerste en de Laatste, want Hij is God de Zoon (zie Jh 1:1). Hij staat aan het begin en aan het eind, want Hij is de Schepper (zie Ko 1:16). Hij is ook "de alfa en de omega" (Op 22:13), de eerste en de laatste letter van het Griekse alfabet, want Hij is het Woord van God (zie Jh 1:1). Hij staat aan het begin van ons nieuwe leven in Christus, Hij zal met ons zijn en zal al Zijn raadsbesluiten ten aanzien van ons vervullen. Zo is Hij ook het begin, de loop en de voleinding van onze speciale dienst die Hij ons heeft toevertrouwd.

In de verzen 7 en 8 herhaalt de HEERE wat Hij ook al eerder heeft gezegd (Jl 41:22-23; 43:9-10). Er is maar één God, de Eerste en de Laatste, de ene ware God van het verleden, Die in staat is om de toekomst te bepalen en dus ook te verkondigen. Opnieuw spreekt Hij de uitdaging uit of er iemand is die dingen kan verkondigen of verklaren zoals Hij dat doet, en dat in geregelde orde. Hij heeft dat Zelf wel gedaan sinds Hij "een eeuwig volk een plaats gegeven" heeft. Hij heeft profeten onder hen verwekt die "de toekomstige dingen, dat wat komen zal", hebben verkondigd. Laat de goden en profeten van de heidense volken zulke dingen maar eens verklaren.

Geen god van de heidenen kan deze uitdaging beantwoorden. Daarom kan Israël vrij van angst zijn en op God vertrouwen, naast Wie er geen andere is. Ondanks alle aanvallen van de satan zijn zij getuigen van Wie Hij is en van het onveranderlijke karakter van Zijn raadsbesluiten. Waarom zouden ze verschrikt zijn en vrezen als Hij hun Rots is (zie Dt 32; 1Ko 10:4)? De rots stelt onbeweeglijkheid, kracht en bescherming voor.

Laten wij, die Hij als Zijn getuigen hier heeft gelaten, daar onze steun in vinden. De dingen om ons heen zijn in beweging en onzeker. Alles verandert, regeringen wisselen, maar Hij blijft Dezelfde (zie Hb 1:12; 13:8).

### **De afgoden bespot** | verzen 9-20

- 9 *De makers van beelden, allen zijn zij leegheid,  
hun geliefde voorwerpen doen geen nut.  
Ja, zijzelf zijn hun getuigen: zij zien niet  
en zij weten niet. Daarom zullen zij beschaamd worden.*
- 10 *Wie maakt er [nu] een god en giet een beeld  
dat geen nut doet?*

- 11 *Zie, al hun metgezellen zullen beschaamd worden,  
want vaklieden zijn slechts mensen.  
Laten zij bijeenkomen, laten zij allen opstaan;  
zij zullen angstig zijn, samen zullen zij beschaamd worden.*
- 12 *De ijzersmid [smeedt] een bijl,  
werkt in de vuurgloed,  
vormt het [beeld] met hamers,  
bewerkt het met zijn sterke arm;  
hij lijdt zelfs honger en heeft geen kracht meer,  
hij drinkt geen water en raakt afgemat.*
- 13 *De timmerman spant een meetlint uit,  
tekent het [hout] af met een krijtstift,  
maakt het [glad] met schaven,  
tekent het af met een passer  
en maakt het naar de vorm van een man,  
naar de schoonheid van een mens, om het in een huis te laten  
wonen.*
- 14 *Hij hakt voor zichzelf ceders om,  
neemt een cipres of een eik,  
en kweekt [die] voor zichzelf op tussen de bomen van het woud;  
hij plant een olm en de regen maakt [die] groot.*
- 15 *Ze dienen de mens tot brandhout,  
hij neemt ervan en warmt zich erbij,  
hij steekt het ook aan en bakt brood.  
Ook maakt hij er een god van en buigt zich [ervoor],  
hij maakt er een gesneden beeld van en knielt ervoor neer.*
- 16 *De helft ervan verbrandt hij in het vuur.  
Bij die helft eet hij vlees,  
braadt een braadstuk en wordt verzadigd.  
Ook warmt hij zich en zegt: Ha,  
ik word warm, ik zie vuur!*
- 17 *Van de rest ervan maakt hij een god, zijn gesneden beeld.  
Hij knielt ervoor neer, buigt zich,  
bidt het aan en zegt:  
Red mij, want u bent mijn god.*
- 18 *Zij weten niet en begrijpen niet,  
want hun ogen zijn dichtgesmeerd, zodat zij niet zien,  
[en] hun harten, zodat zij niet begrijpen.*

- 19 Niemand neemt het ter harte,  
er is geen kennis en geen inzicht om te zeggen:  
De helft ervan heb ik verbrand in het vuur,  
ook heb ik brood gebakken op de houtskool ervan,  
ik heb vlees gebraden en gegeten –  
en zou ik van het overgebleven [hout] iets gruwelijks maken,  
zou ik knielen voor een stuk hout?
- 20 Hij voedt zich met as, het bedrogen hart heeft hem op een dwaal-  
spoor gebracht,  
zodat hij zijn ziel niet redden kan en niet kan zeggen:  
Is er geen bedrog in mijn rechterhand?

De hele boodschap van het voorgaande gedeelte is: 'Vertrouw op Mij, de Rots, en niet op de afgoden.' Steeds is het volk geneigd maar weer te gaan vertrouwen op de afgoden van de volken. In dit licht volgt in de *verzen* 9-20 in bloemrijke taal een van de treffendste van alle Goddelijke protesten tegen de afgoden en hun makers (zie ook Jr 10:1-16).

Er zijn twee dingen op te merken bij het onderwerp 'afgoden'. Het ene is dat achter de afgoden demonen schuil gaan

*Zij hebben geofferd aan de demonen, niet aan God; aan goden die zij niet kenden, ... (Dt 32:17a)*

(Dt 32:17a; 1Ko 10:19-20; zie ook Op 9:20). Dat betekent dat het dienen van afgoden in werkelijkheid het dienen van demonen is. De beelden stellen concrete demonische machten, engelen van de satan, voor. Dit geldt ook en vooral voor het beeld dat de antichrist zal maken (zie Op 13:14-15).

*Wat wil ik hiermee dan zeggen? Dat een afgodenoffer iets is of dat een afgod iets is? [Nee], maar dat wat [de volken] offeren, zij dat aan [de] demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen. (1Ko 10:19-20)*

Het andere is dat afgoden 'niets' zijn. Het zijn 'ijdelheden', 'nietigheden', dat wil zeggen ze stellen niets voor. Wie meent dat het beeld, het maaksel van mensenhanden, kan helpen, is een grote dwaas. Wie de hulp zoekt van de afgoden, zal zelf ook in chaos vervallen. Het wijzen op die dwaasheid, het aantonen van de bespottelijkheid ervan, zal voor hem die dat inzielt, ook bevrijding uit de macht van de demonen bewerken.

De HEERE maakt die afgoden belachelijk. In tegenstelling tot Israël als Gods getuige geven de afgodsbeelden getuigenis van hun eigen on-

macht (*vers 9*). Vanuit dit zelfgetuigenis wordt een vernietigende bespotting over de makers ervan uitgesproken. Wat een dwaasheid is het om je eigen god te fabriceren en daar dan iets van te verwachten (*vers 10*). Het is toch voor ieder weldenkend mens duidelijk dat een dood stuk materiaal niets kan bewerken (*vers 11*)? God schiep de mens, maar deze mensen stellen het andersom: de mens schiep met verspilling van al zijn krachten een god (een beeld van metaal of van hout) waarvoor hij het materiaal zelf bewerkt (*verzen 12-14*).

Zo is de mens ook vandaag bezig zich een god te creëren naar eigen 'afmetingen'. Niet de Bijbel is norm, maar de eigen beoordeling. De mens wil een god die aan zijn wensen beantwoordt, die zo handelt als hij voor juist houdt. Aan deze afgoderij maken we ons misschien meer schuldig dan we ons bewust zijn. Een God Die alleen liefdevol is en het met het kwaad niet zo nauw neemt, is zo'n god van eigen makelij. Hetzelfde geldt voor een God Die alleen kan oordelen en van Wie geen medelijden te verwachten is.

God veroordeelt hier Israël, dat zich van zijn Maker heeft afgewend om te vervallen tot het heidense gebruik van afgoden. In de *verzen 15-17* zien we hoe hetzelfde stuk hout dient tot het voldoen aan zowel de natuurlijke als de godsdienstige behoeften van een mens. Het toont aan dat de zondige mens in zijn dwaasheid de bevrediging van beide behoeften op dezelfde manier najaagt. Het hele gedeelte staat vol van de activiteit van de mens. Ze werken hard, maar zonder verstand, want ze zijn "*verduisterd in hun verstand*" (*verzen 18-19; Ef 4:17-18*).

Niemand van hen komt op het idee dat ze met opperste dwaasheid bezig zijn. Ze voeden zich met as, met iets waar alle leven uit verdwenen is, waar niets nuttigs meer in aanwezig is (*vers 20*). Ze merken niet dat ze zich met bedrog bezighouden. Het is duidelijk dat bidden tot deze beelden, die makelij van mensenhanden zijn, ijdel en nutteloos is. Het is ermeê als met zoveel mensen vandaag die zich ook gewillig door horoscopen en occultisme laten bedriegen, liever dan met de waarheid in aanraking te komen. Ze vragen zich eenvoudig niet af of het ook bedrog zou kunnen zijn. Als ze niet tot bekering komen, zullen ze hun leven niet redden en reddeloos en voor eeuwig verloren gaan.

Het gevaar van afgoderij is ook niet beperkt tot ongelovigen, want ook gelovigen worden gewaarschuwd voor dit gevaar: "*Kinderen, wacht u*

voor de afgoden" (1Jh 5:21). Naast beeldendienst zijn er nog vele zaken die de plaats van de enige ware God kunnen innemen, bijvoorbeeld de Mammon, de god van het geld (zie Mt 6:24). Daarom klinkt de oproep de geldzucht te ontvluchten (zie 1Tm 6:10-11).

**De HEERE vergeet Zijn volk niet** | *verzen 21-23*

- 21 Denk aan deze dingen, Jakob,  
Israël, want u bent Mijn dienaar.  
Ik heb u geformeerd, u bent Mijn dienaar,  
Israël, u zult door Mij niet vergeten worden.
- 22 Ik delg uw overtredingen uit als een nevel,  
en uw zonden als een wolk.  
Keer tot Mij terug, want Ik heb u verlost.
- 23 Zing vrolijk, hemel, want de HEERE heeft het gedaan!  
Juich, diepten van de aarde!  
Breek uit, bergen, in gejuich,  
bossen en elke boom daarin!  
Want de HEERE heeft Jakob verlost  
en Zich verheerlijkt in Israël.

Dan komen vanaf *vers 21*, na de activiteiten van de mens in de vorige verzen, de activiteiten van de HEERE. Hij herinnert Zijn volk eraan in gedachten te houden dat Hij, de HEERE, de enige ware God is en dat de afgoden nietigheden zijn (zie en vgl. Dt 8-9). Hij baseert Zijn vermaning op de feiten dat zij hun bestaan als volk te danken hebben aan Zijn bovennatuurlijke werkzaamheid en dat zij als Zijn volk Zijn "dienaar" zijn. Dit tweede feit is een direct contrast met de afgodische slaven van een stuk hout van een boom, als in de vorige verzen beschreven.

Dat brengt Gods hart tot een uiting van oneindige genade. Zijn volk zal niet door Hem worden vergeten. Hij zal hun overtredingen wegvagen als een nevel en hun zonden als een wolk (*vers 22*). Laten zij tot Hem terugkeren, want Hij heeft hen toch verlost?! Het woord voor 'uitdelgen' wordt gebruikt voor het uitdelgen van

1. een naam uit een boek (zie Ex 32:32-33; Ps 69:29);
2. een vloek (zie Nm 5:23);
3. de gedachtenis aan een volk (zie Dt 25:19);
4. zonde of zonden (zie Ne 4:5; Ps 51:1,9; 109:14; Jr18:23; Js 43:25 en hier).

Overtredingen en zonden worden hier duidelijk gezien als zaken die scheiding brengen tussen God en de mens (*Js* 59:2). Alleen de zuivering door Zijn wind (*Jb* 37:21) en de zonneshijn van Zijn genade verdrijft de wolk. Alle verwijdering van schuld is alleen mogelijk door het bloed van Christus. Zijn werk ligt ten grondslag aan de toezeggingen die hier worden gedaan door de HEERE. Het onderwerp is hier herstel, het weer tot stand komen van gemeenschap, wat tot uiting komt in de uitnodiging: *“Keer tot Mij terug.”*

*Nu ziet men het licht niet,  
het schijnt in de wolken,  
[maar] als de wind langsgaat, zuivert hij die.  
(Jb 37:21)*

De *verzen* 21-22 bevatten een zeer weldadige verzekering van de verlossing in het verleden, een belofte van het zich te zullen herinneren in de toekomst en een uitnodiging terug te keren tot de gemeenschap met God die ze in het verleden hadden. Met het oog op die heerlijke uitspraken wordt in een danklied de hele schepping opgeroepen tot vreugdebetoon en om te delen in de gevolgen van de vergeving van Israël (*vers* 23). De schepping zal ook worden vrijgemaakt van de vloek die er door de zonde op is komen te liggen (*zie Rm* 8:21). Vrijheid zal het kenmerk van de heerlijkheid zijn. Het wezen van de heerlijkheid die door de naties zal worden genoten, ligt hierin dat de HEERE Zichzelf in Israël zal verheerlijken. In de komende gedeelten wordt deze gedachte verder toegelicht.

### **De HEERE belooft herstel** | *verzen* 24-28

- 24 *Zo zegt de HEERE, uw Verlosser,  
Uw Formeerder van de [moeder]schoot af:  
Ik ben de HEERE, Die alles doet:  
Die de hemel uitspant, Ik alleen,  
Die de aarde uitspreidt door Mijzelf;*
- 25 *Die de tekenen van hen die leugens verzinnen verbreekt,  
Die de waarzeggers waanzinnig maakt;  
Die de wijzen doet terugdeinzen,  
Die hun kennis tot dwaasheid maakt;*
- 26 *Die het woord van Zijn knecht bevestigt,  
en de raad van Zijn boden volbrengt;*

- Die tegen Jeruzalem zegt: U zult bewoond worden,  
en tegen de steden van Juda: U zult herbouwd worden,  
en: Ik doe hun puinhopen herrijzen;*
- 27 *Die tegen de diepte zegt: Word droog,  
uw rivieren zal Ik doen opdrogen;*
- 28 *Die over Kores zegt: Hij is Mijn herder,  
en hij zal al Mijn welbehagen volbrengen,  
door tegen Jeruzalem te zeggen: Word gebouwd,  
en [tegen] de tempel: Word gegrondvest.*

De Verlosser van Israël, Die Zijn aardse volk vanaf hun bestaan formeerde voor hun aardse bestaan, is de HEERE Die alles gemaakt heeft (vers 24). Hij heeft Zijn volk geformeerd, maar ook hemel en aarde. Hij kan en wil Israël ook verlossen. Deze verlossing wordt nu toegelicht. Jeruzalem wordt herbouwd en Babel wordt geoordeeld. Deze toelichting begint met: "Zo zegt de HEERE" als aanduiding van een nieuw gedeelte.

Vers 25 slaat op de Babylonische waarzeggers. Misschien dat de Joden die daar leefden ook wel eens in de verleiding kwamen deze waarzeggers te vragen hoe het allemaal zou gaan. De HEERE zal die weg afsnijden. Hij rekent met deze waarzeggers af met dezelfde macht als waarmee Hij hemel en aarde schiep en maakt hun zogenaamde kennis tot dwaasheid (vgl. 1Ko 1:20b). De HEERE is de Enige Die de toekomst werkelijk voorzegt (Js 41:21-29), terwijl de waarzeggers worden onmaskerd als bedenkers van leugens.

*Heeft God niet de wijsheid van de wereld tot dwaasheid gemaakt? (1Ko 1:20b)*

De HEERE verandert de wijsheid van de wereld in dwaasheid, terwijl Hij het woord van Zijn knecht gestand doet en de aankondiging van Zijn boden volvoert (vers 26; zie 1Ko 1:21-22). Laten wij, aan wie de boodschap van het evangelie is toevertrouwd, hieruit frisse moed putten. Te midden van godsdienstig bijgeloof en verschillende vormen van tegenstand weten wij dat Zijn Woord niet leeg tot Hem zal terugkeren (Js 55:11). Israël is hier de trouwe knecht, evenals alle trouwe profeten door wie God Zijn boodschap aan Zijn volk en aan de volken geeft. De knecht is ook nu degene door wie God spreekt. Als Zijn Woord getrouw wordt doorgegeven, zal Hij dat gestand doen, omdat het Zijn Woord is.



Om Zijn Woord ten aanzien van Zijn volk in vervulling te laten gaan doet Hij de rivieren van Babylon opdrogen (*vers 27*). Opnieuw (*zie Js 41:2,25*) wordt koning Kores bij name genoemd, zo'n honderdzestig jaar voor zijn optreden. Dit is een bewijs dat alleen Hij, de enige ware God, Die hemel en aarde geschapen heeft, ertoe in staat is die vooraankondiging te doen. Wat Kores zal doen in het droogleggen van de rivieren van Babel om het in te nemen, daartoe ontvangt hij van de HEERE het inzicht. Hierdoor krijgt hij de gelegenheid om de ondergang van Babel te bewerken en Jeruzalem te herstellen (*vers 28*). De HEERE noemt Kores "*Mijn herder*", omdat hij hierin als werktuig in Gods hand, hoe zwak ook, een beeld is van de Heer Jezus, Die op volmaakte en definitieve wijze Zijn volk zal bevrijden en zal invoeren in de zegen.

## Jesaja 45

### **Kores door de HEERE geroepen** | *verzen 1-8*

- 1 Zo zegt de HEERE tegen Zijn gezalfde,  
tegen Kores, die Ik vastgrijp bij zijn rechterhand,  
om de volken vóór hem neer te werpen,  
en de lendenen van koningen zal Ik ontgorden;  
om deuren voor hem te openen,  
poorten zullen niet gesloten worden:
- 2 Zelf zal Ik voor u uit gaan,  
het oneffene zal Ik rechtmaken,  
bronzen deuren zal Ik openbreken,  
en ijzeren grendels stukbreken.
- 3 En Ik zal u geven schatten die in het duister zijn,  
verborgen rijkdommen,  
opdat u zult weten dat Ik de HEERE ben, Die [u] bij uw naam  
roept,  
de God van Israël.
- 4 Ter wille van Jakob, Mijn dienaar,  
Israël, Mijn uitverkorene,  
riep Ik u bij uw naam;  
Ik gaf u een erenaam, hoewel u Mij niet kende.
- 5 Ik ben de HEERE, en niemand anders,  
buiten Mij is er geen God.  
Ik zal u omgorden, hoewel u Mij niet kende,
- 6 opdat men zal weten, vanwaar de zon opkomt tot waar [zij]  
ondergaat,  
dat er buiten Mij niets is.  
Ik ben de HEERE, en niemand anders.
- 7 Ik formeer het licht en schep de duisternis,  
Ik maak de vrede en schep het onheil;  
Ik, de HEERE, doe al deze dingen.
- 8 Druip, hemel van boven,  
en laten de wolken gerechtigheid uitgieten,  
laat de aarde zich openen.

*Laten [de wolken] heil voortbrengen,  
en laat [de aarde] tegelijk gerechtigheid doen opkomen.  
Ík, de HEERE, heb het geschapen.*

Dit hoofdstuk begint met een tweede boodschap van de HEERE over Kores (*vers 1*). De eerste boodschap (*Js 44*) is een profetie die zijn komst voorzegt (*bijv. Js 44:28*). Nu is het een woord aan hem persoonlijk. Hij is een heidense heerser, maar de HEERE heeft zijn rechterhand gevat, wat aangeeft dat hij een instrument in de hand van de HEERE is, hoewel hij zich er helemaal niet van bewust is aan een hogere macht onderworpen te zijn (*zie vers 5*). Dat is een wereld van verschil met Asaf, die zich ervan bewust was dat de HEERE zijn rechterhand had vastgegrepen (*zie Ps 73:23*).

De titels die hem worden verleend en de voorzieningen die voor hem worden getroffen, zijn uniek. Iets dergelijks is nooit van enige heidense heerser gezegd. Hij wordt de ‘gezalvde’ van de HEERE genoemd, dat is letterlijk ‘messias’. Eerder heeft de HEERE hem al “*Mijn herder*” genoemd (*Js 44:28*). Dat Jesaja de titel ‘gezalvde’ gebruikt voor een heidense heerser, zal bij de Joden verbazing hebben gewekt. Het is immers een titel die is voorbehouden aan priesters, profeten en koningen van Israël. Maar, waarom nu iemand uit de heidenvolken? Dat is nu de boodschap van God, dat Hij niet alleen de God van Israël is, maar van de hele wereld. Hij kan gebruiken wie Hij wil en redden wie Hij wil.

De HEERE zal Kores gebruiken en zijn weg effenen door alle hindernissen voor hem weg te nemen. Hij zal overal kunnen binnendringen (*vers 2; vgl. Js 40:4*). Door zijn veroveringen zal hij een immense rijkdom verkrijgen (*vers 3*). De verlossing die Kores teweegbrengt, is een voorafschaduwning van de verlossing die de Heer Jezus, de ware Gezalvde van God, de Messias, zal teweegbrengen bij Zijn wederkomst.

De details van de *verzen 1-3* worden gegeven in de profetie van de profeet Daniël. Daar is het wel Darius die Babel inneemt, maar achter hem zien we de rijzende macht van Kores. We zien hoe Belsazar alle kracht wordt ontnomen, hoe de poorten van Babel worden opengebroken, met als resultaat dat alle verborgen schatten in de handen van Kores terechtkomen (*zie Dn 5*).

De HEERE zal dat ook doen, opdat Kores tot de erkenning zal komen dat Hij hem heeft geleid en hem die voorspoed heeft gegeven. Tot die

erkenning lijkt hij niet gekomen te zijn. Toch zal hij al die rijkdom en voorspoed krijgen omdat hij, zonder het zelf te weten, de bevrijder van Gods volk is die hen uit de ballingschap in Babel verlost (*vers 4; zie Ea 1:1-4*). De bevestiging dat het de HEERE is en niemand anders (*vgl. 1Ko 8:4b-6*) aan wie hij zijn voorspoed te danken heeft, staat in *vers 5*. Het doel dat de HEERE daarbij voor ogen staat, is dat men op de hele aarde zal weten dat alleen Hij de ware en enige God is (*vers 6*). Het herstel dat Kores aan Gods volk zal verlenen, moet dit resultaat hebben.

..., wij weten dat een afgod niets is in [de] wereld, en dat er geen God is dan Eén. Want al zijn er ook die goden genoemd worden, hetzij in [de] hemel, hetzij op aarde (zoals er vele goden en vele heren zijn), dan is er toch voor ons maar één God, de Vader, uit Wie alle dingen zijn, en wij voor Hem; en één Heer, Jezus Christus, door Wie alle dingen zijn, en wij door Hem. (1Ko 8:4b-6)

“Het licht” en “de duisternis” zijn in Gods hand (*vers 7*). Bij de schepping van het licht (*zie Gn 1:3*) is die van de duisternis (hoewel dat niet uitdrukkelijk zo wordt gezegd) begrepen. Van het licht wordt gezegd dat het goed was (*zie Gn 1:4*). Dat wordt niet van de duisternis gezegd. Wel lezen we dat God, als Hij alles ziet wat Hij heeft gemaakt, waaronder ook de duisternis, zag dat het zeer goed was (*zie Gn 1:2-5,31*). Dat veronderstelt dat de duisternis niet iets negatiefs is, want de duisternis heeft van God een functie gekregen (*zie en vgl. Ps 104:19-24*). God, Die in Zijn schepping de duisternis, die in zichzelf niet kwaad is, een plaats heeft gegeven, kan na de zondeval de duisternis wel gebruiken om er iets wat kwaad is, mee te symboliseren. Zo kan Hij, Die boven alles verheven is, “de vrede” maken waar onvrede is, maar ook “het onheil” scheppen en die als straf over de zonde brengen (*vgl. Js 10:5-12*).

Evenzo maakt God de mens ook niet goddeloos, maar als hij zich zo openbaart, weet God hem te gebruiken voor zijn doel (*Sp 16:4; Am 3:6b*). Hier gaat het om oorlogen met zijn vreselijke gevolgen, zoals Kores die zal voeren, en om de vrede die daaruit voor Israël zal voortkomen.

De HEERE heeft alles gemaakt omwille van Zichzelf, ja, zelfs de goddeloze voor de dag van het onheil. (Sp 16:4)

Of komt er kwaad in de stad voor zonder dat de HEERE dat doet? (Am 3:6b)

In *vers 8* wordt de verklaring van *vers 7* toegespitst op de behoudenis en volgt de verzekering dat de HEERE gerechtigheid op aarde zal vestigen als een zegen van de hemel. Daardoor zal ook gerechtigheid

op aarde worden voortgebracht. Hierin kunnen we opnieuw in Kores een type herkennen van Christus, de Koning van de gerechtigheid, de ware Melchizedek Die komen zal.

**De HEERE is de Formeerder** | *verzen 9-13*

- 9 *Wee hem die het tegen zijn Formeerder opneemt  
– een potscherf tussen aarden scherven.  
Zal het leem soms tegen zijn formeerder zeggen: Wat maakt u?  
Of [zal] uw werk [zeggen]: Hij heeft geen handen?*
- 10 *Wee hem die tegen [zijn] vader zegt: Wat verwekt u?  
Of tegen [diens] vrouw: Wat baart u?*
- 11 *Zo zegt de HEERE,  
de Heilige van Israël, zijn Formeerder:  
Zij hebben Mij naar de toekomstige dingen gevraagd, aangaande  
Mijn kinderen –  
zou u Mij bevel geven aangaande het werk van Mijn handen?*
- 12 *Ik heb de aarde gemaakt  
en Ik heb de mens daarop geschapen.  
Ik ben het, Mijn handen hebben de hemel uitgespannen  
en aan heel zijn [sterren]leger geef Ik Mijn bevelen.*
- 13 *Ík heb [Kores] doen opstaan in gerechtigheid,  
en al zijn wegen zal Ik recht maken.  
Hij zal Mijn stad bouwen  
en hij zal Mijn ballingen vrijlaten,  
zonder betaling en zonder geschenk,  
zegt de HEERE van de legermachten.*

In *vers* 9 wordt het woord niet meer gericht tot Kores, maar tot hen die kritiek uitoefenen op het handelen van de HEERE. Zij zijn niet tevreden over de gang van zaken. Hoe kan God nu een man als Kores gebruiken? Maar God zegt: ‘Wee, hoe wagen jullie het om aanmerkingen te maken op Mijn bestuur?’ “Wee” is een kreet die bij begrafenissen wordt uitgeroepen, een kreet die de ernst van de zaak laat zien. Hij die over God klaagt, is niet meer dan een scherf onder andere scherven. Het doet denken aan een kom of kruik van aardewerk die kapot is gegaan en waarvan de scherven alleen maar bij elkaar geveegd kunnen worden om weggegooid te worden.

Het is toch opperste dwaasheid dat een pottenbakker van zijn maaksel te horen zou krijgen dat hij niet goed bezig is (Rm 9:20-21)? Even dwaas is het als iemand zijn vader en moeder verwijten maakt over een geboorte waaraan hij zelf niets heeft bijgedragen of kunnen bijdragen (vers 10). God is niet alleen de Schepper van alle materie, Hij is ook de Oorsprong van het leven van de mens. Zulke dwazen zouden er beter aan doen echt alles in de handen van de HEERE te leggen en zonder tegenspreken Hem te vertrouwen Die alleen te vertrouwen is, zowel voor het heden als voor de toekomst (vers 11).

*Ja maar, mens, wie bent u, dat u tegen God het woord opneemt? Zal het maaksel tot zijn maker zeggen: Waarom hebt u mij zo gemaakt? Of heeft de pottenbakker geen macht over het leem om uit dezelfde klomp te maken het ene vat tot eer en het andere tot oneer? (Rm 9:20-21)*

Hij heeft alles gemaakt en alles is volledig afhankelijk van Hem (vers 12). Evenzo heeft Hij ook Kores verwekt en de weg voor hem bepaald en gebaad met het oog op het doel dat Hij Zichzelf heeft gesteld (vers 13). Kores zal de stad Jeruzalem herbouwen en niemand anders. Hij zal dat doen omdat de HEERE het wil en niet omdat er een overeenkomst is gesloten waarbij de HEERE voor de verlossing van Zijn volk zou moeten betalen. Aan het voornemen van de HEERE zullen alle hoogmoedige, domme tegenwerpingen niets veranderen. Door Kores zal de HEERE Zijn volk daar brengen.

De Heer geeft ook aan ons herstel om als gemeente te functioneren op de manier die Hem voor ogen staat en met de middelen die Hij verkiest en niet op onze dwaze manier. Wij mogen uit dit gedeelte de bevestiging voor onze harten vinden van het feit dat alles onder de controle staat van de Maker van hemel en aarde en dat Zijn voornemens ten aanzien van de volken onaantastbaar zijn. Deze bevestiging zal ook nuttig zijn om anderen te helpen die zich afvragen of God ten slotte wel sterker zal zijn dan Zijn vijanden en of Hij nog wel uitkomst zal geven.

### **Alleen bij Israël is God** | vers 14

14 Zo zegt de HEERE:

*De arbeids[opbrengst] van de Egyptenaren en de koophandel van de Cusjieten,*

*en de Sabeërs, mannen van grote lengte,*

*zullen naar u overgaan en zullen van u zijn.*

*Zij zullen u navolgen, in boeien zullen zij overkomen*

*en voor u zullen zij zich buigen,  
zij zullen u smeken [en zeggen]:  
Voorzeker, God is bij u, en niemand anders;  
er is geen [andere] God.*

In vers 14 gaat de boodschap van de HEERE van de nabije toekomst met betrekking tot Kores over naar het herstel van Israël in de eindtijd. De verlossing door Kores is, zoals we eerder hebben gezien, een voorafschaduwing van de verlossing van Israël door Christus in de toekomst, aan het eind van de grote verdrukking. De hier genoemde feiten hebben niet plaatsgevonden in het verleden. Ze zullen pas plaatsvinden bij de wederkomst van Christus. Heidense volken zullen zich vrijwillig aan Israël onderwerpen en hun afgoderij opgeven. Dit zal gebeuren doordat zij erkennen dat alleen bij hen God is en dat er geen andere God is. Dan zal ook de belofte van het verbond vervuld worden dat Israël het hoofd zal zijn van de volken in de wereld (zie Dt 28:13).

Dit vers vindt voor ons zijn parallel in 1 Korinthiërs 14:25 (zie en vgl. ook Op 3:9), waar de apostel Paulus waarschijnlijk deze woorden van Jesaja in gedachten had. De Heer wil, dat wat waar zal zijn voor Israël in de

*...; het verborgene van zijn hart wordt openbaar, en dus zal hij op zijn aangezicht neervallen en God aanbidden en verkondigen dat God werkelijk onder u is. (1Ko 14:25)*

toekomstige dag, nu al waar is voor ons. Het doel van ons getuigenis is op te bouwen, te bevestigen. Het is Gods goede welbehagen voor plaatselijke gemeenten om de zielen van onwetende en ongelovige mensen tot Christus te trekken. De Geest van God wil in en door ons gemeenschappelijk werken dat zulke mensen zich bewust worden van de tegenwoordigheid van God en ware aanbidders worden.

### **Schaamte bij de afgodenvereerders** | verzen 15-17

- 15 *Voorwaar, U bent een God Die Zich verborgen houdt,  
de God van Israël, de Heiland.*
- 16 *Zij allen zullen beschaamd en ook te schande worden,  
tezamen zullen zij met smaad weggaan, de makers van  
afgodsbeelden.*
- 17 *Israël [echter] wordt door de HEERE verlost:  
een eeuwige verlossing.  
U zult niet beschaamd en niet te schande worden,  
voor eeuwig [niet,] nooit!*

In *vers 15* is Israël aan het woord en niet de heidenen zoals in het vorige vers. Het is geen uiting van een zoekend tasten naar een God Die niet te vinden is, omdat Hij Zich van hen heeft afgewend (*vgl. Js 57:17*), maar dat God in Zijn handelingen en bestuur van wat de volken betreft vaak niet na te gaan is. Hij doet dingen die voor mensen verborgen zijn, maar die Hij aan Zijn volk bekendmaakt. Het menselijk verstand kan Hem hierin niet begrijpen.

Israël zal hoogst verbaasd zijn als ze zullen zien dat volken die in heidense duisternis wandelden hun zullen smeken in de erkenning dat God bij hen is. Het is alsof Israël zegt: 'Werkelijk, U hebt op wonderbare wijze gehandeld, op een manier die ons denken ver te boven gaat.' Het herinnert aan de uitroep van de apostel over de diepten van de rijkdom van Gods kennis en wijsheid die volgt op het bewijzen van barmhartigheid aan zowel Israël als de heidenen (*Rm 11:32-33*). Israël spreekt Hem aan met "Heiland", omdat ze in Hem in het vrederijk de Heiland zullen zien Die zowel Israël als de heidenen heeft verlost.

*Want God heeft allen onder [het] ongelof besloten, opdat Hij aan allen barmhartigheid zou bewijzen. O diepte van rijkdom, zowel van [de] wijsheid als van [de] kennis van God! Hoe ondoorgroendelijk zijn Zijn oordelen en hoe onnaspeurlijk Zijn wegen! (Rm 11:32-33)*

Tot besluit van het gedeelte dat in *hoofdstuk 44:6* is begonnen, volgt nog het grote verschil tussen het lot van de makers van afgoden en de oneindige zegen van Israël (*verzen 16-17*). Van alles wat God doet, hebben de afgodendienaars en afgodenmakers en waarzeggers niets geweten. Ze staan allemaal beschaamd. Het eindigt met het grote resultaat van al Gods handelingen waar de profeten naar hebben heen geweest: de bevrijding, heerlijkheid en blijdschap van Israël zonder einde. Hier wijst de profeet weer vooruit naar de verre toekomst, want de verlossing uit Babel was geen eeuwige verlossing.

### **Het werk van de HEERE** | *verzen 18-19*

- 18 *Want zo zegt de HEERE,  
Die de hemel geschapen heeft,  
die God  
Die de aarde geformeerd en haar gemaakt heeft.  
Hij heeft haar gegrondvest,*



- Hij heeft haar niet geschapen opdat zij woest zou zijn,  
 [maar] Hij heeft haar geformeerd opdat men erop zou wonen:  
 Ik ben de HEERE, en niemand anders.
- 19 Ik heb niet in het verborgene gesproken,  
 in een duistere plaats op aarde.  
 Ik heb tegen het nageslacht van Jakob niet gezegd:  
 Zoek Mij tevergeefs.  
 Ik ben de HEERE, Die gerechtigheid spreekt,  
 Die bekendmaakt wat billijk is.

In *vers 18* wordt de HEERE als Spreker geïntroduceerd. Eerst wordt nog eens naar voren gebracht dat Hij de Schepper van hemel en aarde is. Hij is vormend met de aarde bezig geweest ("geformeerd") en heeft Zijn werk afgemaakt ("gemaakt"). Hij heeft de aarde niet geschapen, opdat die woest en leeg zou blijven (*Gn 1:2*). God schept orde in de woestheid en ledigheid. Hij doet geen half werk, maar voltooit wat Hij eenmaal begonnen is (*zie en vgl. Fp 1:6*).

De schepping van de aarde, zijn vorming en voltooiing, was geen doel op zichzelf. Met de schepping ervan had God de mens op het oog. Zo is het ook met de vorming en verlossing van Zijn volk. De HEERE is eenmaal begonnen met de vorming van het volk Israël, Hij zal dat werk ook voltooiën. Dat doet Hij door Israël te gaan verlossen. In Babel is het een puinhoop en velen uit de Joden zijn aan die puinhoop en afgodendienst deel gaan nemen. Daar gaat de HEERE verandering in brengen. Hij wil Zijn volk in het volle genot van de zegen brengen. De aarde zal dan bewoond worden op de wijze die God bij de schepping voor ogen stond. Dit zal in het vreedrijk worden vervuld.

Vanaf het eind van *vers 18* tot het eind van het hoofdstuk is de HEERE aan het woord. Hij begint met de bevestiging van wat zojuist is gezegd, dat Hij en uitsluitend Hij God is. Hij heeft niet in het verborgen gesproken, zoals de waarzeggers en tovenaars dat doen vanuit het duistere gebied van de afgrond waar spiritisten en dodenbezweerders zich ophouden (*vers 19*). God vraagt niet Hem te zoeken zonder er iets van te verwachten. Integendeel, als Hij uitnodigt om Hem te zoeken, spreekt Hij wat recht is. Hij is volkomen betrouwbaar en niet onbetrouwbaar zoals de waarzeggers.

Hij geeft beloften aan hen die Hem zoeken. Hij is een “beloner ... van hen die Hem zoeken” (Hb 11:6). Hij vervult Zijn beloften overeenkomstig Zijn gerechtigheid: Hij spreekt “gerechtigheid”. Hij houdt niemand voor de gek. Zijn woord is zeker, betrouwbaar, je kunt ervan op aan. Al Zijn beloften aan Zijn aardse volk zullen worden vervuld, evenals alle beloften die wij hebben gekregen (2Ko 1:20).

*Want hoeveel beloften van God er ook zijn, in Hem is het ja; daarom is ook door Hem het amen, tot heerlijkheid van God door ons.  
(2Ko 1:20)*

### **De afgoden en de HEERE** | *verzen 20-21*

- 20 Verzamel u, kom,  
treed tezamen naar voren,  
u die bent ontkomen aan de heidenvolken.  
Zij weten niets,  
zij die hun houten beelden [rond]dragen,  
of een god aanbidden  
[die] niet verlossen kan.
- 21 Maak bekend en breng naar voren,  
ja, beraadslaag samen:  
Wie heeft dit van oudsher doen horen?  
[Wie] heeft dat van toen af bekendgemaakt?  
Ben Ik het niet, de HEERE?  
Buiten Mij is er geen andere God,  
een rechtvaardig God, een Heiland;  
er is niemand behalve Ik.

Net als in de *verzen 14-17* wordt het herstel van Israël gevolgd door zegen voor de naties (*vers 20*). De volken die zijn ontkomen aan de oordelen over de wereld en in het vreedrijk zijn gebracht, zijn geen aanbidders van het beest geweest want die zijn allen door het oordeel weggevaagd (*zie Op 14:9-11*). Het gaat hier dus niet om Israëlieten die ontkomen zijn aan de heidenvolken (wat “ontkomen aan de heidenvolken” zou kunnen suggereren), maar om heidenen die ontkomen zijn aan de oordelen die over hen zijn gegaan. Zij worden opnieuw door God opgeroepen in een rechtszaak om een uitspraak te doen.

In het licht van die toekomstige zegen hervat God Zijn protest tegen hun afgoden en stelt opnieuw voor hoe dwaas het is om van een afgod verlossing te verwachten. Ook kunnen deze afgoden niets over toe-

komstige dingen zeggen, iets waartoe God hen weer uitdaagt om hun volkomen onvermogen daartoe duidelijk te maken (*vers 21*). Alleen Hij is daartoe in staat en niemand anders. Hij alleen is zowel de rechtvaardige als de verlossende God. Als de rechtvaardige God moet en zal Hij de zonde oordelen. Als de verlossende God verlost Hij door Zijn Zoon, Die aan Zijn rechtvaardige eisen heeft voldaan door het oordeel te ondergaan voor ieder die belijdt een zondaar te zijn.

De God van Israël is dus de God Die de hemel en de aarde heeft geschapen. Daarom is Hij de enige ware God. Daarom ook is Hij de Enige Die in staat is om Israël te verlossen. Voor de heidenvolken is dit opnieuw een oproep om de God van Israël te erkennen en daarmee deel te krijgen aan de zegeningen van het vreedrijk samen met het volk Israël (*zie Op 14:6-7*).

### **Bij de HEERE is gerechtigheid** | *verzen 22-25*

- 22 *Wend u tot Mij, word behouden,  
alle einden der aarde,  
want Ik ben God en niemand anders.*
- 23 *Ik heb gezworen bij Mijzelf  
– uit Mijn mond is in gerechtigheid  
een woord uitgegaan en het zal niet terugkeren –  
dat voor Mij elke knie zich zal buigen,  
elke tong [bij Mi] zal zweren.*
- 24 *Voorzeker, in de HEERE – zal men van Mij zeggen –  
zijn rechtvaardige daden en kracht,  
tot Hem zal men komen. Maar zij zullen beschaamd worden,  
allen die tegen Hem [in woede] ontstoken zijn.*
- 25 *[Echter] in de HEERE zal gerechtvaardigd worden en zich  
beroemen  
heel het nageslacht van Israël.*

De verklaring van God in de rechtszaak aangaande Zichzelf in het vorige vers wordt gevolgd door de bevelende uitnodiging aan de heidenvolken zich voor verlossing tot Hem te wenden (*zie en vgl. Mt 11:28*). Daardoor zal men deel krijgen aan de zegeningen van het vreedrijk (*vers 22*). Voor de derde keer verklaart Hij: “*Ik ben God en niemand anders.*” Na Zijn heerlijke voorstelling in *vers 21* als “*rechtvaardig God, een Heiland*” Die Hij wil zijn voor Jood en heiden, verklaart Hij plechtig door het

zweren van een eed dat het ogenblik komt dat Hij wereldwijd zal worden erkend als God (*vers 23*). Dat zal gebeuren in het duizendjarig vreedrijk.

Het buigen van de knie spreekt van de erkenning van en onderwerping aan het gezag van de HEERE in tegenstelling tot het buigen van de knie voor de afgoden en het erkennen van hun gezag. De namen van de afgoden zullen worden uitgeroeid (*zie Zc 13:2*). De belijdenis met de tong geeft aan dat men instemt met de onfeilbaarheid en rechtvaardigheid van Zijn oordeel. Dat dit woord niet zal worden herroepen, wil zeggen dat er niet gefaald zal worden in het vervullen van wat is uitgesproken (*vgl. Js 55:11*).

Paulus haalt dit vers aan in verbinding met een kwalijke eigenschap van ons als gelovigen en wel dat wij anderen zo gemakkelijk beoordelen (*Rm 14:10-12*). Hij plaatst ons door dit vers van Jesaja als het ware nu al voor de rechterstoel van God. Als we denken aan de rechterstoel van God waar we *straks* voor zullen staan, zullen we graag *nu* leven alsof we er *nu* voor stonden. Dan willen we graag nu, op dit moment, al rekenschap geven aan God.

*Maar u, waarom oordeelt u uw broeder? Of ook u, waarom minacht u uw broeder? Want wij zullen allen voor de rechterstoel van God gesteld worden; want er staat geschreven: ' [Zo waar] Ik leef, zegt [de] Heer, voor Mij zal elke knie zich buigen en elke tong zal God belijden'. Dus zal <dan> ieder van ons voor zichzelf rekenschap geven <aan God>. (Rm 14:10-12)*

Het resultaat van deze gedachte is dat we tot het oordeel zullen komen dat we elkaar niet (meer) moeten oordelen. Dat zullen we dan aan God overlaten. Ieder persoonlijk zal zich voor God buigen en Hem als God erkennen. Dat maakt ons erg klein. Uit een andere aanhaling die Paulus van dit vers doet, blijkt dat de Heer Jezus Degene is voor Wie elke knie zich zal buigen (*Fp 2:10*). Dit is weer een bewijs dat de Heer Jezus God is.

*..., opdat in de Naam van Jezus elke knie zich buigt van hen die in de hemel en die op de aarde en die onder de aarde zijn, ... (Fp 2:10)*

De grote erkenning in de toekomstige dag is dat alles alleen bij en in de HEERE te vinden is (*verzen 24-25*). Hij zal in al Zijn kenmerken, kracht en handelingen erkend en aanvaard worden. In deze verzen wordt herhaaldelijk de nadruk gelegd op Gods gerechtigheid als de basis van Zijn handelen. In *vers 21* is het gerechtigheid en verlossing. Hier is het gerechtigheid en sterkte (*vers 24*). Sterkte komt alleen als we in gerech-

tigheid, op een rechtvaardige wijze voor Hem wandelen. Van alle kanten van de wereld zal men tot Hem komen, maar zij die tegen Hem zijn, zullen beschaamd staan.

Het nakroost van Israël zal gerechtvaardigd worden, niet door werken van de wet, maar *“in de HEERE”* (vers 25). Zij zullen vol vreugde in Hem hun Messias erkennen door hun verbinding met Hem. In Hem zullen zij zich beroemen en niet in hun eigen verhevenheid en kracht. En Israël zal een geestelijk nageslacht hebben, nakomelingen die allemaal gerechtvaardigd zijn op grond van het verzoenend offer op Golgotha.

## Jesaja 46

Met dit hoofdstuk komt er een verandering in onderwerp. Er komen nu drie profetieën over de afgoderij in Babel. Toch is er wel een verbinding met het voorgaande, want de profeet heeft voorzegd wat Israël kan verwachten door het verwekken en de dienst van Kores. Nu gaat Jesaja aantonen wat Kores met Babel zal doen, waardoor de machteloosheid van Babel en zijn afgoden duidelijk wordt. Deze Perzische heerser zal het instrument in de hand van de HEERE zijn tot oordeel over de goden van Babel.

Terzelfder tijd bevatten de drie profetieën zaken die in verbinding met Israël nog toekomst zijn en die een vermaning inhouden voor Gods volk om zich volkomen vrij te houden van de afgoderij. De eerste profetie staat in dit hoofdstuk, de tweede is in *hoofdstuk 47* en de derde in *hoofdstuk 48*. De eerste handelt met de goden, de tweede met Babel zelf en de derde met hen die bevrijd worden van Babel en eruit wegtrekken.

De derde en laatste profetie vindt zijn volle vervulling in de eindtijd (*zie Op 17-18*), als Gods volk wordt opgeroepen weg te trekken uit het profetische Babel, het godsdienstige systeem in de eindtijd. Dat systeem is voor ons herkenbaar in het naamchristendom met het pausdom aan het hoofd daarvan.

### **Afgoden moeten gedragen worden** | *verzen 1-2*

- 1 *Bel is gekromd, Nebo neergebogen,  
hun afgods[beelden] zijn geworden  
voor de dieren en voor de beesten;  
uw opgeladen pakken zijn een last voor de vermoeide [dieren].*
- 2 *Tezamen zijn ze neergebogen, gekromd.  
Ze hebben de last niet kunnen redden,  
maar zijn zelf in gevangenschap gegaan.*

De hoofdgoden van Babel – Bel en Nebo – worden voorgesteld als goden die bezwijken. “Bel” betekent ‘heer’. Het was eerst de titel van Enlil, de vader van de goden, en later van Marduk, de god van de stad Babel, vergelijkbaar met de afgod Jupiter van de Romeinen. Bel wordt voorgesteld door een groot menselijk beeld met de horens van een stier.

Het beeld spreekt van ‘wereldse macht’. “Nebo” was een van de voornaamste afgoden, vergelijkbaar met de afgod Mercurius van de Romeinen. Het is de god van de schrijvers en de intelligentie. Hij was de zoon van Marduk en de beschermer van het koninklijk huis. Het spreekt van ‘wereldse wijsheid’. Hun namen vinden we terug in namen van personen zoals Belsazar en Nebukadnezar.

“De dieren” die hen dragen, zoals kamelen en olifanten, bezwijken, evenals “de beesten” waarop ze geladen worden, zoals paarden en ezels (vers 1). Ondanks alle inspanningen komen deze goden niet op de plaats waar men hen in veiligheid dacht te brengen. In plaats van in een processie te hunner ere te worden rondgedragen (een ritueel dat jaarlijks met Nieuwjaar plaatsvindt) worden ze een buit van de veroveraar (vers 2). Ze zijn in handen van hun vijand Kores gevallen en konden niet worden gered. Zo onmachtig zijn ze. Ze konden zichzelf niet redden, laat staan dat ze anderen zouden kunnen redden.

### De HEERE draagt Zijn volk | verzen 3-4

- 3 *Luister naar Mij, huis van Jakob,  
en heel het overblijfsel van het huis van Israël,  
u, die [door Mij] gedragen bent vanaf de [moeder]schoot,  
gedragen vanaf de baarmoeder.*
- 4 *Tot [uw] ouderdom toe zal Ik Dezelfde zijn,  
ja, tot [uw] grijsheid toe zal Ík [u] dragen;  
Ík heb het gedaan en Ík zal [u] opnemen,  
Ík zal dragen en redden.*

De rest van het hoofdstuk bestaat uit drie vermaningen. De eerste is tot Israël (verzen 3-7), de tweede tot de afvalligen van het volk, zij die verbonden zijn met de afgodendienaars (verzen 8-11), de derde tot de opstandigen (verzen 12-13).

In de eerste vermaning wordt het volk herinnerd aan hun unieke oorsprong en ondersteuning. Als het zaad van Abraham zijn ze door God gevormd en gedragen (Dt 1:31; zie ook Dt 32:11-12) en heeft Hij voor hen gezorgd vanaf hun prilste bestaan (vers 3).

*..., en in de woestijn, waar u gezien hebt dat de HEERE, uw God, u gedragen heeft, zoals een man zijn zoon draagt, op heel de weg die u gegaan bent, totdat u op deze plaats gekomen bent. (Dt 1:31)*

Dat is het verleden. Wat de toekomst betreft, is Hij de Onveranderlijke.

Hij belooft hun te dragen (*vers 4*), een groot contrast met de goden van Babel die gedragen moesten worden (*zie verzen 1-2*) en die niet in staat zijn om hun dienaren te helpen en te dragen.

De Heer Jezus is het Die “*alle dingen draagt door het woord van Zijn kracht*” (*Hb 1:3*). Hij is het Die “*onze zonden in Zijn lichaam heeft gedragen op het hout*” (*1Pt 2:24*). En Hij is het ook Die als de Hogepriester ons nu op Zijn schouders en op Zijn borst draagt (*zie en vgl. Ex 28:12-29*). God heeft Zijn volk gedragen op arendsvleugelen en het tot Zich gebracht (*Ex 19:4*). Het is een bemoediging voor het overblijfsel aan wie de HEERE verzekert dat Zijn zorg voor hen in hun oefeningen niet zal falen, hoe lang die ook nodig zal zijn, hoe oud ze ook zullen worden. Het is ook in onze tijd een bemoediging voor iedere oude gelovige.

*U hebt zelf gezien wat Ik met de Egyptenaren gedaan heb en [hoe] Ik u op arendsvleugels gedragen en u bij Mij gebracht heb. (Ex 19:4)*

De vraag vandaag is ook: Dragen wij de dingen die wij verafgoden of draagt God ons? Afgoden als geld en plezier geven geen steun en uitkomst als het leven eindigt. Zij kunnen ons ook niet door de moeilijkheden heen dragen. Maar wie God kent, geopenbaard in Jezus Christus, wordt door Hem naar en over het eind van het leven gedragen om eeuwig bij Hem te zijn.

### **De afgoden bespot** | *verzen 5-7*

- 5 *Met wie wilt u Mij vergelijken en [met wie] op één lijn stellen?  
[Met wie] wilt u Mij meten, dat wij elkaars gelijken zouden zijn?*
- 6 *Zij schudden goud uit [hun] beurs  
en wegen zilver op een weegschaal.  
Zij huren een edelsmid, en die maakt er een god van.  
Zij knielen, ook buigen zij zich [ervoor] neer.*
- 7 *Zij nemen hem op de schouder, zij dragen hem  
en zetten hem op zijn plaats.  
Daar staat hij [en] van zijn plaats wijkt hij niet.  
Ja, roept [iemand] tot hem, hij antwoordt niet,  
hij verlost hem niet uit zijn benauwdheid.*

Is deze God met iemand te vergelijken of is er iets met Hem gelijk te stellen (*vers 5*)? De vraag stellen is haar beantwoorden. Stel elke willekeurige afgod naast Hem en de dwaasheid om in die god geld te



investeren en hem aan te roepen zal duidelijk worden (*verzen 6-7*). Het maakt niet uit of het een god van goud voor de rijke of een god van hout voor de arme is, want waar dient een god toe, die je met je mee moet dragen en rondsjuouwen? God maakt de goden en hen die ermee omzeulen belachelijk. Je hoop op zulke goden stellen, is wel het domste wat je kunt doen.

**Er is geen andere God** | *verzen 8-11*

- 8 *Denk hieraan en wees flink;  
neem het weer ter harte, overtreders.*
- 9 *Denk aan de dingen van vroeger, van oude tijden af,  
dat Ik God ben en niemand anders.  
[Ik ben] God, en er is er geen als Ik,*
- 10 *Die vanaf het begin verkondigt wat het einde zal zijn,  
van oudsher [de dingen] die nog niet plaatsgevonden hebben;  
Die zegt: Mijn raadsbesluit houdt stand  
en Ik zal al Mijn welbehagen doen;*
- 11 *Die een roofvogel roept uit het oosten,  
een man van Mijn raad uit een ver land.  
Ja, Ik heb gesproken, Ik zal het ook doen komen;  
Ik heb [het] geformeerd, Ik zal het ook doen.*

De tweede vermaning begint met een oproep die is gebaseerd op het voorgaande. Hij is gericht aan hen die zich aan afgoderij overgeven. Laten zij mannen zijn, dat wil zeggen laten ze krachtig zijn in plaats van wankelend (*vers 8*). Laat ze denken aan wat vroeger gebeurde, aan de grote waarheden met betrekking tot Zijn Persoon, Hij Die volstrekt uniek is, aan Wie niemand gelijk is (*vers 9*). Hij bepaalt de loop van de geschiedenis (*vers 10*). Daarom kan Hij die voorzegen. Steeds heeft Hij voorzegd hoe het zou gaan. Heeft Hij hen daarin ooit beschaamd? Wat Hij in het verleden heeft gezegd, is allemaal uitgekomen. Laten ze daarom de les van de geschiedenis leren en ter harte nemen.

Dat Hij volmaakt te vertrouwen is, hebben Zijn handelingen in de oude geschiedenis van het volk bewezen. Dat zal ook in de toekomst bewezen worden, als Hij de man van Zijn raadsbesluit ten tonele voert (*vers 11*). Het gaat hier over Kores. Hij is de "roofvogel" uit het oosten, dat is Perzië. Hij is op zoek naar prooi, dat is Babel. Door deze man zal de

HEERE het oordeel over de vijanden van Israël brengen en daardoor tevens Zijn volk bevrijden.

Hier is Kores weer een beeld van de Heer Jezus, Die ook uit het oosten zal komen om de vijanden van Zijn volk te oordelen en daardoor Zijn volk te bevrijden en in de zegen te brengen. Met een dubbele toezegging (“Ik zal het ook doen komen” en “Ik zal het ook doen”) stelt de HEERE de vervulling ervan vast.

Het is goed voor de gelovige als hij zich de vroegere dingen herinnert, dat hij van het verleden leert hoe de Heer hem heeft geholpen en geleid en bevrijd. Het wekt de ziel op om Hem te prijzen en het stimuleert het geloof en de hoop voor de toekomst.

**Zijn gerechtigheid is nabij** | *verzen 12-13*

- 12 *Luister naar Mij, onbuigzamen van hart,  
u die ver bent van gerechtigheid:*
- 13 *Ik breng Mijn gerechtigheid nabij, zij zal niet ver zijn,  
en Mijn heil zal niet uitblijven,  
maar Ik zal heil geven in Sion,  
aan Israël Mijn luister.*

De derde vermaning is gericht tot hen die Gods wil weerstaan. Zij zijn de “onbuigzamen van hart”, de hardnekkigen (*vers 12*). Hun ongeloof heeft twijfel aan de beloften van God voortgebracht en het verlangen weggenomen om er kennis van te nemen. Als gevolg daarvan zijn zij zonder de redding die Hij geeft op de grondslag van gerechtigheid. Maar er is redding voor hen die Zijn voorwaarden aanvaarden (*vers 13*). Jesaja is hier weer heel evangelisch. Hij biedt Gods gerechtigheid aan. Ze kunnen die zo aannemen, zonder daarvoor bepaalde inspanningen te verrichten of een verre reis te maken (*vgl.*

*Dt 30:11-14; zie ook Rm 10:6-10).*

*Want dit gebod, dat ik u heden gebied, is niet te moeilijk voor u en het is niet ver weg. Het is niet in de hemel, zodat [u] zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons naar de hemel opstijgen om het voor ons te halen en ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? Het is ook niet aan de overzijde van de zee, zodat [u] zou kunnen zeggen: Wie zal voor ons oversteken naar de overzijde van de zee om het voor ons te halen en [het] ons te laten horen, zodat wij het kunnen doen? Want dit woord is heel dicht bij u, in uw mond en in uw hart, om het te doen.*

*(Dt 30:11-14)*

Gerechtigheid is de basis voor redding.

God zal aan Sion behoudenis geven en Zijn luister (of: heerlijkheid) zal tot Israël komen. Zijn “heil” of “behoudenis” is een duidelijke verwijzing

naar de komst van de Heer Jezus. Heil of behoudenis is verbonden aan Zijn Naam en Zijn werk. In Hem geeft God behoudenis aan Sion en Zijn luister aan Israël.

Dat zal gebeuren op de grondslag van Zijn gerechtigheid die Hij voor Israël heeft gevestigd. Die grondslag is, net als voor ons, de dood van Christus. De heerlijkheid van de HEERE die het volk heeft verlaten (*zie Ez 9:3; 11:23*), zal naar hen terugkeren. Dat zal in de volle maat gebeuren, zodat Israël, dat in Goddelijke glans straalt, Zijn heerlijkheid op waardige wijze zal weerspiegelen.

## Jesaja 47

### **Het oordeel aangezegd** | *verzen 1-4*

- 1 *Daal af en zit neer in het stof,  
maagd, dochter van Babel;  
zit neer op de grond, er is geen troon [meer],  
dochter van de Chaldeeën.  
Want men zal u niet meer noemen:  
weekhartig en teergevoelig.*
- 2 *Neem de handmolen en maal meel,  
neem uw sluier af,  
schort de rokken op, maak de benen bloot,  
ga door de rivieren.*
- 3 *Uw schaamte zal ontbloot worden,  
ja, uw schande zal gezien worden.  
Ik zal wraak nemen,  
en Ik zal [u] niet [als] een mens aanvallen.*
- 4 *Onze Verlosser,  
HEERE van de legermachten is Zijn Naam,  
de Heilige van Israël.*

Het vorige hoofdstuk geeft het oordeel over de goden van Babel. Dit hoofdstuk verklaart het oordeel over Babel zelf. De HEERE spreekt Babel rechtstreeks aan. Hij laat haar zien hoe enorm ze zal worden vernederd. Haar trots zal tot in het stof vernederd worden (*vers 1*). Zij die eerst een koningin en gebiedster was, moet nu het vermoeiende handwerk van een slavin doen. Als een gevangene zal ze worden gedwongen haar zedigheid op te geven en door rivieren te waden (*verzen 2-3*).

Al deze vernedering heeft Babel te danken aan zichzelf door haar wrede behandeling van Gods volk. De HEERE wreekt Zich aan hen en bewijst Zich als de Verlosser van Zijn volk (*vers 4*). Als de "HEERE van de legermachten" bezit Hij absoluut gezag. Als "de Heilige van Israël" geeft Hij aan wat het karakter van Zijn volk moet zijn in hun verbinding met Hem. Ook geeft het de tegenstelling aan met het onheilige karakter van Babel.

Hoewel de HEERE hier tot Babel spreekt, is de boodschap gericht tot Israël, tot hen die ook in de zonde van afgoderij zijn gevallen. Door het einde te zien van de weg van afgoderij moet Israël leren om dit kwaad grondig te veroordelen in hun eigen hart. Zoals vaker gebeurt, wordt ook hier het oordeel beschreven in de voltooid verleden tijd, alsof alles al heeft plaatsgevonden.

In de nabije toekomst zal het loflied van *vers 4* opnieuw klinken uit de mond van Israël, als de val van Babylon wordt aangekondigd (*zie Op 19:1-3*). Babylon is daar in beeld het naamchristendom van Europa, het pausdom, dat eerst macht heeft over het beest, de dictator van het herstelde Romeinse rijk, het verenigd Europa, maar daarna door het beest wordt vernietigd (*zie Op 17:3-4,16*).

### **Aanleiding tot het oordeel** | *verzen 5-7*

- 5 *Zit neer in stilzwijgen, ga het duister in,  
dochter van de Chaldeeën;  
want men zal u niet meer noemen:  
gebiedster van de koninkrijken.*
- 6 *Ik was zeer toornig op Mijn volk,  
Ik ontheiligde Mijn eigendom  
en Ik gaf hen over in uw hand,  
[maar] u bewees hun geen barmhartigheid,  
[ja, zelfs] voor de oude maakte u  
uw juk zeer zwaar.*
- 7 *U zei: Ik zal voor eeuwig gebiedster zijn.  
Tot nog toe hebt u deze dingen niet ter harte genomen,  
u hebt niet aan het einde ervan gedacht.*

De koning van Babel is wel “*koning der koningen*” (Ez 26:7; Dn 2:37) genoemd, iemand die andere koninkrijken gebiedt. Maar daarmee zal het afgelopen zijn (*vers 5*). Babel zal in de duisternis gaan om zichzelf te verbergen vanwege de schande waaraan zij ten prooi is gevallen. Dat is haar lot omdat zij haar taak, om in de hand van de HEERE als een tuchtroede te dienen voor Zijn volk, te buiten is gegaan (*vers 6*). In Zijn toorn heeft God Babel gebruikt om Zijn volk te tuchtigen. Hij heeft zelfs Zijn heiligdom laten ontheiligen. Maar Babel heeft haar eigen beweegredenen gehad in de onderwerping van Israël. Babel zal door God

geoordeeld worden  
vanwege haar be-  
handeling van Zijn  
volk en Zijn heilig-  
dom (Jr 50:28).

*Hoor hen die gevlucht zijn en die ontkomen zijn  
uit het land Babel,  
om in Sion te verkondigen  
de wraak van de HEERE, onze God, de wraak voor Zijn tempel:  
... (Jr 50:28)*

Dit is ook voor ons van belang bij het uitoefenen van tucht in de gemeente. Dat mag slechts in nederigheid gebeuren, in het besef niet beter te zijn dan degene over wie tucht moet worden uitgeoefend. Anders zal Gods tucht zich tegen ons keren en Zijn oordeel ons treffen.

Babel heeft haar macht misbruikt en geen barmhartigheid bewezen aan de grijsaard. Ze is bijzonder gewelddadig tegen Gods volk opgetreden, veel harder dan God heeft gewild. Er is bij haar geen gedachte aan God, maar slechts een op zichzelf gericht zijn (*vers 7*). Er is ook geen gedachte aan de eindigheid van haar taak, maar ze eigent zich eeuwig gezag toe. In het uitoefenen van macht laat de mens zijn ware aard zien. Hierover kan alleen Gods oordeel komen.

### **Het goddeloze karakter van Babel** | *verzen 8-10*

- 8 *Nu dan, hoor dit, genotzuchtige,  
die zo onbezorgd woont,  
die in haar hart zegt:  
Ik ben het, en niemand anders dan ik,  
ik zal niet als weduwe neerzitten  
of verlies van kinderen kennen.*
- 9 *Maar deze beide dingen zullen u overkomen  
in een ogenblik, op één dag:  
verlies van kinderen en weduwschap.  
Ze zullen in volle omvang over u komen,  
vanwege uw vele toverijen  
en uw zeer talrijke bezweringen.*
- 10 *Want u hebt op uw slechtheid vertrouwd.  
U hebt gezegd: Niemand ziet mij.  
Uw wijsheid, uw wetenschap,  
die heeft u afvallig gemaakt.  
U zei in uw hart:  
Ik ben het, en niemand anders dan ik.*

In de *verzen 8-10* wordt het goddeloze karakter van Babel verder beschreven. Het is een wellustige, zichzelf verheffende stad die zichzelf goddelijke eigenschappen heeft aangematigd. De uitspraak: “Ik ben het” (*vers 8*) kan alleen de HEERE doen, want het geldt alleen voor Hem (*Ex 3:14*). In het Nieuwe Testament blijkt duidelijk dat alles wat hier over Babel wordt gezegd, in onze tijd moet worden toegepast op de afvallige christenheid, met name de rooms-katholieke kerk (*Op 18:7*). Zij voelt zich geen weduwe, terwijl de ware gemeente zich wel zo voelt. De ware gemeente leeft in het besef van de afwezigheid van haar man, de Heer Jezus. Ze mist Hem. Hij is immers niet zichtbaar aanwezig.

*En God zei tegen Mozes: IK BEN DIE IK BEN. Ook zei Hij: Dit moet u tegen de Israëlieten zeggen: IK BEN heeft mij naar u toe gezonden. (Ex 3:14)*

*Naarmate zij zichzelf verheerlijkt heeft en weelderig geleefd heeft, geeft haar zoveel pijniging en rouw. Want zij zegt in haar hart: Ik zit als koningin en ben geen weduwe en zal helemaal geen rouw zien. (Op 18:7)*

De roomse kerk echter matigt zich in de persoon van de paus aan dat zij Christus op aarde vervangt, dat Hij aanwezig is. Ze mist Hem niet. Door haar valse voorstelling van zaken houdt ze geen rekening met Hem. In haar verdorvenheid wil ze invloed uitoefenen over de hele aarde. “Daarom zullen haar plagen op één dag komen” (*Op 18:8*).

Babel meent dat haar toverijen haar zullen beschermen tegen rampspoed (*vers 9*). Maar de HEERE lacht erom en spot ermee. Plotseling zal het onheil haar treffen. Kores heeft het land wel geleidelijk ingenomen, maar de stad is op één dag gevallen en ze is alles kwijt geraakt: man, kinderen en heerlijkheid.

In haar dwaasheid meent ze ook dat niemand haar ziet (*vers 10*). Nog eens zegt ze in haar aanmatiging goddelijke eigenschappen te bezitten: “Ik ben het.”

### Het onheil is door niets af te weren | *verzen 11-15*

- 11 *Daarom zal er onheil over u komen.  
Wanneer het aan de dag treedt, zult u niet weten;  
rampspoed zal u treffen,  
u zult die niet kunnen afkopen;  
er zal plotseling verwoesting over u komen,  
zonder dat u een vermoeden hebt.*

- 12 *Blijf maar bij uw bezweringen  
en uw vele toverijen,  
waarmee u zich vermoeid hebt vanaf uw jeugd.  
Misschien kunt u er baat bij hebben,  
misschien zult u zich sterk maken.*
- 13 *U bent moe geworden van uw vele plannen.  
Laten zij toch opstaan  
die de hemel waarnemen,  
die naar de sterren kijken,  
die bij nieuwe maan voorspellingen doen;  
laten zij u verlossen van de dingen die over u zullen komen!*
- 14 *Zie, zij zijn als stoppels,  
vuur verbrandt hen,  
zij kunnen zichzelf niet redden  
uit de greep van de vlammen.  
Het is geen kolen[gloed] om er zich [bij] te warmen,  
[geen] vuur om erbij te zitten.*
- 15 *Zó zijn zij voor u [met] wie u zich hebt vermoeid,  
[zij met wie] u vanaf uw jeugd zaken gedaan hebt;  
ieder dwaalt zijn [eigen] kant uit,  
niemand zal u verlossen.*

Ze is zo vol van zichzelf dat ze de gedachte aan de alomtegenwoordige God, voor Wie niets verborgen is, volkomen heeft verbannen. Haar natuurlijke wijsheid en kennis slaat ze zo hoog aan dat ze niet in de gaten heeft dat ze blind is en dat haar eigen wijsheid en kennis haar tot deze dwaasheden voeren. Daarom zal er een kwaad over haar komen, waarvan ze geen vermoeden heeft en waartegen geen bezwering zal helpen (zie Dn 5). Al haar toverijen zullen nutteloos blijken te zijn (vers 11).

De HEERE spot ermee (vers 12; zie en vgl. 1Kn 18:26-27). Ze heeft immers al zo lang zwarte magie bedreven. Hij zegt: 'Laat dan maar eens zien wat het waard is, misschien word Ik er wel bang van. Laat anders de sterrenkijkers maar eens voorzeggen hoe ze aan het onheil kan ontkomen (vers 13). Zij beweren toch dat ze uit de stand van de sterren de toekomst kunnen aflezen en leveren elke maand de horoscoop?' Hoeveel mensen lezen er regelmatig in en kennen er toch een zekere waarde aan toe.



Babylon is een stad met mensen die de duistere praktijken van spiritisme uitoefenen. Daar vertrouwde de stad ook op. De stad is de thuisbasis van de afgoderij, van de aanbidding van demonische machten. Dit is ook waar van het Babylon in de toekomst, de rooms-katholieke kerk (waarbij we ook het vrijzinnige naamchristendom kunnen betrekken): *“En hij riep met krachtige stem de woorden: Gevallen, gevallen is het grote Babylon, en het is een woonplaats van demonen en een bewaarplaats van elke onreine geest en een bewaarplaats van elke onreine en gehate vogel geworden”* (Op 18:4).

Laat het duidelijk zijn: ze zijn allemaal als stoppelen die het vuur verbrandt (vers 14). Het vuur van de hel is hun deel. Het is een vuur dat niet dient om je eraan te warmen, maar om er eeuwig pijn te lijden. Dat heb je ervan, als je je niet bekeert tot de ene en waarachtige God, maar je eigen dwaalweg volgt (vgl. Js 53:6a). Dan is er niemand die redt. Alle handelaars zullen hun eigen plaatsen weer opzoeken en Babel aan haar lot overlaten (vers 15).

## Jesaja 48

### **Israëls belijdenis** | verzen 1-2

- 1 *Hoor dit, huis van Jakob,  
u die genoemd wordt met de naam Israël,  
en [die] uit de wateren van Juda bent voortgekomen,  
die zweert bij de Naam van de HEERE  
en [de Naam van] de God van Israël noemt,  
[maar] niet in waarheid en niet in gerechtigheid.*
- 2 *Ja, 'van de heilige stad' noemen zij zich  
en zij steunen op de God van Israël,  
HEERE van de legermachten is Zijn Naam.*

Dit hoofdstuk is speciaal gericht tot de gevangenen uit Juda, “u die ... uit de wateren van Juda bent voortgekomen”, dat wil zeggen die hun bron, hun oorsprong, in Juda hebben (vers 1). Het duidt hun natuurlijke afstamming aan. Juda betekent ‘lofprijzing’ (zie Gn 49:8), wat het doel van hun bestaan voor God aangeeft: een volk dat God prijst. Ze hebben een grote belijdenis – ze worden genoemd “met de naam Israël”, dat betekent ‘strijder Gods’ (zie Gn 32:28) –, maar hun wegen zijn daarmee niet in overeenstemming. Zij zweren “bij de Naam van de HEERE” en noemen Hem “de God van Israël”, maar ze zijn daarin onwaarachtig.

Ze beroemen zich erop dat ze “van de heilige stad” zijn, maar ze gedragen zich onheilig (vers 2). Ze denken er niet aan dat ze te maken hebben met “de HEERE van de legermachten”, een Naam die eerbied en onderwerping vraagt en niet een uiterlijke godsdienst. De apostel Paulus schrijft later: “Niet allen zijn Israël, die uit Israël zijn” (Rm 9:7). Hetzelfde geldt helaas ook van veel christenen die wel gedoopt zijn en kerkelijke samenkomsten bezoeken, maar niet wedergeboren zijn en dus geen persoonlijke relatie hebben met de levende God.

### **Vroegere en nieuwe dingen** | verzen 3-11

- 3 *De dingen van vroeger heb Ik van oudsher verkondigd,  
uit Mijn mond zijn ze voortgekomen en Ik heb ze doen horen.  
Plotseling heb Ik ze gedaan en ze zijn gekomen.*

- 4 Omdat Ik wist dat u hard bent,  
uw nek een ijzeren pees is,  
en uw voorhoofd van brons,
- 5 daarom heb Ik het u van oudsher verkondigd;  
voordat het kwam, heb Ik het u doen horen,  
anders zou u zeggen: Mijn afgod heeft die dingen gedaan,  
mijn gesneden beeld of mijn gegoten beeld heeft ze geboden.
- 6 U hebt [het] gehoord, aanschouw dit alles,  
en u, zou u het [dan] niet verkondigen?  
Van nu af aan doe Ik u nieuwe dingen horen,  
verborgen dingen, die u niet geweten hebt.
- 7 Nu zijn ze geschapen en niet van oudsher;  
Vóór [deze] dag hebt u er ook niet van gehoord,  
anders zou u zeggen: Zie, ik heb ze geweten.
- 8 Nee, u hebt ze niet gehoord, ook hebt u ze niet geweten,  
ook is uw oor van oudsher niet geopend geweest,  
want Ik wist dat u volkomen trouweloos handelen zou  
en dat u van de [moeder]schoot af een overtreder wordt genoemd.
- 9 Omwille van Mijn Naam stel Ik Mijn toorn uit,  
[omwille van] Mijn roem zal Ik Mij bedwingen, u ten goede,  
zodat Ik u niet zal uitroeien.
- 10 Zie, Ik heb u gelouterd, maar niet als zilver;  
Ik heb u beproefd in de smeltkroes van ellende.
- 11 Omwille van Mij, omwille van Mij doe Ik [het],  
want hoe zou [Mijn Naam] ontheiligd worden!  
Ik zal Mijn eer aan geen ander geven.

Nu volgt een hernieuwde verklaring van de kracht die God alleen heeft om zonder falen toekomstige dingen te verkondigen (*verzen 3-6a*). Maar er is een verschil met eerdere verklaringen van dit unieke kenmerk van God. In eerdere verklaringen (*Js 41:22; 42:9; 43:9*) is die verklaring een tegenstelling met de afgoden en de afgodendienaren in Israël (*Js 46:9-10*). Hier gaat het om de voorzegging van de HEERE met het oog op de afval en verharding van Israël.

Hij heeft verkondigd dat Hij de verlossing zal brengen (*vers 3*). Maar het volk heeft de nek niet willen buigen om Hem te gehoorzamen. In hun gedachten is geen plaats voor Hem (*vers 4*). Als Hij, terwijl het volk in

zo'n toestand is, toch de aangekondigde verlossing zou volbrengen, zou het nog kunnen gebeuren dat het volk die zou toeschrijven aan de afgoden van Babel (*vers 5*).

Wat voor de getrouwen een bemoediging is, dat Hij hen zal verlossen, is voor de hardnekkigen een waarschuwing. God zegt de hardnekkigen wat Hij gaat doen, opdat ze het niet in hun hoofd zullen halen de verlossing aan de afgoden toe te schrijven. Hij waakt voor Zijn eer. Hij wil dat ze erkennen dat Hij het is Die het doet (*vers 6a*).

Verder zal de HEERE hun dingen laten zien die Hij nieuw schept, niet dingen die Hij lang geleden geschapen heeft (*verzen 6b-8*). De mens is zo boos dat hij de kennis die God hem geeft van wat Hij gaat doen, kan misbruiken om wat Hij doet alsnog aan de afgoden toe te schrijven. Die nieuwe dingen hebben betrekking op de bevrijding van Israël uit de macht van Babel. Hij zal die plotseling bewerken.

De HEERE zegt dit alles, omdat Hij het hart van Zijn volk kent. Als Hij Zijn volk het loon had gegeven dat ze verdienden, zou Hij hen hebben verdeeld. Maar Hij kan Zijn barmhartigheid niet verloochenen. Ter wille van Zichzelf heeft Hij Zich bedwongen en hen niet uitgeroeid (*vers 9*). De zware ballingschap, evengoed als de nog toekomstige grote verdrukking en de tegenwoordige bittere ervaringen, zijn een louteringsproces (*vers 10*). Hij heeft hen "gelouterd, maar niet als zilver", want hun waarde gaat die van zilver ver te boven.

De ballingschap heeft hen gezuiverd van afgoderij, maar daar hun hart niet gereinigd is, hebben zij Christus verworpen. Het huis van Israël is leeg en geveegd en versierd, waarin de demon van de afgoderij zal terugkeren met zeven anderen (*zie Mt 12:43-45*). Ook daarvan moet Israël gereinigd worden. Daartoe zendt God de grote verdrukking. Ook moet de prijs voor de verlossing worden betaald. Het betalen van die prijs is wat de HEERE in dit gedeelte als nieuwe dingen heeft aangekondigd. Dat zal in het volgende deel (*Js 49-57*) worden toegelicht.

Dit genadige doel staat de Heer voor ogen in de beproevingen die ons deel zijn. Het zal ons in staat stellen om Zijn liefde en genade te waarderen die we daarin ervaren en Hem ervoor te prijzen. We blijven dan bewaard voor wanhoop. Hij wil slechts alle 'slakken', het vuil, uit

ons geloofsleven verwijderen en ons geloof, dat met goud wordt vergeleken, zuiver goud maken (1Pt 1:7; zie ook Zc 13:9).

Aan dit reinigingsproces zal een einde komen en een gezegend resultaat laten zien.

Hij zal het doen “omwille van Mij, omwille

van Mij”, waarbij de herhaling het grote belang van dit feit onderstreept (vers 11). En wat zal Hij doen? Hij zal Zijn volk bevrijden. De tegenstanders van de HEERE en Zijn volk zullen nooit enige grond vinden om God en Zijn handelingen te beschimpen. Zijn wegen en Zijn handelingen vormen Zijn heerlijkheid die nooit zal worden opgegeven. Alle eer zal alleen aan Hem toekomen en gegeven worden.

..., opdat de beproefdheid van uw geloof, veel kostbaarder dan die van goud, dat vergankelijk is en door vuur beproefd wordt, blijkt te zijn tot lof en heerlijkheid en eer bij [de] openbaring van Jezus Christus. (1Pt 1:7)

### De HEERE in Zijn absolute Godheid | verzen 12-16a

12 Luister naar Mij, Jakob,

Israël, Mijn geroepene:

Ik ben Dezelfde, Ik ben de Eerste,  
ook ben Ik de Laatste.

13 Ook heeft Mijn hand de aarde gegrondvest,  
en Mijn rechterhand heeft de hemel uitgespannen.

Roep Ik ze,  
dan staan ze er tezamen.

14 Kom bijeen, u allen, en luister.

Wie onder hen heeft deze dingen verkondigd?

De HEERE heeft [Kores] lief, hij doet Zijn welbehagen  
tegen Babel, en Zijn arm zal [tegen] de Chaldeeën zijn.

15 Ik, Ik heb gesproken, ook heb Ik hem geroepen.

Ik zal hem doen komen, en zijn weg zal voorspoedig zijn.

16 Kom nader tot mij, hoor dit:

Ik heb vanaf het begin niet in het verborgene gesproken;  
vanaf de tijd dat het geschied is, ben ik daar.

Een tweede keer wordt het volk opgeroepen om te luisteren (vers 12; zie vers 1), en ook nog een derde en een vierde keer (zie verzen 14,16). Bij Zijn tweede oproep stelt de HEERE Zich voor in Zijn absolute Godheid. Hij is “Dezelfde”, de Eeuwige, de Onveranderlijke (zie ook Js 41:4; 44:6). Wat hier van de HEERE wordt gezegd, wordt ook van Christus gezegd (zie Op 1:8,17; 22:13) en bevestigt opnieuw dat de Heer Jezus God is. Hij is “de

Eerste", dat wil zeggen dat Hij aan het begin van de geschiedenis staat. Hij is ook "de Laatste", wat wil zeggen dat Hij aan het eind van de geschiedenis er nog steeds is.

Ook wijst Hij op Zijn indrukwekkende macht als Schepper (*vers 13*). Christus is de Schepper (*Ko 1:16; zie ook Jh 1:3; Hb 1:2*). Hij is de God Die alles tot stand brengt. Zo stuurt God met Zijn machtswoord de hele geschiedenis naar haar voleinding in Christus.

..., want in Hem zijn alle dingen geschapen in de hemelen en op de aarde, de zichtbare en de onzichtbare, hetzij tronen, hetzij heerschappijen, hetzij overheden, hetzij machten: alle dingen zijn door Hem en tot Hem geschapen. (*Ko 1:16*)

Zijn derde oproep aan het volk om te luisteren is verbonden aan de macht waarmee Hij de gebeurtenissen bestuurt (*verzen 14-15*). Wie onder alle afgoden is Hem daarin gelijk? Zij hebben het niet kunnen voorspellen en nog minder kunnen bewerken. Hij heeft Kores lief om het werk dat deze voor Hem zal doen. Hiermee wijst Hij weer op de Heer Jezus en Zijn werk. Kores is door de HEERE als de verwoester van Babel geroepen en Hij zal zijn weg voorspoedig maken.

We zien hier Kores weer als een type van de Heer Jezus. De liefde van God voor Kores herkennen we in de liefde van God de Vader voor Zijn Zoon, die duidelijk beschreven wordt in het evangelie naar Johannes (*zie Jh 3:35; 5:20; 10:17; 15:9; 17:23-26*). Zoals Kores destijds Babel heeft geoordeeld en Israël heeft doen terugkeren naar zijn eigen land, zo zal de Heer Jezus Christus het Babylon van de eindtijd oordelen en het gelovig overblijfsel van Israël redden.

De vierde keer dat Hij het volk zegt dat ze moeten horen, is omdat Hij als God Zijn macht heeft bewezen om toekomstige dingen aan te zeggen en die ook te vervullen (*vers 16*). Dat heeft God altijd op een duidelijke en open wijze gedaan, in tegenstelling tot het onduidelijke gemompel en gefluister van de afgoden.

### **Luisteren naar Geest en Woord** | *verzen 16b-19*

*En nu, de Heere HEERE  
heeft mij gezonden, en Zijn Geest.*

*17 Zo zegt de HEERE, uw Verlosser,  
de Heilige van Israël:*

- Ik ben de HEERE, uw God,  
 Die u leert wat nuttig is,  
 Die u leidt op de weg [die] u gaan moet.*
- 18 *Och, had u maar acht geslagen op Mijn geboden!  
 Dan zou uw vrede geweest zijn als een rivier  
 en uw gerechtigheid als de golven van de zee.*
- 19 *Dan zou uw nageslacht geweest zijn als het zand  
 en uw nakomelingen als de korrels ervan.  
 Hun naam zou niet worden uitgeroeid of verdelgd  
 van voor Mijn aangezicht.*

De “mij” die in vers 16b wordt genoemd, is een andere dan de “Mij” in het eerste deel van het vers. Daar gaat het om God en dat is altijd de drie-enige God: Vader, Zoon en Heilige Geest. Het slot van vers 16 voert ineens de Knecht van de HEERE sprekend in. De “mij” in vers 16b moet dus in feite ook met een hoofdletter worden geschreven. Dat Christus aan het woord is, kunnen we concluderen uit een vergelijking met *Jesaja 61:1*.

Dit slot levert opnieuw een treffend bewijs van de drie-eenheid van God (zie ook *Js 6:8*). Er is sprake van de HEERE, dat is God Die wij als Vader mogen kennen, van “Mij”, dat is de Knecht, en van de Geest. (Zie ook nog *Jesaja 11:2* en *42:1* waar we ook de drie Personen van de Godheid vinden: de HEERE, de Knecht en de Geest.) De woorden van de Knecht zijn ongetwijfeld een inleiding op wat Hij over Zichzelf zal verklaren in het volgende hoofdstuk (*Js 49:5-6*).

De HEERE, Die alles heeft klaargemaakt voor de bevrijding van Zijn volk door Kores, heeft Zijn Knecht gezonden, Die handelt door de Heilige Geest om een grote verlossing te bewerken voor Zijn volk (vers 17). Hij wil hen onderwijzen, hun inzicht geven in de weg die ze gaan, opdat het hun goed zal gaan, opdat ze met vreugde en in vertrouwen die weg mogen betreden.

Het is alsof we de Heer Jezus tot Zijn discipelen horen zeggen: “Leert van Mij” (*Mt 11:29*), opdat ze rust zullen hebben in de moeilijkste omstandigheden. Wie zich door Hem laat leren, zal het goed gaan. Dat het hun wél zal gaan, is het voornemen van de HEERE voor Zijn volk bij alle beproevingen en bittere ervaringen die zij in de ballingschap zullen hebben.

Dit is het genadige doel van de kastijdingen die God ons geeft. Hij geeft ze *“tot ons nut, opdat wij aan Zijn heiligheid deel zouden krijgen”* (Hb 12:10). Het gaat hier niet slechts om leiding op zich, maar om tuchthandelingen die ons onderwijs geven. Daardoor houden we op met te doen wat geen nut heeft en zullen we onze dwalende voeten zetten op het pad naar het doel: gelijkvormigheid aan Zijn Zoon (zie Rm 8:28-29).

Daarom volgt het dringende beroep op een luisterend en gehoorzaam oor (vers 18). Het woord *“och”* is een emotionele uitspraak van de HEERE, een hartenkreet (zie en vgl. Dt 5:28-29; Ps 95:7b), die we ook horen uit de mond van de Heiland ten aanzien van Jeruzalem (zie Mt 23:37; Lk 19:41-42). Hij wil Zijn volk zo graag vrede geven, een vrede die stroomt als een rivier. Vrede en ware voorspoed zijn afhankelijk van een berouwvol hart en een geloof dat het Woord van God aanvaardt en uitvoert. Vrede wordt vergeleken met het vredig stromen van een rivier, gerechtigheid met de machtige golven van de zee en het nageslacht met de overvloed van zandkorrels (vers 19). Dat zal in het vredrijk werkelijkheid zijn. Zijn vrede en gerechtigheid zijn daar hun deel.

Wat Israël als natie zal beleven, mogen wij geestelijk genieten. Geestelijke vruchtbaarheid is afhankelijk van vrede en gerechtigheid. Als wij bij Zijn Woord leven, zal Zijn vrede ons hart vervullen en kan niets onze gemoedsrust wegnemen (Ep 4:6-7).

*Weest in niets bezorgd, maar laat in alles, door gebed en smeking met dankzegging, uw verlangens bekend worden bij God. En de vrede van God, die alle verstand te boven gaat, zal uw harten en uw gedachten bewaren in Christus Jezus. (Ep 4:6-7)*

### **Afzondering van het kwaad** | verzen 20-21

20 *Ga weg uit Babel,  
vlucht weg van de Chaldeeën,  
verkondig met luide vreugdezang,  
laat dit horen,  
draag het uit  
tot aan het einde der aarde,  
zeg: De HEERE heeft  
Zijn knecht Jakob verlost.*

21 *En: Zij leden geen dorst,  
[toen] Hij hen leidde door de woeste [plaatsen].*



*Water uit een rots  
deed Hij voor hen stromen.  
Toen Hij de rots kloofde,  
stroomde het water eruit.*

Bij het leven in die vrede hoort afzondering van het kwaad als een wezenlijke voorwaarde (*vers 20; Js 52:11*). Het volk moet uit Babel vertrekken. Het is niet alleen een wegtrekken, maar ook een vlucht. Het gaat ook om een zich innerlijk losmaken van Babel en niet slechts een uiterlijk weggaan. Alle jaren in Babel hebben hen in veel gevallen ook innerlijk bezoedeld. We herkennen dat in de boeken *Ezra* en *Nehemia*. Daarom klinkt door de profeten Haggai, Zacharia en Maleachi de oproep tot innerlijke omkeer, tot het geestelijk vluchten uit Babel. Dat is ook de oproep tot de gelovigen in onze tijd met betrekking tot de kerk als een instituut waar mensen domineren over anderen.

Wij leven te midden van een christenheid die verontreinigd is door dwaalleer en moreel kwaad die als een kankergezwell voortwoekeren. Daarom moeten wij binnen de godsdienstige verwarring ons afzonderen van wat niet naar de wil en tot eer van de Heer is (*Op 18:4*). Het is ook goed erop te letten dat bevrijding het gevolg is van afzondering en dat die afzondering gepaard gaat met jubelgeklank en een vreugdevol getuigenis.

*En ik hoorde een andere stem uit de hemel zeggen: Gaat uit van haar, Mijn volk, opdat u met haar zonden geen gemeenschap hebt en opdat u van haar plagen niet ontvangt; ... (Op 18:4)*

Israël krijgt de instructie om het goede nieuws van hun bevrijding "tot aan het einde der aarde" te laten horen. Dit zal het Godvrezende overblijfsel doen in de komende dag. Tot die tijd is het wereldwijde getuigenis van het evangelie aan ons toevertrouwd. De elementen van het evangelie zien we in het water uit de rots voor de dorstigen (*vers 21*). Dit water wordt vrij aan allen ter beschikking gesteld (*Js 55:1; Op 22:17b*). Het is het water dat Christus geeft (*Jh 4:10; zie ook Jh 4:13-14*), terwijl Hij Zelf ook de rots is (*1Ko 10:4*).

*En laat hij die dorst heeft, komen; laat hij die wil, [het] levenswater nemen om niet. (Op 22:17b)*

*Jezus antwoordde en zei tot haar: Als u de gave van God kende en Wie Hij is Die tot u zegt: Geef Mij te drinken, dan zou u aan Hem hebben gevraagd en Hij zou u levend water hebben gegeven. (Jh 4:10)*

*...; de steenrots nu was Christus. (1Ko 10:4)*

**Geen vrede voor de goddelozen** | vers 22

22 Voor de goddelozen is er [echter] geen vrede, zegt de HEERE.

Dit deel van de profetie van Jesaja (Js 40-48) eindigt met de ernstige verklaring van de HEERE dat de goddelozen geen vrede hebben (vers 22). De vrede van de gehoorzamen (zie vers 18) is de goddelozen onbekend. Vrede is het gevolg van gehoorzaamheid (zie Jh 14:15,21,23,27). Het lijkt een anticlimax. Maar Jesaja verliest bij de behoudenis en de heerlijke dingen die daarmee zijn verbonden de realiteit niet uit het oog. Hij verwijst naar de goddelozen in Israël. Het zijn de mensen die onverschillig zijn tegenover de wil van God, een toestand die een verhindering is om vrede te ervaren en de zegeningen te ontvangen die in vers 18 aan de rechtvaardige zijn beloofd (vgl. Op 22:14-15).

*Gelukkig zij die hun lange kleren wassen, opdat zij recht hebben op de boom van het leven en zij door de poorten de stad binnengaan. Buiten zijn de honden, de tovenaars, de hoerders, de moordenaars, de afgodendienaars en ieder, die [de] leugen liefheeft en doet. (Op 22:14-15)*

Deze verklaring wordt, met een kleine variatie, aan het eind van hoofdstuk 57 herhaald als afsluiting van het volgende deel (Js 49-57). Uitvoeriger vinden we deze verklaring aan het eind van het boek, aan het eind van hoofdstuk 66, als afsluiting van het laatste deel (Js 58-66).

Hier sluit deze verklaring het getuigenis aangaande Babel af dat in hoofdstuk 46:1 begon en meer in het algemeen van het hele deel vanaf hoofdstuk 40. In het vervolg van het boek wordt er geen melding meer gemaakt van Kores of Babel of van de afgoderij die het onderwerp vormde van het protest van de HEERE. In het volgende deel (Js 49-57) gaat het niet om de eerste grote zonde van Israël, de afgoderij, maar om de tweede grote zonde van Israël, de verwerping van Christus, de ware Knecht van de HEERE.

## Overzicht hoofddeel 2.2 – Jesaja 49-57

### **Het evangelie van de Knecht van de HEERE**

Het tweede gedeelte van het tweede hoofddeel (*Js 40-66*) omvat de *hoofdstukken 49-57* en is als volgt onder te verdelen:

1. De Knecht van de HEERE en het herstel van Israël (*Js 49:1-26*)
2. Israëls zonde en de gehoorzaamheid van de Knecht (*Js 50:1-11*)
3. Luister! Ontwaak! (*Js 51:1-23*)
4. Vertrek! (*Js 52:1-52:12*)
5. De Man van smarten en Zijn rechtvaardiging (*Js 52:13-53:12*)
6. Gods glorieuze toekomst voor Jeruzalem (*Js 54:1-17*)
7. Doeltreffendheid van Gods woord van genade (*Js 55:1-13*)
8. Redding uitgestrekt tot de benadeelden (*Js 56:1-8*)
9. Gods boodschap voor de bozen (*Js 56:9-57:21*)

## Jesaja 49

Het doel van het tweede hoofddeel van *Jesaja* (*Js 40-66*) is het werk van God in het hart van Zijn volk om inkeer te bewerken. Dan alleen kan God het overblijfsel doen terugkeren en verlossen.

In het eerste onderdeel (*Js 40-48*) van dit tweede hoofddeel hebben we uitvoerig het contrast gezien tussen God en de afgoden. Dit zal in de harten van het overblijfsel een totale veroordeling van afgoderij bewerken, vooral met betrekking tot de afgoderij die openbaar zal worden onder de antichrist in de tijd van de grote verdrukking.

In het tweede onderdeel (*Js 49-57*) worden de ogen van het overblijfsel, net als de ogen van Saulus uit Tarsus, geopend voor het lijden van Christus, Die zij vervolgd en verworpen hebben. Zij zullen Hem zien, Die zij doorstoken hebben (zie *Zc 12:10; Op 1:7*). Dit zal, net als bij Saulus, een totale omkeer bewerken. Zij zullen over Hem een rouwklacht aanheffen als een rouwklacht over een enig kind (*Zc 12:10b*). Zij zullen zich verootmoedigen.

*Zij zullen over Hem rouw bedrijven, als [met] de rouwklacht over een enig [kind]; en zij zullen over Hem bitter klagen, zoals men bitter klaagt over een eerstgeborene. (Zc 12:10b)*

Net als de broers van Jozef die hun 'broeder' als onderkoning van Egypte herkennen en erkennen, zullen zij Christus aanvaarden. Dit herkennen we in de komende hoofdstukken, met als hoogtepunt *Jesaja 53*. Na het herstel van Israël zien we dan de zegeningen voor Israël (*Js 54*), om daarna te horen hoe de heidenvolken worden opgeroepen zich bij Israël te voegen om in de zegeningen van het koninkrijk te delen (*Js 55-57*).

We hebben in dit hoofdstuk de tweede van een viertal profetieën of liederen over de Knecht van de HEERE. De vorige profetie gaat over de Knecht als de Uitverkorene. Hier gaat het over Hem als de Verworpenen.

Dit hoofdstuk heeft twee onderwerpen: het getuigenis van de Knecht van de HEERE over Wie Hij is (*verzen 1-13*) en de vertroostende belofte voor het wanhopige Sion (*verzen 14-26*). Er is een hernieuwde verbinding van Israël als de knecht van de HEERE met Christus als de volmaakte Knecht van de HEERE. Israël kan niet in die verhouding staan als knecht tot de HEERE los van de vereenzelviging met de ware Knecht

Christus als hun Messias op grond van Zijn verzoenend en verlossend werk op Golgotha.

De noodzaak van inkeer voordat herstel mogelijk is, ook na tweeduizend jaar, laat zien dat zonde nooit verjaart. Zo moesten ook de broers van Jozef, na zo vele jaren, eerst tot inkeer komen, voordat de zegeningen konden komen en hun relatie met hun verworpen broer, die inmiddels onderkoning was, hersteld kon worden. Die inkeer bleek pas op het moment dat voor hen de gevoelens van hun vader belangrijker waren dan hun eigen welzijn.

Zo is het ook met het volk Israël nu. Voordat de beloofde zegeningen van God voor dit volk door Hem gegeven kunnen worden, moeten zij eerst in het reine komen met God met betrekking tot de zonde dat zij Christus hebben verworpen. Ook moeten ze gaan zien wat die zonde voor God betekent. Dan zullen ze ineens tot de ontdekking komen dat Christus aan het kruis juist hun zonden heeft uitgedelgd, zoals de broers van Jozef tot de ontdekking kwamen dat door hun verwerping van hem, God hem heeft gebruikt en gezonden om een groot volk te redden.

### **De Knecht van de HEERE** | *verzen 1-7*

- 1 *Luister naar Mij, kustlanden,  
sla er acht op, volken van ver!  
De HEERE heeft Mij geroepen van de [moeder]schoot af,  
van de baarmoeder af heeft Hij Mijn Naam genoemd.*
- 2 *Hij heeft Mijn mond gemaakt als een scherp zwaard,  
in de schaduw van Zijn hand heeft Hij Mij verborgen.  
Hij heeft Mij gemaakt tot een puntige pijl,  
Hij heeft Mij in Zijn pijlkoker gestoken.*
- 3 *Hij heeft tegen Mij gezegd: U bent Mijn Knecht,  
Israël, in Wie Ik Mij zal verheerlijken.*
- 4 *Ik, Ik zei: Voor niets heb Ik Mij vermoeid,  
nutteloos en tevergeefs heb Ik Mijn kracht verbruikt.  
Voorwaar, Mijn recht is bij de HEERE,  
en Mijn arbeidsloon is bij Mijn God.*
- 5 *En nu zegt de HEERE,  
Die Zich Mij vanaf de [moeder]schoot tot Knecht heeft geformeerd  
om Jakob tot Hem terug te brengen*

- maar Israël zal zich niet laten verzamelen.  
Niettemin zal Ik verheerlijkt worden in de ogen van de HEERE,  
en Mijn God zal Mijn kracht zijn.
- 6 Hij zei: Het is te gering dat U voor Mij een Knecht zou zijn  
om op te richten de stammen van Jakob  
en om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen.  
Ik heb U ook gegeven tot een Licht voor de heidenvolken,  
om Mijn heil te zijn tot aan het einde der aarde.
- 7 Zo zegt de HEERE,  
de Verlosser van Israël, zijn Heilige,  
tegen de verachte Ziel, tegen Hem van Wie het volk een afschuw  
heeft,  
tegen de Knecht van heersers:  
Koningen zullen het zien en opstaan,  
vorsten – zij zullen zich [voor U] neerbuigen,  
omwille van de HEERE, Die getrouw is,  
de Heilige van Israël, Die U verkozen heeft.

Het gaat in dit gedeelte over de blijde boodschap, niet in de eerste plaats voor Israël, maar voor de volken (*vers 1; zie ook vers 6*). Zij worden met de oproep: “*Luister naar Mij*” opgeroepen om te luisteren (*vers 1; vgl. Js 46:3,12*). Het was de taak van het volk Israël als de knecht van de HEERE om de behoudenis van God tot de heidenvolken in de verte te brengen. Israël was geroepen (*Js 51:2*) om als de knecht van de HEERE Zijn lof te verkondigen (*Js 43:21*) aan de volken (*Rm 2:17-20*). Daarin heeft Israël echter jammerlijk gefaald (*Rm 2:24*). De HEERE roept over deze knecht uit: “*Wie is er zo blind als Mijn dienenaar, doof zoals Mijn bode [die] Ik zend?*” (*Js 42:19a*).

*Als u nu een Jood genoemd wordt, op [de] wet steunt, in God roemt, [Zijn] wil kent en beproeft wat het beste is, omdat u uit de wet bent onderwezen, en van uzelf vertrouwt dat u een leidsman bent van blinden, een licht voor hen die in duisternis zijn, een opvoeder van onverstandigen, een leermeester van onmondigen, daar u in de wet de belichaming van de kennis en de waarheid hebt, – ... (Rm 2:17-20)*

*Want om u wordt de Naam van God onder de volken gelasterd, zoals geschreven staat. (Rm 2:24)*

Net als Adam, de eerste mens, heeft Israël als zoon, knecht en wijnstok gefaald. Maar dan zendt God de Heer Jezus. Hij is de laatste Adam en de tweede Mens (*zie 1Ko 15:45-47*), de ware Zoon Die Hij uit Egypte heeft geroepen (*zie Mt 2:15*), de ware Knecht (*zie Js 42,49,50,53*) en de ware Wijnstok (*zie Jh 15:1*).

De Roepende is hier de ware Knecht van de HEERE, de Messias, Die met Goddelijk gezag de volken oproept om te horen. Met de Geroepene in het tweede deel van *vers 1* wordt ook de Heer Jezus bedoeld, de ware Knecht, Die gekomen is in de plaats van Israël. We zien hier het door ons niet te begrijpen wonder van Zijn Persoon. Hij is waarachtig God én waarachtig Mens. Hij is van eeuwigheid God, Die in de tijd op de door God bepaalde tijd Mens geworden is.

Zijn Naam wordt door de HEERE genoemd "*van de baarmoeder af*". Zijn Naam wordt hier dus niet genoemd, maar pas net voordat en net nadat Hij verwekt is. Dan wordt zowel tegen Jozef als tegen Maria gezegd dat de Zoon Die geboren zal worden, de Naam Jezus moet krijgen (*Mt 1:21; zie ook Lk 1:35*).

*Zij nu zal een Zoon baren, en u zult Hem de naam Jezus geven, want Hij zal Zijn volk behouden van hun zonden. (Mt 1:21)*

Christus is geroepen om behoudenis te brengen voor Zijn volk en ook voor de volken. Dat doet Hij door het zwaard van het Woord van God (*zie Ef 6:17; Mt 10:34*) te gebruiken. Zijn mond is een scherp zwaard dat onopvallend is, maar altijd tot gebruik gereed tot oordeel van alles wat in strijd is met de wil van God. De farizeeën en sadduceeën hebben de scherpte van Zijn woorden ervaren. Hij groeide op in de schaduw van Gods hand, onder Diens bescherming. Als een puntige pijl hield God Hem verborgen in Zijn pijlkoker. De tijd om Zijn vijanden te verslaan was nog niet gekomen.

De vereenzelviging van Christus met Israël komt in *vers 3* naar voren. De HEERE zal Zichzelf in Christus als het ware Israël verheerlijken (*zie en vgl. Jh 13:31-32*). De ware Knecht neemt de plaats van het falende Israël in en geeft het Israël van God zijn ware betekenis. Zo is het ook met Israël dat als wijnstok is mislukt (*Js 5:1-7*), waarvoor in de plaats de Heer Jezus de ware wijnstok is geworden (*zie Jh 15:1*). Israël als wijnstok heeft in Hem zijn ware vrucht aan God gegeven.

Met het oog op de bittere ervaringen die vooraf zullen gaan aan de tijd van heerlijkheid voor Israël, de tijd dat God Zich in Zijn volk zal verheerlijken in Christus, staat in *vers 4* een uiting van wat op grote verslagenheid lijkt. Hier wordt de verwerping van Christus voorzeggd (*zie Jh 1:11*). Het lijkt er even op alsof ook deze Knecht tevergeefs bezig is geweest. Toch is het geen uiting van ongeloof of wanhoop, want het

hart geeft onmiddellijk uitdrukking aan de zekerheid van de waarheid dat alle recht in Gods hand is (*zie en vgl. Mt 11:20-24 en Mt 11:25-30*).

De dienst die we doen, lijkt vaak weinig of geen resultaat te hebben. Aan de vruchteloosheid worden ook nog eens bijzonder moeilijke omstandigheden en beproevingen toegevoegd die als een enorme last het hart terneer kunnen drukken. Als de satan zijn voornemen kon uitvoeren, zou hij alles gebruiken om ons in wanhoop neer te werpen om ons te laten ophouden met ons werk. Dan hebben we hier een gedeelte dat door de Geest bedoeld is om ons ertoe te brengen om alle omstandigheden in het licht van alle wijze raadsbesluiten van God te overwegen.

Het gevolg zal zijn dat we te midden van de strijd bemoedigd worden te delen in wat Hem voor ogen staat. We zullen dan weten dat ons recht bij Hem is. Als we ons dat bewust zijn, mogen we, net als de Heer Jezus, alles overgeven *“aan Hem die rechtvaardig oordeelt”* (1Pt 2:23b). Dan mogen we erop vertrouwen dat bij Hem de beloning is voor ons schijnbaar vruchteloze werk.

De taal van *vers 5* en wat volgt, is duidelijk die van de Messias Die hier getuigenis geeft van het doel waarvoor Hij Knecht van de HEERE is. Het is overduidelijk dat de Knecht hier niet Israël is, want de taak van de Knecht is hier juist om Jakob, de falende knecht, te herstellen (*zie Rm 15:8; Mt 15:24*). Alleen Christus kan het werk van terugbrengen en tot Hem vergaderen doen. Dit werk heeft een bijzonder welgevallen voor de Vader Die Hem daarvoor eert. Van het volk heeft Hij die eer niet gekregen.

Tevens is er een voornemen dat nog verder reikt. Dat staat in *vers 6*. Het verheugde hart van de HEERE ziet uit naar een wereldwijde zegen. Als Israël de Knecht heeft verworpen, zal Hij veel meer krijgen, terwijl ook de zegen voor Israël niet definitief verloren is, maar nog zal komen. Het terugbrengen van Jakob zal gebeuren door het volk uit Babel te bevrijden en door wat zal gebeuren in de eindtijd. Het oprichten van *“de stammen van Jakob”* betekent het herstel van alle twaalf stammen in het land. Dat houdt ook het herstel van het tienstammenrijk in na de grote verdrukking.

*“En om hen die van Israël gespaard werden, terug te brengen”* houdt in dat het overblijfsel van het tweestammenrijk, de Joden, tot inkeer zal



komen. Zij hebben Christus verworpen en zij zullen bij het herstel de eerste plaats innemen. In beeld zien we dat in de geschiedenis van Jozef bij Juda die zowel bij de verwerping van Jozef als bij het herstel van de betrekkingen met Jozef een vooraanstaande plaats inneemt.

*Vers 6* is ook van toepassing op het werk van het evangelie dat in opdracht van de Heer in de hele wereld moet worden gepredikt, tot de einden van de aarde. Zo past Paulus dit vers toe voor vandaag (*Hd 13:46-47*). Genade kun je niet tegenhouden, net zomin als stromend water. Dat water zal, als het wordt tegengehouden, een andere loop nemen en ergens anders heen gaan. Zo stroomt de genade van God, die door Israël is verworpen, nu naar de volken. De volle vervulling zal gebeuren in het vreedrijk door Christus Die *“een licht tot openbaring voor de naties en tot heerlijkheid voor uw volk Israël”* (*Lk 2:32*) zal zijn. Door een licht te zijn voor de volken zal de Knecht de taak van Israël vervullen om tot zegen te zijn in deze wereld.

*En Paulus en Barnabas zeiden met vrijmoedigheid: Het was nodig dat eerst tot u het Woord van God werd gesproken; aangezien u het van u afstoot en uzelf het eeuwige leven niet waard oordeelt, – zie, wij wenden ons tot de volken. Want zo heeft de Heer ons geboden: ‘Ik heb U gesteld tot een licht van [de] volken, opdat U tot behoudenis bent tot aan [het] einde van de aarde’.*  
(*Hd 13:46-47*)

In *vers 7* worden we weer herinnerd aan de tijd van vernedering van de Knecht. De HEERE spreekt een woord rechtstreeks tot Hem. Zijn vernedering is de noodzakelijke basis om het werk van reddende genade tot stand te brengen. Daarom wordt Hij genoemd *“de verachte Ziel”* (*zie ook Js 53:3*). Het volk heeft Hem verafschuwd en Hem ook zo behandeld. Als *“Knecht van heersers”* heeft de Heer Jezus Zich met Zijn volk vereenzelvigd, want dat volk is ook als een knecht onderworpen aan vreemde overheersers (*zie Ne 9:36*). Er is wel een verschil, want zij waren onderworpen vanwege hun ontrouw aan hun God, terwijl Christus Zich vrijwillig onderwierp.

Zo heeft Christus Zich in de dagen van Zijn vlees aan de Romeinse overheersers en godsdienstige heersers onderworpen en aan hun wil overgeleverd. Hij leek de grote Verliezer, maar het resultaat van dit alles zal worden gezien in de komende heerlijkheid. Dan zullen regeerders het *“zien en opstaan”* en zich voor Hem, Die Zich eens tot hun Knecht liet maken, *“neerbuigen”*. Ze zullen ontdekken Wie het is Die zij naar het kruis verwezen. *Vers 7* is een voorbereiding op wat we zullen

tegenkomen in de derde en vierde profetie over de Knecht van de HEERE.

**Bevrijd en op weg naar hun land** | verzen 8-13

- 8 Zo zegt de HEERE:  
*In de tijd van het welbehagen heb Ik U verhoord,  
en op de dag van het heil heb Ik U geholpen.  
Ik zal U beschermen en U geven tot een Verbond voor het volk,  
om de aarde [weer] op te richten,  
om de verwoeste erfelijke bezittingen te ontvangen,*
- 9 *om te zeggen tegen de gevangenen: Ga uit!,  
tegen hen die in duisternis verkeren: Kom tevoorschijn!  
Op de wegen zullen zij weiden,  
op alle kale hoogten zullen hun weidegronden zijn.*
- 10 *Zij zullen geen honger hebben of dorst lijden,  
hitte en zon zullen hen niet steken,  
want hun Ontfermer zal hen leiden,  
Hij zal hen zachtjes leiden naar waterbronnen.*
- 11 *Ik zal al Mijn bergen tot een weg maken,  
Mijn gebaande wegen zullen verhoogd worden.*
- 12 *Zie, sommigen zullen van ver komen:  
zie, anderen uit het noorden en uit het westen,  
en weer anderen uit het land Sinim.*
- 13 *Juich, hemel, en verheug u, aarde,  
bergen, breek uit in gejuich,  
want de HEERE heeft Zijn volk getroost,  
Hij zal Zich over Zijn ellendigen ontfermen.*

Vers 8 vertelt hoe de HEERE het gebed van Zijn Knecht heeft verhoord, toen Hij in nederigheid onder Zijn volk was en Hij “*met sterk geroep en tranen gebeden en smekingen offerde aan Hem*” (Hb 5:7). Toen God Hem uit de doden opwekte, was het “*de tijd van het welbehagen*”. Dit woord wordt door Paulus toegepast op de gelovigen (zie 2Ko 6:1-2), waardoor wij hier in bedekte termen de verbondenheid van Christus en Zijn gemeente waarnemen, die mag delen in de zegeningen van het nieuwe verbond. Zij die Zijn verwerping delen, mogen troost putten uit deze belofte van een tijd van welbehagen, terwijl zij leven in een periode van verwerping.

Omdat Christus Zich met Israël heeft vereenzelvigd, zullen deze woorden ook waar worden voor het volk dat in zijn herstelde toestand met Hem in gemeenschap is. Dat Christus gesteld is *“tot een Verbond voor het volk”* wijst op het nieuwe verbond dat straks gesloten wordt met Israël. Dat verbond is nieuw en beter omdat het gegrond is op het werk van de Heer Jezus op het kruis en rust op de kracht van Zijn gestorte bloed, het bloed van het nieuwe verbond.

De *“verwoeste erfelijke bezittingen te ontvangen”* wijst op de verwoesting die Israël zal ondergaan door de inval van de koning van het noorden, ofwel het bondgenootschap van de Arabische naties. Dat wat verwoest is, zal hersteld worden. Elke stam van het volk zal zijn erfelijk bezit terugkrijgen (zie *Lv 25:8-13; Ez 47:13-48:35*). De gevangenen in ballingschap zullen bevrijd worden en worden hersteld in hun land. Daar zullen zij zich als Zijn volk openbaren (*vers 9a*).

De verzen die volgen, geven een prachtige beschrijving van de gevolgen van de tweede komst van Christus. Deze beloften gaan ver boven alles uit wat plaatsvond bij de terugkeer naar het land onder bevel van Kores. Het volk wordt geschilderd als een kudde die naar huis terugkeert en onderweg weide vindt (*vers 9b*). Ze zullen voldoende voedsel hebben op hun reis naar huis zonder dat ze ver hoeven te gaan om voedsel te vinden. Ze zullen geen honger of dorst kennen en geen last van de hitte hebben (*vers 10*). Dat is allemaal omdat de HEERE *“hun Ontfermer”* is Die hen in eigen Persoon zal leiden.

Bij hun terugkeer vanuit alle delen van de wereld zullen hun reizen erdoor gekenmerkt worden dat ze geen onoverkomelijke hindernissen en moeilijkheden zullen ontmoeten (*vers 11*). De HEERE spreekt van *“Mijn bergen”* en *“Mijn gebaande wegen”*. Zij zijn Zijn schepping en daarom kan Hij er een verandering in aanbrengen op een wijze dat alles de terugkeer van Zijn volk zal begunstigen en voorspoedig zal maken.

We kunnen dit ook toepassen op onze huidige ervaringen. De bergen van moeilijkheden waarmee we te maken krijgen op ons pelgrimspad, kunnen hoogten worden van gemeenschap met God en van vreugdevolle gemeenschap met Zijn volk. Dat zal zo zijn als we met ons hele hart op de Heer vertrouwen en ons hele wezen aan Hem toevertrouwen voor de vervulling van Zijn wil.

In de komende dag zal Israël vergaderd worden vanuit alle delen van de wereld naar het hun toegewezen aardse centrum (*vers 12*). Onder “*het westen*” kunnen we wel West-Europa en de Verenigde Staten van Amerika verstaan alsook gebieden in Afrika. Van de Siniëten is wel verondersteld dat dit inwoners van China zijn. Dit vooruitzicht van een zo weidse en algemene bijeenvergadering bewerkt een oproep tot gejubel en gejuich (*vers 13*). Alles en iedereen, hemel, aarde en bergen, moeten tot een uitbarsting van vreugde komen over wat de HEERE voor Zijn volk heeft gedaan.

**De HEERE vergeet Zijn volk niet** | *verzen 14-16*

- 14 *Sion zegt echter: De HEERE heeft mij verlaten,  
de Heere heeft mij vergeten.*
- 15 *Kan een vrouw haar zuigeling vergeten,  
zich niet ontfermen over het kind van haar schoot?  
Zelfs al zouden die het vergeten,  
Ik zal u niet vergeten.*
- 16 *Zie, Ik heb u in beide handpalmen gegraveerd,  
uw muren zijn steeds vóór Mij.*

Het lijkt alsof het volk dit alles niet kan geloven. Ze klagen erover dat de HEERE hen heeft verlaten in de tijd van de verdrukking die aan de hiervoor beschreven terugkeer voorafgaat. De lange periode van lijden heeft het volk dat gevoel gegeven (*vers 14*). De verdrukking was rechtvaardig, hun klacht is dat niet. Op de klacht volgt tot vertroosting een uiteenzetting en verzekering van Gods liefde. Die liefde is niet alleen net zo groot als die van een moeder voor haar kind, maar gaat daar nog ver bovenuit ook (*vers 15*). Dat een moeder haar zuigeling vergeet, is moeilijk voorstelbaar; dat de HEERE Zijn volk vergeet, is helemaal onvoorstelbaar.

Verre van Sion (dat wil zeggen haar inwoners) te vergeten, heeft Hij hen onlosmakelijk aan Zich verbonden en staat Hij met Zijn handelingen voor hen garant (*vers 16*). De Joden hadden een gewoonte om in hun handen of ergens anders het merkteken van de stad en de tempel te zetten als teken van hun toewijding en tot voortdurende herinnering. God neemt in Zijn genade dit beeld over om hun zekerheid te geven. Hij heeft hen in Zijn “*beide handpalmen gegraveerd*”.

Met één hand heeft Hij de aarde gegrondvest (*Js 48:13*). Maar Zijn geliefd volk heeft Hij met Zijn beide handen omgeven (*zie en vgl. Jh 10:28-29*). Het spreekt zowel van absolute zekerheid, veiligheid en geborgenheid als van het feit dat Hij voortdurend voor hen aan het werk is. Die handen werden eens voor ons doorboord toen Hij gekruisigd werd. Het spreekt van een volkomen liefde. Daaraan mogen we telkens denken als Hij ons Zijn handen toont (*zie Jh 20:19-29*).

In de oudheid was het de gewoonte om de naam van de meester te graveren in de hand van zijn slaven. De slaaf was daardoor onlosmakelijk verbonden met zijn meester. Maar hier is het andersom. Hij heeft Zich onlosmakelijk aan hen verbonden. Hij denkt onophoudelijk aan hen en is altijd voor hen bezig. Ze moeten niet denken dat de zaak Hem uit de hand loopt, want zij zijn altijd in Zijn hand. De muren van Sion, hoe verwoest ze ook door de vijand zijn, ziet Hij altijd voor Zich in hun volmaakte, toekomstige staat.

Het in de handpalm gegraveerd zijn veronderstelt de nauwste vereniging met Hem Zelf. Het ziet op Zijn onveranderlijke liefde en op Zijn voortdurende denken aan ons in alles wat Hij voelt en doet. Graveren in de handpalm is ook een uiterst pijnlijke zaak. Hij heeft de pijn op het kruis ervoor over gehad om ons zo met Zich te verenigen.

In al Zijn handelingen denkt Hij aan ieder van de Zijnen. In ons ongeloof en onze vergeetachtigheid verliezen we vaak uit het oog hoe kostbaar we voor Hem zijn in Christus. Gods liefde vindt haar volheid in de liefde van Christus. Die vernemen we als Hij Zijn hart hierover uit tegenover Zijn discipelen in de bovenzaal en tot hen zegt: *“Zoals de Vader Mij heeft liefgehad, heb Ik u liefgehad; blijft in mijn liefde”* (*Jh 15:9*).

### **Verwondering** | *verzen 17-21*

- 17 *Uw kinderen zullen zich haasten,  
[maar] uw vernielers en verwoesters  
zullen van u weggaan.*
- 18 *Sla uw ogen op, [kijk] om [u] heen en zie:  
zij allen verzamelen zich, komen naar u toe.  
[Zo waar] Ik leef, spreekt de HEERE,  
voorzeker, u zult zich met hen allen als met een sieraad tooien,  
u zult ze ombinden zoals een bruid [doet].*

- 19 *Want uw puinhopen, uw woestenijen  
en uw vernielde land –  
voorzekeer, nu zult u te nauw zijn vanwege [zoveel] inwoners,  
en wie u verslonden, zullen ver [van u] zijn.*
- 20 *Ook zullen de kinderen, van wie u beroofd was,  
in uw oren zeggen:  
Deze plaats is te nauw voor mij.  
Maak plaats voor mij, laat mij [hier] wonen!*
- 21 *En u zult zeggen in uw hart:  
Wie heeft deze [kinderen] voor mij voortgebracht,  
aangezien ik van kinderen beroofd en eenzaam was,  
verbannen en verdreven?  
Deze [kinderen] – wie heeft ze grootgebracht?  
Zie, ik was alleen overgebleven.  
Deze [kinderen] – waar waren die?*

De verzen 17-21 bevestigen opnieuw de belofte van de uiteindelijke vergadering van de verstrooide verworpenen van het volk terug in hun land. Er vindt een wisseling van de bevolking plaats. De oorspronkelijke bevolking trekt met snelheid het land binnen en zij die het land hadden veroverd en verwoest, trekken weg (vers 17). De kinderen van wie Sion dacht dat ze verloren waren, komen in menigte terug (vers 18). Zij zullen als een versiering voor het land zijn, op dezelfde wijze als een bruid versierd is voor haar man.

De reden (aangegeven door “want”, vers 19) dat de verslinders ver weg verdreven worden, is dat er geen ruimte genoeg zal zijn voor al haar inwoners. Zo talrijk zal het volk zijn, dat er ruimte moet worden gemaakt (vers 20). Het volk van Sion was in ballingschap, de stad was verlaten en eenzaam (vers 21). Nu is ze omgeven door een menigte van haar kinderen. Met de “verbannen” kinderen kunnen wel de twee stammen bedoeld zijn en met de “verdreven” kinderen de tien stammen. Verwonderd vraagt ze zich af waar ze waren en waar ze toch vandaan komen. Het antwoord wordt in de volgende verzen gegeven.

Soms maakt de Heer de bedoeling van Zijn handelingen niet openbaar. Hij beproeft daarin ons geloof en laat ons wachten tot de door Hem bepaalde tijd is aangebroken om Zijn handelingen en de betekenis daarvan bekend te maken. De vreugde is veel groter wanneer de ontvouwing komt, dan wanneer er geen verborgenheid en geen duis-

tere omstandigheden waren geweest. Ook de heerlijkheid van Zijn genade zal veel groter zijn.

**Wie de HEERE verwachten** | *verzen 22-23*

22 *Zo zegt de Heere HEERE:*

*Zie, Ik zal Mijn hand opheffen naar de heidenvolken,  
naar de volken zal Ik Mijn banier omhoogsteken.*

*Dan zullen zij uw zonen brengen in de armen,  
en uw dochters zullen gedragen worden op de schouder.*

23 *En koningen zullen uw verzorgers zijn  
en hun vorstinnen uw voedsters.*

*Zij zullen zich voor u neerbuigen met het gezicht ter aarde  
en zij zullen het stof van uw voeten likken.*

*U zult weten dat Ik de HEERE ben:*

*zij zullen niet beschaamd worden die Mij verwachten.*

Vanaf *vers* 22 tot het eind van het hoofdstuk geeft de HEERE antwoord op de verbaasde vragen die bij Sion zijn opgekomen in het vorige vers. Hij laat zien hoe de menigten verstrooide Israëlieten zullen worden bevrijd uit hun ballingschap en van hen die hen onderdrukten en hoe Hij hen in hun land zal brengen. Het kan hier niet gaan om de terugkeer van een klein overblijfsel uit de Babylonische ballingschap. Ook gaat het niet alleen over een uiterlijke terugkeer naar het land, maar ook over een innerlijke omkeer tot de HEERE door geloof in de Verlosser. Wat hier wordt beschreven, zal in de eindtijd plaatsvinden.

De HEERE zal heidense naties gebruiken om deel te nemen in het tot uitvoer brengen van deze verzameling van Zijn volk. Daartoe zal Hij Zijn hand opheffen (*vers* 22). Het opheffen van de hand veronderstelt een bepaald teken waardoor de volken weten wat ze moeten doen. Het verheffen van een banier komt vaker voor in *Jesaja* (*Js* 5:26; 11:10,12; 18:3; 62:10). Het heeft met strijd te maken. Als Hij Zijn banier omhoog steekt, gaat het om een strijd waarmee Hij te maken heeft en staat tegelijk de uitkomst vast.

De heidenvolken zullen de zonen en dochters in hun armen en op hun schouders terugbrengen. Koningen en vorstinnen zullen zich toewijden aan de zorg voor Gods volk (*vers* 23). Zij die zelf voorwerpen van eerbetoon zijn, zullen dit volk hun eer betonen. Ze zullen zich daarbij

niet als grootmoedige weldoeners opstellen, maar zich aan dit volk onderwerpen tot in het stof, wat een totale omkering van de situatie zal zijn. Tot deze dienst van het reinigen van de voeten zullen zij worden gedwongen. Voor ons geldt dat we het voorbeeld van de voetwassing door de Heer Jezus navolgen en elkaars voeten wassen zoals Hij dat bij Zijn discipelen heeft gedaan (*zie Jh 13:1-17*).

Vroeger hebben de machthebbers van de wereld dit volk tot in het stof vernederd, maar nu zijn zij vernederd tot in het stof (*Mi 7:17*). Dit zullen de vijanden

*Zij zullen stof likken als de slang;  
als kruipende [dieren] van de aarde  
zullen zij sidderend uit hun burchten komen,  
naar de HEERE, onze God.*

*Zij zullen angstig zijn en voor U bevreemd zijn.  
(Mi 7:17)*

ook doen voor de Messias (*Ps 72:9*), waardoor weer blijkt hoe-

*De woestijnbewoners zullen voor hem neerbukken,  
zijn vijanden zullen het stof oplikken. (Ps 72:9)*

zeer het volk met Zijn Messias is verbonden. Israël had een zegen moeten zijn voor de volken. Als ze dat uiteindelijk zullen zijn, zullen de heidenvolken door de HEERE worden gebruikt om Israël te zegenen.

In dit alles zal Sion de HEERE en Zijn wegen erkennen. Ze zullen de geweldige vertroosting ontdekken dat zij die de HEERE verwachten, niet beschaamd worden. Dit is meer negatief, terwijl *Jesaja 40:31* meer positief is, waar aan verwachten 'kracht' wordt gekoppeld. Hier gaat het om de oefening van het geduld, het volharden te midden van moeilijkheden en tegenstand, tot de tijd van de HEERE om te bevrijden is gekomen.

We verwachten het voor nu *van Hem* in het gebed. We wachten *op Hem* voor de toekomst. Daarbij mogen we het zekere vertrouwen hebben dat de huidige omstandigheden van beproeving en verdriet zullen veranderen in blijdschap en gekenmerkt zullen zijn door vrede. Deze verandering kan alleen plaatsvinden door de directe en openbare tussenkomst van de Heer Zelf.

### **De HEERE Redder en Verlosser** | *verzen 24-26*

24 *Zou een machtig [man] zijn buit ontnomen kunnen worden,  
of de gevangenen van een rechtvaardige kunnen ontkomen?*



25 *Maar zo zegt de HEERE:*

*Ja, de gevangenen van een machtig [man] zullen [hem] ontnomen worden,*

*en de buit van een geweldpleger zal ontkomen.*

*Die u ter verantwoording roepen, zal Ík ter verantwoording roepen,*

*uw kinderen zal Ík verlossen.*

26 *Ik zal hen die u onderdrukken, hun [eigen] vlees te eten geven,*

*en van hun [eigen] bloed zullen zij dronken worden als van jonge wijn.*

*En alle vlees zal gewaarworden*

*dat Ik, de HEERE, uw Heiland ben, uw Verlosser, de Machtige van Jakob.*

In deze verzen gaat het over de tirannen met al hun macht en boosaardige bedoelingen. De retorische vraag in *vers 24* heeft twee delen. Het eerste deel, het ontnemen van de buit aan de sterke, gaat niet alleen over Babel, maar geldt ook in de toekomst voor Assyrië, de koning van het noorden, en voor de beide beesten van *Openbaring 13*. Het tweede deel, het ontkomen van de gevangenen, gaat niet over wettig gevangenen, maar over hen die aan de HEERE toebehoren en in de toekomst uit de hand van de antichrist zullen worden gerukt, die onder invloed van de satan eropuit is de getrouwen om te brengen. Ook gaat het hier om hen die het overblijfsel van de verloren tien stammen vormen en die dan door de volken teruggegeven zullen worden.

De zekerheid wordt gegeven dat de HEERE Zelf hiervoor zal zorgen (*vers 25*). Dit zal gebeuren als de Heer Jezus voor de tweede keer verschijnt. Dan zal de hele wereld ontdekken en erkennen dat de HEERE de "Heiland" en "Verlosser" van Israël is, "de Machtige van Jakob" (*vers 26*).

Alle pogingen van de Verenigde Naties om vrede en veiligheid op aarde te vestigen, hoe oprecht en goed de bedoelingen ook mogen zijn, zijn gedoemd te falen. De laatste grote strijd in de wereld, waarin het Joodse vraagstuk de centrale plaats zal innemen, zal de vervulling van de Schriften duidelijk maken. Die vervulling bestaat daaruit dat gerechtigheid alleen op aarde kan worden gevestigd door de persoonlijke komst van Christus in oordeel over de vijanden van God en in de bevrijding van Zijn volk.

## Jesaja 50

### Vragen van de HEERE | verzen 1-3

- 1 Zo zegt de HEERE:  
Waar is de echtscheidingsbrief van uw moeder  
waarmee Ik haar weggezonden heb?  
Of wie van Mijn schuldeisers is het  
aan wie Ik u verkocht heb?  
Zie, om uw ongerechtigheden bent u verkocht,  
om uw overtredingen is uw moeder weggezonden.
- 2 Waarom was er niemand toen Ik kwam?  
[Waarom] gaf niemand antwoord toen Ik riep?  
Is Mijn hand ten enenmale te kort om te verlossen?  
Of is er in Mij geen kracht om te redden?  
Zie, door Mijn bestraffing maak Ik de zee droog.  
Ik maak rivieren [tot] een woestijn.  
Hun vissen stinken, omdat er geen water is,  
en ze sterven van dorst.
- 3 Ik bekleed de hemel met zwart,  
bedek hem met rouwgewaad.

In dit hoofdstuk komen twee feiten aan de orde: de verantwoordelijkheid van Israël voor zijn verwerping en de standvastigheid en trouw van de Knecht van de HEERE. In *vers 1* stelt de HEERE als een protest twee vragen. Zij houden het verwijt in van de gedachte dat wat het volk is overkomen, het gevolg is van een willekeurig handelen van de HEERE. Maar zo is het niet. Hun toestand hebben ze te danken aan hun eigen overtredingen.

De eerste vraag is een ontkenning van de HEERE dat Hij de relatie waarin Hij tot Sion (de moeder van Israël) stond, had verbroken. Dit is het antwoord van de HEERE op de klacht van Sion: “De HEERE heeft mij verlaten, de Heere heeft mij vergeten” (Jes 49:14). Hij heeft Zich aan Sion verbonden en zij kan geen echtscheidingsbrief laten zien als bewijs dat Hij haar heeft weggestuurd. Als dat het geval zou zijn geweest, zou Hij daardoor ook de mogelijkheid hebben weggenomen haar weer tot Zich

te nemen in het geval ze met een ander getrouwd zou zijn (zie Dt 24:1-4). Zij is zelf weggegaan, zij heeft Hem verlaten (vgl. Jr 31:31-32).

De tweede vraag is in zoverre waar dat de HEERE Zijn volk heeft verkocht aan vreemden. Maar dat was niet omdat Hij die vreemden iets schuldig was. Hij kent geen schuldeisers. Ook hier is het vanwege hun eigen ongerechtigheden. Over hun toestand zijn de HEERE geen verwijten te maken. Zeker heeft Hij verstoten en verkocht, maar wel omdat Zijn volk Hem daartoe verplichtte. Daarom lijdt de moeder, Sion, door de verdorvenheid van haar kinderen. De HEERE had wel een echtscheidingsbrief gegeven aan de tien stammen, die al veel eerder door de Assyriërs waren weggevoerd en tot nu toe in de verstrooiing zijn (Jr 3:8).

*Zie, er komen dagen, spreekt de HEERE, dat Ik met het huis van Israël en met het huis van Juda een nieuw verbond zal sluiten, niet zoals het verbond dat Ik met hun vaders gesloten heb op de dag dat Ik hun hand vastgreep om hen uit het land Egypte te leiden – Mijn verbond, dat zij verbroken hebben, hoewel Ik hen getrouwd had, spreekt de HEERE. (Jr 31:31-32)*

*Maar Ik zag, toen Ik vanwege alles waarin het afoallige Israël overspel had gepleegd, haar weggestuurd had en haar een echtscheidingsbrief gegeven had, dat Juda, haar trouweloze zuster, niet bevreemd werd. Zij ging zelf ook hoerij bedrijven. (Jr 3:8)*

Er zijn nog meer vragen te stellen (vers 2). Vanaf het begin is God al vragend tot de mens gekomen die in zonde was gevallen (zie Gn 3:8). Later is de HEERE in de profeten tot Zijn volk gekomen om het tot Hem te doen terugkeren (zie Jr 7:25b-26). Maar was er ook maar iemand die hen ontving of naar hen luisterde?

De gestelde vragen hebben vooral een profetische betekenis met het oog op de eerste komst van de Heer Jezus. Hier wordt voorzeggd dat Hij door niemand zal worden ontvangen en dat niemand Zijn oproep tot bekering zal beantwoorden. Dit was de houding van het volk als geheel toen Hij tot hen kwam (zie Jh 1:11). De afwijzing van de Messias, het geen aandacht aan Hem schenken, maakte de maat van hun in vers 1 genoemde ongerechtigheden vol.

Hun belijdenis was, dat zij op de Messias wachtten. Maar toen Hij kwam, bleek dat ze Hem niet wilden. Ze wilden dat Hij hen van het juk van de Romeinen zou bevrijden, maar waren zich niet bewust van het juk van hun zonden waarvan ze bevrijd moesten worden. Hij riep om hen tot Zich te verzamelen, maar aan het einde van Zijn dienst moest Hij zeggen: "En u hebt niet gewild" (Mt 23:32).

Slechts enkele discipelen volgden Hem. Kwam dat doordat God weliswaar redding aanbood, maar niet in staat was om die bewerken en tot stand te brengen? Nee, want God, en Hij alleen, heeft de kracht om te redden. Zijn hand was niet te kort, dat wil zeggen zonder kracht, om te verlossen (*Js 59:1*)!

Heeft Hij niet vroeger Zijn volk door Zijn kracht uitgevoerd uit Egypte? Had Hij niet door Zijn bestraffing, dat wil zeggen door de kracht van Zijn woord, de Rode zee drooggemaakt, zodat Zijn volk erdoorheen kon trekken? Had Hij niet in Egypte de rivieren tot een woestijn gemaakt, zodat de vissen erin stonken en van stierven? Had Hij het ook niet duister gemaakt in Egypte (*vers 3*)? Het is duidelijk dat de zee, de rivieren en de hemelen allemaal onder Zijn bevel staan en dat Hij ermee handelt zoals Hem goeddunkt, ook ten behoeve van Zijn volk (*vers 3*).

#### **De gehoorzame Knecht** | *verzen 4-7*

- 4 *De Heere HEERE gaf Mij een tong van een die onderwijs ontving,  
zodat Ik weet met de vermoede een woord op de juiste tijd te spreken.  
Hij wekt Mij elke morgen, Hij wekt Mij het oor,  
zodat Ik hoor als zij die onderwijs ontvangen.*
- 5 *De Heere HEERE heeft Mij het oor geopend,  
en Zelf ben Ik niet ongehoorzaam,  
Ik wijk niet terug.*
- 6 *Ik geef Mijn rug aan hen die [Mij] slaan,  
Mijn wangen aan hen die [Mij] de baard uitplukken.  
Mijn gezicht verberg Ik niet  
voor smaad en speeksel.*
- 7 *Want de Heere HEERE helpt Mij.  
Daarom word Ik niet te schande.  
Daarom heb Ik Mijn gezicht gemaakt als hard gesteente,  
want Ik weet dat Ik niet beschaamd zal worden.*

Hier komen we bij de derde van vier profetieën over de Knecht van de HEERE (*verzen 4-9*). In de eerste profetie (*Js 42*) hebben we Hem gezien als de Uitverkorene en in de tweede als de Verworpene (*Js 49*). In deze derde zien we Hem als de afhankelijke Knecht, Die gehoorzaam is tot de dood, ja, de dood van het kruis (*zie Fp 2:7-8*). Dat staat in tegenstelling tot

het volk waar niemand gehoorzaam was, waar niemand was die luisterde (zie vers 2). Nu wordt het volk opgeroepen om het voorbeeld van deze volmaakte Knecht na te volgen en naar Hem te luisteren.

In dit gedeelte wordt vier keer de Naam “Heere HEERE” (*Adonai Jahweh*) genoemd (verzen 4,5,7,9). Deze Naam wordt uitgesproken door de Knecht van de HEERE. Elke keer staat *Adonai* voorop. *Adonai* ziet op verheven gezag en eigendomsrecht. Deze Naam wordt alleen gebruikt als er uiterste eerbied tot uitdrukking moet worden gebracht. Hier zien we hoe de Heer van de heerlijkheid de plaats inneemt van de volmaakte Knecht en de HEERE Adonia noemt, Mijn Heer en Meester.

In vers 4 volgt in de woorden van Christus Zelf een beschrijving van Zijn getuigenis als de Gezondene. De “Mij” in dit vers is geen andere Persoon dan de “Mij” in de vorige verzen. Het is Christus, Die één is met God en Mens is geworden. Uit het volk had niemand geantwoord toen God riep, zoals in vers 2 staat, totdat Hij kwam. Toen was er Iemand Die luisterde toen God riep. Hij spreekt over Zijn gehoorzaamheid aan Hem Die Hem zond, over Zijn lijden en over Zijn rechtvaardiging.

God sprak tot de profeten door speciale en tijdelijke openbaringen, door gezichten en dromen. Dat is met de Knecht van de HEERE anders. Hier ontvouwt Hij het geheim van Zijn innerlijke leven in de dagen van Zijn vlees en de geheime bron van Zijn dienst en wegen. Wat Hij hier zegt, ademt de vreugdevolle nederigheid en vernedering van de ware Leerling.

Hij “nam toe in <de> wijsheid” (Lk 2:52). In de dagen van de vervulling van deze profetie zegt Hij: “Mijn leer is niet van Mij, maar van Hem die Mij heeft gezonden” (Jh 7:16) en: “Ik spreek, zoals de Vader Mij heeft geleerd” (Jh 8:28) en: “Wat Ik bij Mijn Vader gezien heb, spreek Ik” (Jh 8:38) en: “De Vader die Mij heeft gezonden, die heeft Mij een gebod gegeven wat Ik zeggen en wat Ik spreken moet” (Jh 12:49; zie ook Jh 14:10,24). Hoe Hij de moede ondersteunt met een woord, lezen we in de evangeliën. Zijn woorden waren “woorden van genade” (Lk 4:22). We horen ze zowel in Zijn openbare dienst (zie Mt 11:28) als in de troost die Hij geeft aan een weduwe, een zieke, een wanhopige, een door de wind en golven bedreigde. In de morgen onderwees Zijn Vader Hem hierover.

De Heer Jezus luisterde altijd naar de stem van Zijn Vader. Daar begon Hij de dag mee (Mk 1:35) en dat was de hele dag Zijn houding, "Hij was [steeds in] gebed" (Ps

*En 's morgens vroeg, toen het nog diep in de nacht was, stond Hij op, ging naar buiten en ging weg naar een woeste plaats en daar bad Hij. (Mk 1:35)*

109:4b). Hij is hierin een voorbeeld voor ons. Het was Zijn vreugde te kunnen zeggen: "Ik doe altijd wat Hem welbehaaglijk is" (Jh 8:29). Alleen als we dag aan dag op Zijn stem letten, kunnen wij Zijn wil volvoeren en zijn we in staat om met de apostel te zeggen dat we "er een eer in ... stellen ... Hem welbehaaglijk te zijn" (2Ko 5:9). Dit is de sleutel van alle dienst voor de Heer. Eerst volgen, dan gezonden worden.

Vers 5 geeft Zijn volmaakte gehoorzaamheid aan. Hij luisterde niet alleen, Hij gehoorzaamde ook. Als er wordt gesproken over de oren van de Heiland, heeft dat te maken met de volkomen toewijding aan de wil van de Vader. De Heer Jezus wist al het lijden dat over Hem zou komen en toch ging Hij met onwrikbare standvastigheid, zonder weerspanningheid, Zijn weg naar het kruis.

We lezen van Hem dat de HEERE Hem "geopende oren" gegeven heeft (zie Ps 40:7 en vgl. Hb 10:6). Dat wijst op Zijn Menswording om te kunnen gehoorzamen en te kunnen sterven. Hier (Jh 50:4) lezen we dat de HEERE Hem "het oor geopend" heeft. Dat spreekt van Zijn leven op aarde dat ook door gehoorzaamheid gekenmerkt werd. Ten slotte is er ook nog sprake van het doorboren van het oor van de Heer Jezus in het beeld van de Hebreeuwse slaaf (zie Ex 21:5-6). Dat ziet op het eind van Zijn dienst en leven op aarde, die ook gekenmerkt worden door gehoorzaamheid. Tevens spreekt dat ervan dat Hij eeuwig slaaf zal zijn (zie Lk 12:37).

Vers 6 verwijst naar wat de mensen met Hem zullen doen (zie Mt 26:67; 27:30; Mk 15:19; Lk 22:63). De profeet beschrijft in treffende details wat de Heer Jezus als Knecht heeft verdragen, in het bijzonder aan het eind van Zijn dienst op aarde. Hij heeft het verdragen, zonder te wankelen (Lk 9:51), omdat Hij wist dat God Hem zou helpen en dat Hij niet beschaamd zou worden (vers

*Het gebeurde nu, toen de dagen van Zijn opneming in vervulling gingen, dat Hij Zijn gezicht vastbesloten wendde om naar Jeruzalem te gaan. (Lk 9:51)*

7). Zoals God Israël (Jh 43:2,5; 44:2) en Kores (Jh 45:1,5) hielp, zo zou Hij ook Zijn unieke Knecht helpen. Daarom heeft Hij Zijn gezicht "gemaakt als hard gesteente", wat spreekt van Zijn volmaakte volharding in afhankelijkheid. Hij wist dat Hij niet beschaamd

zou worden, want Hij gaf alles over aan Hem Die rechtvaardig oordeelt.

Zijn voorbeeld is een aansporing voor ons om na te volgen als we geroepen worden om zware tegenstand te verdragen, zodat we met een standvastig voornemen de opdracht vervullen die de Heer ons heeft toevertrouwd. Wij kunnen nooit lijden zoals Hij deed, maar ons leven en getuigenis kunnen de kenmerken dragen die ook bij Hem aanwezig waren.

Wij moeten *“door veel verdrukking het koninkrijk van God ... binnengaan”* (Hd 14:22), maar lijden ter wille van Hem maakt alles tot heerlijkheid en vreugde (zie 1Pt 4:13-14). Hij keek met vreugde naar de toekomst (zie Hb 12:2) en dat mogen wij ook. Het voornemen van de Vader is ons zo'n vertrouwen te geven in Hem en de zekerheid van Zijn hulp, dat we vrij zullen zijn van elke neiging tot wanhoop onder het gewicht van de moeilijkheden. Als we het pad van gehoorzaamheid bewandelen, kunnen we altijd zeker zijn van hulp op dit moment en van bevrijding en overwinning op Zijn tijd en wijze.

#### **Vertrouwen** | verzen 8-9

8 *Hij is nabij Die Mij rechtvaardigt. Wie zal met Mij een rechtszaak voeren?*

*Laten wij samen opstaan!*

*Wie heeft een rechtszaak tegen Mij?*

*Laat hij tot Mij naderen!*

9 *Zie, de Heere HEERE helpt Mij.*

*Wie is het die Mij schuldig verklaart?*

*Zie, zij allen zullen als een kleed verslijten,  
de mot zal hen opeten.*

De Heer Jezus wist dat ondanks alle beschuldigingen van mensen en geestelijke vijanden Hij triomferend van elke beschuldiging gezuiverd zou worden (vers 8). Hij zegt niet: 'Hij zal Mij rechtvaardigen', maar: *“Hij is nabij”* Die dat zal doen. Dit verklaart Zijn bewustzijn van de tegenwoordigheid van de Vader, zoals bijvoorbeeld toen Hij voor Kajafas en zijn bende en voor Pilatus en zijn soldaten stond. Zijn rechtvaardiging vond plaats in Zijn opstanding (zie Rm 1:4; 1Tm 3:16).

Dan zegt Hij voor de tweede keer: “De Heere HEERE helpt Mij” (vers 9; zie vers 7). Daartegenover zullen alle beschuldigingen en beschuldigers in stukken uiteenvallen als een kleed waaraan een mot zijn langzaam maar grondig verwoestend werk heeft gedaan. Dit lot treft alle dwazen en goddelozen die in Hem niets meer zagen en zien dan een Mens Die Zich iets aanmatigde wat Hij niet zou zijn. Maar alleen Hij kon het zeggen: “Wie van u overtuigt Mij van zonde?” (Jh 8:46). Hiermee sluit het Zelfgetuigenis van de Messias af.

Paulus, daarin geleid door de Heilige Geest, past de woorden: “Wie is het die Mij schuldig verklaart” toe op de gelovigen van deze tijd (zie Rm 8:33-34). Iemand die gerechtvaardigd is in het geloof, wordt gezien als ‘in Christus’. Aangezien geen enkele beschuldiging tegen Hem stand kan houden, is iedere gelovige in Christus buiten elke beschuldiging en veroordeling (Rm 8:1).

*Zo is er dan nu geen veroordeling voor hen die in Christus Jezus zijn; ... (Rm 8:1)*

### **Bemoediging voor de trouwe gelovige** | vers 10

*10 Wie is er onder u die de HEERE vreest,  
die luistert naar de stem van Zijn Knecht?  
Als hij in duisternissen gaat  
en geen licht heeft,  
laat hij [dan] vertrouwen op de Naam van de HEERE  
en steunen op zijn God.*

Het hoofdstuk begint met een verklaring van de HEERE en eindigt daar ook mee. Hij richt Zich in deze slotwoorden eerst tot de gelovige “die de HEERE vreest” en “die luistert naar de stem van Zijn Knecht” (vers 10). Deze twee, het vrezen van God en het luisteren naar Zijn Woord, horen bij elkaar.

Een gelovige kan in duistere omstandigheden wandelen en geen licht hebben en daardoor verzocht worden om wanhopig te worden. Soms lijkt een situatie hopeloos. Hij kan bedolven worden onder een verscheidenheid aan beproevingen. Hier is dan een verlichtende en bemoedigende boodschap: “Laat hij [dan] vertrouwen op de Naam van de HEERE en steunen op zijn God”, zoals de Knecht gedaan heeft. Niemand heeft geleden als Hij en zie hoe God het met Hem ten slotte wel heeft gemaakt, omdat de Knecht Zijn weg aan Hem had overgegeven.



Zo zal God ook doen met ieder die op Hem vertrouwt en op Hem steunt. Echt geloof is beproefd geloof. Het bewijst zijn werkelijkheid in het doorstaan van een test. God is ten eerste bevonden een hulp in benauwdheden. Het geloof aanvaardt dit niet slechts als een feit, maar leert steunen op God Zelf en leert de macht en liefde van Gods almachtige arm ervaren. Dan verandert de duisternis in licht. Het hart verheugt zich in het licht van Zijn aangezicht.

### **Dreiging voor de ongelovige** | *vers 11*

*11 Zie, u allen die een vuur aansteekt,  
die u met brandpijlen omgordt,  
wandel in de vlam van uw vuur  
en in de brandpijlen [die] u hebt aangestoken.  
Van Mijn hand overkomt u dit.  
In smart zult u neerliggen.*

Deze woorden (*vers 11*) worden gericht tot ongelovigen en hun aanmatigend zelfvertrouwen. Zij ontsteken een vuur en wandelen in trots in het licht van de vlam die zij hebben ontstoken. Dat zien we vandaag (en dat is al zo sinds het kruis) overal om ons heen. Het zal ook in de toekomst gebeuren als de antichrist komt. Ze zullen in het licht van zijn vuur willen wandelen. Hij beweert immers God te zijn. En dat niet alleen, maar hun vuur is ontstoken tegen de HEERE en Zijn Christus.

Goddelijke vergelding is het onvermijdelijke gevolg. Zij moeten lijden van de gevolgen van de brand die ze zelf hebben veroorzaakt. Dit lijden komt van de hand van de HEERE, de hand die Hij in de Messias naar hen had uitgestoken om hen te redden, maar die door hen was weggeslagen. Hun activiteiten met al hun boosaardigheid en harteloosheid worden tot een vreselijk einde gebracht en zij liggen in pijn neer. Wat een contrast met de vreugdevolle rust van de gelovige die rust in zijn God.

In de eeuw waarin wij leven heeft de mens een enorm vreugdevuur aangestoken waarvan de vonken in alle richtingen gaan. Het is een vuur waarvan 'de wetenschap' de brandstof is. De vonken van menselijke wijsheid worden overal gehoord, maar hoe snel doven ze uit. Om ons heen worden de menigten bedwelmd en vergiftigd door de ontelbare vonken die uit het vuur van menselijke bedenksels omhoogschie-

ten, waarvan ze menen dat het licht en warmte geeft, terwijl de vonken een seconde later weer uitdoven.

Het is voor ons, net als voor de gelovigen vroeger, een groot voorrecht te wandelen in het wonderbare licht van het evangelie. Daarbij mogen we vervuld zijn van vertrouwen op God dat volmaakt geopenbaard is in de Heer Jezus.

## Jesaja 51

Het onderwerp van dit hoofdstuk is de oproep aan het gelovig overblijfsel om tot inkeer te komen en te geloven in de Heer Jezus. Zij geloven in de HEERE en beven voor Zijn woord (*Js 66:2*), maar zien niet in dat de Heer Jezus hun beloofde Christus, Messias, is. Zoals het geweten van de broers van Jozef is ontwaakt (door hun verblijf in de gevangenis), zo zal het geweten van dit gelovig overblijfsel tot ontwaken worden gebracht. Hiervoor gebruikt God drie dingen die we in dit hoofdstuk vinden:

- Zijn woord (*verzen 1-8* waarin zij driemaal worden opgeroepen om te luisteren).
- De verdrukking door het beest uit de zee en het beest uit de aarde (*zie Op 13*) (*verzen 9-16*).
- De Assyriërs, de koning van het noorden (*verzen 17-23*).

Het onderwerp loopt door tot *hoofdstuk 52:12* en is in zeven delen te verdelen. Elk van die gedeelten begint met een gebiedende wijs die vanaf het vierde deel ook nog dubbel wordt uitgesproken.

1. Luister! (*Js 51:1*) staat in verband met verleden
2. Sla acht! (*Js 51:4*) staat in verband met de toekomst
3. Luister! (*Js 51:7*) staat in verband met het heden
4. Ontwaak, ontwaak! (*Js 51:9*)
5. Ontwaak, ontwaak! (*Js 51:17*)
6. Ontwaak, ontwaak! (*Js 52:1*)
7. Vertrek, vertrek! (*Js 52:11*)

Het begint met een drievoudige oproep tot luisteren naar het Woord (*verzen 1,4,7*) dat de HEERE tot Zijn volk spreekt. In *vers 9* komt een vierde en eerste dubbele oproep. Deze komt van het volk en is gericht tot God om hen te redden van de twee beesten. In *vers 17* de vijfde oproep, waarin de HEERE weer tot Zijn volk spreekt en wel om te ontwaken vanwege Zijn toorn door de koning van het noorden. In *hoofdstuk 52:1* (de zesde oproep) spreekt de HEERE opnieuw tot Zijn volk om te ontwaken. De zevende keer is een soort samenvatting en climax in

hoofdstuk 52:11 met ook een dubbele oproep om te vertrekken. Naar deze climax werken de beide hoofdstukken toe.

Het hele gedeelte heeft betrekking op de tijd vlak voor het einde van de ballingschap. Ze moeten wakker worden en zich gereed maken om te vertrekken uit Babel en terug te gaan naar Jeruzalem. Maar ook hier is de dubbele bodem, waarin we naast de direct aanstaande voorvervulling ook de eindvervulling opmerken die in verband staat met de eindtijd. Dan zal Israël vanuit de volken teruggaan naar het land en zullen de vijanden worden verdeld. Ze zullen de vrede en vreugde van het rijk binnengaan. Naast de letterlijke en profetische verklaring is er ook nog de praktische toepassing voor ons.

### **Voorbeeld van Abraham en Sara** | *verzen 1-3*

- 1 *Luister naar Mij, u die de gerechtigheid najaagt,  
u die de HEERE zoekt.  
Aanschouw de rots [waarin] u uitgehakt bent,  
de holte van de put [waaruit] u gegraven bent.*
- 2 *Aanschouw Abraham, uw vader,  
en Sara, [die] u gebaard heeft.  
Want toen hij [nog] alleen was, riep Ik hem,  
Ik zegende hem en maakte hem talrijk.*
- 3 *Want de HEERE zal Sion troosten,  
Hij zal al haar puinhopen troosten.  
Hij zal haar woestijn maken als Eden,  
haar wildernis als de hof van de HEERE.  
Vreugde en blijdschap zal daarin gevonden worden,  
Dank[zegging] en luid psalmgezang.*

Het overblijfsel wordt opgeroepen naar de HEERE te luisteren (*vers 1*). Luisteren is het kenmerk van het gelovig overblijfsel. De Heer Jezus zegt van Zijn schapen dat zij naar Zijn stem horen (*zie Jh 10:16; vgl. Am 3:12*). In *Openbaring 2-3* wordt tot zeven keer toe gezegd: “Wie een oor (enkelvoud) heeft, laat hij horen ....” Daarin wordt het voorbeeld van de Heiland gevolgd Die Zelf gezegd heeft: “De Heere HEERE heeft Mij het oor geopend” (*Js 50:5*). Voordat het zaad van het Woord echter kan ontkiemen, moet de grond worden geploegd, dat wil zeggen dat zij, voordat zij

luisteren naar het Woord, eerst door moeite en verdrukking moeten gaan.

De HEERE richt Zich tot het gelovig overblijfsel onder Zijn volk dat gerechtigheid najaagt en de HEERE zoekt. Het ongelovige deel is trots van hart en ver van de gerechtigheid (Jes 46:12). Het overblijfsel hongert en dorst naar de gerechtigheid. Tegen hen

kan de Heer Jezus zeggen dat ze "gelukkig" zijn (Mt 5:6). Dit verlangen naar gerechtigheid komt voort uit een innerlijke verbinding met Christus, Die de gerechtigheid van God is (zie 1Ko 1:30).

*Gelukkig zij die hongeren en dorsten naar de gerechtigheid, want zij zullen verzadigd worden. (Mt 5:6)*

In het vreedelijk hoeft er niet naar gerechtigheid te worden gejaagd (zie Jes 32:1), maar nu nog wel. Dat moeten wij doen in de tijd van verval waarin wij leven en daartoe worden wij dan ook aangespoord (2Tm 2:22a). De getrouwen delen in de geest van het geloof door zich te onthouden van aardse genoegens om de voorwerpen van hun verlangens na te jagen.

*Maar ontvlucht de begeerten van de jeugd en jaag naar gerechtigheid, ... (2Tm 2:22a)*

Abraham is de rots waaruit de stenen zijn gehouwen waarmee het huis van Israël is gebouwd. Sara is de holte van de put waaruit zij gegraven zijn. De verwijzing is hier naar het feit dat Abraham en Sara eenlingen waren. God heeft Abraham alleen geroepen en hem weten te zegenen en vermenigvuldigen. Dat kan Hij op dezelfde wijze doen met het overblijfsel, dat zich ook als een eenling tussen de massa voelt.

Wat hier als een bemoediging voor het volk is bedoeld, wordt door het ongelovige volk misbruikt om zich in ongehoorzaamheid het land toe te eigenen (Ez 33:24). Het overblijfsel wordt nu bemoedigd om als een eenling niet mee te doen aan de verering van het beeld van het beest die in de tijd van de grote verdrukking algemeen zal zijn. Alleen dan kan de HEERE Zijn zegen geven.

*Mensenkind, de bewoners van die puinhopen in het land van Israël zeggen: Abraham was alleen en kreeg het land in erfelijk bezit, maar wij zijn [met] velen. Het land is ons als erfelijk bezit gegeven. (Ez 33:24)*

Voor het gelovig overblijfsel is de verwijzing naar Abraham ook nog in een andere zin van betekenis. Die heeft te maken met de hoge ouderdom en de onvruchtbare toestand van het huwelijk van Abraham en Sara. In die toestand heeft de HEERE door Zijn eigen bovennatuur-

lijke kracht in antwoord op het geloof van Abraham gewerkt (*vers 2; zie Rm 4:19-21*). Israël zag er oorspronkelijk ook zo onvruchtbaar en troosteloos uit. Dit is de oorsprong van het volk Israël en de HEERE roept hen op, in het beeld van de rots en de put, zich dit te herinneren. Zoals de HEERE met de eenling Abraham en de onvruchtbare Sara heeft gedaan, zo zal Hij doen met het verwoeste en eenzame Sion (*vers 3*).

De Heer Jezus was ook een Eenling. Hij heeft volmaakt naar gerechtigheid gejaagd en die vervuld, met als hoogtepunt en tegelijk dieptepunt Zijn werk aan het kruis. Het gevolg is een geweldige vrucht. Een ontelbaar aantal mensen is door Hem behouden, omdat Hij als de tarwekorrel in de aarde is gevallen en gestorven is (*Jh 12:24*).

*Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij alleen; maar als zij sterft, draagt zij veel vrucht. (Jh 12:24)*

Zoals er vreugde kwam bij Sara na een lange periode van onvruchtbaarheid, zo zal Israël na een lange tijd van moeite en verlaten zijn weer blijdschap en vreugde kennen. De vergelijking met Eden toont ook aan dat het om de toekomst gaat, want een dergelijke situatie heeft Israël nooit gekend, zelfs niet in de glorie dagen van Salomo, laat staan in de dagen van Jesaja.

### **De behoudenis van de HEERE is nabij** | *verzen 4-8*

- 4 *Sla acht op Mij, Mijn volk,  
Mijn natie, hoor Mij aan,  
want een wet zal van Mij uitgaan  
en Mijn recht zal Ik tot rust doen komen tot een licht voor de  
volken.*
- 5 *Mijn gerechtigheid is nabij,  
Mijn heil treedt tevoorschijn  
en Mijn armen zullen de volken oordelen,  
de kustlanden zullen op Mij wachten  
en op Mijn arm zullen ze hopen.*
- 6 *Sla uw ogen op naar de hemel  
en aanschouw de aarde beneden,  
want de hemel zal verdwijnen als rook,  
de aarde zal verslijten als een kleed,  
evenzo zullen haar bewoners sterven.*

Maar Mijn heil zal voor eeuwig bestaan,  
Mijn gerechtigheid zal niet verbroken worden.

7 Luister naar Mij, u die de gerechtigheid kent,  
volk dat Mijn wet in zijn hart heeft,  
wees niet bevreesd voor de smaad van stervelingen,  
wees niet ontsteld door hun beschimpingen.

8 Want de mot zal hen opeten als een kleed,  
de mottenlarve zal hen opeten als wol.  
Maar Mijn gerechtigheid zal voor eeuwig bestaan,  
en Mijn heil van generatie op generatie.

De HEERE spreekt Zijn volk hier aan met *“Mijn volk”* (vers 4). Door het zo te noemen bemoedigt Hij het gelovig overblijfsel. Dan heet het volk niet langer *“Lo-Ammi”* (betekent ‘niet Mijn volk’, Hs 1:9) en rust Gods oordeel er niet langer op. De band tussen Israël en de HEERE is hersteld. Het verbond, dat wil zeggen, het nieuwe verbond, wordt nu gesloten op grond van de prijs die de Middelaar heeft betaald. Maar dat krijgt Israël pas later in de gaten. Na een terugblik naar het verleden, laat Gods Woord hen nu al blikken naar de toekomst. Het zijn vergezichten die je krijgt als je door Gods Woord een hoogte gaat beklimmen. In deze vergezichten wordt de toestand van het vrederijk voor hun ogen ontvouwd (verzen 5-6).

Het gedeelte dat met vers 4 begint, spreekt van de tijden dat het herstel van Israël zal uitmonden in een zegen voor de hele wereld en later het verdwijnen van de hele wereld van de oude schepping. De wet hier is niet die van Sinäi, maar staat voor het onderwijs dat God de volken wil geven door middel van Israël. Daardoor wordt Zijn gerechtigheid nabij de volken gebracht en zullen de volken hun hoop stellen op Zijn arm, dat is Zijn kracht en niet meer vertrouwen op eigen kracht (vers 5; vgl. Js 40:11). *“Mijn armen”* die volken zullen oordelen, ziet mogelijk op de regering van God die Hij door de verheerlijkte heiligen zal uitoefenen (zie Mt 19:28).

De macht (*“Mijn armen”*) die Hij heeft betoond in de uitoefening van Zijn oordeel (Js 51:9; 52:10), zal Hij voor de overgebleven volken, ook die veraf gelegen zijn, gebruiken tot zegen en behoudenis (Js 40:10). Niet alleen zal de zonde in het vrederijk nog bestaan, ook is de hele oude schepping erdoor aangetast. De hemelen moeten daarom verdwijnen

als rook, de aarde zal in stukken vallen als een kleed dat door de mot is aangetast en de bewoners zullen als muggen sterven (vers 6; vgl. 2Pt 3:13). Daarvan is ook niets

*Wij echter verwachten naar Zijn belofte nieuwe hemelen en een nieuwe aarde waar gerechtigheid woont. (2Pt 3:13)*

vervuld in de dagen van Kores. Zij die behouden zijn, zullen nooit omkomen en Gods gerechtigheid zal eeuwig standhouden.

Voor hen die Gods gerechtigheid kennen, volgt de oproep niet te vrezen voor de smaad van stervelingen (vers 7), want deze verdrukkers zullen omkomen als een kleed dat door de mot en de mottenlarve is verteerd (vers 8). De beeldspraak laat zien dat God kleine, verachtelijke dingen gebruikt om grote voornemens te vervullen. De volgorde hier is redding of behoudenis en gerechtigheid, terwijl in vers 6 de volgorde gerechtigheid en behoudenis is.

Het gelovig overblijfsel zal geweldig lijden onder de macht van het beest. Maar terwijl de mensen zeggen: "Wie is aan het beest gelijk, en wie kan er oorlog tegen voeren?" (Op 13:4), zegt de HEERE: 'Het zijn slechts stervelingen, je hoeft voor hen niet te vrezen.' Vrees voor mensen verdwijnt alleen als wij voor het aangezicht van de Heer staan.

### **Roep om tussenkomst van de HEERE | versen 9-10**

- 9 *Ontwaak, ontwaak, bekleed u met kracht,  
arm van de HEERE!  
Ontwaak als in de dagen van weleer,  
[als bij] de generaties van [vroeger] eeuwen!  
Bent u het niet die Rahab hebt neergehouwen,  
het zeemonster doorboord?*
- 10 *Bent u het niet die de zee heeft drooggelegd,  
de wateren van de grote watervloed,  
die de diepten van de zee gemaakt heeft tot een weg,  
zodat de verlostten erdoor konden gaan?*

De voorgaande oproep om te luisteren met daarbij de belofte van redding moet in het hart van de getrouwe een verlangen naar de beloofde redding hebben wakker gemaakt (vers 9). Zij weten dat de arm van de HEERE die kan bewerken. Daarom roepen ze Hem op om op te waken om hen te hulp te komen. Zij vragen hier om de openbaring van



Zijn arm (zie vers 5), Zijn kracht (Jes 53:1). Heeft Zijn arm niet de farao en zijn bende neergeslagen?

Rahab is niet slechts een dichterlijke naam voor Egypte, maar is de monsterlijke macht achter Egypte (zie Ps 87:4; 89:11). De draak ziet op de farao als instrument van de satan. De HEERE heeft Zijn volk toen bevrijd en de zee als vluchtweg drooggelegd (vers 10). Deze herinnering aan de bevrijding in het verleden en de zekerheid van de bevrijding in de toekomst brengen tot de drievoudige uitroep aan de arm van de HEERE om op te waken. Rahab is een beeld van het beest in de toekomst (zie Op 13) met de draak (satan) op de achtergrond (zie Op 12). Maar de HEERE zal Israël helpen (zie Op 12:6).

Het is goed voor de gelovige om zich de vroegere barmhartigheden van de Heer te herinneren. Ook is het nodig om niet alleen met het verleden bezig te zijn, maar om de kracht van de hoop zijn reinigend werk te laten doen. Deze dubbele benadering (van verleden en toekomst) levert de kracht om te bidden, niet alleen om te worden bevrijd, maar vooral voor wat dient tot heerlijkheid van God. Dit zal een antwoord van Gods kant geven dat de verwachting van verlossing ver te boven zal gaan.

### **De zekere toekomst voor Gods volk** | vers 11

*11 Zo zullen wie door de HEERE zijn vrijgekocht, terugkeren  
en met gejuich in Sion komen.  
Eeuwige blijdschap zal op hun hoofd zijn,  
vreugde en blijdschap zullen zij verkrijgen,  
verdriet en gezucht zullen wegvoluchten.*

Wat in dit vers volgt, wordt in de Schrift nauwelijks overtroffen in de schoonheid van de taal en in de weldadigheid van de verzekering die aan Gods volk wordt gegeven met betrekking tot hun toekomst. Het spreekt alles op een heerlijke wijze van de duizendjarige zegen die door Israël genoten zal worden. Dit vooruitzicht wordt vergroot en versterkt door de terugblik op de beproevingen en het lijden waarin ze zijn geweest.

Te midden van de grote verdrukking zal het overblijfsel in geloof een loflied aanheffen, nog voordat de vijand verbroken is. Het doet denken aan koning Josafat die een loflied aanheft voordat de vijand verslagen

is door de HEERE (zie 2Kr 20:21-22) en aan Paulus en Silas die een loflied zingen voordat de aardbeving en de verlossing komen (zie Hd 16:25-26). Zo is het met het nog veel heerlijker vooruitzicht dat wij mogen genieten als leden van de gemeente. Onze tegenwoordige ervaringen van diepe beproevingen en verdrukking worden verlicht door de hoop, een hoop die 'elk leed verzacht'.

**De HEERE is voor Zijn volk** | verzen 12-16

- 12 *Ik, Ik ben het Die u troost.  
Wie bent u dat u bevreesd bent voor een sterveling, [die] sterven moet,  
voor een mensenkind, gras, dat vergaat,*
- 13 *en dat u de HEERE vergeet, Die u gemaakt heeft,  
Die de hemel uitgespannen heeft  
en de aarde gegrondvest,  
en dat u voortdurend, de hele dag, angstig bent  
vanwege de woede van de onderdrukker,  
wanneer hij zich gereedmaakt om [u] te gronde te richten?  
Waar is dan de woede van de onderdrukker?*
- 14 *De geknevelde zal snel worden losgelaten,  
hij zal niet sterven in de put [van ellende],  
zijn brood zal [hem] niet ontbreken.*
- 15 *Want Ik ben de HEERE, uw God,  
Die de zee opzweept, zodat zijn golven bruisen,  
HEERE van de legermachten is Zijn Naam.*
- 16 *Ik leg Mijn woorden in uw mond,  
en bedek u onder de schaduw van Mijn hand,  
om de hemel te planten en de aarde te grondvesten,  
om te zeggen tegen Sion: U bent Mijn volk.*

De verzen 12-16 vervolgen op een andere manier de troost die de HEERE verleent. Velen van Zijn volk zijn in angst voor de verdrukker (Babel) en ongetwijfeld zal de verdrukking door de antichrist, de mens van de zonde in de komende dag (zie 2Th 2:3-4), in de tijd van 'Jakobs benauwdheid', hetzelfde gevolg hebben. Op die tijd lijkt dit gedeelte vooral te slaan. Maar als de mens van de zonde er is, is de HEERE er ook met Zijn troost. Daarom spreekt Hij over Zichzelf als hun Vertrous-

ter (*vers 12*). Als dat zo is, waarom zouden ze dan bang zijn voor een sterfelijk mens?

De tirannie van de antichrist zal van korte duur zijn. De HEERE heeft altijd Zijn eigen wijze en tijd gehad voor de bevrijding van Zijn aardse volk. Vrees is er de oorzaak van dat God wordt vergeten (*vers 13*). Het zich bewust zijn van de tegenwoordigheid en de kracht van de HEERE is het afdoende afweermiddel voor vrees. Steeds weer herinnert de HEERE Israël eraan dat Hij hun Maker is en dat Hij met Zijn kracht de hemelen heeft uitgebreid en de aarde gegrondvest. Waarom zouden ze dan telkens bang zijn voor de dreiging van de verdrukker, zelfs als deze op hun verderf uit is?

De verdrukker, Babel, zal zeer binnenkort door Kores, de Pers, worden verslagen. Dan zullen de gevangenen vrijgelaten worden (*vers 14*). Het gaat hier om de direct aanstaande bevrijding uit de Babylonische ballingschap. Deze profetie zal daarnaast zijn uiteindelijke vervulling hebben als de Joden in de toekomst bevrijd zullen worden van het lijden onder de volken vanwege het beest en de antichrist en zij naar hun land zullen terugkeren in de erkenning van hun Verlosser Messias. Kores kunnen we hier weer zien als een beeld van Christus Die als Overwinnaar zal komen.

De HEERE laat zien dat Hij daartoe de macht heeft door erop te wijzen dat Hij de zee opzweept en deze dus in Zijn macht is (*vers 15*). Het is het beeld van de volkerenzee die woedend tekeergaat tegen Zijn volk, wat tevens verwijst naar de komst van het beest uit de zee (*zie Op 13:1*). Evenals de letterlijke zee kan Hij ook de volken tot zwijgen brengen (*Ps 65:8; zie ook Js 17:12-13*). In de eindtijd zal de Heer Jezus alle volken oordelen en het zwijgen opleggen door Zijn persoonlijke tussenkomst bij Zijn verschijning.

*Die het bruisen van de zeeën stilt,  
het bruisen van hun golven  
en het rumoer van de volken.  
(Ps 65:8)*

*Vers 16* vertelt hoe de Joden de boodschappers van de HEERE zullen worden. Zij zullen het evangelie van het koninkrijk verkondigen (*zie Mt 24:14*). Hij heeft Zijn woorden in hun mond gelegd (hier wordt profetisch de voltooid tijd gebruikt) (*zie en vgl. Mt 10:19-20*). Het resultaat van hun prediking zien wij dan ook in de bekering van vele Joden (*zie Op 7:1-8*) en velen uit de heidenvolken (*zie Op 7:9-17*).

Hij zal hen bedekken met de schaduw van Zijn hand, zoals Hij ook met de Messias heeft gedaan (*Js 49:2*). Dat doet Hij niet alleen om hen te beschermen, maar ook om hen geschikt te maken voor het doel dat Hem voor ogen staat. Dat doel is de hemel en de aarde in een toestand te brengen waar Zijn koninkrijk van gerechtigheid en vrede kan worden gevestigd en Zijn volk werkelijk Zijn volk zal zijn. Dan zullen de krachten van de natuur, zowel van de hemel als van de aarde, niet meer gebruikt worden tot uitvoering van de Goddelijke oordelen, zoals zo vaak het geval is geweest en nog zijn zal voordat de Heer in heerlijkheid verschijnt.

De boodschapper van het evangelie van de genade dat vandaag wordt verkondigd, mag deze woorden op zichzelf toepassen in de zekerheid dat de Heer ook hem Zijn woorden in de mond zal leggen. Hij is een boodschapper van de Heer met de boodschap van de Heer. Het 'planten van de hemel' wil zeggen dat er een toestand van hemelse zegen wordt bewerkt. Dat gebeurt als het evangelie wordt aangenomen. Het grondvesten van de aarde ziet op het leggen van een basis van gerechtigheid waarop het leven van het geloof zich kan ontwikkelen.

Het getuigenis van de boodschapper is alleen betrouwbaar en effectief als hij vasthoudt aan de waarheid van de Schrift. Ook mag de bringer van het evangelie zich onder Zijn bescherming weten, bedekt onder de schaduw van Zijn hand.

### **Einde aan het lijden van Gods volk** | *verzen 17-23*

- 17 *Ontwaak, ontwaak,  
sta op, Jeruzalem!  
U die uit de hand van de HEERE gedronken hebt  
de beker van Zijn grimmigheid;  
de droesem uit de beker van bedwelming hebt u gedronken,  
opgedronken.*
- 18 *Er is niemand die haar zachtjes leidt  
van al de kinderen [die] zij heeft gebaard;  
er is niemand die haar hand grijpt  
onder al de kinderen [die] zij heeft grootgebracht.*
- 19 *Deze twee dingen zijn u overkomen.  
Wie betuigt u zijn medeleven?*

- Er is verwoesting en ondergang, honger en zwaard.  
[Door] wie zal Ik u troosten?*
- 20 *Uw kinderen zijn uitgeput,  
zij liggen op de hoeken van alle straten, als een antilope in een  
net;  
zij zijn vol van de grimmigheid van de HEERE,  
van de bestraffing door uw God.*
- 21 *Daarom, luister toch hiernaar,  
u die ellendig bent, dronken, maar niet van wijn.*
- 22 *Zo zegt uw Heere, de HEERE en uw God,  
Die voor Zijn volk een rechtszaak zal voeren:  
Zie, Ik neem de beker van bedwelming uit uw hand,  
de droesem van de beker van Mijn grimmigheid –  
u zult die voortaan niet meer drinken.*
- 23 *Maar Ik zal hem geven in de hand van hen die u bedroeven,  
die tegen uw ziel zeiden:  
Werp je neer, dan lopen wij over [je] heen.  
En u legde uw rug neer als [was u] aarde,  
als [was u] de straat voor wie daaroverheen gaan.*

Dit laatste deel van het hoofdstuk beschrijft in levendige taal de gevolgen van de oordelen die door de inval van de koning van het noorden over het volk komen. Dit is het gevolg van hun volhardende opstand tegen God met als hoogtepunt de verwerping van Christus. Het volk roept tot de HEERE om te ontwaken en te handelen (*zie vers 9*), waarop de HEERE als antwoord Zijn volk toeroept te ontwaken uit de doods-slaap van hun zonde.

Het volk moet ontwaken en zichzelf de vraag stellen waarom deze dingen hun zijn overkomen. Na tweeduizend jaar leed, met als dieptepunt de nazivernietigingskampen, zijn ze teruggekeerd naar het land. Een volgend dieptepunt is de toekomstige koning van de Joden, de antichrist. Hij zal de vreselijkste afgoderij in het land invoeren. Ten slotte zal het volk aangevallen worden door een coalitie onder leiding van de koning van het noorden met als bondgenoten diverse islamitische landen. Deze aan-

val zal Israël opnieuw miljoenen mensen kosten (Zc 13:8).

*Het zal gebeuren, spreekt de HEERE, dat in heel het land twee derde ervan uitgeroeid zal worden en de geest zal geven, ... (Zc 13:8a)*

Jeruzalem wordt voorgesteld als een vrouw die in bedwelmd toestand op de grond ligt, omdat ze de beker van de grimmigheid van de HEERE heeft gedronken. Niet een van al haar zonen was in staat haar te leiden, haar bij de hand te nemen, haar op te richten (*vers 18*). Het is de tijd van Jakobs benauwdheid. In korte tijd zal tweede derde van het volk, dat is de goddeloze massa, omkomen (*zie Zc 13:8*). De profeet ziet geen mogelijkheid haar te troosten in de verwoesting, verderf, honger en zwaard die over haar zijn gekomen (*vers 19*). Hierin is een tweevoudig leed over haar gekomen: verlies van bezit door verwoesting en verderf, en verlies van leven door honger en zwaard.

Zo vergaat het ook de gemeente van God onder de tuchtiging die Hij over haar moet brengen. Haar geestelijke goederen, zoals het kennen van haar geestelijke zegeningen, worden van haar weggenomen. Ook het geestelijk leven verdwijnt, er is geen groei, geen toename, er zijn geen nieuwe bekeringen. In deze situatie is het belangrijk Gods hand daarin te herkennen.

De zonen van Jeruzalem liggen machteloos terneer, onbekwaam om te helpen, zoals een antiloop uitgeput is door het vergeefse gevecht om vrij te komen uit het net van de jager waarin ze gevangen zit (*vers 20*). Bevrijding kan alleen van God komen. In Zijn medelijden en barmhertigheid belooft Hij die te zullen geven (*verzen 21-23*). Hij herinnert hen eraan dat zij Zijn volk zijn en Hij beschrijft Zichzelf als hun Pleitbezorger, Die hun zaak verdedigt (*vers 22*).

Ook zal Hij afrekenen met de volken die Hij heeft gebruikt en nog zal gebruiken tot tuchtroede voor Zijn volk. Die volken hebben daarbij de grenzen van de macht overschreden die hun waren gesteld. Zij hebben zich in dienst van de vijand laten gebruiken om zijn grimmigheid over Gods volk te laten komen. Daarom zal God de beker van Zijn grimmigheid aan die volken te drinken geven (*vers 23*). Zij dachten het volk als stof op de straten te kunnen vertreden. God zal die situatie omdraaien en de trots van de mens tot volkomen vernedering brengen. Dit zal in de toekomst gebeuren, als de pogingen van de satan om Israël te verdelen hun hoogtepunt hebben bereikt.

Daarvoor zal Israël eerst, net als de verloren zoon (*zie Lk 15*), in het reine moeten komen met zichzelf en met de HEERE. Zij moeten – net als Jesaja – zichzelf zien in het licht van een driemaal heilige God (*Js 6*),

voordat de HEERE hen – net als toen Jesaja – in de toekomst zal kunnen gebruiken als knecht. Zij moeten – net als destijds de broers van Jozef ten aanzien van Jozef – tot erkenning komen dat het leed gekomen is door dat wat zij Christus hebben aangedaan. Dan pas zullen zij – net als de broers destijds – tot de ontdekking komen dat God hun zonde van de verwerping van Christus ten goede heeft gekeerd om een groot volk te redden.

## Jesaja 52

### **Sion uit het stof verhoogd** | verzen 1-6

- 1 *Ontwaak, ontwaak,  
bekleed u met uw kracht, Sion,  
trek uw mooiste kleren aan,  
Jeruzalem, heilige stad!  
Want voortaan zal in u  
geen onbesnedene of onreine meer komen.*
- 2 *Schud het stof van u af, sta op,  
zet u neer, Jeruzalem,  
maak de ketenen [om] uw hals los,  
gevangene, dochter van Sion!*

*3 Want zo zegt de HEERE: Voor niets bent u verkocht, u zult ook zonder geld worden verlost. 4 Want zo zegt de Heere HEERE: Vroeger daalde Mijn volk af naar Egypte om daar als vreemdeling te verblijven, en Assyrië heeft het zonder oorzaak onderdrukt. 5 En nu, wat staat Mij hier [te doen]? spreekt de HEERE. Want Mijn volk is voor niets weggevoerd, zijn overheersers doen [het] weeklagen, spreekt de HEERE, en voortdurend, heel de dag, wordt Mijn Naam gelasterd. 6 Daarom zal Mijn volk Mijn Naam kennen; daarom, op die dag, [zal het weten] dat Ik het Zelf ben Die spreekt: Zie, [hier] ben Ik.*

Weer komt de roep van de HEERE tot Sion om te ontwaken (*Js 51:17; zie ook Js 51:9*) en zich met kracht te bekleden (*vers 1*). Die kracht is nodig om te vertrouwen op God. Jeruzalem wordt hier Sion genoemd, omdat God nu in genade tot Zijn doel gaat komen. Het wordt nu de “*heilige stad*” genoemd omdat het de stad is van de Heilige Israëls. Evenzo komt de oproep tot Jeruzalem om zich met prachtige kleding te bekleden. Dat prachtige kleed mogen zij aandoen, terwijl de Assyriërs onderweg zijn voor de tweede aanval, nu vanuit het zuiden.

De kracht of sterkte van de verlost is de kracht van God die Hij hun door de verlossing schenkt (*zie en vgl. Ri 6:12-16; Ps 84:6,8*). Dat zal pas ten volle waar worden in de eindtijd, want sinds en ook tijdens Kores, hun bevrijder uit de macht van Babel, is van het bekleden met sterkte geen sprake geweest.



Hij spreekt nog steeds de stad aan. Ze is in een toestand van uiterste verlatenheid en bedekt met stof. Ze is machteloos onder de behandeling van de vijand en beroofd van haar priesterlijke en koninklijke gewaden. In plaats daarvan draagt zij de ketenen van gevangenschap om haar nek (*vers 2*). Ze moet wakker worden. Ze moet echter niet alleen opwaken, maar ook haar zetel innemen in een positie van rustige waardigheid en gezag; ze moet zich bekleden met geestelijke kracht.

Ze zal weer een feestelijke stad van de HEERE worden. Vreemden zullen niet meer door haar heen trekken. De vreselijke inval van de koning van het noorden is nu voltooid verleden tijd. Hoewel zij opnieuw Jeruzalem bedreigen (*zie Js 37-38*), zullen zij net als toen verslagen worden. Geen natie ter wereld zal Jeruzalem meer veroveren, want de HEERE Zelf zal Zich om de heilige stad legeren en haar verdedigen (*Js 27:2-3*). Dat is niet vervuld onder de Meden en Perzen en de volgende wereldrijken die steeds over Jeruzalem hebben geheerst tijdens "*de tijden van de volken*" (*Lk 21:24*). Babel heeft als koningin gezeten, maar zal tot in het stof vernederd worden, terwijl Jeruzalem vanuit het stof zal worden verhoogd om te zitten op de troon van heerlijkheid. Jeruzalem zal haar keten verbreken.

Babel wordt hier niet meer met name vermeld. Eerst wordt zij als religieuze macht verbroken. Vervolgens wordt de politieke en godsdienstige macht van de antichrist ofwel het tweede beest verbroken. Ten slotte wordt de politieke macht van het herstelde Romeinse rijk definitief verbroken. De "*tijden van de volken*" (*Lk 21:24*) zijn dan vervuld en voorbij.

De beloften die volgen in de *verzen 3-6*, staan, met hun vertroosting, tegen de achtergrond van de voorbije ellende. Het volk van de HEERE wordt eraan herinnerd dat zij "*voor niets*" zijn verkocht (*vers 3*). Ze zijn in handen van de volken gegeven, zonder dat de HEERE er voordeel van heeft gehad. Zijn enige doel is om hen tot bekering te brengen onder Zijn kastijdende roede. Er zal voor hun verlossing geen geld worden betaald. Hij zal hun verlossing bewerken door soevereine genade en almachtige kracht. Hun bevrijding zal uitsluitend uit Hem voortkomen. Hij zal dat doen door hun vijand te tuchtigen.

Als illustraties worden de bevrijding uit de macht van het verdrukkende Egypte en Assyrië genoemd (*vers 4*). De vraag in *vers 5* heeft de

betekenis: ‘Welk voordeel heb Ik in het midden van Mijn volk?’ Het volk is “voor niets” weggevoerd en hun verdrukkers lasteren voortdurend de Naam van de HEERE. Dit lasteren zal ophouden door het tussenbeide komen van de HEERE in macht en majesteit. Zijn Naam, die door de heidenen zo is gelasterd, zal aan Zijn volk bekendgemaakt worden (*vers 6*).

Zijn natuur, Zijn kenmerken en Zijn macht, die door Zijn Naam worden vertegenwoordigd, zullen aan hen worden geopenbaard in de dag van hun verlossing. Hij maakt Zich bekend als de ‘Ik ben’, de trouwe God van het verbond. Zijn Zelfopenbaring bewerkt dat zij de stem van hun Verlosser zullen kennen (*Js 63:1*). Dan zal het gebed: “*Moge Uw Naam worden geheiligd*” (*Mt 6:9*) vervuld worden.

Op deze wijze openbaart de Heer Zich ook aan ons in tijden van verdrukking en moeiten. Hij gebruikt deze omstandigheden als middel om onze kennis van Hem, van Zijn kenmerken, kracht en genade, te doen toenemen. Als we zelf nergens meer toe in staat zijn, maakt Hij Zichzelf aan ons bekend in Zijn almacht. Het gaat ons dan als Petrus die in het water wegzakt, de Heer aanroept en dan de machtige kracht van de arm van de Heer leert kennen en meer dan dat.

### **De vrede aangekondigd** | *verzen 7-10*

- 7 *Hoe lieflijk zijn op de bergen  
de voeten van hem die het goede boodschap,  
die vrede laat horen, die een goede boodschap brengt van het  
goede,  
die heil laat horen,  
die tegen Sion zegt:  
Uw God is Koning.*
- 8 *Een stem, uw wachters verheffen [hun] stem,  
tezamen juichen zij,  
want zij zullen [het] zien, oog in oog,  
als de HEERE terugkeert [naar] Sion.*
- 9 *Breek uit [in gejubel], juich tezamen,  
puinhopen van Jeruzalem,  
want de HEERE heeft Zijn volk getroost,  
Hij heeft Jeruzalem verlost.*

10 De HEERE heeft Zijn heilige arm ontbloot  
 voor de ogen van alle heidenvolken;  
 en alle einden der aarde zien  
 het heil van onze God.

De verzen 7-10 bevatten de triomfantelijke uiting als gevolg van het nieuws van de grote verlossing die voor het volk van de HEERE is bewerkt voor de ogen van alle volken. Oorlogen zijn opgehouden tot het einde van de aarde. Vrede zal heersen, omdat God regeert en de HEERE terugkeert tot Sion. De voeten van de boodschappers zijn lieflijk om te zien (niet het geluid van hun voetstappen, maar de verschijning van hun voeten), niet alleen vanwege hun veerkrachtige snelheid, maar vanwege de verrukking van het hart dat karakter aan hun beweging verleent en de inhoud van de boodschap (vers 7).

Het overblijfsel heeft vurig gebeden om de komst van de HEERE om te verlossen. Nu is dat moment eindelijk aangebroken. De HEERE is gekomen, Hij is onderweg naar Sion. De bergen zijn de bergen van het land en vooral die ten noorden van Jeruzalem. Het zijn de bergen die de HEERE "Mijn bergen" noemt (Js 49:11). Wat natuurlijke obstakels zijn, worden wegen waarlangs Gods herauten komen.

Zij kondigen vrede en behoudenis aan, een totaal andere dan de vrede en veiligheid die de wereld zal uitroepen onder invloed van de satan (1Th 5:3). Er is sprake van "vrede", "het goede" en "heil" of "behoudenis". Vrede met God door het bloed van Christus in plaats van vervreemding; *het goede*, wat tot nut strekt, in plaats van het verkeerde; *behoudenis*, niet alleen redding van oordeel, maar ook voortdurende bewaring, tot in eeuwigheid in plaats van oordeel en eeuwig verloren zijn. Het is vrede met God door het offer van het kruis en de vrede van God in het leven met Hem. Er is ook behoudenis in de zin van, genezing van alle gevolgen van de zonde. Alle verwoestingen en verwondingen die door de zonde zijn aangericht, zullen geheeld worden. Dat is de situatie als God heerst als Koning.

Deze boodschappers van het goede nieuws zijn er vandaag al. Het citaat van dit vers in Romeinen 10:15 bevestigt dit. In

*Wanneer zij zullen zeggen: Vrede en veiligheid, dan zal een plotseling verderf over hen komen zoals de barrensnoed over een zwangere, en zij zullen geenszins ontkomen.*  
 (1Th 5:3)

*En hoe zullen zij prediken, als zij niet gezond zijn? Zoals geschreven staat: 'Hoe liefelijk zijn de voeten <van hen die vrede verkondigen,> van hen die <het> goede verkondigen'. (Rm 10:15)*

het citaat worden 'de bergen' weggelaten. De apostel verheugt zich erover dat hij zo'n boodschapper mocht zijn. Het mag ook onze vreugde zijn om te delen in die activiteit en de vreugde daarvan. De voeten van iemand die uitgaat met het evangelie nabij of ver weg zijn lieflijk in de ogen van Hem Die stierf om de boodschap en de boodschapper uit te kunnen laten gaan.

De wachters in *vers 8* die hun stem verheffen, zijn de profeten (zoals Jesaja) die in de verte kijken als vanaf een wachttoren. Gewoonlijk verheffen wachters hun stem om te waarschuwen, maar nu beginnen ze te zingen. De wachters hebben ook geen verschil van mening over wat ze zien, maar zijn daar eenstemmig over. Zij zien hoe de HEERE tot Zijn volk komt, zij zien het licht worden.

Zij moeten worden onderscheiden van de boodschappers van het vorige vers die het nieuws van het koninkrijk verkondigen als Christus is gekomen. Deze trouwe wachters, die van verre de toekomstige gebeurtenissen zien, worden bedoeld in *1 Petrus 1:10-12* (vgl. *Js 21:8,11*; zie ook *Hk 2:1-3*). De dag komt dat ze met eigen ogen de terugkeer van de HEERE tot Sion zullen zien. Zij zullen zien hoe de HEERE Sion herstelt, ze zullen oog in oog met dit werk staan (zie en vgl. *Nm 14:14*). Geen wonder dat ze in vreugdegezang zullen uitbarsten.

*Over deze behoudenis hebben profeten onderzocht en nagevoorst die van de voor u [bestemde] genade geprofeteerd hebben, terwijl zij navorsten welke of wat voor tijd de Geest van Christus Die in hen was, aanduidde, toen Hij tevooren getuigde van het lijden dat over Christus [zou komen] en van de heerlijkheden daarna. Aan hen werd geopenbaard dat zij niet voor zichzelf, maar voor u de dingen bedienden die u nu zijn aangekondigd door hen die u het evangelie hebben verkondigd door [de] Heilige Geest Die van [de] hemel is gezonden; dingen waarin engelen begerig zijn een blik te werpen. (1Pt 1:10-12)*

In *vers 9* worden de puinhopen van Jeruzalem opgeroepen hetzelfde te doen. De taal is levendig, het maakt de heerlijkheid van het herstel na de lange periode van verwoesting zichtbaar. Daar is een tweevoudige reden voor: Gods Woord en Gods werk (zie en vgl. *Lk 24:19*; *Hd 7:22*), het woord van vertroosting en het werk van bevrijdende macht. Vertrouwing en bevrijding zijn de voortdurende bediening van de Heilige Geest in ons verdriet en onze moeiten, onze beproevingen en gevaren: vertroosting te midden ervan en verlossing eruit. We mogen ons verheugen in de vertroosting van en het vertrouwen op de bevrijding.

Vers 10 is een terugblik vanuit de toekomstige vervulling. Het is het beeld van een strijd, waarbij alle bedekking van Zijn arm is verwijderd om deze in zijn volle kracht te gebruiken. De arm van de HEERE is ontbloot om het overblijfsel te verlossen door zowel Assyrië als Babel te oordelen. De dwaze misvattingen van de volken over God zullen tenietgedaan worden. Hun weigering om Gods Zoon te erkennen zal krachtig worden neergeslagen door Zijn persoonlijke tussenkomst. Zo zullen zij de behoudenis van de God van Israël aanschouwen.

### **Oproep uit Babel te vertrekken** | *verzen 11-12*

- 11 *Vertrek, vertrek, ga daar weg,  
raak het onreine niet aan,  
ga uit haar midden weg, reinig u,  
u die de [heilige] voorwerpen van de HEERE draagt!*
- 12 *Maar u zult niet overhaast weggaan,  
u zult niet [als] op de vlucht gaan,  
want de HEERE zal vóór u uit trekken,  
en de God van Israël zal uw achterhoede zijn.*

De *verzen 11-12* gaan over een andere zijde van de omstandigheden en handelen over de vrijlating van de ballingen. Naar deze oproep hebben de vorige zes oproepen toe gewerkt. Gods volk wordt geboden het terrein van hun ballingschap te verlaten (*vgl. Js 48:20*). De bevelende taal verwijst naar Babel, maar Babel staat hier voor meer dan alleen de stad. Het spreekt ook van vreselijke afgoderij door toedoen van het beest van het Romeinse rijk en de antichrist, zoals het verband aantoont (*zie Js 2:8-9; Op 13*).

Gods volk wordt bevolen bij het vertrek het onreine niet aan te raken. Ze moeten niets van Babel meenemen. Wat ze moeten meenemen, zijn *“de [heilige] voorwerpen van de HEERE”* die naar Babel waren overgebracht. Dit verwijst naar de terugkeer op bevel van Kores en dat de voorwerpen die door Nebukadnezar waren weggenomen, weer worden teruggegeven (*zie Ea 1:7-11*). Anders dan hun vlucht uit Egypte zal hun vertrek uit Babel niet in haast of als een vlucht plaatsvinden (*zie Dt 16:3*). Het is meer een zegetocht. Hun intocht in het vrederijk zal dat nog meer zijn.

Hun houding zal spreken van volkomen gereed zijn voor het hervatten van de dienst van aanbidding van de HEERE in Zijn tempel. Daarvoor

is absolute reinheid vereist. Wel zullen ze Zijn leiding en bescherming nodig hebben en daarvan krijgen ze de verzekering. De Messias zal er Zelf garant voor staan. Hij geeft de belofte: *“Want de HEERE zal vóór u uit trekken, en de God van Israël zal uw achterhoede zijn.”*

Dit heeft allemaal een directe boodschap voor hen die, omdat ze zelf voorwerpen of vaten zijn, apart gezet zijn om door de Heer gebruikt te worden (2Tm 2:21). Zij hebben de heilige verantwoordelijkheid *“zichzelf onbesmet van de wereld te bewaren”* (Jk 1:27b) en ook dat zij zich *“reinigen van alle beoekking van [het] vlees en van [de], geest en de heiligheid volbrengen in [de] vrees voor God”* (2Ko 7:1).

*Als dan iemand zich van deze [vaten] reinigt, zal hij een vat zijn tot eer, geheiligd, bruikbaar voor de Meester, tot alle goed werk toebeleid. (2Tm 2:21)*

Het is ook van toepassing op het Babel van de eindtijd (Op 18:4a), waarmee wij nu ook al te doen hebben. Het zijn de dingen die vanuit het naamchristendom op ons afkomen en waarmee wij ons niet moeten verontreinigen door opening te geven aan wereldse elementen om die in te voeren in de gemeente.

*En ik hoorde een andere stem uit de hemel zeggen: Gaat uit van haar, Mijn volk, ... (Op 18:4a)*

### **Verhoogd en verheven** | verzen 13-15

- 13 *Zie, Mijn Knecht zal verstandig handelen,  
Hij zal verhoogd worden en verheven, ja, zeer hoog verheven worden.*
- 14 *Zoals velen zich over U ontzet hebben  
– zo geschonden was Zijn gezicht, meer dan van iemand [anders],  
en Zijn gestalte, meer dan van [andere] mensenkinderen –*
- 15 *zó zal Hij vele heidenvolken besprenkelen,  
koningen zullen vanwege Hem sprakeloos staan.  
Want zij aan wie het niet verteld was, zullen het zien,  
en zij die het niet gehoord hebben, zullen het begrijpen.*

Hier begint een heel nieuw gedeelte. De indeling in hoofdstukken is hier niet gelukkig. Hoofdstuk 53 moet met vers 13 van dit hoofdstuk beginnen. De laatste drie verzen van hoofdstuk 52 en heel hoofdstuk 53 bevatten één groot thema: de lijdende, verworpen, verzoenende en verhoogde Knecht van de HEERE. Dit hele gedeelte vormt het hart van

het tweede grote deel van het boek *Jesaja*. Het staat precies in het midden ervan.

We kunnen wel zeggen dat we in dit gedeelte als het ware het heilige der heiligen binnengaan. Dat maakt het nog meer dan anders nodig dit gedeelte met grote eerbied en diep ontzag biddend te benaderen en in ons op te nemen (*zie en vgl. Ex 3:5; Jz 5:15*). In het hart van dit boek legt de HEERE Zijn hart bloot. En Wie anders is het hart van God dan de Heer Jezus, Die altijd in de schoot van de Vader was en is? Hij is gekomen om Hem in genade te verklaren aan zondige mensen (*zie Jh 1:18*). Om Hem en Zijn werk en de heerlijke gevolgen daarvan, zowel voor God als voor ons, gaat het in dit gedeelte.

Tevens is dit het vierde en laatste lied of de laatste profetie over de Knecht van de HEERE. In de vorige drie liederen of profetieën hebben we gezien dat de Knecht de Uitverkorene van God (*Js 42*), de Verworpenen door Israël (*Js 49*) en de afhankelijke en gehoorzame Knecht (*Js 50*) is. Nu wordt de bedekking van Israël weggenomen (*zie 2Ko 3:16*) en wordt de arm van de HEERE geopenbaard.

De uitverkoren en verworpen Knecht, gehoorzaam tot de dood van het kruis, blijkt het Schuldoffer te zijn voor Israël! Hij sterft als het plaatsvervangend offer voor Israël. Zijn bloed is het bloed van het nieuwe verbond. Wat Israël ten kwade heeft bedoeld met de verwerping van Christus, heeft de HEERE ten goede gekeerd. De Knecht blijkt door God gezonden te zijn *“om een groot volk in leven te houden”* (*Gn 50:20*).

De broers van Jozef hebben zich niet gerealiseerd dat de machtige onderkoning van Egypte en hun verworpen broer een en dezelfde persoon is. Zo onderkent Israël niet dat de ontblote, machtige arm van de HEERE en de verworpen Jezus van Nazareth een en dezelfde Persoon is. Zo blind zijn zij als de knecht van de HEERE. Een sluier ligt over hun gezicht. Maar de volmaakte Knecht is gekomen om de blinde knecht te genezen, om de sluier van hun gezicht te verwijderen.

Zoals Jozef zich zonder vreemden in een heilige beslotenheid aan zijn broers bekendmaakte (*zie Gn 45:1*), zo zal de Knecht Zich bekendmaken aan het gelovig overblijfsel. Net als Thomas, een beeld van het overblijfsel, zullen ze Hem aan Zijn wonden herkennen en zich voor Hem neerbuigen en verklaren: *“Mijn Heer en mijn God”* (*Jh 20:28*).

De in totaal vijftien verzen van dit gedeelte zijn in de vorm van een dichtwerk geschreven, bestaande uit vijf coupletten van elk drie verzen. Deze vijf coupletten zijn geschreven in een z.g. chiasme, een spiegelbeeld techniek om de nadruk te leggen op het middelste couplet.

- Het eerste en laatste couplet (1. Js 52:13-15 en 5. Js 53:10-12) gaan over de *verheerlijking* van de Knecht;
- het tweede en vierde couplet (2. Js 53:1-3 en 4. Js 53:7-9) gaan over het *lijden* van de Knecht;
- het middelste couplet (3. Js 53:4-6) gaat over *verzoening* door de Knecht.

De HEERE begint met de woorden: “Zie, Mijn Knecht” (vers 13). Alle aandacht wordt op Hem gericht (zie en vgl. Mt 25:6). Het gaat niet over Israël, maar over de Messias. De verbinding met wat hieraan direct is voorafgegaan, is treffend, al is het in de vorm van een groot contrast. In het voorgaande staat de bevrijding uit de Babylonische ballingschap op de voorgrond, met daarachter de toekomstige en uiteindelijke bevrijding. Bevrijding kan echter alleen worden bewerkt door de Knecht van de HEERE, ongeacht of het gaat om de Jood of om de heiden. Er is geen vervulling mogelijk van welke profetie ook zonder de Heer Jezus en Zijn werk aan het kruis.

Daarom roept God op om naar Hem te zien, eerst in Zijn voorspoedig handelen en dan naar Zijn verheven positie (vers 13). Daarna wordt kort melding gemaakt van Zijn vernedering, vooruitlopend op de komende openbaring in macht en heerlijkheid (verzen 14-15). Dit is allemaal, in een compacte vorm, het thema waarover na deze introductie in de volgende twaalf verzen wordt uitgeweid.

“Zie, Mijn Knecht zal verstandig handelen” (vers 13a). Er zijn twee betekenissen van het woord “verstandig”. De eerste is wijsheid (een kenmerk daarvan is voorzichtigheid) en de tweede is voorspoed of succes. Een volledige weergave van de tekst kan zijn: ‘Zal verstandig of wijs handelen, met als gevolg voorspoed.’ Dit beschrijft op een compacte manier Zijn leven op aarde tot en met het kruis, in alles wat Hij zei en deed, met de voorspoedige gevolgen die daaraan onlosmakelijk verbonden zijn. Hij handhaaft Zijn getuigenis zonder Zijn leven over te geven tot het vastgestelde uur daar is. Nooit was er grotere voorspoed verbonden aan enige handeling dan aan het overgeven van Zijn leven als een gewillig en verzoenend offer (zie ook vers 10).



“Hij zal verhoogd worden en verheven, ja, zeer hoog verheven worden” (vers 13b). Het gevolg van Zijn verstandig en voorspoedig handelen is dat God Hem uitermate verhoogd heeft. In die verhoging zijn drie etappen: Zijn opstanding, Zijn hemelvaart en Zijn verheerlijking aan Gods rechterhand (zie Hd 2:33; Fp 2:9; Hb 1:3,13).

In vers 14 verandert de vorm van een spreken *over* in een spreken *tot* om daarna weer te veranderen in een spreken *over*. De oorzaak van verbazing en ontzetting is het feit van Zijn misvorming. Dat bepaalt ons bij de wreedheden die Hem na Zijn gevangenneming werden aangedaan. Zijn gezicht en Zijn lichaam werden op ongeëvenaard gruwelijke wijze bewerkt. De soldaten sloegen Hem met een naaakcepter op Zijn gezicht en op Zijn met doornen gekroonde voorhoofd, totdat Hij niet meer herkenbaar was. De toegediende geseling rukte het vlees weg zowel van Zijn rug als van Zijn borst.

Dit was de Heer Jezus zoals Hij door Pilatus naar buiten werd gebracht en getoond werd aan het volk om hun medelijden op te wekken en te bewerken dat ze niet om nog meer van Zijn bloed zouden vragen. Dat was tevergeefs. Het maakte hun walging van Hem en de roep om Zijn bloed alleen maar groter. Zijn verschijning was zo totaal anders dan wat zij verwacht hadden van de Mes-

sias, dat zij met ontzetting naar Hem keken. Zo staarden zij naar Hem (Ps <sup>en zij, zij zien het aan, zij kijken naar mij.</sup> 22:18b) (Ps 22:18b).  
22:18b).

Terwijl Israël Hem zo verwierp, zal in de komende dag de verachting van de heidenvolken bij monde van Pilatus omslaan in verbazing en ontzetting over Zijn macht en heerlijkheid. Het “zó” van vers 15 sluit aan op het “zoals” van vers 14. De verbazing zal zo groot zijn, dat koningen overvallen zullen worden door sprakeloosheid, met stomheid geslagen door wat ze zien en waarover ze nooit gehoord hadden. De ontzetting over Zijn lijden zal ver overtroffen worden door de ontzetting over Zijn verheerlijking. Het “besprenkelen” (ook vertaald met ‘doen opspringen’) van “vele heidenvolken”, ziet op de zegen die voortkomt uit Zijn vernedering.

Deze verzen drukken dus twee keer grote verbazing en ontzetting uit, eerst over de afschuwelijke vernedering van de Messias, daarna over Zijn ontzagwekkende verheerlijking. Nu hebben de machthebbers de

mond nog vol met grootspraak (zie Ps 2:1-3). Dan zullen ze de werkelijkheid en de betekenis van deze verbazingwekkende openbaring verneemen. Ze zullen zien dat het door hen geplaagde en gedrukte volk het door God uitverkoren en geliefde volk is onder een Koning Die Zijn heerlijkheid op dat volk gelegd heeft. Als ze het zullen zien en verneemen, zullen ze ook van harte geloven.

Dit vers slaat echter niet alleen op de toekomst. Paulus past het toe op de prediking van het evangelie in de tijd die ligt tussen het kruis en de wederkomst, dus de periode waarin wij nu leven. Hij citeert dit vers om het evangelie in steeds verder gelegen plaatsen bekend te maken en dus zijn zendingsreizen uit te breiden naar gebieden waar het evangelie nog niet verkondigd was (Rm 15:20-21).

*... en er een eer in heb gesteld het evangelie te verkondigen daar waar Christus nog niet genoemd was, opdat ik niet op andermans fundament zou bouwen, maar zoals geschreven staat: 'Zij aan wie niet van Hem verkondigd was, zullen zien, en zij die niet gehoord hebben, zullen verstaan'. (Rm 15:20-21)*

## Jesaja 53

### Verachting | verzen 1-3

- 1 *Wie heeft onze prediking geloofd,  
en aan wie is de arm van de HEERE geopenbaard?*
- 2 *Want Hij is als een loot opgeschoten voor Zijn aangezicht,  
als een wortel uit dorre aarde.  
Gestalte of glorie had Hij niet;  
als wij Hem aanzagen, was er geen gedaante dat wij Hem  
begeerd zouden hebben.*
- 3 *Hij was veracht, de onwaardigste onder de mensen,  
een Man van smarten, bekend met ziekte,  
en als [iemand] voor wie men het gezicht verbergt;  
Hij was veracht en wij hebben Hem niet geacht.*

Vers 1 Direct op de verbazing van de aardse heersers vanwege wat ze zien en horen, waarover het laatste vers van het vorige hoofdstuk spreekt, volgt nu de reden waarom Israëel het niet heeft geloofd. De oorzaak ligt bij henzelf. Zij zijn de treurende en berouwvolle sprekers in de volgende verzen. Zij erkennen klagend hun ongeloof. Ze hadden de profeten wel tot hen horen spreken, maar toch niet geloofd. Dit ongeloof in deze prediking belijdt het volk (dat wil zeggen: het overblijfsel) hier. Zoiets 'ongelooflijks' als het werk van de Messias kan men ook slechts aannemen door het werk van de Heilige Geest, Die ook straks in het overblijfsel, als ze hun Messias zullen zien, verootmoediging en geloof zal werken (zie Ez 36:25-27; Zc 12:10-13:1).

Wij zijn door het werk van de Heilige Geest Die van hemel werd gezonden op deze belijdenis vooruitgelopen. We hebben nu al, en dat zonder dat wij Hem hebben gezien, onze zonden beliden en Hem erkend als de van God gegeven Heiland (Ef 1:12).

*..., opdat wij zouden zijn tot lof van  
Zijn heerlijkheid, wij die vooraf in  
Christus hebben gehoopt; ...  
(Ef 1:12)*

Als volk heeft Israëel geweigerd de boodschap te geloven die hun is verkondigd. Ze zijn ook blind geweest voor de geopenbaarde arm van de HEERE. Zijn arm spreekt van Zijn geduchte majesteit en macht (Js 40:10; 50:2; 51:5,9; 52:10). *Vers 1b* kan naar zijn betekenis als volgt gelezen

worden: 'Wie heeft oog voor de openbaring van Gods machtige daden die Hij tot stand heeft gebracht in en aan de Messias?'

In hun ongeloof hebben ze gefaald te erkennen wat Gods macht heeft gewerkt in het lijden en de opstanding van Christus uit de doden (zie *Rm 1:4; Ef 1:20*). Straks zal het overblijfsel het zien, als zij zullen zien op Hem Die zij doorstoken hebben (*Op 1:7a; zie ook Zc 12:10*). Ze belijden hier, profetisch door de mond van de profeet, dat ze het niet hebben gezien.

*Zie, Hij komt met de wolken, en elk oog zal Hem zien, ook zij die Hem doorstoken hebben; ... (Op 1:7a)*

De beide Emmaüsgangers (zie *Lk 24:13-35*) zijn ook een type van het gelovig overblijfsel. Zij geloven in de verheerlijkte Christus, maar kunnen niet geloven in een lijdende en gestorven Christus. Zij geloven dat de arm van de HEERE openbaar wordt als Christus regeert, maar zij kunnen en willen niet geloven dat dezelfde arm van de HEERE zich kan openbaren in het lijden en de dood van Christus. Zo heeft de Heer Jezus hen daarom onderwezen: "O onverstandigen en dragen van hart in het geloven van alles wat de profeten hebben gesproken. Moest de Christus dit niet lijden, en [zo] in zijn heerlijkheid ingaan?" (*Lk 24:25-26*).

De evangelist Johannes haalt *vers 1* aan om aan te geven dat het ongeloof van de Joden in de dagen van de Heer Jezus de waarheid van dit vers bewijst en dit vers ook vervult (*Jh 12:37-38*). Gods Woord bewijst hier trouwens op de duidelijkste manier dat de HEERE over Wie Jesaja spreekt, Dezelfde is als de Heer Jezus. Johannes begint het citaat met: "Heer, wie ...?" Hij stelt die vraag als boodschapper van God. Het is ook de vraag van het gelovig overblijfsel dat in de grote verdrukking het evangelie heeft gepredikt en maar zo weinig resultaat ziet.

*Maar hoewel Hij zoveel tekenen in hun bijzijn had gedaan, geloofden zij niet in Hem; opdat het woord van de profeet Jesaja werd vervuld, dat hij heeft gezegd: 'Heer, wie heeft onze prediking geloofd? En aan wie is de arm van [de] Heer geopenbaard?' (Jh 12:37-38)*

Het is de constatering van zoveel evangelisten vandaag (*Rm 10:16*). Als de prediking geen vrucht lijkt op te leveren, is het gevaar groot ontmoedigd te raken. Maar Paulus maakt in dit citaat duidelijk dat het evangelie niet alleen moet worden geloofd, maar ook moet worden gehoorzaamd.

*Maar niet allen hebben het evangelie gehoorzaamd. Want Jesaja zegt: 'Heer, wie heeft onze prediking geloofd?' (Rm 10:16)*

Vers 2 Hier wordt de Messias, Christus, beschreven in Zijn vernedering op aarde. De profeet schrijft in de verleden tijd, alsof de gebeurtenissen al achter hem liggen. Israël heeft de boodschap betreffende de Messias niet geloofd en de kracht van God in en aan Hem niet herkend, omdat Hij een vernederde en voor het vlees onaantrekkelijke Knecht was. Maar Hij groeide op voor Gods aangezicht, dat wil zeggen onder Zijn bescherming en welgevallen (*zie en vgl. 1Pt 2:4*). God zorgde voor dit tere leven.

De boomstam van Isaï is wel omgehouden, maar er rest nog een stronk (*Js 11:1a*), onopvallend en onherkenbaar. De stronk staat in dorre aarde. Dat spreekt van het ongeloof van het volk. Maar uit de wortel van deze stronk groeit een loot (*Js 11:1b*). (Een loot groeit niet aan een boomstam maar aan de wortel van een boom.) Er is nog leven. Terwijl Israël het niet opmerkt, groeit de Loot voor het aangezicht van God. Deze onbeduidende Loot is de arm van de HEERE.

Ze realiseerden zich niet dat Christus voor Gods aangezicht was opgegroeid. De aangenaamheid van Christus in de dagen van Zijn jeugd en Zijn opgroeien als een tedere loot tot een Man, wordt in contrast gesteld met de toestand van dorheid (godsdienstige onvruchtbaarheid) en slavernij van het volk. Zij zagen niets in Zijn verschijning om een natuurlijke aantrekkelijkheid voor Hem te voelen, niets van pracht of schoonheid waar hun natuurlijke gevoelens zich in verheugden (*zie en vgl. 1Sm 16:6-7*).

Als ze Hem aanzagen, zagen ze niets om te zien, zo weinig was er wat aantrekkelijk was voor het natuurlijk oog van de mens. Voor het ongeloof was er niets in Hem waardoor Hij opviel tussen de mensen. Er was wel een innerlijke schoonheid bij Hem, maar die bleef verborgen voor de massa van het volk door hun ongeloof en werd alleen door het geloof waargenomen (*Jh 1:14*). *“Het licht schijnt in de duisternis, en de duisternis heeft het niet begrepen”* (*Jh 1:5*).

*En het Woord is vlees geworden en heeft onder ons gewoond (en wij hebben Zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van een eniggeborene van een vader) vol van genade en waarheid. (Jh 1:14)*

Vers 3 Als *“de onwaardigste onder de mensen”* werd hij afgewezen en verlaten door de mensen. Als de *“Man van smarten”* werd Zijn leven gekenmerkt als dat van iemand die wordt gekarakteriseerd door innerlijke smart in het ervaren van de gevolgen van de zonden en het verdriet

om hem heen. Zijn hele bestaan was getekend door smart. Dat Hij "bekend met ziekte" is, kenmerkt Hem als iemand Die alleen in staat is volkomen bekend te zijn met alle vormen van ziekte als een gevolg van de zonde.

Het laatste deel van het vers geeft nog krachtiger uitdrukking aan de houding van het volk als geheel. Het toont het karakter van hun verachting. Mensen verbergen hun gezicht voor of wenden zich af van dat wat zij voor ondraaglijk houden om aan te zien. Ze hielden Hem voor een melaatse. Zij beschouwden Hem als niets. Dit alles vermeldt de diepe wroeging waarmee het volk zich later – als hun ogen geopend zijn – hun houding zal herinneren die zij tegenover Hem hebben aangenomen tijdens de dagen van Zijn vlees.

We kunnen de *verzen 1-3* als volgt samenvatten:

- Het verslag over de Knecht dat niet wordt geloofd (*vers 1*).
- De persoon van de Knecht Die niet wordt begeerd (*vers 2*).
- De climax: de Knecht wordt veracht (*vers 3*).

#### **Plaatsvervangend lijden** | *verzen 4-6*

- 4 *Voorwaar, onze ziekten heeft Hij op Zich genomen,  
ons leed heeft Hij gedragen.  
Wij hielden Hem echter voor een geplaagde,  
door God geslagen en verdrukt.*
- 5 *Maar Hij is om onze overtredingen verwond,  
om onze ongerechtigheden verbrijzeld.  
De straf die ons de vrede aanbrengt, was op Hem,  
en door Zijn striemen is er voor ons genezing gekomen.*
- 6 *Wij dwaalden allen als schapen,  
wij keerden ons ieder naar zijn [eigen] weg.  
Maar de HEERE heeft de ongerechtigheid van ons allen  
op Hem doen neerkomen.*

We komen nu bij de kern van de boodschap in dit tweede hoofddeel van *Jesaja* dat uit drie delen bestaat. Van deze drie delen zijn we in het middelste deel dat uit negen hoofdstukken bestaat (*Js 49-58*). In dit deel zijn we nu in het middelste hoofdstuk daarvan (*Js 53*). Dit centrum bestaat uit vijf gedeelten of coupletten van drie verzen, waarvan we nu toe zijn aan het derde en middelste ervan (*verzen 4-6*). De inhoud ervan

is de Heer Jezus Die als de Volmaakte Knecht de plaats inneemt van de falende knecht, zowel in Zijn leven als in Zijn sterven. In dit hele lied neemt de Knecht in Zijn lijden plaatsvervangend de plaats in van Israël.

Het is voor de duidelijkheid goed erop te wijzen dat het niet een ‘solidair’ lijden met het lijden van de mensheid is, zoals moderne theologen beweren, maar plaatsvervangend lijden voor boetvaardige zondaars. Het is, zoals *vers 10* ondubbelzinnig verklaart, een schuldoffer.

Vers 4 In de *verzen 4-6* gaat het overblijfsel nog dieper op het onderwerp in. Zij belijden dat Zijn lijden van een totaal andere aard was dan zij hadden verondersteld. Hij leed niet vanwege Zijn eigen zonden, zoals zij hebben verondersteld. Hij heeft geen godslastering gepleegd toen Hij Zichzelf Gods Zoon noemde. Christus leed vanwege hún zonden. Het lijden van het kruis komt nu in zicht. De verandering van hun opvatting wordt gekenmerkt door het openingswoord “voorwaar”.

De verklaring “*onze ziekten heeft Hij op Zich genomen, ons leed heeft Hij gedragen*” brengt nog vollediger tot uitdrukking wat in het vorige vers is genoemd in verbinding hiermee over Hem. Het vertelt hoe de Heer in Zijn eigen Persoon lijden heeft gedragen dat niet van Hem was. Mattheüs haalt dit aan in verbinding met Zijn daden van genezing en bevrijding (*zie Mt 8:16-17*). Deze verklaring spreekt niet over Zijn plaatsvervangende verzoening, maar verwijst er wel naar. De Heer Jezus zou geen ziekte hebben kunnen wegnemen, als Hij de kern ervan, de zonde, niet op het kruis had weggenomen.

*Vers 4* brengt ons dan ook bij het kruis, want alleen daarnaar kan de uitspraak “*een geplaagde, een door God geslagene en verdrukte*” verwijzen. “*Geplaagde*” herinnert aan de plaag van de melaatsheid. Wat bij Hem niet zo was, was wel het geval bij Mirjam (*zie Nm 12:10*), Gehazi (*zie 2Kn 5:27*) en Uzzia (*zie 2Kr 26:20*). In hun blindheid zagen de Joden Zijn lijden als de straf voor Zijn eigen zonden die volgens hen wel bijzonder talrijk en groot moesten zijn. Daarbij moeten we met name denken aan de beschuldiging van godslastering, die Hij zou hebben begaan door Zichzelf gelijk te stellen met God.

Vers 5 Maar nu, onder de macht van de openbaring van de grote feiten, komen zij tot een volkomen verandering van hun opvattingen. Dit merken we op een speciale wijze op in de serie nadrukkelijke persoon-

lijke uitingen in het meervoud die volgen. “Verwond” of ‘doorboord’ en “verbrijzeld” zijn de sterkste woorden om een gewelddadige en beangstigende dood te beschrijven. Er ligt nadruk op “onze”.

In duidelijke woorden wordt hier de leer van de plaatsvervanging beschreven: Iemand ontvangt de straf die anderen hebben verdiend in hun plaats, zodat zij daardoor vrij kunnen uitgaan (1Pt 2:24a). Een eenvoudige leer, maar een onvoorstelbare waarheid.

...; Die Zelf onze zonden in Zijn lichaam heeft gedragen op het hout, ... (1Pt 2:24a)

De kastijding die Hem door God werd toegediend, was er een die tot onze vrede diende (het Hebreeuwse woord voor vrede, *sjaloom*, is samenvattend en beschrijft niet alleen een vredige toestand, maar een welzijn in het algemeen, welvaart en voorspoed en innerlijke vrede en rust). Het is een straf die deze uitwerking voor ons heeft.

Die merkwaardige tegenstelling is er ook bij de Hem toegebrachte wonden of striemen, waaruit voor ons genezing is voortgekomen. De striemen zijn de striemen die God Hem toediende (1Pt 2:24b) en niet die van de Romeinse soldaten die Hem geselden. Het zijn de striemen van het Goddelijke oordeel. De genezing, de geestelijke gezondheid die wij ontvangen, wordt uitdrukkelijk in direct contrast geplaatst met de verbrijzeling of de slagen van God waaraan Hij onderworpen werd.

..., opdat wij, voor de zonden afgestorven, voor de gerechtigheid leven: 'door Zijn striemen bent u gezond geworden'. (1Pt 2:24b)

Vers 6 Nu komt de climax van de belijdenis vanuit een diep getroffen geweten van de kant van het berouwvolle volk. Wie de Heer verlaat, heeft ook geen contact met anderen. Ieder gaat zijn eigen weg. Zij erkennen dat ze als schapen hebben gedwaald en geven uiting aan hun bewustzijn van de grote genade in het overweldigende feit dat “de HEERE de ongerechtigheid van ons allen op Hem” heeft “doen neerkomen”. Het viel als een enorme last op Hem. Hij trok Zich ons lot aan, maar wat een enorme zwaarte kwam daardoor op Hem. Al onze zonden werden op Hem gelegd door God. Hij beleed ze allemaal een voor een voor God. Zo is die hele last uit het oog van God verdwenen (zie en vgl. Lv 16:21).

De HEERE neemt hier het initiatief. Hij wilde het lijden van Zijn Knecht ten behoeve van de behoudenis van het zondige, van Hem afgeweken



volk. Israël wendde zich van Hém af, maar Hij wendde Zich niet van Zijn volk af. Hij liet de zonde van het volk neerkomen op de Man van Zijn welbehagen. In *vers 4* is het plaatsvervangend lijden van de Knecht de keuze van de Knecht zelf. Hier in *vers 6* is het wat de HEERE heeft gekozen om te doen. Het lijden van de Knecht gaat niet buiten de wil van de Knecht en de wil van de HEERE om. Integendeel, het is het uitdrukkelijk wil van de Knecht Die bij Zijn komen in deze wereld zegt: *"Zie, Ik kom om uw wil te doen"* (Hb 10:5,9).

Wat het volk straks zal erkennen met betrekking tot het gaan van hun eigen weg, is waar voor het hele menselijke ras. De mens heeft Gods wil vervangen door zijn eigen wil. Hij is zijn *"eigen weg"* gegaan, waarbij hij zichzelf in het middelpunt plaatste in plaats van God. In deze algemene toestand van schuld en ellende is de genade van God tussenbeide gekomen. Hij heeft Zijn Zoon gezonden om op Hem het volle gewicht van de ongerechtigheid te leggen (zie Rm 8:3; 2Ko 5:21) en de rechtvaardige toorn die daarbij past. Ieder mens die belijdenis doet van zijn zonden, mag weten dat Christus dit werk ook voor hem volbracht en deelt in dit genadige handelen van God. De zonden van de *omboetvaardige* zondaar maken geen deel uit van dit verzoenende werk.\*

### Lijden, dood en begrafenis | verzen 7-9

- 7 *Toen [betaling] geëist werd, werd Hij verdrukt,  
maar Hij deed Zijn mond niet open.  
Als een lam werd Hij ter slachting geleid;  
als een schaap dat stom is voor zijn scheerders,  
zo deed Hij Zijn mond niet open.*
- 8 *Hij is uit de angst en uit het gericht weggenomen,  
en wie zal Zijn leeftijd uitspreken?  
Want Hij is afgesneden uit het land van de levenden.  
Om de overtreding van mijn volk is de plaag op Hem geweest.*

---

\* Zie het boekje *'Verzoening, dwaling en dwaalleer'*, de dwaling van de algemene verzoening en de dwaalleer van de alverzoening weerlegd op [www.oudesporen.nl](http://www.oudesporen.nl) onder 'Publicaties Ger de Koning'.

- 9 *Men heeft Zijn graf bij de goddelozen gesteld,  
en Hij is bij de rijke in Zijn dood geweest,  
omdat Hij geen onrecht gedaan heeft  
en geen bedrog in Zijn mond geweest is.*

Vers 7 Het vierde gedeelte of couplet, de *verzen 7-9*, beschrijft, net als het tweede gedeelte (*verzen 1-3*), het lijden van de Knecht, maar voegt daar Zijn dood en begrafenis aan toe. Hij werd “*verdrukt*”, dat wil zeggen zwaar geslagen en mishandeld zonder Hem iets te besparen. Het ziet ook op het aandrijven of voortjagen van slaven of dieren die met zware lasten zijn beladen (zie *Ex 3:7; Jb 39:10*). De Knecht was zo’n ‘lastdier’, maar Hij deed Zijn mond niet open, Hij boog Zich onder de last, Hij leed gewillig en liet het toe dat zij Hem mishandelden. Het lastdier van Bileam opende haar mond toen Bileam haar onterecht sloeg om haar aan te drijven (zie *Nm 22:28; 2Pt 2:16*). Jeremia vergelijkt zichzelf ook met een lam, maar hij hield zijn mond niet en riep om wraak (zie *Jr 11:19,20; 12:1-4*).

Voor de Heer Jezus was de weg naar de slachtbank vele malen erger. Hij wist volmaakt waar Hij heenging, maar Hij deed Zijn mond niet open. Hij wist alles wat over Hem zou komen (zie *Jh 13:1; 18:4*). Er staat twee keer in dit vers dat Hij Zijn mond niet opendeed, waardoor het belang van de vrijwillige overgave van Christus wordt onderstreept. Hij zweeg niet uit zwakte, alsof Hij niet wist wat Hij moest zeggen. Hij wist dat Hij met één woord al Zijn vijanden kon verdelgen (zie *Jh 18:6*). Hij zweeg niet uit machteloosheid, maar omdat Hij ervoor koos om te zwijgen. Het hoorde bij Zijn gehoorzaamheid tot de dood, ja, tot de kruisdood (zie *Fp 2:8*).

Het ‘scheren’ ziet op het wegnemen van alles wat een mens waardig is. Maar Hij protesteerde niet tegen de mensonwaardige en mensonterende behandeling die men Hem aandeed. Alles brengt Zijn vrijwillige volharding tot uitdrukking op een wijze waarin Hij uniek is. Niemand is met Hem te vergelijken. Het staat duidelijk in treffend contrast met het dwalen van de mens in het begin van *vers 6*.

Vers 8 Van de onrechtvaardige behandeling en het onrechtvaardige rechterlijke vonnis worden we direct verplaatst naar Golgotha. “*Uit de angst en uit het gericht weggenomen*” wil zeggen dat Hij ‘door een onderdrukkend/vernederehend/onrechtvaardig rechterlijk oordeel’ werd weg-

genomen (zie Mt 26:66; 27:22-31; Hd 8:33). Hij kreeg geen eerlijke berechting, maar werd door politieke samenzwering volkomen onterecht veroordeeld.

Hij werd uit de 'gerechtsverhandeling' "weggenomen" en naar het kruis gebracht en daar in allerijl gekruisigd, opdat deze afschuwelijke misdaad nog voor de sabbat kon worden afgewerkt. In dit gedeelte gaat het erom dat niemand van Zijn tijdgenoten enig besef heeft gehad, laat staan erover heeft nagedacht wat Christus heeft doorstaan. Hij is afgesneden uit het land van de levenden en daarmee was voor Zijn tijdgenoten alles voorbij. Het vers eindigt met de erkenning van de werkelijke oorzaak van Zijn lijden.

"Wie zal Zijn leeftijd uitspreken" is niet nauwkeurig vertaald. Het Hebreeuwse woord *dor* betekent generatie (zie Gn 6:9). Beter is om te vertalen: 'Wie zal Zijn generatie vermelden?' De betekenis is dan: Wie zal Zijn koninklijke afkomst, Zijn rechten als Zoon van David (zie Mt 1), vermelden?

De uitroep: "Om de overtreding van mijn volk is de plaag op Hem geweest." komt niet alleen uit de mond van het gelovig overblijfsel van Israël, maar komt hier ook uit de mond van de God van Israël Zelf. Het woord "plaag" (zie ook vers 4) benadrukt dit nog eens, want de plaag is het onheil dat God Zelf gezonden heeft.

De kamerling, die op weg was vanuit Jeruzalem terug naar zijn land, las juist dit gedeelte toen Filippus zich bij hem voegde (zie Hd 8:30-35). De kamerling vond de verklaring van wat hij las niet eenvoudig, maar toch heeft hij nagedacht over wat hij heeft gelezen. Hij begreep dat het lam waarover hij las, Iemand, een Persoon, moest zijn. Zijn vraag daarover is voor Filippus een prachtige aanleiding om hem "Jezus" te verkondigen.

Vers 9 Dit vierde gedeelte (versen 7-9), dat het karakter van het lijden van de Knecht en de manier waarop Hij werd gedood, heeft beschreven, besluit met de vermelding van Zijn begrafenis. Het eerste deel van het vers geeft de bedoeling van de zondaars weer die Hem in de anonimiteit wilden laten verdwijnen, door Hem samen met de twee rovers die met Hem waren gekruisigd in een soort massagraf te begraven. Maar God had het anders bepaald en zorgde voor een passende omgeving. Daarom stond de Romeinse overheid toe dat Zijn lichaam begraven

werd door en in het graf van "een rijk man", Jozef van Arimathéa (Mt 27:57).

Normaal gesproken wordt een graf meerdere keren gebruikt om het dode lichaam tot ontbinding te laten gaan om het daarna in ossuarium (beenderenkist) te bewaren. Alleen een heel rijk mens kan zich laten begraven in een nieuw graf. Het was een graf "waarin nog nooit iemand was gelegd" (Lk 23:53b). Hij Die uit een maagdelijke moederschoot kwam, kon alleen in een maagdelijk graf worden gelegd.

Het woord "dood" is meervoud en geeft uitdrukking aan het gewelddadige karakter, om niet te zeggen de samengebalde natuur, de veelomvattendheid van Zijn dood. Het feit van Zijn volkomen vrij zijn van zonde ("geen zonde gedaan", "geen bedrog ... in zijn mond", 1Pt 2:22) maakte het gepast dat Hij een eerbare begrafenis zou hebben in plaats van in een moordenaarsgraf weggeworpen te worden, zoals Zijn vijanden dat in gedachten hadden. Hij krijgt dit eregraf met het oog op de opstanding. De opstanding komt in het volgende gedeelte aan de orde.

#### **Resultaten voor de Knecht** | verzen 10-12

- 10 *Maar het behaagde de HEERE Hem te verbrijzelen, Hij heeft [Hem] ziek gemaakt.*  
*Als Zijn ziel Zich [tot] een schuldoffer gesteld zal hebben,*  
*zal Hij nageslacht zien, Hij zal de dagen verlengen;*  
*het welbehagen van de HEERE zal door Zijn hand voorspoedig zijn.*
- 11 *Om de moeitevulle [inspanning] van Zijn ziel zal Hij het zien,*  
*Hij zal verzadigd worden.*  
*Door de kennis van Hem zal de Rechtvaardige, Mijn Knecht,*  
*velen rechtvaardig maken,*  
*want Hij zal hun ongerechtigheden dragen.*
- 12 *Daarom zal Ik Hem veel toedelen,*  
*en machtigen zal Hij verdelen als buit,*  
*omdat Hij Zijn ziel heeft uitgestort in de dood,*  
*onder de overtreders is geteld,*  
*[omdat] Hij de zonden van velen gedragen heeft*  
*en voor de overtreders gebeden heeft.*

Vers 10 Het laatste deel van het hoofdstuk en tevens het laatste couplet geeft een drievoudig getuigenis betreffende de ervaringen van Zijn ziel. Wij worden in het binnenst heiligdom van Zijn Wezen gebracht. Tot hiertoe hebben we vooral de menselijke en uiterlijke zijde van het lijden van de Knecht gezien. Nu komt de Goddelijke zijde daarvan. De *verzen 10 en 12* spreken van de handelingen van de HEERE met Hem, in rechterlijke zin met het oog op Zijn dood en in compenserende zin met het oog op de beloning. *Vers 11* spreekt van het resultaat van Zijn offer tot Zijn eigen voldoening en de rechtvaardigende genade die Hij anderen toedeelt.

Het overblijfsel moet de les leren dat het kruis twee zijden kent. De eerste zijde hebben we uitvoerig gezien, dat is de zijde van de mens. Daarin is de mens in het algemeen en zijn de Joden in het bijzonder verantwoordelijk voor de kruisiging van de Heer Jezus. Dit moet doordringen tot het hart en geweten van het overblijfsel, wat ten volle zal gebeuren als zij Hem zien Die zij doorstoken hebben (zie Zc 12:10-14). De andere zijde is de zijde van God. God heeft dit lijden willen gebruiken voor een hoger doel (vgl. Gn 45:5; zie ook Hd 2:23).

*Maar nu, wees niet bedroefd en laat jullie ogen niet [in toorn] ontvlammen omdat jullie mij hiernaartoe hebben verkocht, want God heeft mij vóór jullie uit gezonden tot behoud van [jullie] leven. (Gn 45:5)*

Willen wij net als het overblijfsel begrijpen hoe God zondaars kan rechtvaardigen, dan moeten we Gods zijde van het lijden van de Knecht begrijpen. Dan alleen kunnen we vrede met God hebben en ervaren.

De vermelding “*het behaagde de HEERE Hem te verbrijzelen*” spreekt van het vaste voornemen van de HEERE om de zonde van de mens te gebruiken voor de handelingen van Zijn genade. Dat doet Hij door het verzoenend lijden toe te voegen aan het lijden van de zondeloze Knecht aan het kruis. Het behagen van de HEERE ligt in het feit dat door de verbrijzeling van Zijn Zoon Zijn welbehagen “*voorspoedig*” zal kunnen voortgaan. Het vers begint en eindigt ermee.

Dit ‘behagen’ gaat over het door het oordeel wegnemen van de zonden die waren gelegd op Hem, Die Zelf zonder zonde was. Het gaat over een volle genoegdoening ten aanzien van de eisen van de heilige en rechtvaardige God met betrekking tot de schuld die de zonde heeft teweeggebracht. Die volle genoegdoening is Hem gegeven door het

ware Schuldoffer voor de zonde (*vers 10*) Die de schuld van mensen kan boeten.

“*Verbrijzelen*” is het vreselijke, vernietigende oordeel over Hem brengen. Hij stierf niet alleen door wat mensen Hem aandeden, maar door wat de HEERE Hem aandede. Het zou zo gelezen kunnen worden: Het behaagde de HEERE de verbrijzeling van Zijn Christus niet aan mensen over te laten, maar die Zelf uit te voeren. “*Hij heeft [Hem] ziek gemaakt*” is de aanduiding voor al de smarten van het verzoenend kruislijden.

Het stellen van Zijn ziel tot een schuldoffer wil zeggen dat Hij Zichzelf, Zijn hele Wezen, als slachtoffer aan God offerde om de zondaar van zijn schuld te reinigen. Het schuldoffer werd gebracht met het oog op de eisen van Gods gerechtigheid, om daaraan te voldoen. Dit is de eerste vermelding met betrekking tot Zijn ziel. Deze vrijwillige handeling van het overgeven van Zijn leven (een leven dat God ongeëvenaard verheugde) om aan Gods rechtvaardige eisen met het oog op de schuld van de mens te voldoen, heeft meerdere resultaten. Het zijn resultaten die Christus zal zien in de opstanding.

1. Hij zal nakomelingen of zaad zien (*zie Ps 22:31*). Dit is waar de Israëliet naar uitzag als een grote zegen (*zie Gn 48:11; Ps 128:6*). Het leek alsof Christus was gestorven. Hier hebben we echter een aanduiding van de grote vreugde van Christus als Hij de ontelbare menigte ziet van Zijn geestelijk nageslacht onder Joden en heidenen (*Jh 12:24; zie ook Hb 2:13b*).

*Voorwaar, voorwaar, Ik zeg u: als de tarwekorrel niet in de aarde valt en sterft, blijft zij alleen; maar als zij sterft, draagt zij veel vrucht.*  
(*Jh 12:24*)

2. Hij zal de dagen verlengen of een lang leven hebben. Dit is een andere zegen die de Israëliet bijzonder op prijs stelde (*zie Ps 91:16; Sp 3:2,16*). Hier echter is het een verwijzing naar het einde-loze opstandingsleven van de Heer (*Op 1:18*).

*...; en Ik ben dood geweest, en zie, Ik ben levend tot in alle eeuwigheid, ...*  
(*Op 1:18*)

3. De voorgenomen raadsbesluiten zullen hun vreugdevolle verwerkelijking hebben. “*Door Zijn hand*” verwijst naar Zijn werk als Voorpraak en Hogepriester en ook naar de uitoefening van Zijn gezag en kracht in Zijn koninkrijk. Het is het welbehagen van de HEERE om Zijn schepselen te zegenen. Dat vindt nu zijn vervulling door Christus.

4. Vers 11 Al de heerlijkheid die volgt, wordt door Hem gezien als het resultaat van Zijn moeitevulle inspanning of lijden, een heerlijkheid die nooit van voor Zijn aandacht zal verdwijnen als volkomen noodzakelijk en volkomen voldoende om Zijn hart te verzadigen in de verlossing van hen die Zijn eigendom zijn geworden.

*“De moeitevulle [inspanning] van Zijn ziel”* ziet op alles wat Hij innerlijk heeft geleden tot op de bodem van Zijn hart, alle strijd en lijden die zich, onttrokken aan het oog van de mens, in Hem hebben afgespeeld. Op grond daarvan zal Hij *“het”* zien, dat is het licht van de opstanding, na de duisternis van het kruis en de dood. Hij zal het zien en *“verzadigd worden”* (Ps 17:15).

5. Er kon geen rechtvaardiging zijn van anderen, geen toerekening van gerechtigheid, als Hij niet volmaakt rechtvaardig was, want alleen daardoor kon Hij Zichzelf gewillig als zoenoffer geven. *“Door de kennis van Hem”* kan betekenen ‘door de kennis aangaande of over Hem’ (objectief) of ‘door de kennis die Hem eigen is’, de kennis die Hij Zelf heeft (subjectief). De tweede betekenis heeft onze voorkeur. Het hele gedeelte gaat immers over Hem en Zijn voortreffelijkheden.

De betekenis van *“rechtvaardig maken”* kan ook zijn: zal Hij velen onderwijzen in de gerechtigheid. Door het onderwijs dat Hij geeft, is er geestelijke groei. Die geestelijke groei blijkt uit een steeds meer gelijkvormig worden aan Hem. Hij maakt allen tot rechtvaardigen die door Hem tot God komen, wat alleen kan door wat volgt: dat Hij hun ongerechtigheden zal dragen. Weer worden we teruggevoerd naar het kruis.

Samengevat vinden we in dit punt twee aspecten van het werk van de Heer. Ten eerste heeft Hij in Zijn leven velen onderwezen in de gerechtigheid (zie bijv. Mt 5-7). Ten tweede heeft Hij in Zijn sterven de ongerechtigheden van hen die geloven op Zich genomen en weggedragen.

Vers 12 Er is nog een heerlijk gevolg van Zijn offerdood. Wat nu volgt, lijkt op de triomftocht van de Romeinen na een behaalde overwinning. Nadat het werk van de Knecht volbracht is, wordt nu opgesomd wat Hij gedaan heeft. Wat er staat over Zijn deel, kan op twee manieren

worden vertaald: De HEERE zal Hem een deel geven onder velen, of: Hij ontvangt de velen als een erfdeel: Hij zal de machtigen als een buit verdelen of beter: Hij zal met machtigen, dat zijn allen die met Hem verbonden zijn, de buit delen. Bij “de buit” kunnen we denken aan de hele schepping.

En weer worden we geleid naar de reden daarvan, dat is Zijn verzoenend offer. De vestiging van Zijn soevereine macht op aarde zal rusten op Zijn volbrachte werk. Al de toekomstige heerlijkheid is een uitvloeisel van en beloning voor wat Hij heeft gedaan en wat in vier onderdelen wordt beschreven. Hij

1. heeft Zijn ziel of menselijke leven (derde vermelding van Zijn ‘ziel’) uitgegoten in de dood (zie Jh 10:17; 19:30),
2. is onder de overtreders geteld (zie Lk 22:37),
3. heeft de zonden van velen gedragen (zie Hb 9:28) en
4. heeft voor de overtreders gebeden (zie Lk 23:34a).

De laatste twee onderdelen worden in contrast met de eerste twee geplaatst. De eerste twee onderdelen verwijzen naar de onrechtvaardige mening van hen die Hem veroordeelden en Hem overleverden om gedood te worden. Zij waren zich er niet van bewust dat Hij, in wat Hij leed aan het kruis, de Drager van de zonden “van velen” (dus niet van alle mensen) was. Het laatste onderdeel verwijst speciaal naar Zijn voorbede voor de overtreders, terwijl Hij aan het kruis hing (Lk 23:34a).

*Jezus nu zei: Vader, vergeef hun, want zij weten niet wat zij doen. (Lk 23:34a)*

Zo bereiken de details van deze profetie in dit hoofdstuk in de laatste drie verzen hun hoogtepunt. Jesaja heeft zelf niet de reikwijdte van zijn profetie begrepen (zie 1Pt 1:10). Maar de Geest van Christus heeft hem tot grote hoogten gebracht door hem zeer gedetailleerd het werk van de Knecht, dat Hij plaatsvervangend als Schuldoffer voor anderen verrichtte, te laten schilderen.

Het hoofdstuk eindigt met het kruis en de voorbede van de Heer Jezus, want dat zal tot in eeuwigheid voor onze aandacht staan als de oorsprong van alle zegen.



## Jesaja 54

Dit hoofdstuk is een uitbarsting van gejubel en gejuich na de profetieën over het lijden, het dragen van de zonden en de heerlijkheid van de Knecht van de HEERE in het vorige hoofdstuk. Het zijn de heerlijke gevolgen van wat in het vorige hoofdstuk is geschreven, met als kern dat de Messias plaatsvervangend voor Zijn volk heeft geleden en is gestorven. Daarom zijn de gevolgen in de eerste plaats voor dat volk. We zien hier de nakomelingen die de Heer Jezus zal zien (*Js 53:10*). Als een eerste teken van de volle verlossing horen we het gezang van de verlostten (*zie en vgl. Ex 15*).

### **Jubel van de onvruchtbare** | *verzen 1-3*

- 1 *Zing vrolijk, onvruchtbare, u die niet gebaard hebt,  
breek uit in gejuich en jubel het uit, u die geen weeën gekend hebt,  
want de kinderen van de eenzame zijn talrijker  
dan de kinderen van de getrouwde, zegt de HEERE.*
- 2 *Vergroot de plaats voor uw tent,  
laat men uw tentkleden wijd uitspannen,  
wees niet terughoudend,  
verleng uw touwen,  
sla uw pinnen vast.*
- 3 *Want u zult zich rechts en links uitbreiden,  
uw nageslacht zal de heidenvolken in bezit nemen  
en de verlaten steden bevolken.*

Israël wordt opgeroepen zich te verheugen met gezang, omdat haar toestand van onvruchtbaarheid is veranderd in vruchtbaarheid (*vers 1*). De ervaringen van de onvruchtbare en later toch vruchtbare aartsmoeder Sara zijn daarvan een voorafschaduwning. De verlaten toestand van het volk en hun land zal niet voor altijd zijn. De tijd zal komen dat haar kinderen talrijker zullen zijn dan zij waren vóórdát ze de verlatene was.

Er is ook een toepassing voor ons, gelovigen van de gemeente. Paulus maakt de vergelijking tussen het Jeruzalem dat boven is en het aardse

Jeruzalem in de huidige tijd en haalt dan *vers 1* van dit hoofdstuk aan (Gl 4:26-27).

De jubel van *vers 1* zal klinken als het aardse Jeruzalem is hersteld in haar relatie met de HEERE. Dat heeft vooral betrekking op het vrede-rijk. Daarom wordt haar opgedragen de plaats voor haar tent te vergroten en de kleden van haar tentwoning wijd uit te spannen (*vers 2*). Ze moet haar gebied groter maken om aan de bevolkingsexplosie plaats te kunnen bieden. Die belofte van toename wordt haar gegeven (*vers 3*). Wat hier gezegd wordt, zien we in de 'alijah' ofwel de terugkeer van de stammen uit de verstrooiing naar het land.

Paulus, die – opmerkelijk in dit verband – tentenmaker van beroep was (zie Hd 18:3), heeft zijn gebied voor de verspreiding van het evangelie ook steeds groter gemaakt (2Ko 10:15b-16a). God is een God van uitbreiding. Bij Hem is voor ieder plaats die zich aan Hem overgeeft. Zo zijn er in het Vaderhuis "vele woningen" (Jh 14:2). Israëls gebied zal groter zijn dan in de tijd van Salomo (zie Gn 15:18; 28:14; 2Kn 4:21,24). Zij zullen het hoofd van de volken worden en regeren over hen die hen onderdrukten (zie Mi 4:1-3). De door de koning van het noorden verwoeste steden zullen weer bevolkt worden.

Zo zijn de wegen van de Heer. Verruiming zal op verkleining volgen als Zijn tuchtigingen hun werk hebben gedaan. Als de getuchtigde gelovige meer de werkelijkheid leert kennen van wat op Golgotha is volbracht en in zelfoordeel voor Hem buigt, zal geestelijke verruiming het zekere gevolg zijn. Onvruchtbaarheid en verarming maken plaats voor vruchtbaarheid die uitbarst in overvloed tot heerlijkheid van de Heer en tot verrijking en zegen van anderen.

...; maar het Jeruzalem dat boven is, is vrij, en dat is onze moeder. Want er staat geschreven: 'Wees vrolijk, onvruchtbare die niet baart, barst los en juich, u die geen barensweeën hebt, want de kinderen van de eenzame zijn talrijker dan van haar die een man heeft'. (Gl 4:26-27)

..., wij onder u meer aanzien zullen krijgen in overeenstemming met ons arbeidsterrein, om nog overvollediger, in de [streken] verder dan u, het evangelie te verkondigen; ... (2Ko 10:15b-16a)

### **Ontferming** | *verzen 4-8*

- 4 Wees niet bevoresd, want u zult niet beschaamd worden;  
word niet rood van schaamte, want u zult niet te schande worden.  
Ja, u zult de schande van uw jeugd vergeten,  
en niet meer denken aan de smaak van uw weduwschap.

- 5 *Want uw Maker is uw Man,  
HEERE van de legermachten is Zijn Naam,  
en uw Verlosser is de Heilige van Israël,  
de God van heel de aarde zal Hij genoemd worden.*
- 6 *Want als een verlaten vrouw,  
een bedroefde van geest, roept de HEERE u,  
de vrouw van de jeugd, die afgewezen was,  
zegt uw God.*
- 7 *Voor een klein ogenblik heb Ik u verlaten,  
maar in grote barmhartigheid zal Ik u bijebrengen.*
- 8 *In een stortloed van grote toorn heb Ik voor u  
Mijn aangezicht een ogenblik verborgen,  
maar met eeuwige goedertierenheid zal Ik Mij over u ontfermen,  
zegt de HEERE, uw Verlosser.*

Het gedeelte dat vanaf *vers 4* volgt, staat vol van de tederste beloften en vertroosting. We lezen over de *“eeuwige goedertierenheid”* (*vers 8*) van de HEERE en van Zijn *“grote barmhartigheid”* (*vers 7*) op grond van Zijn verbond en de heerlijke toekomst die voor het volk in het verschiet ligt. Israël hoeft niet langer te vrezen, want het volk zal niet meer beschaamd staan.

Het leek erop dat zij voor altijd verlaten was, maar dat zal schijn blijken te zijn. Ook de schande van haar weduwschap zal worden weggenomen. Als verlatene en weduwe zal zij hersteld worden, ze zal weer worden aangenomen en ze zal weer getrouwd worden. Haar toekomst zal zo vreugdevol zijn dat ze de schande van haar jeugd zal vergeten, dat is de tijd van haar slavernij in Egypte. Daar was ze als een maagd die door de HEERE aan Zichzelf was verbonden met een verbond van liefde (*zie Jr 2:2; Ez 16:60*).

Ze zal zich ook niet meer de smaad van haar weduwschap herinneren, dat is de tijd van haar ballingschap in Babel (*zie Jr 51:5*), want haar *“Man”* is niemand anders dan haar *“Maker”* (*vers 5*). Hij die haar Man is geworden, heeft haar ook doen ontstaan. Haar Schepper is een liefdesbetrekking met haar aangegaan. Hij is *“de HEERE van de legermachten”*, Die de hemelse en aardse legermachten opdraagt wat ze moeten doen. Hij is hun *“Verlosser”* aan Wie de hele aarde toebehoort en die dus ook in staat is haar van al het nodige te voorzien. Hij is haar Losser, Die haar heeft vrijgekocht uit de macht van al haar vijanden, haar het erfdeel terug-

geeft en Zich met haar in de echt verbindt. Hij is wat Boaz voor Ruth was, de Losser, Die ook haar man is (zie Ru 4; zie ook Hs 2:15).

Haar relatie met Hem heeft zwaar te lijden gehad vanwege haar ontrouw. Maar de HEERE zal haar terugroepen naar Zichzelf (vers 6). Hij neemt haar terug, zoals een man de vrouw terugneemt die hij in zijn jeugd liefhad. Ze heeft Hem mishaaagd, maar zij is niet als een gehate. De HEERE ziet de tijd waarin Hij haar heeft moeten verlaten, de tijd van haar ballingschap die voor haar een lange tijd leek (Kl 5:20), als "een klein ogenblik" (vers 7).

*Waarom zou U ons voor altijd vergeten, zou U ons zo lange tijd verlaten?  
(Kl 5:20)*

Het mag voor het overblijfsel een lange tijd lijken, er komt een nog veel langere periode ("eeuwige goedertierenheid") waarin ze Gods "grote barmhartigheid" zullen genieten (vers 8; Ps 30:6a; vgl. 2Ko 4:17). Dat staat tegenover het korte moment waarop God Zijn toorn uitstort.

*Want een ogenblik duurt Zijn toorn,  
[maar] een leven [lang] Zijn goedgunstigheid;  
... (Ps 30:6)*

*Want de kortstondige lichtheid van onze verdrukking bewerkt voor ons een uitermate uitnemend, eeuwig gewicht van heerlijkheid; ...  
(2Ko 4:17)*

### **Een onwankelbaar verbond** | verzen 9-10

- 9 *Want dit zal voor Mij zijn [als bij] de wateren van Noach, toen Ik zwoer  
dat de wateren van Noach niet meer over de aarde zouden komen;  
zo heb Ik gezworen  
dat Ik niet meer op u toornen zal en u niet meer bestraffen zal.*
- 10 *Want al zouden bergen wijken  
en heuvels wankelen,  
Mijn goedertierenheid zal van u niet wijken  
en het verbond van Mijn vrede zal niet wankelen,  
zegt de HEERE, uw Ontfermer.*

Daarna geeft de HEERE de verzekering dat Hij nooit meer toornig op Israël zal zijn, zoals Hij ook een dergelijke verzekering aan Noach heeft gegeven met betrekking tot de zondvloed (vers 9; Gn 9:11). Zoals toen een regenboog die verzekering on-

*Ik maak Mijn verbond met u, dat niet meer alle vlees door het water van een vloed zal worden uitgeroeid, en dat er geen vloed meer zal zijn om de aarde te gronde te richten.  
(Gn 9:11)*

derstreepte (zie Gn 9:16), zo spreekt Hij nu over “het verbond van Mijn vrede” als iets wat nooit zal worden weggenomen. Dat verbond kan er zijn omdat de straf die hun de vrede aanbrengt, op Hem was (Js 53:5). Het verbond kan niet verbroken worden. Het is een eeuwig verbond omdat het is gegrond op het bloed van het nieuwe verbond dat Hij heeft gestort.

Wat er ook mag veranderen of bezwijken, niet Zijn goedertierenheid voor Zijn volk, want Hij is hun Ontfermer (vers 10). Zoals Noach en zijn familie op een nieuwe aarde kwamen na de zondvloed, zo zal Gods verlost volk na de grote verdrukking op een vernieuwde aarde de zegen van het duizendjarig vrederijk binnengaan.

### **Sion onaantastbaar** | verzen 11-17

- 11 *U, ellendige, door stormweer voortgedrevene, ongetrooste, zie, Ik zal uw stenen leggen in schitterend zilverwit, Ik zal u grondvesten op saffieren,*
- 12 *uw torens maken van kristal, uw poorten van robijn, heel uw omwalling van edelsteen.*
- 13 *Al uw kinderen zullen door de HEERE onderwezen zijn, en de vrede van uw kinderen zal groot zijn.*
- 14 *U zult door gerechtigheid bevestigd worden. Houd u ver van onderdrukking, want u zult niet bevreesd zijn, en [ver] van verschrikking, want zij zal niet tot u naderen.*
- 15 *Zie, zij zullen zeker samenscholen – niet door Mijn [toedoen] – wie tegen u ten strijde trekt, die zal om u ten val komen.*
- 16 *Zie, Ik heb de smid geschapen, die het kolenvuur aanblaast en wapentuig vervaardigt, geschikt voor zijn doel; en Ik heb de verwoester geschapen om te gronde te richten.*
- 17 *Elk wapentuig [dat] tegen u wordt vervaardigd, zal niets uitrichten, en elke tong [die] in het gericht tegen u opstaat, zult u schuldig verklaren. Dit is het erfelijk bezit van de dienaren van de HEERE, en hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de HEERE.*

In deze verzen worden de toekomstige heerlijkheid en het toekomstige geluk van Gods aardse volk beschreven. Dat gebeurt in een prachtige verscheidenheid van wegen die ertoe dienen om de komende bevrijding voor te stellen en de gevolgen daarvan in tegenstelling tot de huidige ellende. Deze laatste toestand zien we in het begin van *vers 11*.

De “*ellendige*” of de verdrukte laat zien hoe ze onder de antichrist in de grote verdrukking was. De storm stelt de vijandige machten – de koning van het noorden – voor die onder aanvoering van de satan Gods volk beukten om het te vernietigen. “*Ongetrooste*” laat zien dat zij zonder trooster was. Ze moest het oordeel van Lo Ammi (= niet Mijn volk) ondergaan en was daardoor verstoken van de troost van God. Maar de HEERE zal Jeruzalem doen blinken en een onwankelbare grondslag van edelstenen geven. De stenen worden gevat in “*schitterend zilverwit*” en het fundament bestaat uit “*saffieren*”.

De bodemschatten, die de mens tot zijn eigen heerlijkheid opdelft, weerspiegelen de kenmerken van God en van Christus en zullen daartoe dienen in het vreedrijk. We zien dat bijvoorbeeld in de “*poorten van robijn*”. De robijn heeft een bloedrode kleur en herinnert aan het bloed van Christus en het werk van de verzoening. Dan beantwoordt al het geschapene onder de heerschappij van de Heer Jezus aan zijn ware bedoeling. De stad zal glanzend stralen vanwege alle aardse heerlijkheid die de HEERE haar heeft gegeven en waarmee Hij haar als een bruid versiert (*vers 12; zie en vgl. Op 21:18-21*). Al deze heerlijkheid doet denken aan de heerlijkheid van Christus.

In de weerspiegeling van de heerlijkheid van Christus zullen de kinderen van Jeruzalem “*zonen*” zijn die als leerlingen door de HEERE zijn onderwezen (*vers 13*). De stenen worden hier “*zonen*” genoemd (“*kinderen*” is hier geen juiste vertaling) genoemd. In het Hebreeuws is het verschil slechts één letter. Als leerlingen van de HEERE zullen ze lijken op de ware Knecht van de HEERE, de Messias, Die ook de ware Leerling (of Discipel) was (*Js 50:4; vgl. Js 8:16*). Zij zullen geen menselijk onderwijs nodig hebben om zich als zonen te gedragen.

Door God geleerd (*Jh 6:45; zie ook 1Th 4:9*) zullen ze tot erkenning van zonde komen en zal na de bekering liefde hun gemeenschappelijk kenmerk zijn. Ze zullen elkaar daar-

*Er staat geschreven in de profeten: 'En zij zullen allen door God geleerd zijn'. Ieder die van de Vader heeft gehoord en geleerd, komt tot Mij. (Jh 6:45)*

over geen onderwijs hoeven te geven (Jr 31:34). Dat onderwijs krijgen zij door hun oog op de volmaakte Leerling of Discipel te richten, de volmaakte Knecht. Al dit geluk, al deze zegen zal genoten worden op basis van Goddelijke gerechtigheid (vers 14).

*Dan zullen zij niet meer eenieder zijn naaste en eenieder zijn broeder onderwijzen door te zeggen: Ken de HEERE, want zij zullen Mij allen kennen, vanaf hun kleinste tot hun grootste toe, spreekt de HEERE. Want Ik zal hun ongerechtigheid vergeven en aan hun zonde niet meer denken. (Jr 31:34)*

Ze zullen niet langer worden onderdrukt door vijanden. Verdrukking zal ver van hen verwijderd zijn. Ze hoeven niet bang te zijn voor een herhaling van hun ellende door de hand van volken die door de HEERE waren gezonden, zoals Assyrië en Babel. Wagen de vijanden toch een poging om hen aan te vallen, dan zal dat de val van die volken zelf betekenen en wel door middel van het volk van God (vers 15). Jeruzalem zal onneembaar zijn. Alle dingen zijn in de hand van de HEERE (vers 16). Er is geen macht ter wereld die het tegen God kan opnemen want die macht is door Hem geschapen (zie en vgl. Es 7:6-10).

Dat mag ons tot troost zijn. Hij is altijd sterker dan de macht die tegen ons is. Daarom zal geen wapen dat tegen Zijn volk wordt gesmeed, met succes worden gebruikt (vers 17). Zijn scheppende macht gebruikt Hij om Zijn volk te verdedigen. Hij zal hun tevens de woorden geven om zichzelf te verdedigen tegen elke aanklacht.

De slotregels van het hoofdstuk sommen alle voorgaande beloften op en beschrijven die als *"het erfelijk bezit van de dienaren van de HEERE"*. Dé Dienaar van de HEERE heeft alles verdiend, het is Zijn rechtvaardige beloning; de dienaren van de HEERE delen erin op grond van genade. Hij heeft er recht op (gerechtigheid is Hem eigen), zij krijgen dat recht (die gerechtigheid) op grond van genade.

Terwijl de ware Knecht Zelf de Rechtvaardige is, is de gerechtigheid die aan het volk wordt gegeven, gegrond op genade: *"Hun gerechtigheid is uit Mij, spreekt de HEERE."* Op deze wijze zal Jeruzalem gevestigd worden. Israël zal niets kunnen claimen als gevolg van eigen verdienste, net zomin als wij, die *"gerechtvaardigd zijn door zijn genade door de verlossing die in Christus Jezus is"* (Rm 4:24), dat kunnen.

## Jesaja 55

### **Uitnodiging** | verzen 1-3

- 1 *O, alle dorstigen, kom tot de wateren,  
en u die geen geld hebt, kom,  
koop en eet, ja, kom, koop zonder geld,  
zonder prijs, wijn en melk.*
- 2 *Waarom weegt u geld af voor wat geen brood is,  
en uw arbeid voor wat niet verzadigen kan?  
Luister aandachtig naar Mij, eet het goede,  
en laat uw ziel vreugde scheppen in de overvloed.*
- 3 *Neig uw oor en kom tot Mij,  
luister, en uw ziel zal leven;  
want Ik zal met u een eeuwig verbond sluiten:  
de betrouwbare gunstbewijzen aan David.*

Nadat het werk van de Knecht is volbracht (*Js 53*), kunnen de zegeningen van het nieuwe verbond rijkelijk tot Israël komen (*Js 54*). De zegeningen stromen dan zo overvloedig, dat ze tot buiten de grenzen van Israël stromen. Voor Israël geldt dat deze dag een dag van blijde boodschap is. Dus mogen zij zich niet stil houden (*zie en vgl. 2Kn 7:9*) en moeten ze de zegeningen doorgeven. Ze nodigen anderen uit (*vers 1*).

De profeet doet nu een uitnodiging om te komen en deel te nemen aan de geestelijke voorziening die de HEERE heeft getroffen voor hen die zich gewillig afwenden van hun eigen plannen en handelingen om ijverig naar Zijn stem te luisteren. De uitnodiging begint met de uitroep: "O" (Hebr. *hoy*). Deze uitdrukking wordt meestal gebruikt voor een rouwklacht of een oordeel, maar is hier positief en is een uitroep voor hen die ver weg zijn. In de oproep in *vers 1* klinkt drie keer de uitnodiging: "Kom" (Hebr. *halach*, lett. 'ga').

De eersten die worden geroepen zijn "alle dorstigen". Dat wijst, zoals de verzen daarna ook laten zien, op iedereen, zowel de nog verstrooide Israëlieten als alle heidenvolken in de toekomst. De enige voorwaarde om te mogen komen is het hebben van dorst. Dorst is het verlangen naar God (*Ps 42:3a*). In onze tijd is het op onszelf van toepassing.

*Mijn ziel dorst naar God,  
naar de levende God. (Ps 42:3a)*



Tot de dorstigen klinkt de uitnodiging: “Kom tot de wateren.” Tot welke wateren? Waarheen moeten ze gaan? Het antwoord is: naar de Rots, dat is Christus (zie 1Ko 10:4). Nu de Rots geslagen is (zie Js 53), stroomt het water rijkelijk en kunnen allen die dorst hebben naar de Rots gaan om water te ontvangen (Jh 7:37).

*En op de laatste, de grote dag van het feest, stond Jezus daar en riep aldus: Als iemand dorst heeft, laat hij bij Mij komen en drinken! (Jh 7:37)*

De tweede keer “kom” horen we in de uitnodiging om te kopen en te eten: “Kom, koop een eet.” Hoe moet dat? Hoe is de behoudenis te verkrijgen? Door te kopen, dat wil zeggen dat er een persoonlijke daad mee gemeoid is. Dat betekent niet dat er een eigen prestatie en goede werken geleverd moeten worden, want het vervolg luidt: “Koop zonder geld.” Het is echter niet gratis, want de prijs is door een Ander, namelijk de Knecht van de HEERE, betaald. Het is een prijs die zo hoog is, dat niemand anders dan Hij die kon betalen (zie Ps 49:8-9).

De derde keer is (lett.): “Kom, koop ... wijn en melk.” Wat moeten ze kopen? Wijn en melk. Wijn spreekt van de vreugde van de behoudenis. Voor Israël en de volken in het vreedrijk zijn het de zegeningen van het nieuwe verbond, waaronder vergeving van zonden en nieuw leven. Melk spreekt dan van geestelijk voedsel namelijk het Woord van God dat het nieuwe leven nodig heeft om te groeien (1Pt 2:2).

*Verlangt als pasgeboren kinderen naar de redelijke, onvervalste melk, opdat u daardoor opgroeit tot behoudenis; ... (1Pt 2:2)*

Het is duidelijk dat het niet gaat om letterlijk water, wijn en melk. Het zijn beelden van hogere dingen dan natuurlijke producten. De ware spijs en de ware drank zijn het vlees en het bloed van de Heer Jezus die Hij aan het kruis heeft gegeven voor het leven van de wereld (Jh 6:54). De HEERE biedt het levenswater aan om niet (Op 22:17b). De geestelijke betekenis van water is genoemd in hoofdstuk 44:3, waar verwezen wordt naar de Heilige Geest (zie en vgl. Jh 7:38). Ook de wijn is eerder genoemd (zie Js 25:6-7) en is een beeld van de vreugde (Ps 104:15). Zo moeten we ook de ver-

*Wie Mijn vlees eet en Mijn bloed drinkt, heeft eeuwig leven, en Ik zal hem opwekken op de laatste dag. (Jh 6:54)*

*En laat hij die dorst heeft, komen; laat hij die wil, [het] levenswater nemen om niet. (Op 22:17b)*

*....  
wijn, die het hart van de sterveling verblijdt,  
... (Ps 104:15a)*

melding van melk begrijpen (zie vorige alinea). In de Schrift worden de Geest van God en het Woord van God vaak met elkaar verbonden.

Er kan gekocht worden *“zonder geld, zonder prijs”*. Dit is allemaal Goddelijke genade. Het bezit van geestelijke zegeningen is vanuit het oogpunt van de ontvanger alleen afhankelijk van het gevoel van nood en een bereidheid om ze te aanvaarden. Het kopen zonder geld veronderstelt een geestelijk failliet. Er wordt niets meer verwacht van eigen inspanning (zie *Rm 11:6*). Israël investeerde geld en werk aan afgoden. Vandaar het ernstige beroep dat tot uitdrukking wordt gebracht aan het begin van het hoofdstuk: *“O.”* Deze uitroep is niet slechts een uitnodiging, maar werpt licht op de staat van zaken van hen die hun eigen belangen najagen in plaats van te luisteren naar de stem van de HEERE.

De HEERE vervolgt Zijn oproep met de genadige woorden van *vers 2*. De voldoening van de ziel wordt verkregen via de gehoorzaamheid van het geloof. Als we ijverig naar de stem van de Heer luisteren en Zijn wil doen, kunnen we ware geestelijke vreugde genieten. Maar vaak twijfelen we om Hem te gehoorzamen. Wij spenderen dan veel tijd en energie aan dingen die ons wel bezighouden, maar geen voedsel zijn voor de ziel, die niet het ware brood voor het hart zijn.

Wat God hier zegt, gaat verder dan alleen tegemoetkomen aan onze nood. Hij wil ons een overvloedige voldoening geven. Dit is *“de rijkdom van Zijn genade”* (*Ef 1:7*). Dan vraagt Hij Zijn volk hun oor tot Hem te richten om te luisteren en bij Hem te komen, opdat hun ziel zal leven (*vers 3*). Iets dergelijks zegt Hij ook tot de gemeente te Laodicéa (*Op 3:20*).

*Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; als iemand Mijn stem hoort en de deur opent, zal Ik <ook> bij hem binnenkomen en de maaltijd met hem houden en hij met Mij. (Op 3:20)*

De oproep: *“Kom”* in *vers 3* is de vierde oproep om te komen (drie keer in *vers 1*). Het is nu: *“Kom tot Mij.”* Nu is het duidelijk. De geslagen Rots waaruit water komt, de overvloedige wijn en melk, het is alles verkrijgbaar bij een Persoon, een Verkoper Die zonder geld verkoopt. Die Persoon is de Knecht van de HEERE, opgestaan uit de doden, Wiens werk is volbracht en Die nu de bron is van alle genade, de bron van al Gods zegeningen.

Hoewel er in deze eerste drie verzen veel is wat op het evangelie kan worden toegepast, is het in de eerste plaats een oproep aan hen die ver

weg zijn. Het gaat om zielen die herleving nodig hebben en die kan alleen worden beleefd door terug te keren naar de HEERE.

De HEERE verbindt een belofte aan de bekering van Zijn volk. In menselijke aangelegenheden wordt een verbond gemaakt dat door elk van de partijen wordt bekrachtigd. Hier laat de HEERE zien dat Hij vrij is om de zegeningen van het verbond te geven aan hen die tot Hem komen. Dit kan gebeuren doordat een Ander, namelijk de Knecht van de HEERE, de verplichtingen van het verbond op Zich heeft genomen. Daarom is dit verbond in werkelijkheid een belofte die zeker vervuld zal worden (zie en vgl. Gl 3:17-18).

“De betrouwbare gunstbewijzen aan David” zijn volgens *Handelingen 13:34*, waar dit vers wordt aangehaald uit de Septuaginta, “de betrouwbare weldadigheden” die gegrond zijn op de opstanding van Christus. De opstanding van Christus maakt de weldadigheden betrouwbaar. Hier zijn de weldadigheden de overvloedige zegeningen van het nieuwe verbond. Paulus gebruikt deze aanhaling als de tweede van drie aanhalingen uit het Oude Testament die bewijzen dat zij zijn vervuld in Christus. De eerste heeft betrekking op Zijn geboorte (zie Hd 13:33), de tweede op Zijn opstanding (zie Hd 13:34) en de derde op Zijn onvergankelijkheid (zie Hd 13:35).

Tevens zien we hier een verwijzing naar de gunstbewijzen van God wat Zijn beloften betreft die Hij aan David beloofd heeft (zie 2Sm 7:12-16). Het verbond van Mozes wordt nu niet meer genoemd, wel het verbond met David. Het is alsof de HEERE hier wil wijzen naar het verbond dat gegrond is op het werk van de Knecht, Die tevens de Zoon van David is.

### Heerschappij van David | verzen 4-5

- 4 Zie, Ik heb Hem gegeven als Getuige voor de volken,  
als Vorst en Gebieder voor de volken.
- 5 Zie, U zult een volk roepen dat U niet kende,  
en het volk dat U niet kende, zal naar U toe snellen,  
omwille van de HEERE, uw God,  
voor de Heilige van Israël, want Hij heeft U verheerlijkt.

Wat David was, zal de ware David zijn. In *vers 4* is David een type van Christus, Hij Die meer is dan David, de Zoon van David. Christus is de

door God gegeven “Getuige voor de volken” en hun “Vorst en Gebieder” (vers 4; zie ook Ez 34:24; 37:24). David was ‘vorst en gebieder’, maar de Zoon van David is ook “Getuige voor de volken”. Dat is niet zozeer getuige in een rechtszaak, maar een Getuige die de waarheid van God openbaart aan de volken (Jh 18:37).

*Pilatus dan zei tot Hem: Bent U dus toch een Koning? Jezus antwoordde: U zegt het, Ik ben een Koning. Hiertoe ben Ik geboren en hiertoe ben Ik in de wereld gekomen, opdat Ik van de waarheid zou getuigen. Ieder die uit de waarheid is, hoort naar Mijn stem. (Jh 18:37)*

Wanneer Christus de wereldheerschappij zal bezitten, zal Hij een volk roepen dat Hem niet kende, waarmee de heidenen in het algemeen worden aangeduid (vers 5). De heidenen zullen tot Hem snellen vanwege “de HEERE, uw God, voor de Heilige van Israël”, om wat Hij heeft gedaan met Zijn volk. Hem komt daarvoor alle eer toe.

Daarmee is de Zoon van David ook de Zoon van Abraham (zie Mt 1:1), tot wie gezegd wordt: “In uw Nageslacht zullen alle volken van de aarde gezegend worden” (Gn 22:18). In de tegenwoordige tijd, de tijd dat Israël gevallen is, is de behoudenis al tot de volken gekomen. Hoeveel te meer zal de volheid van Israël – en daar gaat het in onze verzen over – tot behoudenis zijn van de volken (zie Rm 11:11-12).

### **Oproep de HEERE te zoeken** | verzen 6-9

- 6 Zoek de HEERE terwijl Hij te vinden is,  
roep Hem aan terwijl Hij nabij is.
- 7 Laat de goddeloze zijn weg verlaten,  
de man van ongerechtigheid zijn gedachten.  
Laat hij zich bekeren tot de HEERE, dan zal Hij Zich over hem  
ontfermen,  
tot onze God, want Hij vergeeft veelvuldig.
- 8 Want Mijn gedachten zijn niet uw gedachten,  
en uw wegen zijn niet Mijn wegen,  
spreekt de HEERE.
- 9 Want [zoals] de hemel hoger is dan de aarde,  
zo zijn Mijn wegen hoger dan uw wegen  
en Mijn gedachten dan uw gedachten.

In vers 6 is er een algemene oproep tot de afgedwaalde om de HEERE te zoeken nu Hij nog te vinden is. Er komt een ogenblik dat de genade-

tijd afgelopen zal zijn. Dan zullen ze zoeken, maar Hem niet vinden. Al in de dagen van Kores klonk die oproep. Voor allen die geen gehoor gaven en in Babel bleven, werd de HEERE de vergeten God. Maar ook voor de Joden en de heidenvolken in de grote verdrukking is deze boodschap een laatste oproep voordat het te laat is. Er komt een einde aan Gods lankmoedigheid. De deur van de ark gaat een keer dicht. Dat geldt voor de wereld, dat geldt ook voor iedere persoon in zijn of haar leven.

De afgedwaalde wordt opgeroepen “zijn weg” en “zijn gedachten” te verlaten en terug te keren tot de HEERE (*vers 7*). Bij terugkeer wordt hij opgewacht door een God Die Zich ontfemt en veelvuldig vergeeft (lett. ‘Hij vermenigvuldigt de vergeving’). Dat zijn de vrijwilligheid en volheid van de Goddelijke genade voor de waarachtig berouwvolle zondaar. De gedachten en wegen van de afgedwaalde vormen een groot contrast met de gedachten en wegen van de HEERE (*verzen 8-9*). Het geheel van deze schitterende profetie

*...; maar zoals geschreven staat: 'Wat geen oog heeft gezien en geen oor heeft gehoord en in geen mensenhart is opgekomen, wat God bereid heeft voor hen die Hem liefhebben'. (1Ko 2:9)*

### **Gods woord doet wat God behaagt** | *verzen 10-11*

- 10 *Want zoals regen of sneeuw  
neerdaalt van de hemel  
en daarheen niet terugkeert,  
maar de aarde doorvochtigt  
en maakt dat zij voortbrengt en doet opkomen,  
zaad geeft aan de zaaier en brood aan de eter,*
- 11 *zo zal Mijn woord zijn dat uit Mijn mond uitgaat:  
het zal niet vruchteloos tot Mij terugkeren,  
maar het zal doen wat Mij behaagt,  
en het zal voorspoedig zijn in hetgeen waartoe Ik het zend.*

Bij Zijn gedachten en wegen worden nu Zijn woorden gevoegd, waardoor Hij Zijn gedachten en wegen openbaart en bekendmaakt. Zoals Hij absolute controle heeft over de regen en de sneeuw en wat de aarde voortbrengt en waaraan de mens volkomen onmachtig is iets te veranderen, zo zal Zijn woord zijn dat uit Zijn mond uitgaat (*verzen 10-11*).

Daarmee worden Zijn gedachten in vervulling gebracht, in genade! Laten we wel bedenken dat Gods gedachten te talrijk zijn om te noemen (zie Ps 40:6) en dat Zijn gedachten altijd vol vrede en heilrijke toekomst zijn (zie Jr 29:11).

Het is met Zijn woord als met de regen en de sneeuw waardoor Hij vruchtbaarheid bewerkt. Als het dat werk heeft gedaan, stijgt het weer op als damp. Evenzo zal Zijn woord niet terugkeren zonder dat het heeft gedaan waartoe Hij het heeft gezonden. Wie zijn hart als vruchtbare grond opent en het Woord ontvangt en opneemt, zal in zijn leven de uitwerking daarvan laten zien. Het doet er zijn werk. Zijn woord is vruchtbaar en krachtig, dat nooit zal falen in de bedoeling waartoe God het zendt, hetzij in genade hetzij in oordeel (vgl. Hb 6:7-8).

*Want [de] grond die de dikwijls daarop komende regen indrinkt en nuttig gewas voortbrengt voor hen ten behoeve van wie hij ook bebouwd wordt, ontvangt zegen van God; maar als hij dorens en distels voortbrengt, is hij verwerpelijk en [de] verloeking nabij, en het einde ervan [leidt] tot verbranding. (Hb 6:7-8)*

Zijn woord is Zijn boodschapper (Js 9:7; Ps 107:20; zie ook Ps 147:15,18). Zijn woord wordt hier als persoon voorgesteld. Het rent als een snelle boodschapper en vervult Gods wil met al de levendige kracht, zowel in de natuur als te midden van de mensen.

*Hij zond Zijn woord uit, genas hen en bevrijdde hen uit hun [graf]kuilen. (Ps 107:20)*

Een woord is de uitdrukking van een gedachte. Christus wordt het Woord van God genoemd. Hij heeft God verklaard (zie Jh 1:18). Door het woord dat van God uitgaat, leeft men (zie Dt 8:3). Zoals wat uit de bodem van de aarde komt, is voortgebracht door regen en sneeuw, zo is het met de bodem van het hart van de mens en het woord van God.

### **Vreugde, vrede en welvaart** | verzen 12-13

- 12 *Want in blijdschap zult u uittrekken  
en met vrede voortgeleid worden.  
De bergen en de heuvels zullen voor uw ogen uitbreken in gejuich  
en alle bomen van het veld zullen in de handen klappen.*
- 13 *Voor een doornstruik zal een cipres opkomen,  
voor een distel zal een mirt opkomen;  
en het zal de HEERE zijn tot een naam,  
tot een eeuwig teken, [dat] niet zal worden uitgewist.*

In *vers 12* past de HEERE genadig de beginselen die verband houden met Zijn Woord toe op de belofte van de onuitsprekelijke zegen voor Israël in de komende dag. Hij maakt Zijn Woord waar aan een overblijfsel naar de verkiezing van de genade dat Hij zal terugbrengen naar het land. Dit zal plaats vinden als de *“tijden van de volken”* (Lk 21:24) voorbij zijn. Alle activiteiten van het leven zullen door dit overblijfsel zonder vreesachtige haast in vrede worden uitgevoerd. Ze zullen zich nooit weer een weg hoeven te banen door vijandelijke legers heen of voor hen op de vlucht slaan.

Niet alleen de mensheid, ook de natuur zal in harmonie met Gods voornemens van genade zijn gebracht. Er zal een overeenstemming zijn tussen de natuur die juicht (*zie Ps 98:8*) en de harten van Gods verlost en die jubelen. In plaats van die jubel zucht de schepping nu nog vanwege de vloek die door de zonde over haar is gekomen (*zie Rm 8:22*). Wat aan de zonde herinnert, de *“doornstruik”* en de *“distel”* die het gevolg zijn van de zondeval van de mens (*zie Gn 3:18*), zal plaatsmaken voor de machtige onvergankelijke cipres en de nederige, zoetgeurende, altijd groene mirt (*vers 13*). Deze bomen zullen een gedachtenis vormen aan al de goedheid van de HEERE. Het geheel van het vreedrijk zal een eeuwige gedachtenis aan de HEERE zijn. Zijn heerlijkheid en Zijn kenmerken en handelingen van genade en kracht vormen de zegen van het vreedrijk.

## Jesaja 56

### Doe gerechtigheid | verzen 1-2

- 1 Zo zegt de HEERE:  
Neem het recht in acht en doe gerechtigheid,  
want Mijn heil is nabij om te komen,  
en Mijn gerechtigheid om geopenbaard te worden.
- 2 Welzalig een sterveling [die] zo handelt,  
het mensenkind [dat] daaraan vasthoudt;  
die de sabbat in acht neemt, zodat hij die niet ontheiligt,  
en die zijn hand ervoor behoedt om enig kwaad te doen.

De openingswoorden van dit hoofdstuk zijn een herhaling van de vermaning in de verzen 6-7 van het vorige hoofdstuk. De gedachten en wegen van Israël waren niet die van de HEERE (Jes 55:8). De heerlijke beloften die in dat hoofdstuk volgen, zijn een aansporing voor de bozen om hun wegen te verlaten en voor de onrechtvaardigen om hun gedachten prijs te geven.

In het vorige hoofdstuk hebben we de uitnodiging gehoord om de zegeningen van het nieuwe verbond te kunnen ontvangen. In de komende twee hoofdstukken die het slot vormen van het tweede onderdeel (Jes 49-57) kunnen we de respons op deze uitnodiging herkennen. Ten eerste in de vrome heidenvolken die in het koninkrijk van God worden ingevoerd (Jes 56:1-8) en ten tweede in de goddeloze Israëlieten die verbannen zullen zijn uit hetzelfde koninkrijk (Jes 56:9-57:21). In deze twee groepen herkennen we de vervulling van de woorden van de Heer Jezus tot de hoofdman van Kaper-naüm (Mt 8:11-12; zie en vgl. ook Mt 19:30).

*Ik zeg u echter, dat velen zullen komen van oost en west en met Abraham, Izaäk en Jakob zullen aanliggen in het koninkrijk der hemelen; de zonen van het koninkrijk echter zullen worden uitgeworpen in de buitenste duisternis; daar zal het geween zijn en het tandengeknars. (Mt 8:11-12)*

Laten zij "het recht" in acht nemen en "gerechtigheid" doen (vers 1). Dan zullen zij in overeenstemming zijn met de eigenschappen en handelingen die voor Gods koninkrijk gelden. De reden waarom zij dat moeten doen, is tweevoudig: het koninkrijk zal spoedig openbaar worden zowel in behoudenis als in gerechtigheid. Als zij zich realiseren hoe nabij Zijn behoudenis is en dat Zijn rechtvaardige handelingen op het



punt staan om geopenbaard te worden, dan zullen zij worden aange-moedigd om te volharden.

Een speciale zegen wordt in het vooruitzicht gesteld voor hem die Gods gebod bewaart (vers 2). Van al Gods geboden wordt het sabbatsgebod hier genoemd als illustratie van het in acht nemen van Gods geboden. Dit is de beste toetssteen of iemand echt Gods geboden wil houden. Wie de HEERE liefheeft, zal die houden.

Daarnaast is de sabbat ook een teken van het verbond (Ez 20:12) en wel in verbinding met het nieuwe verbond. Het houden van het sabbatsgebod openbaart de gezindheid van het hart dat gerechtigheid wil doen. Het staat open, niet alleen voor de Israëlieten, maar voor iedere "sterveling" (vers 2), dus ook voor hen uit de heidenvolken.

*Ook heb Ik hun Mijn sabbatten gegeven, om een teken te zijn tussen Mij en hen, zodat zij zouden weten dat Ik de HEERE ben Die hen heiligt. (Ez 20:12)*

Naast het acht geven op het sabbatsgebod spreekt de HEERE ook over het acht geven op de hand, om daarmee geen kwaad te doen. De hand spreekt van de daden. Wie innerlijk (hart) en uiterlijk (hand) in overeenstemming met God leeft, is "welzalig".

De sabbat is voor ons de rust in Christus, die we alleen kunnen genieten als onze hand geen kwaad doet.

### **Vreemdeling en ontmande** | verzen 3-8

- 3 *Laat de vreemdeling die zich bij de HEERE gevoegd heeft, niet zeggen:  
De HEERE heeft mij geheel en al van Zijn volk gescheiden;  
laat de ontmande niet zeggen:  
Zie, ik ben [maar] een dorre boom.*
- 4 *Want zo zegt de HEERE  
over de ontmanden die Mijn sabbatten in acht nemen,  
verkiezen wat Mij behaagt,  
en vasthouden aan Mijn verbond:*
- 5 *Ik zal hun in Mijn huis en binnen Mijn muren een plaats en een naam geven,  
beter dan [die] van zonen en dan [die] van dochters;  
een eeuwige naam zal Ik ieder van hen geven,  
een naam die niet uitgewist zal worden.*

- 6 *En de vreemdelingen die zich bij de HEERE voegen  
om Hem te dienen en om de Naam van de HEERE lief te hebben,  
om Hem tot dienaren te zijn;  
allen die de sabbat in acht nemen, zodat zij hem niet ontheiligen,  
en die aan Mijn verbond vasthouden:*
- 7 *hen zal Ik ook brengen naar Mijn heilige berg,  
en Ik zal hen verblijden in Mijn huis van gebed.  
Hun brandoffers en hun slachtoffers zullen welgevallig zijn op  
Mijn altaar.  
Want Mijn huis zal een huis van gebed genoemd worden voor  
alle volken.*
- 8 *De Heere HEERE,  
Die de verdrevenen uit Israël bijeenbrengt, spreekt:  
Ik zal er tot Hem nog meer bijeenbrengen,  
naast hen die [al] tot Hem bijeengebracht zijn.*

Vers 3 noemt de twee soorten mensen die buiten de beloften van Israël staan. De eerste is “de vreemdeling”. Dat is de van oorsprong buitenlander maar die in het land is komen wonen en de HEERE kent. Hij heeft zich aangesloten bij het Joodse volk (zo iemand wordt ‘proseliet’ genoemd) en onderhoudt de Joodse wetten. Zulke mensen waren er ook in Babel. De vreemdeling zou kunnen denken dat de oproep om terug te gaan naar het land Israël niet voor hem gold. Maar hij hoeft niet bang te zijn dat de HEERE hem van Zijn volk zal scheiden en hem zal beroven van de voorrechten die hij heeft genoten. Het “welzalig” van vers 2 geldt voor alle mensen, alle stervelingen, die de voorwaarden van vers 1 voldoen. Niet zijn geslachtsregister is bepalend, maar de vraag of hij het recht en de gerechtigheid van vers 1 onderhoudt.

De tweede is de “de ontmande” (Dt 23:1). De wet verbood dat hij, ook al is hij een Israëliet, deel ging uitmaken van Gods volk. Hij kon menen er niet bij te horen, omdat hij zijn eigen toestand als ontmande kende.

*Iemand die door kneuzing [aan het geslachtsdeel] gewond is of van wie het geslachtsdeel is afgesneden, mag niet in de gemeente van de HEERE komen. (Dt 23:1)*

Net als een dorre boom geen vrucht draagt, kan een ontmande geen nageslacht verwekken. De HEERE heeft echter een bemoedigend woord voor “de ontmanden” die aan Zijn verbond vasthouden (vers 4). Hun vrees zal ongegrond blijken te zijn. Ze mogen in Zijn huis zijn. Hij geeft hun zelfs de belofte van een plaats en een naam, die beter zijn dan

die van zonen en dochters (*vers 5*). Ieder die meent slechts een tweederangs gelovige te zijn, iemand die meent achtergesteld te zijn, niet in tel, krijgt hier een extra bemoediging.

Deze bemoediging mogen we dankbaar aanvaarden en aan anderen doorgeven. Elk lid van Zijn volk is er een voor wie de Heer Jezus Zijn leven heeft gegeven. Hun naam zal nooit worden uitgeroeid, maar voor eeuwig bij God bekend zijn (*vgl. Op 3:12*). Het gaat niet om wie ze waren, maar wat ze in Hem zijn geworden.

*Wie overwint, die zal Ik maken tot een pilaar in de tempel van Mijn God en hij zal geenszins meer daaruit weggaan; en Ik zal op hem schrijven de naam van de stad van Mijn God, het nieuwe Jeruzalem dat uit de hemel neerdaalt van Mijn God, en Mijn nieuwe Naam. (Op 3:12)*

Als zij de sabbat houden (*vers 6*), zal God hen tot Zijn heilige berg brengen en hun vreugde geven in Zijn huis van gebed (*vers 7*). Hij zal elke barrière voor gemeenschap tenietdoen. Zij zullen voluit deel uitmaken van de vergadering van Israël. Hun brandoffers en offeranden zal Hij op Zijn altaar aanvaarden, want Zijn huis zal *“een huis van gebed genoemd worden voor alle volken”* (*zie ook Mt 21:13*). En Hij Die in de toekomst de verdrevenen bijeenbrengt, zal ook dan nog meerderen bijeenbrengen (*vers 8*). De HEERE zal deze verdrevenen (de ontmanden, de verstrooiden van Israël, de tien stammen) evenals de anderen (heidenvolken) bijeenbrengen.

Dat geldt ook voor vandaag. Het evangelie gaat door en elk dag komen in de hele wereld velen tot bekering (*zie Hd 2:47*). Zij komen tot Zijn huis, de gemeente. De gemeente is ook in de eerste plaats een huis van gebed (*1Tm 2:1-2*).

*Ik vermaan dan allereerst dat smeking, gebeden, voorbiddingen en dankzeggingen gedaan worden voor alle mensen, voor koningen en alle hooggeplaatsten, opdat wij een rustig en stil leven leiden in alle godsvrucht en eerbaarheid. (1Tm 2:1-2)*

### Oordeel over de goddelozen | *verzen 9-12*

- 9 *Alle dieren van het veld, kom om te eten,  
[ja], alle dieren in het woud!*
- 10 *Zijn wachters zijn allen blind,  
zij weten van niets.  
Zij allen zijn stomme honden,  
zij kunnen niet blaffen;  
slaperig liggen zij neer,  
zij hebben het sluimeren lief.*

- 11 *Deze honden zijn vraatzuchtig,  
zij kennen geen verzadiging.  
Ja, zij zijn herders  
die niet tot inzicht weten te komen.  
Zij allen keren zich naar hun [eigen] weg,  
ieder [is uit] op eigen gewin, niemand uitgezonderd.*
- 12 *Kom, [zeggen zij], ik zal wijn halen,  
en wij zullen ons dronken drinken aan sterkedrank;  
en de dag van morgen zal zijn als deze,  
[ja], groter, [nog] veel geweldiger!*

Met vers 9 begint een nieuw gedeelte dat doorloopt in hoofdstuk 57. We zijn in een heel andere sfeer met een heel andere toon. Het gaat niet meer over herstel, maar over oordeel. Terwijl de gelovige heidenvolken en verstotenen gered worden, gaat het oordeel tot de afvalligen in Israël, de volgelingen van de antichrist. De wilde dieren (de Assyriërs onder aanvoering van de koning van het noorden) worden opgeroepen om zich tegoed te doen aan het ongeloofig deel van het volk Israël (vers 9).

Dat is het gevolg van de houding van hun leiders, die wachters van het volk zijn en die de taak hebben het volk voor gevaar te waarschuwen. De veiligheid van het volk gaat hun echter helemaal niet aan het hart (vgl. Jr 6:17). Ze zijn er blind voor (vers 10). Ze denken alleen aan eigen gemak en genot. Ze dromen, liggen neer, sluimeren en zijn blind voor de geestelijke waarden en realiteit. Van die houding gaat als het ware de oproep uit aan de wilde dieren om hen te komen verslinden. De HEERE oordeelt nooit zonder de rechtvaardigheid van het oordeel te tonen. Dat doet Hij door de morele toestand van het volk en hun leiders te openbaren.

Deze leiders ontwaken alleen uit hun eigen gemak als ze zich kunnen overgeven aan genotzucht, zwelgpactijen en drinkgelagen (vers 11). Het zijn honden die zich volvreten om aan hun genotzucht te voldoen, maar ze kunnen niet blaffen om het volk te waarschuwen. Het zijn waarde-loze herders. Ze gaan hun eigen weg, de weg die hun het meeste oplevert. Als er al een gedachte aan morgen is, dan alleen om dan nog meer te zwelgen (vers 12).

*Ik heb wachters over u aangesteld:  
Sla acht op het geluid van de bazuin!  
Maar zij zeggen: Daar slaan wij geen acht op.  
(Jr 6:17)*

Allen die de Heer Jezus een verantwoordelijkheid heeft gegeven om als herders voor Zijn kudde te zorgen, moeten waken voor een geleidelijk afnemen van hun verplichtingen tegenover de kudde. Ze moeten ook waken tegen het heersen over de kudde of het uit zijn op onrechtmatige winst (1Pt 5:2-3).

*...; hoedt de kudde van God die bij u is <en houdt toezicht>, niet gedwongen maar vrijwillig, in overeenstemming met God, ook niet om schandelijke winst, maar bereidwillig; ook niet als heersers over de erfgoederen, maar als zij die voorbeelden voor de kudde worden.*  
(1Pt 5:2-3)

De geschetste situatie is ook op vandaag van toepassing. Wie heeft nog de moed om geestelijke verantwoordelijkheid te nemen en te waarachuwen voor het verwerdelijken van de gemeente, voor allerlei moderne afgoden als psychologie, welvaartsevangelie, cultische mode, voor wolven in schaapskleren die onder de dekmantel van het christendom dwaalleringen verbreiden? Wie waarschuwt de jonge mensen in de gemeente nog voor de charismatische dwalingen van onze tijd, zoals tongentaal, visioenen en zogenaamde profetische boodschappen? Daar tegenover moet de oproep klinken om zelf Gods Woord te bestuderen om niet ten prooi te vallen aan allerlei wind van leer.

## Jesaja 57

**Niemand merkt het op** | verzen 1-2

- 1 *De rechtvaardige komt om,  
en er is niemand die het ter harte neemt.  
De goedertieren mensen worden weggenomen,  
zonder dat er iemand op let  
dat de rechtvaardige weggenomen wordt vóór het onheil.*
- 2 *Hij zal ingaan [in] de vrede;  
zij zullen rusten op hun slaappleatsen,  
[eenieder] die [in] zijn oprechtheid wandelt.*

In dit gedeelte gaat het om de martelaars van de grote verdrukking (zie *Op 6 en 13*). Ze worden gekenmerkt door rechtvaardigheid en goedertierenheid. Maar onder het volk zijn zij niet geacht. Hun lijden en martelaarschap wordt door het volk genegeerd.

In tegenstelling tot de boze wachters, herders en leiders, die alleen uit zijn op bevrediging van hun eigen buik, is daar *“de rechtvaardige”* die uitblinkt door het feit dat hij wordt weggenomen, voordat het oordeel van God losbarst (*vers 1*). Een voorbeeld daarvan is de Godvrezende koning Josia. De goddeloze massa trekt zich echter niets aan van de rechtvaardige, heeft er geen boodschap aan, drukt hem weg. Als *“de goedertieren mensen”* sterven, heeft hun verdwijning geen enkel effect. Men laat zich er niet door waarschuwen dat de Rechter voor de deur staat.

Het kenmerk van de rechtvaardige en de goedertieren mensen is dat zij Godvrezend of vroom zijn. Zij gaan in vrede en rusten in vrede (*vers 2*). Terwijl de goddelozen te lijden hebben van alles wat er om hen heen en met hen gebeurt, verliezen de vromen niets van wat God hun heeft toegezegd. Zij sterven in geloof en gaan genieten in de eeuwige vrede van de tot volmaaktheid gekomen rechtvaardigen (zie *Hb 12:23*).

Het is één ding om te zien dat rechtvaardige mensen sterven en dan vragen te stellen of dat terecht is en de macht van God daarbij te betrekken. Dat probleem houdt de bijbelschrijvers en iedere gelovige wel eens bezig. We zien dat heel duidelijk in het boek *Job*. Maar als het lijden en het wegvallen van goede mensen geen vraag om een verkla-

ring oproept en niets in het hart bewerkt, is dat een ander ding. Dan is het geloof in God in feite vervangen door atheïsme, al houdt men zich ook aan godsdienstige inzetten. Uit deze atheïstische houding vloeien alle andere boosheden en misbruiken voort waarover de profeet spreekt.

### **De zonden van het volk** | verzen 3-9

- 3 *Maar u, kom naderbij,  
kinderen van een waarzegster,  
gebroed van een overspeler en van iemand die hoererij bedrijft!*
- 4 *Over wie verlustigt u zich,  
tegen wie spert u [uw] mond wijd open,  
steekt u [uw] tong uit?  
Bent ú geen kinderen van overtreding,  
gebroed van bedrog?*
- 5 *U die gloeit [van lust] bij de eiken,  
onder elke bladerrijke boom;  
u die de kinderen slacht in de beekdalen,  
onder[in] de kloven van de rotsen.*
- 6 *Bij de gladde [stenen] van de dalen ligt uw deel,  
die, die zijn uw lot.  
Voor hen ook vergiet u een plengoffer,  
hun brengt u een graanoffer.  
Zou Ik Mij daarmee laten troosten?*
- 7 *Op een hoge en verheven berg  
spreidt u uw bed uit;  
ook daarheen klimt u op  
om een slachtoffer te brengen.*
- 8 *Achter de deur en de deurposten  
zet u uw gedenkteken neer.  
Want van Mij [wendt u zich af], u ontbloot zich en klimt naar  
boven.  
U slaat uw bed wijd open  
En [met enkelen] van hen sluit u voor u [een verbintenis].  
U hebt hun bed lief, op [elke] plaats die u ziet.*
- 9 *U reist met olie naar de koning  
en u vermeedert uw welriekende zalven.*

*U zendt uw gezanten ver weg  
en vernedert u tot de hel toe.*

Er volgt een treffende verandering in de uitingen van de profeet. In de voorgaande verzen, vanaf *hoofdstuk 56:9*, heeft hij eerst de leiders aangesproken. Nu gaat hij het volk aanspreken. Niet alleen de leiders zijn verantwoordelijk. Hoewel die een grotere verantwoordelijkheid hebben, is het volk ook verantwoordelijk voor de eigen daden. Het volk wordt aangesproken op twee zonden: afgoderij en hoererij. Deze twee worden ook in het Nieuwe Testament wel samen genoemd

*(Op 2:20; zie ook 1Ko 6:10).*

*Maar Ik heb tegen u, dat u de vrouw Izébel, die zich een profetes noemt, laat begaan; en zij leert en misleidt Mijn slaven om te hoereren en afgodenoffers te eten. (Op 2:20)*

Eerst is er een waarschuwing voor de boosdoeners om naderbij te komen om naar de stem van God te luisteren (*verzen 3-4*). Zij worden aangesproken als "kinderen van een waarzegster" (occultisme, demonenverering) en van een overspeler en hoereerder, als kinderen van de zonde, leugengebroed. Daaraan ontlenen zij hun karakter, zoals vaker in de Schrift iemands morele karakter getekend wordt door te verwijzen naar zijn vader of moeder of beiden (*zie bijv. 1Sm 20:30; 2Kn 6:32; Jb 30:8*).

Alles wat volgt in de *verzen 5-11*, is gericht tot hen die in ballingschap zijn gegaan en profetisch tot hen die volgelingen zijn geworden van de antichrist. Ze doen aan verschillende vormen van boomaanbidding, waarbij de verschillende bomen worden gezien als bijzondere behuizingen van verschillende godheden (*vers 5*). Bij deze afgoderij vinden afschuwelijke rituelen plaats.

In *vers 6* is sprake van het aanbidden van stenen en de offers die daarover worden uitgegoten. Dit alles wordt vergeleken met geestelijke hoererij, het ontrouw zijn aan de HEERE (*verzen 7-9*). Ze vinden rust op verheven plaatsen die ze beklommen hebben om daar offers aan hun afgoden te brengen (*vers 7*). Ze ondergaan allerlei inwijdingen in de hogere wereld om zich daardoor van zakelijk succes te verzekeren. Dat ze zich daarbij overleveren aan demonische machten, komt niet bij hen op.

Achter de deuren en posten van hun huizen waaraan zij Gods Woord geschreven hebben (*Dt 6:6,9*), hebben zij hun eigen "ge-

*Deze woorden, die ik u heden gebied, moeten in uw hart zijn. ... U moet ze op de deurposten van uw huis en op uw poorten schrijven. (Dt 6:6,9)*



*denkteken*" neergezet (vers 8). Daar leven ze hun leven van liederlijkheid en hoerij. Het ongelovige Israël gaat in de toekomst met de olie van aanbidding naar "de koning" (of: de Molech), dat is de antichrist. Aan de Molech werden kinderofters gebracht (zie Lv 18:21; 2Kn 23:10). Molech is letterlijk Melech, dat koning (zoals het hier is vertaald) betekent. Vandaag worden kinderen opgeofferd aan de afgoden 'carrière' en 'genot'. Om zich te versterken tegen de vijand zenden ze hun "gezanten ver weg", om een verbond te sluiten met "de hel" (vers 9; Js 28:15). Het is een verbond met de duivel "die de macht over de dood had" (Hb 2:14) en die zich manifesteert in de gedaante van de heerser van het Romeinse rijk, het beest uit de zee.

Afgoderij en hoerij zijn ook voor ons grote gevaren. Afgoderij is alles wat de waarachtige God in ons leven van de eerste plaats verdringt. De apostel Johannes waarschuwt ons: "Kinderen, wacht u voor de afgoden" (1Jh 5:21). De apostel Paulus spreekt over "de hebzucht, die afgodendienst is" en zegt dat we daar radicaal mee moeten afrekenen (Ko 3:5). Afgoderij hangt ten nauwste samen met hoerij, een aanhangen van iets anders dan God.

### **Leugenachtige gerechtigheid** | verzen 10-13a

- 10 Door uw grote reis bent u afgemat,  
 [maar] u zegt niet: Er is geen hoop [meer].  
 U hebt [nieuwe] levenskracht gevonden,  
 daarom bent u niet verzwakt.
- 11 Maar voor wie bent u beducht of bevreesd geweest?  
 U hebt immers gelogen  
 en hebt aan Mij niet gedacht,  
 [Ik] ben u niet ter harte gegaan.  
 Is het niet [om]dat Ik heb gezwegen, en dat van oude tijden af,  
 dat u Mij niet vreest?
- 12 Ík zal uw gerechtigheid bekendmaken,  
 en uw daden:  
 ze zullen u niets baten.
- 13 Wanneer u roept, laten zij u [dan] redden die door u verzameld zijn.  
 Maar de wind zal hen allemaal wegvoeren,  
 een zucht zal hen wegnemen.

Al deze boosheid vereist veel werk en moeite (*vers 10*), maar die inspanning levert het volk graag. Ze zoeken nieuwe kracht bij de machten van de duisternis en niet bij de HEERE (*vgl. Js 40:31*). Mogelijk dat hun “grote reis” slaat op het sluiten van een tweede verbond en wel met het verenigd Europa onder leiding van het beest uit Rome (*Dn 9:27; 11:38*), met wie Israël de banden steeds sterker aanhaalt.

Ze zijn zo ver van de HEERE afgeweken, dat ze niet meer aan Hem denken (*vers 11*). In plaats van de hopeloosheid van hun situatie in te zien, vinden ze steeds nieuwe krachten om voort te gaan met het sluiten van verbonden met de heidenen. De HEERE heeft niet direct ingegrepen, maar hen op hun weg laten gaan. Hij heeft gezwegen. Omdat Hij nog niet in oordeel tussenbeide komt, vrezen ze God ook niet (*Pr 8:11*).

*Omdat het vonnis over een slechte daad niet snel geveld wordt, daarom blijft het hart van de mensenkinderen in hen vervuld van kwaaddoen. (Pr 8:11)*

Maar Hij blijft niet zwijgen. Als Hij gaat spreken, wijst Hij hen op de dwaasheid van hun handelen. De vermelding: “Ik zal uw gerechtigheid bekendmaken” (*vers 12*) houdt niet in dat zij met wie God een geschil heeft, zelf rechtvaardig zijn. Het tegendeel is het geval. Het betreft wat Israël in zijn blinde toestand beschouwt als zijn eigen gerechtigheid. Het is een leugenachtige gerechtigheid en het ware karakter daarvan zal door God worden bekendgemaakt, dat betekent door Hem worden tentoongesteld en geoordeeld. Dit wordt bevestigd door wat in *vers 13a* volgt.

### **De woonplaats van de HEERE** | *verzen 13b-15*

*Maar wie tot Mij de toevlucht neemt, zal de aarde in erfelijk bezit krijgen  
en Mijn heilige berg in bezit nemen.*

14 *Men zal zeggen:*

*Verhoog [de weg], verhoog [de weg], bereid de weg,  
neem [elk] struikelblok voor Mijn volk van de weg!*

15 *Want zo zegt de Hoge en Verhevene,*

*Die [in] de eeuwigheid woont en Wiens Naam heilig is:  
Ik woon [in] de hoge [hemel] en [in] het heilige,  
en bij de verbrijzelde en nederige van geest,  
om levend te maken de geest van de nederigen,  
en om levend te maken het hart van de verbrijzelden.*

Halverwege *vers 13* richt de HEERE Zich tot de getrouwen onder Zijn volk, een rest, een overblijfsel. Met de oproep van *vers 14* wordt de weg klaargemaakt voor de terugkeer van dit overblijfsel uit de ballingschap. Zij zullen het land beërvan. *Hoofdstuk 62:10* werpt hier licht op, waar wordt vooruitgezien naar de uiteindelijke vergadering van Israël vanuit de volken. De struikelblokken spreken van elke soort hindernis die de terugkeer van het volk in de weg kan staan. Voor ons spreekt het *“in erfelijk bezit nemen”* van het land van het in bezit nemen van de zegezingen in de hemelse gewesten, terwijl het *“in bezit nemen”* van *“Mijn heilige berg”* spreekt van het genieten van de gemeenschap met Hem.

In het laatste deel van het hoofdstuk geeft de HEERE een boodschap waarin heerlijkheid en genade zijn gecombineerd. Het betreft Zijn tweevoudige woonplaats: de hoge en heilige plaats in de hemel en de verbrijzelde en nederige geest op aarde (*vers 15*). Hier is Zijn tweede woonplaats niet de tabernakel of tempel te midden van Zijn volk, maar een overblijfsel met de genoemde kenmerken. Het zijn *“de armen van geest”* (*Mt 5:3*). Zulke mensen hebben niets meer aan te bieden dan een volledig failliet van hun leven. Dit laatste zal de toestand zijn van Zijn aardse volk na hun herstel.

Als wij onszelf vernederen *“onder de krachtige hand van God”* (*1Pt 5:6*), zal Hij ons verhogen, of zoals Jesaja hier zegt, zal Hij onze geest en ons hart doen herleven. Verbrijzeling en vernedering zijn als oorzaak en gevolg.

### **Vrede voor de Godvrezenden** | *verzen 16-21*

- 16 *Want Ik zal niet voor eeuwig ter verantwoording roepen  
en Ik zal niet voor altijd zeer toornig zijn.  
Want de geest zou van voor Mijn aangezicht bezwijken,  
de zielen die Ik gemaakt heb.*
- 17 *Ik was zeer toornig over de ongerechtigheid van hun winstbejag,  
Ik sloeg [het volk], Ik verborg Mij en was zeer toornig.  
Maar het ging afkerig verder op de weg van zijn hart.*
- 18 *Ik heb zijn wegen gezien,  
Ik zal hem genezen, Ik zal hem leiden  
en hem vertroosting bieden,  
namelijk zijn treurenden.*

- 19 *Ik schep de vrucht van de lippen,  
vrede, vrede voor wie ver weg is en voor wie dichtbij is,  
zegt de HEERE, en Ik zal hem genezen.*
- 20 *Maar de goddelozen zijn als een opgezweepte zee,  
want die kan niet tot rust komen,  
en zijn water woelt modder en slijk op.*
- 21 *De goddelozen, zegt mijn God, hebben geen vrede!*

Als de HEERE voortdurend zou twisten en altijd toornig zou zijn, dan zou de geest van het voorwerp van Zijn rechtvaardige boosheid voor Hem bezwijken (*vers 16*). Hij heeft de mens niet geschapen om hem te laten sterven. Dat zal wel het lot zijn van de massa die zich niet bekeert. God maakt Zijn plan waar aan een overblijfsel dat de kenmerken vertoont waardoor Hij Zijn ware en volle plaats in hart en leven kan innemen.

Op duidelijke wijze herinnert de HEERE er hier aan dat het bestaan van de ziel te danken is aan Zijn scheppingsmacht. Dit is tegelijk een aandoenlijke oproep tot verbrijzeling en vernedering voor Zijn aangezicht. De HEERE doet de belofte aan Israël dat, nu Hij hen geslagen heeft vanwege hun hebzucht en de afwending van hun hart (*vers 17*), Hij hen zal genezen, hen zal leiden en vertroosting zal schenken (*vers 18*). Dit zal speciaal voor de treurende zijn, dat zijn zij die treuren over hun eigen afdwaling en niet in de eerste plaats over alle onrecht in de wereld.

De *verzen 19-22* laten zien dat de gevolgen van Gods handelingen het volk in tweeën zal verdelen. Voor hen die verbrijzeld en vernederd zijn, die treuren over hun zonden, zal er "*vrede, vrede*" zijn in hun verstrooide toestand, zowel voor hem die "*ver weg is*" als voor hem die "*dichtbij is*" (*vers 19; vgl. Ef 2:17*). De verdubbeling van het woord 'vrede' betekent dat het om volmaakte en onafgebroken vrede gaat, om "*volkomen vrede*" (*Js 26:3*). Dit zal aanbidding voortbrengen en lofliederen. Vandaar dat de belofte van vrede wordt voorgegaan door de vermelding: "*Ik schep de vrucht van de lippen.*"

Aan de andere kant zijn daar de goddelozen, de onboetvaardigen, de volgelingen van de antichrist, voor wie geen vrede is (*verzen 20-21*).

*En Hij is gekomen en heeft vrede verkondigd aan u die veraf was, en vrede aan hen die nabij waren. (Ef 2:17)*

## Overzicht hoofddeel 2.3 – Jesaja 58-66

### **God als Rechter en Redder**

Het derde gedeelte van het tweede hoofddeel (*Jesaja 40-66*) omvat de *hoofdstukken 58-66* en is als volgt onder te verdelen:

1. Het ware vasten (*Js 58:1-14*)
2. Zonde, droefheid en redding (*Js 59:1-21*)
3. De toekomstige heerlijkheid van Sion (*Js 60:1-22*)
4. Het jaar van de gunst van de HEERE (*Js 61:1-11*)
5. Overtuigd gebed voor de toekomst van Sion (*Js 62:1-12*)
6. De HEERE, de Wreker (*Js 63:1-6*)
7. Een psalm van lofzang en geklaag (*Js 63:7-64:12*)
8. De grote uiteindelijke beslissingen (*Js 65:1-66:24*)

## Jesaja 58

Met dit hoofdstuk begint een nieuwe serie profetieën. Het eerste deel ervan lijkt veel op wat hieraan is voorafgegaan, namelijk vermaning, waarschuwing en belofte. De klemtoon ligt in dit gedeelte echter op de toekomstige verwerkelijking van Gods behoudenis. Voor het aardse Israël betekent dat het herstel in het land en het ontvangen van de volle zegen in het duizendjarig vrederijk.

Er is niet meer direct sprake van een vervulling op korte termijn, zoals dat eerder wel het geval was. In de *hoofdstukken 1-39* gaat het over de dreiging van de koning van Assyrië met een vervulling op korte termijn in de dagen van Hizkia en een volle vervulling in de eindtijd. In de *hoofdstukken 40-57* gaat het om de ballingschap uit Babel met de vervulling op korte termijn in de terugkeer van een overblijfsel naar het land en ook een volle vervulling in de eindtijd. Maar in dit laatste deel van het boek (*Js 58-66*) gaat het nagenoeg alleen om de vervulling in de eindtijd.

In de *hoofdstukken 40-48* gaat het om de eerste grote zonde van het volk Israël, namelijk afgoderij. Dat gedeelte eindigt met de vaststelling dat de goddelozen geen vrede hebben. In de *hoofdstukken 49-57* gaat het om de tweede grote zonde van het volk Israël, namelijk de verwerping van Christus en het met open armen ontvangen van de antichrist. Ook dat gedeelte eindigt met de vaststelling dat de goddelozen geen vrede hebben.

Daarom begint *hoofdstuk 58* met een oproep tot verootmoediging, net zoals het Feest van het geklank een oproep is tot verootmoediging voorafgaand aan de grote Verzoendag. Vergelijk ook de oproep tot verootmoediging en bekering door Johannes de doper, die een voorbereiding is voor de komst van Christus. Het Feest van het geklank gaat gepaard met vasten die zijn climax vindt op de grote Verzoendag. Ook hier vinden we een oproep tot het vasten. De vraag klinkt als het ware: “... hebt [dan] werkelijk voor Mij gevast?” (*Zc 7:5*), want de HEERE wil “*waarheid in het binnenste*” (*Ps 51:8*).

**Vasten van het volk** | verzen 1-5

- 1 *Roep luidkeels, houd u niet in,  
verhef uw stem als een bazuin,  
verkondig Mijn volk hun overtreding,  
en het huis van Jakob hun zonden.*
- 2 *Hoewel zij Mij dag aan dag zoeken  
en vreugde vinden in de kennis van Mijn wegen,  
als een volk dat gerechtigheid doet  
en het recht van zijn God niet verlaat,  
vragen zij Mij om rechtvaardige oordelen.  
Zij vinden er vreugde in om tot God te naderen,*
- 3 *[terwijl zij zeggen:] Waarom vasten wij, als U het toch niet ziet,  
[waarom] kwellen wij onze ziel, als U het toch niet weet?  
Zie, op uw vastendag zoekt u [uw eigen] wens,  
en beult u al uw arbeiders af.*
- 4 *Zie, u vast om te twisten en ruzie te maken  
en om goddeloos op de vuist te gaan.  
Vast niet zoals heden  
als u uw stem wilt laten horen in de hoogte.*
- 5 *Zou dit het vasten zijn dat Ik verkies:  
dat de mens zich een dag [lang] verootmoedigt,  
dat hij zijn hoofd buigt als een riet  
en zich neerlegt in rouwgewaad en as?  
Noemt u dat vasten  
en een dag die de HEERE welgevallig is?*

Om de tegenstelling met de toekomst duidelijk te maken moet ook de huidige toestand helder zijn. Daar gaat het in dit hoofdstuk om, dat ook voor ons een grote betekenis heeft. Het gaat over vasten, maar de bedoeling is om het beginsel van de achterliggende huichelachtige, valse, vroomheid aan te tonen, een uitwendige godsdienstigheid. Dat wordt ook in de christenheid gevonden. We vinden het niet alleen bij de farizeeën, maar ook bij onszelf. Het gaat hier om mensen die heel oprecht leken.

De profeet wordt opgeroepen "luidkeels" (lett. 'met de keel') te roepen en zijn stem als een bazuin te verheffen om Gods volk hun zonden bekend te maken (*vers 1*). Daarmee onderstreept Jesaja de woorden van

de profeet Micha, een tijdgenoot (*Mi 3:8b*). Het gaat hier bij het geluid van de bazuin niet om een zilveren trompet, maar om een ramshoorn. Het geluid moet doordringen tot achter de schijngerechtigheid en godsdienstige maskers waarachter het volk zich schuilhoudt.

...,  
om Jakob zijn overtreiding te verkondigen  
en Israël zijn zonde. (*Mi 3:8b*)

In *vers 2* spreekt God over de eigen gerechtigheid van Zijn volk. Uiterlijk lijkt alles in orde. Profetisch gaat het hier om de laatste jaar-week uit het boek *Daniël* (zie *Dn 9:27*). Een verbond zal worden gesloten tussen Israël onder de antichrist en het herstelde Romeinse rijk ofwel de verenigde staten van Europa onder aanvoering van het beest uit de zee (zie *Op 13:1-10*). De tempel in Jeruzalem is herbouwd en de tempeldienst hervat, iets wat Israël vele eeuwen niet meer heeft gekund (*Hs 3:4*).

Want de Israëlieten moeten veel dagen zonder koning en zonder vorst blijven, zonder offer en zonder gewijde steen, zonder efod en afgodsbeelden. (*Hs 3:4*)

Het lijkt erop dat zij graag tot God naderen. Ze bidden dagelijks. Ook hebben ze belangstelling voor de wegen van de HEERE. Ze willen die graag beter leren kennen en daarvoor lezen ze in de Bijbel. Ze vragen zelfs aan de HEERE om Zijn rechtvaardige verordeningen. Je zou, toegepast op onze tijd, zeggen dat het mensen zijn die graag christelijke samenkomsten bezoeken en ook thuis godsdienstig bezig zijn. Je zou zeggen dat ze God van harte dienen.

*Vers 3a* maakt echter duidelijk dat hun hart er helemaal niet bij betrokken is. Hun eigen belijdenis van vroomheid wordt een oorzaak om zich te beklagen dat God er geen aandacht aan schenkt. Ze klagen erover dat ze zo weinig van Gods zegen in hun leven merken, waarop ze toch recht hebben vanwege hun geweldige inzet en belangstelling voor Zijn dingen. Dat zou Hij toch moeten belonen door hun een aangenaam leven te geven.

Het feit is dat zij niet in de gaten hebben, hoezeer zij alles doen om zichzelf te behagen en niet God. Met al hun goede bedoelingen zijn ze blind voor wat GóD wil. Er ontbreekt aan al die uitwendige godsdienst iets wezenlijks. Het gebed en de verootmoediging die bij vasten horen, zijn afwezig en daarmee het echte zoeken van God. Ze houden vast aan de vorm, maar hun hart is er niet mee in overeenstemming. Het enige



vasten dat de Schrift in het Oude Testament vraagt, staat in verbinding met de grote Verzoending en gaat gepaard met ware verootmoediging (Lv 16:29).

Het soort vasten dat zij erop nahouden, wordt hun door God verweten, want hun

vasten is slechts een uiterlijk ritueel (vers 3b). Ze zoeken hun eigen voordeel en zetten hun personeel onder druk om meer te produceren (vers 4; zie en vgl. Jk 5:1-6). Ze hebben ruzie met elkaar. Hoe kan de verhouding met de Heer in orde zijn als we in ruzie met elkaar leven? Dit is niet het vasten dat de HEERE verkiest en Hem welgevallig is (vers 5). Het hoofd laten hangen, in rouwkleding lopen en op as leven lijkt wel heel ootmoedig, maar God verlangt een hart dat verbroken is (Jl 57:15).

*Dit is voor u tot een eeuwige verordening: u moet in de zevende maand, op de tiende dag van de maand, uzelf verootmoedigen en geen enkel werk doen, de ingezetene niet, en de vreemdeling die in uw midden verblijft, evenmin.*  
(Lv 16:29)

### Vasten zoals de HEERE het wil | verzen 6-7

- 6 *Is dit niet het vasten dat Ik verkies:  
dat u de boeien van de goddeloosheid losmaakt,  
dat u de banden van het juk ontbindt,  
dat u de onderdrukten vrij laat heengaan  
en dat u elk juk breekt?*
- 7 *Is het niet [dit], dat u uw brood deelt met wie honger lijdt,  
en de ellendige ontheemden een thuis biedt,  
dat, als u een naakte ziet, u hem kleedt,  
en dat u zich voor eigen vlees [en bloed] niet verbergt?*

Het vasten dat Hem welgevallig is, zal leiden tot het losmaken van de boeien van goddeloosheid en het vrijlaten van de verdrukten (vers 6). Door het Hem welgevallige vasten als vragen aan Zijn volk voor te houden vraagt de HEERE of zij het met Hem eens zijn dat Zijn maatstaf de juiste is. Het Hem welgevallige vasten zal uitwerken dat zij zorg hebben voor hongerigen, armen en naakten en hun familie (vers 7).

Deze hongerigen, armen en naakten behoren profetisch tot het gelovig overblijfsel van Israël, door de Heer Jezus aangeduid als “de geringsten van deze broeders van Mij” (Mt 25:40). Hieruit blijkt dat het herstel van de offers en tempeldienst in Jeruzalem na de herbouw van de tempel slechts uiterlijk zal zijn. Ze zijn een vijgenboom, opnieuw uitgesproten (zie Mt 24:32), maar nog zonder vrucht (zie Mt 21:18).

De zeven vormen van vasten die de HEERE noemt, vragen een afzien van eigen belangen en een offer in de vorm van tijd, krachten en middelen. In grotere gemeenschappen kunnen sommige broeders en zusters, leden van Gods familie, geestelijk honger lijden, arm zijn en in de kou staan, terwijl de hoogste waarheden worden verkondigd. Er wordt niet naar hen omgekeken. Soms worden ze niet eens gemist als ze niet in de samenkomst komen. Als er geen zorg wordt besteed aan hen buiten de samenkomsten, hebben de samenkomsten geen betekenis voor Hem.

**Belofte van zegen** | verzen 8-12

- 8 *Dan zal uw licht doorbreken als de dageraad,  
en uw herstel snel intreden.  
Uw gerechtigheid zal voor u uit gaan  
[en] de heerlijkheid van de HEERE zal uw achterhoede zijn.*
- 9 *Dan zult u roepen en de HEERE zal antwoorden,  
[dan] zult u om hulp roepen en Hij zal zeggen: Zie, [hier] ben Ik.  
Als u het juk uit uw midden wegdoet,  
het uitsteken van de vinger en het uitspreken van  
ongerechtigheid;*
- 10 *als u uw hart opent voor de hongerigen,  
en de verdrukte ziel verzadigt,  
dan zal uw licht in de duisternis opgaan,  
en uw donkerheid als de middag zijn.*
- 11 *En de HEERE zal u voortdurend leiden,  
Hij zal uw ziel in dorre streken verzadigen,  
uw beenderen kracht geven;  
u zult zijn als een bevoeide tuin,  
als een bron  
waarvan het water nooit ontbreekt.*
- 12 *En wie uit u [voortkomen], zullen de verwoeste [plaatsen] van  
weleer herbouwen;  
de fundamenten, van generatie op generatie [verwoest], zult u  
herstellen.  
En u zult genoemd worden: hij die bressen dichtmaakt,  
hij die paden herstelt, opdat men er [weer kan] wonen.*

Als zij in deze dingen in gemeenschap met de HEERE zijn, over vasten denken zoals Hij en daarmee handelen zoals Hij wil, zal hun licht doorbreken en zal er spoedig genezing plaatsvinden van hun ongeheelijke wond (*vers 8; vgl. Js 1:6*). De gerechtigheid en de heerlijkheid zullen hen beschermen van voor en achter zoals destijds de wolkkolom tijdens de woestijnreis.

Ze zullen Gods welgevallen over zich doen komen. Hun gebed zal door Hem worden verhoord. Hij zal Zichzelf aan hen vertonen als zij niet langer anderen aan zich onderwerpen om over hen te heersen en hen te misbruiken voor het najagen van hun eigen verlangens (*vers 9*). Ze zullen dan aan anderen geven waarnaar ze zelf verlangen met als gevolg een leven in het licht (*vers 10*).

Louter uiterlijke godsdienst en uiterlijke gelijkvormigheid aan rituelen zijn gemakkelijk. Daarbij scheppen ze een geest van zelfgenoegzaamheid. Wat echter aan Gods goedkeuring beantwoordt, is gehoorzaamheid aan Zijn Woord. De eerste uitwerking daarvan zal zijn dat het de gelovige in ware oefening van hart voor Zijn aangezicht houdt. Vervolgens leidt dat tot een vervullen van Zijn gerechtigheid in onze wegen en verhoudingen met anderen.

Wij kunnen nauwkeurig geestelijke plichten nakomen, terwijl al die tijd het hart niet recht is voor God, omdat er zonde in het leven is die niet aan Zijn alziend oog ontsnapt. Dat is de boodschap van dit gedeelte.

*Vers 11* gaat door op wat in *vers 8* is gezegd, met beloften van overvloedige zegen als aan de voorwaarden wordt voldaan. De beloften zijn:

1. ononderbroken leiding;
2. verzadiging van de ziel zelfs in extreme droogte en dorheid;
3. het meedelen van kracht aan het gebeente, zodat het lichaam het instrument kan zijn om Zijn wil te vervullen;
4. de groene schoonheid van een besproeide tuin, als een beeld van de schitterende uitingen van de inwonende Geest van God;
5. het uitstromen van zegen door de Heilige Geest, voorgesteld als een bron van water waarvan het water niet teleurstelt.

Wat hier allemaal aan Israël wordt beloofd, wil de Heer in Zijn genade ook nu in het leven van de gelovige geven.

Vers 12 bevat de belofte van nationaal herstel. Zij die uit de ballingschap terugkeren, zullen de oude puinhopen herbouwen op fundamenten die vele geslachten eerder zijn gelegd. Zij zullen de mooie namen “hij die bressen dichtmaakt” en “hij die paden herstelt” krijgen.

### Het houden van de sabbat | verzen 13-14

- 13 *Indien u uw voet van de sabbat terughoudt,  
[ermee ophoudt om] op Mijn heilige dag te doen wat u [zelf] wilt;  
[indien] u de sabbat een verlustiging noemt,  
opdat de HEERE geheiligd wordt  
– die geëerd moet worden –  
[indien] u die eert door niet uw [eigen] wegen te volgen,  
niet uw [eigen] wensen zoekt of [daarover] een woord spreekt,*
- 14 *dan zult u vreugde scheppen in de HEERE,  
Ik zal u doen rijden op de hoogten van de aarde  
en Ik zal u voeden met het erfelijk bezit van uw vader Jakob,  
want de mond van de HEERE heeft gesproken.*

Ook aan de beloften van het vorige vers zijn weer voorwaarden verbonden (vers 13). Er moet rekening worden gehouden met wat de HEERE heeft gezegd. De eigen wil mag niet worden gevolgd, het eigen genoegen mag niet worden gezocht, waardeloze woorden mogen niet worden gesproken. Wie van dit alles zal afstaan, zal zich verheugen in de HEERE (vers 14). Het is dus niet slechts een zaak van het bewaren van een gebod. De HEERE Zelf is onlosmakelijk verbonden aan Zijn wet. Het gebod is niet anders dan de uitdrukking van Zijn eigen kenmerken en eigenschappen.

Onze rust, waarvan de sabbat spreekt, is gelegen in het volbrachte werk van Christus. Het besef daarvan zal ons bewaren voor het najagen van eigen belang. Voor ons is het in die zin elke dag sabbat. We mogen elke dag beleven als een “heilige dag” van de Heer, een dag die niet voor onszelf, maar voor Hem geleefd wordt (2Ko 5:15b). Zo te leven is de ware rust voor de gelovige. Het is het leven vanuit de rust die de Heer Jezus door Zijn dood en opstanding voor ons heeft verworven.

*En Hij is voor allen gestorven, opdat zij die leven, niet meer voor zichzelf leven, maar voor Hem Die voor hen is gestorven en opgewekt.  
(2Ko 5:15b)*

*“Vreugde scheppen in de HEERE”* is de hoogst mogelijke bezigheid. Het is het voorrecht van de gelovige, hetzij in tijden van gemeenschap en aanbidding, hetzij in de activiteiten van de dienst. Het is mogelijk geworden doordat de Heer Jezus hun Messias is geworden. In verbinding met Hem kunnen ze vreugde scheppen in de HEERE. Maar het is slechts mogelijk als aan de voorgaande voorwaarden wordt voldaan.

Dan zijn er nog meer beloften, die voor Israël letterlijk zijn en voor ons geestelijk. Het *“rijden op de hoogten”* spreekt van de positie van Israël te midden van andere volken (*zie en vgl. Dt 32:13*). Toegepast op ons mogen we denken aan onze positie in de hemelse gewesten in Christus.

Het *“voeden met het erfelijk bezit”* spreekt van het in bezit nemen van alle erfenis die aan de vaderen is beloofd. Voor ons betekent het dat we mogen denken aan het genieten van de zegeningen die we in Christus in de hemel hebben ontvangen. Zowel voor Israël als voor de gemeente zijn deze zegeningen zeker en vast, *“want de mond van de HEERE heeft gesproken”*.

## Jesaja 59

### **De HEERE kan verlossen en horen** | *vers 1*

- 1 *Zie, de hand van de HEERE is niet te kort dat ze niet zou kunnen verlossen,  
en Zijn oor is niet toegestopt dat het niet zou kunnen horen.*

Dit hoofdstuk gaat verder met het onderwerp van overtredingen die de beloofde zegen verhinderen. Het ligt niet aan de HEERE. De Israëlieten denken dat hun offers en tempeldienst in het geheel geen verandering brengen in hun benarde toestand. Misschien denken ze dat Hij niet kan verlossen uit de macht van de koning van het noorden en dat Hij niet in staat is om te horen (*vers 1*).

Het probleem ligt echter niet bij Hem, maar bij het volk. Hij is machtig om hen te bevrijden uit hun benarde positie van slavernij van de volken. Met Zijn kracht staat Hij hun ter beschikking. Als ze tot Hem roepen om hulp, zal Hij naar hen luisteren. Het gelovig overblijfsel van Israël, “de verstandigen” (*Dn 12:3*), de z.g. ‘maskilim’, zal de boodschap van dit vers verkondigen aan het volk.

### **Scheiding tussen het volk en God** | *verzen 2-8*

- 2 *Maar uw ongerechtigheden maken scheiding  
tussen u en uw God,  
uw zonden doen [Zijn] aangezicht voor u verborgen zijn,  
zodat Hij [u] niet hoort.*
- 3 *Want uw handen zijn met bloed besmet,  
en uw vingers met ongerechtigheid.  
Uw lippen spreken leugen,  
uw tong brengt onrecht tot uiting.*
- 4 *Er is niemand die [bijeën]roept in gerechtigheid  
er is niemand die in trouw een rechtszaak voert.  
Zij vertrouwen op holle [woorden] en spreken valse dingen.  
Zij zijn zwanger van onheil, zij baren ongerechtigheid.*
- 5 *Zij broeden eieren van een gifslang uit  
en zij weven spinnenwebben.*

- Wie van hun eieren eet, sterft;  
is er een kapotgedrukt, [dan] perst er zich een adder uit.
- 6 Hun webben zijn niet geschikt voor kleding,  
en zij zullen zich niet kunnen bedekken met hun maaksels.  
Hun maaksels zijn maaksels van ongerechtigheid;  
gewelddadig werk is in hun handen.
- 7 Hun voeten snellen naar het kwaad,  
zij haasten zich om onschuldig bloed te vergieten.  
Hun gedachten zijn zondige gedachten,  
verwoesting en ondergang [zijn op] hun gebaande wegen.
- 8 De weg van de vrede kennen zij niet,  
er is geen recht in hun sporen.  
Zij gaan kromme paden;  
ieder die ze betreedt, kent de vrede niet.

Zij hebben door hun zonden een barrière opgericht tussen zichzelf en God (vers 2). Hier vinden we de geestelijke toestand van het volk Israël gedurende de grote verdrukking. Als wij bidden en niet worden verhoord, moeten wij onszelf ook afvragen of er in ons leven zonden zijn, waardoor Hij niet kan verhoren (vgl. Jk 4:3). God en de zonde kunnen niet samengaan. Hij kan de zonden van Zijn volk niet zien, maar verbergt Zijn aangezicht voor hen, zodat zij de vreugde van het licht van Zijn aangezicht moeten missen.

*U bidt en ontvangt niet, omdat u verkeerd bidt, om het in uw hartstochten te verkwisten. (Jk 4:3)*

Dan gaat de profeet als een van de 'maskilim' hun uiteenzetten wat er allemaal verkeerd is. Hij wijst op hun boze wegen, hun moorddadige handelen, hun leugens en onoprechtheid (vers 3). Dit vond plaats omdat zij de HEERE hebben verworpen. Dat zal uitmonden in het vermoorden van Christus. Deze boosheid zal zich opnieuw openbaren als het volk onder leiding van hun koning, de antichrist, de trouwe gelovige Joden zal vervolgen (zie Op 13:7; vgl. Ps 10:8-11).

Ze beschuldigen elkaar vals en de rechtspraak is krom. Ze stellen hun vertrouwen op waardeloos gepraat. Wat in hen tot ontwikkeling komt en zich aandient als nieuw leven, blijkt bij de uitwerking ervan slechts onheil te zijn. Zij zijn niet te vertrouwen en zullen met leugen en verraad de ware gelovigen aangeven (zie Mi 7:1-6). In hun rechtspraak ontbreekt de gerechtigheid, alles is krom (vers 4).

In de *verzen* 5-6 trekt Jesaja de vergelijking met het uitbroeden van eieren van giftige slangen en het weven van spinnenwebben. Daarmee duidt hij het schadelijke karakter aan van de duivelse leringen die de antichrist zal verkondigen in het land. De eieren van de giftige slang hebben een tweevoudig resultaat. Wie ze eet, sterft, en als iemand op een wat verder uitgebreed ei trapt, komt er een adder uit. In beide gevallen is de dood ermee gemoeid.

Hij vergelijkt het handelen van deze instrumenten van de satan ook met het weven van een spinnenweb, wat beeldend het waardeloze en schadelijke van hun activiteiten aangeeft (*Jb* 8:14). Het Hij zal walgen van waar hij [eerst] zijn hoop [op stelde]; zijn vertrouwen zal spinrag [blijken te] zijn. (*Jb* 8:14) deugt niet tot kleding, het geeft geen enkele warmte. Zo zijn hun handelingen. Wie in hun web gevangen zit, sterft een langzame dood.

De beschrijving van hun bezigheden in de *verzen* 7-8 wordt door Paulus aangehaald in *Romeinen* 3:15-17. Hij doet dat om de algemene schuld van de mens te beschrijven. Hij schetst het beeld van de zondaar en doet dat aan de hand van deze beschrijving die de HEERE van Zijn volk geeft. Dat geeft aan dat Gods volk zo diep is gezonken, dat het is gezakt tot het niveau van de mens zonder God, ja, tot het niveau van de mens die als God wil zijn (*zie* *2Th* 2:4). Daarmee is de maat van de zonde van de mensheid vol. Jesaja stelt het contrast voor dat er is tussen hun wegen van verwoesting en verderf en de weg van de vrede, zowel in verbinding met God als in verbinding met hun medemens. Wie het pad van de mens van de zonde volgt, kent geen vrede.

### **De erkenning van het volk** | *verzen* 9-15a

- 9 *Daarom is het recht ver van ons  
en bereikt de gerechtigheid ons niet.  
Wij zien uit naar licht, maar zie, er is duisternis;  
naar stralend licht, [maar] wij wandelen in donkerheid.*
- 10 *Wij tasten als blinden langs de wand,  
ja, wij tasten als [mensen] zonder ogen,  
wij struikelen midden op de dag, als in de schemering,  
wij verkeren, zoals de doden, in woeste plaatsen.*
- 11 *Wij grommen allen als beren,  
en wij kirren voortdurend als duiven.*



- Wij zien uit naar recht, maar het is er niet;  
naar heil, [maar] dat is ver van ons.
- 12 Want onze overtredingen zijn talrijk voor U  
en onze zonden getuigen tegen ons.  
Want onze overtredingen zijn bij ons,  
onze ongerechtigheden, wij kennen ze:
- 13 het overtreden en het liegen tegen de HEERE  
en het zich afkeren bij onze God vandaan,  
het spreken van onderdrukking en afvalligheid,  
het zwanger zijn en melding maken van leugenachtige woorden  
vanuit het hart.
- 14 Daarom is het recht teruggeweken,  
en de gerechtigheid blijft van verre staan.  
Want de waarheid struikelt op de straat,  
en wat recht is, kan niet binnenkomen.
- 15 Ja, de waarheid ontbreekt,  
en wie zich afkeert van het kwade, wordt beroofd.

In de verzen 9-15a gaat de profeet over van het spreken in de derde persoon meervoud ("zij" en "hun") naar de eerste persoon meervoud ("wij" en "onze"). Hij sluit zichzelf bij het volk in. Eerst stond hij tegenover het volk en sprak tot hen. Nu staat hij onder het volk en spreekt met en namens hen. De boodschap van God komt tot hun hart net als destijds de boodschap van Johannes de dooper kwam tot het volk. Met en namens het volk erkent de profeet de overtreding en bevestigt hij de gevolgen van het oordeel van God over hen (vers 9).

De HEERE treedt niet ten behoeve van Zijn volk tegen Zijn vijanden op (zie vers 19). Vandaar dat ze nog in duisternis zitten. Ze hopen als ballingen op bevrijding, maar de zaken lijken allemaal erger te worden. Ze tasten als blinden rond, hoewel het klaarlichte dag is, en struikelen (vers 10). Zonder enig uitzicht voelen ze zich als doden.

Twee derde van het volk is uitgeroeid door toedoen van de koning van het noorden met zijn bondgenoten (zie Zc 13:8-9). Maar nu komt het volk tot inkeer. Het was niet vanwege de onmacht van de HEERE dat dit hen overkomen is, maar hun ongerechtigheden zijn er de oorzaak van. Dat begrijpen zij nu eindelijk.

Zij die in dwaling volharden, zullen geen hulp ondervinden van het licht van Gods waarheid, hoewel het voor hen beschikbaar is. Christus en de Schriften zijn een struikelblok geworden voor de Joden (zie Jh 5:39-40; 2Ko 3:14,16). In het christendom is het niet anders. De Schriften worden gelezen, maar niet begrepen. De verblindende macht van uitlegkundige tradities verduisteren het licht van Gods Woord. Mensen die de Bijbel hebben, blijven in godsdienstige slavernij. Ze zijn niet in staat om de waarheid te genieten die hen kan vrijmaken als zij gelovig naar de stem ervan zouden luisteren in plaats van te blijven vasthouden aan de systemen van mensen.

Het eerste deel van *vers 11* beschrijft twee toestanden. Het "grommen ... als beren" veronderstelt ongeduld; het droevig "kirren ... als duiven" veronderstelt wanhoop. Allebei zijn ze het tegendeel van de vrede van de gelovige die voortkomt uit verslagenheid van hart en onderwerping aan Gods wil. Omdat er geen overgave aan de HEERE is, missen zij die vrede en komt er geen recht en blijft de verlossing ver weg.

Nadat zij hun blinde en dode toestand hebben erkend (*verzen 9-11*), gaat het volk nu zonden belijden en noemen. Deze rampen komen allemaal over hen vanwege hun talrijke overtredingen (*vers 12*). Dat weten ze en erkennen ze nu ook. Ze weten dat ze als natie enerzijds de HEERE verloochenen door Christus, de Immanuel, af te wijzen en dat ze van God zijn afgefallen door de antichrist als koning en god te erkennen. Anderzijds gebruiken ze "leugenachtige woorden" die voortkomen uit een verdorven binnenste en daarmee hun volksgenoten, het gelovig overblijfsel, vervolgen (*vers 13*).

"Recht" en "gerechtigheid" worden verdrongen door onrecht (*vers 14*). Op de plaats waar alle mensen elkaar ontmoeten, "op de straat", worden "waarheid" en "recht" niet staande gehouden (vgl. 1Ko 5:8). Men probeert zichzelf met zoveel mogelijk leugens en onoprechte bedoelingen ten koste van de ander te verrijken. Wie daaraan niet meedoet, wordt zelfs met geweld zijn bezit afhandig gemaakt (*vers 15a*).

*Laten wij daarom feestvieren, niet met oud zuurdeeg, ook niet met zuurdeeg van slechtheid en boosheid, maar met ongezuurde [broden] van oprechtheid en waarheid. (1Ko 5:8)*

**Verontwaardiging van de HEERE** | *versen 15b-19*

- En de HEERE zag het, en het was kwalijk in Zijn ogen dat er geen recht was.*
- 16 *Omdat Hij zag dat er niemand was, ontzette Hij Zich, want er was geen voorbidder. Daarom bracht Zijn arm Hem heil, en Zijn gerechtigheid, die ondersteunde Hem.*
- 17 *Want Hij trok de gerechtigheid aan als een harnas en [zette] de helm van het heil op Zijn hoofd. Het gewaad van de wraak trok Hij aan [als] kleding en Hij hulde zich in de na-ijver als mantel.*
- 18 *Naar de daden, daarnaar zal Hij vergelden, grimmigheid aan Zijn tegenstanders, vergelding aan Zijn vijanden. Aan de kustlanden zal Hij vergelden wat [zij] verdienen.*
- 19 *Dan zullen zij de Naam van de HEERE vrezen vanwaar [de zon] ondergaat, en Zijn heerlijkheid van waar de zon opkomt. Als de vijand zal komen als een rivier, zal de Geest van de HEERE de banier tegen hem oprichten.*

Vanaf *vers 15b* tot het eind van *vers 19* is het derde deel van dit hoofdstuk. Daarin zien we de houding van de HEERE tegenover hun gedrag en de wijze waarop Hij tussenbeide komt. ("Voorbidder" is ook te vertalen met 'iemand die tussenbeide komt', een 'middelaar'.) Hij zag het en het ontbreken van het recht was een groot kwaad in Zijn ogen. Er is ontzetting bij Hem omdat er geen man van karakter was of iemand die de bekwaamheid had om het tij van het kwaad te keren voor het treurende overblijfsel.

Er was niemand die de kant van God koos tegen de gruwelen en hun onvermijdelijke gevolgen (*vers 16*). Hij zag het kwaad, maar Hij zag niemand die zich dat aantrok en er iets aan ging doen. In de dagen van het gouden kalf was er nog een Mozes die voor het volk tussenbeide trad, maar hier is niemand (*zie en vgl. Op 5:4*).

Tot op dit moment was er geen hulp mogelijk. Niet van beneden, en ook niet van boven. Maar nu het volk tot inkeer is gekomen en om genade roept, nu zij tot belijdenis komen met een werkelijk verbroken

hart, nu kan hulp van boven komen, nu komt de HEERE Zelf, met ontferming bewogen.

Als dan niemand het voor het volk opneemt – en er is ook niemand die het zou kunnen! (Ps 49:8-9) –, zal Hij het Zelf gaan doen. Hij zal Zelf de Verlosser van Zijn volk

*Niemand [van hen] kan [zijn] broeder metterdaad verlossen, hij kan God zijn losgeld niet geven.*

*De losprijs voor hun leven is immers te kostbaar en zal voor eeuwig ontoereikend zijn. (Ps 49:8-9)*

zijn (zie vers 20). Niemand hoeft Hem te helpen. Zijn eigen arm, beeld van Zijn kracht om iets uit te voeren, biedt Hem hulp. Zijn handelen gebeurt op basis van Zijn gerechtigheid. Daar steunt Hij op.

In de daarop volgende beschrijving van waarmee Hij Zich bekleedt (vers 17), hebben we beelden van de verschillende openbaringen van Zijn kenmerken en macht, de handelingen van Zijn gerechtigheid en Zijn genade. In de kleding wordt het innerlijk openbaar. “De gerechtigheid” is Zijn “harnas”, “het heil” is Zijn “helm”, “de wraak” is Zijn “gewaad” en “de na-ijver” is Zijn “mantel”.

Het is beeldspraak. De HEERE tooit Zich met deze vier eigenschappen. Het herinnert aan de wapenrusting van de gelovige in de *brief aan de Efeziërs*, waar de kledingstukken bestaan uit de geestelijke wapens die ons ter beschikking staan om de vijand te weerstaan (zie Ef 6:13-17). Er is wel dit verschil dat de HEERE geen verdediging nodig heeft. Hij gebruikt deze wapens om Zich te wreken op Zijn vijanden.

Als verklaring van de kleding van de HEERE volgt een profetie die de grote toekomstige gebeurtenissen in verbinding met Israël in orde ontvouwt. Ten eerste zal de HEERE handelen met de opstandelingen in Israël en straf uitoefenen over hen in het volk die zich volhardend verbinden met de antichrist. Zij zijn de tegenstanders naar wie in het eerste deel van vers 18 wordt verwezen. Hij zal hen naar hun daden vergelden. In de tweede plaats zullen de oordelen vallen op “Zijn vijanden” in de wereld van de heidenen en “de kustlanden”, die zich allen zullen verzamelen tegen de HEERE en tegen zijn Gezalfde (Ps 2:2).

*De koningen van de aarde stellen zich op en de vorsten spannen samen tegen de HEERE en tegen Zijn Gezalfde. (Ps 2:2)*

Door het optreden van de HEERE zal er vrees voor Hem ontstaan bij hen die de troon van God te duchten hebben, gevolgd door een ge-

dwongen onderwerping aan en erkenning van de rechten van God en Zijn Zoon (*vers 19*). Deze vijanden zijn de volken die ten strijde gaan tegen Israël onder aanvoering van de koning van het noorden. Zij zullen komen “als een rivier”.

### **De Verlosser voor Sion** | *vers 20*

*20 En naar Sion zal een Verlosser komen  
Voor wie zich in Jakob van overtreding bekeren,  
spreekt de HEERE.*

De oordelen die voor de vijanden hun ondergang betekenen, betekenen voor het overblijfsel verlossing. Voor hen komt Hij als Verlosser (*vers 20*). Dit overblijfsel bestaat uit de boetvaardigen in Israël, dat zijn zij die zich in Jakob van overtreding hebben bekeerd. Zij hebben zich bekeerd in het bewustzijn dat zij schuldig zijn aan de verwerping van de Messias.

### **Geest en Woord** | *vers 21*

*21 Wat Mij betreft, dit is Mijn verbond met hen, zegt de HEERE:  
Mijn Geest, Die op U is, en Mijn woorden die Ik U in de mond gelegd  
heb, zullen uit Uw mond niet wijken, ook niet uit de mond van Uw  
nakomelingen, evenmin uit de mond van de nakomelingen van Uw  
nakomelingen, zegt de HEERE, van nu aan tot in eeuwigheid.*

Het hoofdstuk besluit met de belofte van een nieuw verbond (*vers 21*).

Het is gebaseerd op Gods woord aan Abraham (*Gn 17:4*). Het overblijfsel krijgt de toezegging dat Gods Geest op hen zal komen. Hier hebben we weer die prachtige combinatie van Geest en Woord die vaker samen worden genoemd en Die in de eindtijd de kracht van het volk zullen zijn (*vgl. Hg 2:6*).

*Wat Mij betreft, zie, Mijn verbond is met u! U zult vader worden van een menigte volken. (Gn 17:4)*

*Volgens het woord [van het verbond] dat Ik met u sloot, toen u uit Egypte vertrok, en Mijn Geest, Die in uw midden stond: Wees niet bevreesd! (Hg 2:6)*

Er zal voortdurend een getuigenis van de HEERE worden gegeven. Generatie op generatie zal dat doorgaan tijdens het vrederijk. Het gaat om hen die het vrederijk ingaan en al de volgende geslachten die geboren zullen worden. Zij zelf zullen niet ophouden Zijn Woord te

verklaren en getuigenis te geven van Hem. Dat betekent dat gedurende het vrederijk het volk Israël alleen maar zal bestaan uit hen die werkelijk uit God geboren zijn. Wat een machtige belofte. Wat een rijke zegen!

Het is te wensen dat dit voor ons nu al zo is. Als Gods Geest in ons woont en Gods Woord rijkelijk in ons woont, zullen we het getuigenis aangaande de Heer Jezus als ons leven doorgeven aan onze kinderen en kleinkinderen. Het is een van de grootste zegeningen die een gelovige op aarde mag kennen, als voor hem-

zelf waar is dat het leven voor hem Christus is en dat hij ziet dat dit ook voor zijn kinderen en kleinkinderen waar is (2Jh :4; zie ook 3Jh :4).

*Ik heb mij zeer verblijd, dat ik [sommigen] van uw kinderen heb gevonden die in [de] waarheid wandelen, zoals wij een gebod ontvangen hebben van de Vader. (2Jh :4)*

## Jesaja 60

### **Het licht breekt door** | verzen 1-3

- 1 *Sta op, word verlicht, want uw licht komt  
en de heerlijkheid van de HEERE gaat over u op.*
- 2 *Want zie, de duisternis zal de aarde bedekken  
en donkere [wolken] de volken,  
maar over u zal de HEERE opgaan  
en Zijn heerlijkheid zal over u gezien worden.*
- 3 *En heidenvolken zullen naar uw licht gaan  
en koningen naar de glans van uw dageraad.*

*Jesaja 60-62* geeft een samenvatting van de boodschap van *Jesaja 58-66*. Het laat ons het eindresultaat zien van Israël als het volk dat de HEERE gaat herstellen en redden ten einde Zijn behoudenis in deze wereld te laten zien. Overduidelijk zien we dat deze behoudenis niet het resultaat is van het werk van Israël zelf, maar het resultaat is van wat de HEERE bewerkt.

Als resultaat van wat hieraan zojuist is voorafgegaan (*Js 58-59*), komt ineens een opwekkende boodschap tot Sion. Lang heeft het in duisternis en verlatenheid verbleven, maar de heerlijkheid van het vredelijk is aanstaande. De nieuwe dag breekt aan en “*de Zon der gerechtigheid*” zal gaan schijnen (*Mi 4:2*). Dat is ook in het leven van de zondaar werkelijkheid als het licht gaat schijnen in zijn hart wanneer hij de roep van het evangelie hoort en eraan gehoorzaamt (*2Ko 4:4,6*).

*...; in wie de god van deze eeuw de gedachten van deze ongelovigen verblind heeft, opdat de lichtglans van het evangelie van de heerlijkheid van Christus, Die [het] beeld van God is, [hen] niet zou bestralen. ... Want de God Die gezegd heeft: 'Uit duisternis zal licht schijnen', Die heeft geschenen in onze harten tot [de] lichtglans van de kennis van de heerlijkheid van God in [het] aangezicht van <Jezus> Christus.  
(2Ko 4:4,6)*

Het licht komt tot Gods volk en wel in de Persoon van de Messias (*zie Js 9:1; 49:6; Jh 1:9*). Het bevel: “*Sta op*” is een woord waarin de kracht zit om aan het bevel gehoor te geven (*vers 1; zie en vgl. Mk 3:5b*) en vormt een contrast met *vers 10* van het vorige hoofdstuk. Sion moet opstaan uit het stof, waarin het zolang als in een doodsslaap heeft gelegen, om te schijnen, want haar Licht, de Lichtgever, komt, waardoor de heerlijkheid van de

HEERE over haar opgaat (vgl. *Js* 2:5). Het spreekt van het herstel van Israël om eindelijk Gods lichtbaken, een vuurtoren te zijn voor de volken.

*Vers* 2 openbaart de toestand van de heidenen in hun dikke duisternis die er in het bijzonder zal zijn onder de antichrist. Normaal gesproken is er al weinig kennis van God onder de volken. Er is alleen iets van de eeuwige kracht van God in de schepping bij hen bekend (zie *Rm* 1:20). Maar zelfs dat zal in de jaren onder de antichrist volledig verdwijnen. Door deze mens, de antichrist, zal er een Godsverduistering zijn die zijn weerga niet kent. Deze mens verklaart van zichzelf dat hij God is (*2Th* 2:4, *Gn* 3:5; *Hd* 12:22). Die duisternis zal aanhouden tot de HEERE over Zijn volk zal opgaan en Zijn heerlijkheid over hen gezien zal worden. Dan zullen de volken naar dat licht komen (*vers* 3).

Totdat de Heer komt om Zijn gemeente tot Zich te nemen, schijnt het licht van het evangelie in de individuele harten, terwijl de volken nog in duisternis liggen. Dit evangelie zal niet alle volken tot het ontvangen van het licht brengen. Pas als Israël hersteld is, zullen de volken het licht van Gods getuigenis ontvangen en de waarheid erkennen aangaande de levende God en Zijn Christus. In *Psalms* 67 vinden we het gebed van het gelovig overblijfsel van Israël:

*God zij ons genadig en zegene ons,  
Hij doe Zijn aangezicht over ons lichten.  
Dan zal men op de aarde Uw weg kennen,  
onder alle heidenvolken Uw heil.  
Dat de volken U, o God, loven;  
... (Ps 67:2-4a).*

#### **Naar Israël gebracht** | *verzen* 4-7

- 4 *Sla uw ogen op, [kijk] om [u] heen en zie:  
zij allen zijn bijeengekomen, zij komen naar u toe.  
Uw zonen zullen van verre komen  
en uw dochters zullen op de heup gedragen worden.*
- 5 *Dan zult u het zien en stralen,  
uw hart zal diep ontzag hebben en zich verruimen,  
want de menigte van de zee zal zich naar u toekeren,  
het vermogen van de heidenvolken zal naar u toe komen.*



- 6 *Een menigte kamelen zal u bedekken,  
de jonge kamelen van Midian en Efa.  
Zij allen uit Sjeba zullen komen,  
goud en wierook zullen zij aandragen,  
zij zullen de loffelijke daden van de HEERE boodschappen.*
- 7 *Alle schapen van Kedar zullen voor u bijeengebracht worden,  
de rammen van Nebajoth staan u ten dienste;  
ze zullen als een welgevallig [offer] komen op Mijn altaar  
en Ik zal aan Mijn luisterrijk huis aanzien geven.*

De volken zullen niet slechts opkomen naar Jeruzalem als het centrum, maar zij zullen ook Gods volk vanuit alle landen waarheen het verstrooid was, daarheen terugbrengen (*vers 4; Js 49:22-23*). Het gaat hier om de verloren tien stammen. Deze heidenen zullen daarbij zorgzaam te werk gaan. Wat het volk Israël dan zal beleven, zal hun grote, ontroerende vreugde geven (*vers 5*). De enorme verandering in hun situatie zal niet alleen grote vreugde geven, maar ook een verruiming van hun hart om de oneindige goedheid van God te begrijpen.

De nationale herleving van Israël is al eerder beloofd (*zie Js 26:19*). In beeld zien wij dat ook in het visioen van het dal met de dorre doodsbeenderen (*zie Ez 37*). Daar zien we dat niet alleen het tweestammenrijk, maar ook het tienstammenrijk hersteld zal worden.

De heidenvolken zullen zich inspannen om Gods volk van alle rijkdommen te voorzien (*verzen 5-6*). “Een menigte kamelen”, symbool voor een florerende economie, wordt ingezet om alles wat waardevol is naar Israël te brengen. Ze komen “uit Sjeba”, het land waar eens een koningin vandaan kwam om Salomo te bezoeken, ook met “kamelen, beladen met specerijen en zeer veel goud, en [met] edelstenen” (*1Kn 10:1-2*). Net zoals toen Israël bij zijn verlossing uit Egypte de rijkdommen van Egypte meegevoerd heeft (*zie Ex 12:35-36*), zullen in de toekomst de tien stammen beladen met het vermogen van de volken terugkeren (*vers 5*).

De volken die in de onmiddellijke nabijheid van Israël wonen, zullen als eerste tot geloof komen. De namen die hier worden genoemd: Midian, Efa, Sjeba, Kedar en Nebajoth, zijn de namen van Arabische landen die nu nog moslimlanden zijn, maar in de toekomst ook tot geloof in Christus zullen komen. Zij zullen goud, wierook en kleinvee in overvloed brengen naar Israël.

“Goud en wierook” werden als eerbetoon ook door de wijzen uit het oosten als vertegenwoordigers van de volken naar het Kind Jezus gebracht toen Hij geboren was (Mt 2:11). Mattheüs noemt ook mirre, die hier ontbreekt. Mirre was toen op zijn plaats, want dat spreekt van het lijden dat de geboren Koning van de Joden moest ondergaan bij Zijn eerste komst. Maar hier is van lijden geen sprake meer, want bij Zijn tweede komst regeert Hij in heerlijkheid. Goud spreekt van Zijn Goddelijke heerlijkheid, Hij is de Immanuel (zie Mt 1:23), de God met ons. Wierook spreekt van Zijn heerlijkheid als Mens, Hij is de Mens Jezus, Die Zijn volk verlost van hun zonden (zie Mt 1:21).

*En toen zij het huis waren binnengegaan, zagen zij het Kind met Maria, Zijn moeder, en zij vielen neer en huldigden Het; en zij openden hun schatten en boden Het geschenken aan: goud, wierook en mirre. (Mt 2:11)*

Toch zal ook in het vreedrijk er altijd de gedachtenis blijven aan het werk dat Christus volbracht aan het kruis. Daarvan spreekt de grote menigte “schapen” en “rammen” die aan het volk van God ten dienste wordt gesteld om op het altaar van de nieuwe tempel een overvloed aan offers te brengen (vers 7). De geur van dit offer zal dit huis omgeven en vullen en aan het “luisterrijk huis” van de HEERE “aanzien” geven. Dat “welgevallig [offer]” zal Gods huis de grootste luister en glorie verlenen.

### **Volken en koningen dienen Israël** | verzen 8-16

- 8 *Wie zijn dezen, [die] daar komen aangevlogen als een wolk, als duiven naar hun til?*
- 9 *Voorzeker, de kustlanden zullen Mij verwachten, en de schepen van Tarsis zullen de eerste zijn om uw kinderen van verre te brengen, hun zilver en hun goud met hen, naar de Naam van de HEERE, uw God, naar de Heilige van Israël, want Hij heeft u verheerlijkt.*
- 10 *Vreemdelingen zullen uw muren herbouwen en hun koningen zullen u dienen, want in Mijn grote toorn heb Ik u geslagen, maar in Mijn welbehagen heb Ik Mij over u ontfermd.*
- 11 *Uw poorten zullen steeds openstaan; dag en nacht zullen ze niet gesloten worden,*

- opdat men het vermogen van de heidenvolken naar u toe zal brengen  
en hun koningen [naar u toe] geleid zullen worden.*
- 12 *Want het volk en het koninkrijk die u niet zullen dienen,  
zullen vergaan en die volken zullen totaal verwoest worden.*
- 13 *De luister van de Libanon zal naar u toe komen,  
cipres, plataan en dennenboom tezamen,  
om de plaats van Mijn heiligdom aanzien te geven,  
en Ik zal de plaats van Mijn voeten verheerlijken.*
- 14 *Ook zullen, zich buigend, naar u toe komen  
de kinderen van hen die u onderdrukt hebben,  
en allen die u verworpen hebben, zullen zich neerbuigen aan uw  
voetzolen,  
en zij zullen u noemen: Stad van de HEERE,  
het Sion van de Heilige van Israël.*
- 15 *In plaats van dat u verlaten en gehaat bent geweest,  
zodat niemand door [u] heen trok,  
zal Ik u tot een eeuwige glorie maken,  
[tot] een vreugde van generatie op generatie.*
- 16 *U zult de melk van de heidenvolken zuigen,  
ja, u zult aan de borst van koningen zuigen;  
dan zult u weten dat Ik, de HEERE, uw Heiland ben,  
en uw Verlosser, de Machtige van Jakob.*

De vraag in *vers 8* zouden we best eens verwerkelijkt kunnen zien in de grote aantallen passagiers die in onze tijd met vliegtuigen aankomen in het land. Daardoor is het mogelijk dat grote aantallen Joden in korte tijd naar hun land terugkeren. Toch vormen zij in onze dagen nog maar een voorproefje van de grote terugkeer naar het land die zal plaatsvinden nadat de Heer Jezus op aarde is gekomen, de vijanden heeft verslagen en Zijn rijk heeft gevestigd.

Ze zullen ook met schepen komen vanuit ver weg gelegen landen (*vers 9*). De HEERE zal die landen het sein geven om Zijn volk te laten gaan. Dat zal niet door politieke besluiten zijn, maar in een bewust handelen met het oog op de eer van de Naam van de HEERE, de God van Israël. Zij zullen hen van goud en zilver voorzien. Tevens zullen de heidenvolken persoonlijk daadwerkelijk meehelpen aan de herbouw van de

muren van de stad (*vers 10; zie en vgl. Zc 6:15*). De hulp van koning Hiram uit Tyrus bij de bouw van de tempel is een voorafschaduwning van de hulp die de volken in de toekomst zullen verlenen bij de bouw van de staat Israël (*zie 2Kr 2*).

Het dient alles als een bewijs dat de tijd van toorn en tucht voorbij is en dat de HEERE Zich nu met welbehagen over hen ontfermt. Daarom zullen de poorten voortdurend open kunnen staan (*vers 11*), wat aangeeft dat er geen kwaad meer te vrezen is en de

vrede is aangebroken. De volken kunnen vrij naar binnengaan om dit eertijds zo geplaagde en verdrukte volk eer te bewijzen (*vgl. Op 21:25-26*).

*En haar poorten zullen overdag geenszins gesloten worden, want geen nacht zal daar zijn. En zij zullen de heerlijkheid en de eer van de naties tot haar brengen. (Op 21:25-26)*

*Vers 12* toont aan dat Gods oordeel tijdens het vreedrijk zal komen over volken die een opstandige geest openbaren en die weigeren Israël te ondersteunen (*zie ook Zc 14:17-19*). Volken die wel Israël ondersteunen, zullen echter gezegend worden. Een beginsel dat we ook zien toen God Potifar zegende vanwege Jozef (*Gn 39:5*). Dit bewijst dat het nog niet om de eeuwige toestand gaat, maar om een toestand op aarde waar de Heer Jezus regeert en waar Hij het kwaad direct straft.

In *vers 13* wordt in een tussenzin melding gemaakt van de vreugde van de HEERE die Hij heeft in het vooruitzicht van de heerlijkheid van Zijn heiligdom, de prachtige tempel van het vreedrijk. Hij noemt die de “*plaats van Mijn voeten*”, dat is de ark in de tempel (*1Kr 28:2; zie ook Ps 99:5; 132:7*), wat aangeeft dat Hij daar zal wonen (*zie Ex 25:21-22*). Het is de plaats van Zijn rust. De bomen van de Libanon, hier “*de luister van de Libanon*” genoemd, zullen de luister van de tempel vergroten. Mogelijk moeten we hierbij denken aan aanplanting in de omgeving van de tempel, of dat er lanen mee worden opgesierd die naar de tempel voeren.

*Toen stond koning David op en zei: Luister naar mij, mijn broeders, en mijn volk! Het leefde in mijn hart om een huis van rust voor de ark van het verbond van de HEERE te bouwen, en voor de voetbank van de voeten van onze God. Ik heb [alles] voorbereid voor de bouw. (1Kr 28:2)*

Dan gaat de HEERE in *vers 14* verder met het vertellen over de volken van wie zij in de grote verdrukking zoveel te lijden hebben gehad. Nu zullen hun zonen komen en zich voor hen neerbuigen. Hun vaders zullen zijn weggevaagd door de oordelen in de dag van de HEERE.

Ook *“allen die u verworpen hebben”* zullen zich voor hen buigen. Dit zijn de mensen die zich dan wel niet tegen de HEERE en Zijn Gezalfde hebben vergaderd, maar wel Gods volk hebben veracht in de tijd van vijandschap. Deze groepen zullen Jeruzalem *“stad van de HEERE, het Sion van de Heilige van Israël”* noemen. Wat een verschil met vroeger, toen men er de neus voor ophaalde!

In plaats van verlaten en gehaat te zijn als een versmadede, niet beminde vrouw (zie en vgl. Dt 21:15), zal de HEERE de stad *“tot een eeuwige glorie maken, [tot] een vreugde van generatie op generatie”* (vers 15). De vreugde zal door de geslachten heen gaan. De volken en hun koningen zullen hun levenskracht aan dit volk ter beschikking stellen, zoals een moeder melk aan haar kind geeft (vers 16). Bovenal zullen zij niet meer blind zijn, maar weten dat de HEERE hun Redder is en de machtige Jakobs hun Verlosser.

### **De heerlijkheid van de stad** | verzen 17-20

- 17 *In plaats van koper zal Ik goud brengen,  
in plaats van ijzer zal Ik zilver brengen,  
in plaats van hout koper,  
in plaats van stenen ijzer.  
En [als] uw opzichter stel Ik vrede aan  
en [als] uw opzieners gerechtigheid.*
- 18 *Er zal niet meer gehoord worden van geweld in uw land,  
van verwoesting of rampen binnen uw grenzen,  
maar uw muren zult u noemen Heil,  
en uw poorten Lof.*
- 19 *De zon zal voor u niet meer zijn tot een licht overdag  
en als een schijnsel zal u de maan niet verlichten,  
maar de HEERE zal voor u zijn tot een eeuwig licht  
en uw God tot uw sieraad.*
- 20 *Uw zon zal niet meer ondergaan  
en uw maan zal [zijn licht] niet intrekken,  
want de HEERE zal voor u tot een eeuwig licht zijn  
en aan de dagen van uw rouw zal een einde komen.*

Dan zal Israël het rijkste land ter wereld worden. De stad zal worden herbouwd met onvergankelijke metalen, waarop weer en wind geen enkele invloed hebben (vers 17). Het is glorieus en sterk. Het leven in de

stad wordt bepaald door vrede en gerechtigheid. Het zal heel aangenaam zijn daar te wonen. Geweld en verwoesting zijn afwezig (*vers 18*). De muren van de stad heten "Heil", want de stad is onneembaar en de inwoners zijn er volkomen veilig. De poorten van de stad heten "Lof" want God zal daar Zijn Naam voortdurend verheerlijken.

Zon en maan zullen nog wel bestaan, maar niet meer nodig zijn vanwege de geweldige uitstraling die de tegenwoordigheid van de HEERE in de Sjechina, de wolk van de heerlijkheid waarin Hij woont, zal veroorzaken en waarbij ook de gemeente betrokken is (*verzen 19-20; vgl. Op 22:5; zie en vgl. ook Mt 17:2; Hd 26:13*). Dit zal waarlijk de overwinning van het licht op de duisternis zijn. In zo'n toestand is geen plaats meer voor zoiets als rouw en droefheid. Die zullen wegvluchten om plaats te maken voor eeuwige vreugde (*Js 35:10*). Vreugde wordt altijd intenser beleefd na een periode van smart en beproeving.

*En er zal geen nacht meer zijn en lamplicht en zonlicht hebben zij niet nodig, want [de] Heer, God, zal over hen lichten; en zij zullen regeren tot in alle eeuwigheid. (Op 22:5)*

### **Alles is het werk van de HEERE** | *verzen 21-22*

- 21 *Uw volk, zij allen zullen rechtvaardigen zijn,  
voor eeuwig zullen zij de aarde in bezit nemen.  
Zij zullen een stekje zijn, door Mij geplant,  
een werk van Mijn handen, opdat Ik verheerlijkt zal worden.*
- 22 *De kleinste zal tot duizend worden  
en de minste tot een machtig volk;  
Ik, de HEERE, zal dit te zijner tijd spoedig doen komen.*

In het vreedrijk bestaat het hele volk van God op aarde enkel en alleen uit "rechtvaardigen" (*vers 21*). De goddeloze massa is omgekomen door de oordelen van God. Wat van Gods volk is overgebleven, zijn alleen zij die met berouw over hun zonden de Messias hebben aangenomen. Dit Israël van God zal het land permanent bezitten.

In het verleden heeft Israël nooit het hele erfdeel in bezit gehad, ook niet ten tijde van Salomo. Maar nu is de tijd aangebroken dat Gods belofte aan Israël in vervulling gaat. Zij zijn het "stekje" dat de HEERE heeft geplant. Het is het woord dat ook voor Christus wordt gebruikt (*Js 11:1*) en duidt dus op de levenseenheid tussen het volk en hun Messias. Zij zullen Zijn heerlijkheid uitstralen tot Zijn verheerlijking.

Het volk zal uitbundig vrucht dragen en tot een machtig volk uitgroeien (*vers 22*). "*De kleinste*" kan slaan op iemand met weinig of geen kinderen. Met "*de minste*" kan de onbeduidendste bedoeld zijn. De toename van de bevolking zal ook een toename van vreugdevolle gemeenschap betekenen. Als de tijd daarvoor is aangebroken, zal dit alles met grote snelheid gebeuren. En het zal zeker gebeuren, want Hij, "*de HEERE*", zal het doen.

## Jesaja 61

### De blijde boodschap | verzen 1-3

- 1 De Geest van de Heere HEERE is op Mij,  
omdat de HEERE Mij gezalfd heeft  
om een blijde boodschap te brengen aan de zachtmoedigen.  
Hij heeft Mij gezonden om te verbinden de gebrokenen van hart,  
om voor de gevangenen vrijlating uit te roepen  
en voor wie gebonden zaten, opening van de gevangenis;
- 2 om uit te roepen het jaar van het welbehagen van de HEERE  
en de dag van de wraak van onze God;  
om alle treurenden te troosten;
- 3 om aangaande de treurenden van Sion te beschikken dat hun  
gegeven zal worden  
sieraad in plaats van as,  
vreugdeolie in plaats van rouw,  
een lofgewaad in plaats van een benauwde geest,  
opdat zij genoemd worden eiken van de gerechtigheid,  
een planting door de HEERE, om Hem te verheerlijken.

Zoals de hoofdstukken 50 en 53 ons Christus en Zijn lijden hebben geschilderd, openbaart dit hoofdstuk ons Hem in de volle genade van Zijn Persoon met betrekking tot de zegen voor Israël. Tot het eind van het vorige hoofdstuk was de HEERE de Spreker. Nu komt er een verandering van heerlijkheid. Die verandering zien we in *vers 1* van dit hoofdstuk, in de verandering van de Spreker Die optreedt. Het is hier niet meer de HEERE, maar Christus spreekt hier. Dat blijkt uit wat de Heer Jezus in de synagoge in Nazareth zegt, waar Hij aangeeft dat dit Schriftwoord van Jesaja dat Hij zojuist heeft voorgelezen in Hem is vervuld (*zie Lk 4:17-21*).

In dit vers vinden we de drie-enige God. De Naam “de Heere HEERE” is de vertaling van ‘Adonai Jahweh’, dat vier keer voorkomt in *hoofdstuk 50:4-9*. De zalving vond plaats bij de doop van de Heer Jezus, toen de Heilige Geest in de gedaante van een duif op Hem neerdaalde (*Lk 3:21-22*). De zal-

*Het gebeurde nu, toen al het volk werd gedoopt en ook Jezus was gedoopt en bad, dat de hemel werd geopend en de Heilige Geest in lichamelijke gedaante als een duif op Hem neerdaalde, en er kwam een stem uit [de] hemel: U bent Mijn geliefde Zoon, in U heb Ik welbehagen gevonden. (Lk 3:21-22)*



ving wordt ook genoemd bij de aankondiging van de Knecht van de HEERE: *“Ik heb Mijn Geest op Hem gelegd”* (Jes 42:1). Zijn zalving betekent Zijn bijzondere toerusting voor Zijn dienst als Koning, Priester en Profeet.

In dit gedeelte van *Jesaja* leren wij dat de dienst van Christus drievoudig is:

- een dienst in genade (*verzen 1-2a*),
- een dienst om te oordelen (*vers 2b*) en
- een dienst om te herstellen (*vers 2c*).

Heel opmerkelijk is, dat de Heer Jezus in Nazareth alleen het eerste deel over genade voorlas en toen verklaarde: *“Heden is dit Schriftwoord in uw oren vervuld”* (Lk 4:18-21).

*“Zachtmoedigen”* heeft te maken met nederigheid, maar hier vooral als het gevolg van het ‘lijden’. De zachtmoedige is iemand die door lijden gevormd is en daardoor klein en afhankelijk is geworden. Een zachtmoedige is verbroken en verbrijzeld door het leed, maar ook innerlijk verbroken door het bewustzijn van de zonden. Daardoor hebben ze zich verootmoedigd en zijn ze gebroken van hart.

Het *“verbinden”* van *“de gebrokenen van hart”* is het verlichting brengen aan hen die in het hart gewond zijn (Ps 147:3). Het evangelie naar Lukas verhaalt deze tedere

*Hij geneest de gebrokenen van hart,  
Hij verbindt hen in hun leed.  
(Ps 147:3)*

handelingen van de Heer (zie Lk 4:40; 7:13-15; 13:11-13; 17:11-19). Zo is het ook met *“voor de gevangenen vrijlating uit te roepen”*. Het gaat om hen die met ketenen van de zonde en de duivel gebonden zijn. Velen waren gebonden en verblind door de godsdienstigheid van de farizeeën, schriftgeleerden en sadduceeën.

De Heer Jezus was gezonden om *“het jaar van het welbehagen van de HEERE”* uit te roepen (*vers 2*). *“Het jaar”* staat niet voor een bepaalde tijdsduur, maar voor een periode, en wel een langere periode. Die periode duurde zolang Christus het evangelie predikte aan Israël. Uiteindelijk wordt hiermee het jaar bedoeld waarin alles wat door God aan Israël is beloofd, aan hen zal worden teruggegeven (zie Lv 25:10,13; 27:24). Dat zal het ware jubeljaar zijn met uitbundige vreugde over dit welbehagen.

De tweede dienst van Christus is om 'de dag van de wraak' aan te kondigen. "Het jaar van het welbehagen" staat tegenover de "dag van de wraak". In Zijn barmhartigheid zal God de uitoefening van Zijn wraak beperken tot een korte periode. In de aanhaling die de Heer Jezus in de synagoge van dit gedeelte doet, eindigt Hij bij "het jaar van het welbehagen". Hij spreekt niet over de dag van de wraak. Hij was niet gekomen om de dag van wraak aan te kondigen. Later zegt Hij dat er dagen van wraak zullen komen over het volk en dat Jeruzalem door de heidenen zal worden vertreden, totdat de volheid van de volken zal ingaan (zie Lk 21:22-24).

Hier in *Jesaja* gaat het om het oordeel over de vijanden van Israël, met name de koning van het noorden. Dit oordeel is ook een van de diensten die de Heer zal uitvoeren. Het is noodzakelijk om Zijn koninkrijk in vrede op te richten. De wereld zal gerechtigheid leren, niet door genade, maar door oordeel (zie Js 26:9b).

Vers 3 gaat over het derde deel van de dienst van Christus: troost en herstel. Dit zal worden vervuld na de tijd van de "benauwdheid van Jakob" (Jr 30:7), als het Godvrezend overblijfsel door een tijd van ongekende droefheid zal zijn gegaan. Dan zal er sieraad zijn in plaats van as. In het Hebreeuws bestaan de woorden 'sieraad' en 'as' uit dezelfde letters (*Pe'er* en *Epr*), maar dan in een andere volgorde. Dat betekent dat de HEERE niet vreugde geeft in plaats van droefheid, maar nog meer, dat Hij hun droefheid verandert in vreugde. Dat wat oorzaak is van hun droefheid van nu, zal oorzaak zijn van hun vreugde.

De HEERE, Die als hun Verlosser zal komen bij Zijn tweede komst, zal hun met vreugde vertroosting brengen, waarbij Hij hun een lofgewaad zal geven in plaats van een kwijnende geest. Alle tekenen van rouw worden weggenomen en in plaats daarvan komen tekenen van vreugde. Als een kledingstuk aan een lichaam, zo zal de lof van de verlostten de uiting zijn van de innerlijke jubel. Als olie en wijn tot hun genezing (zie Lk 10:34) zal de Heer het 'welgelukzalig' van de bergrede (zie Mt 5-7) tot het gelovig overblijfsel uitspreken. Zij zullen vergeving van hun zonden kennen (zie Zc 13:1).

Er zou niet zo'n vreugde zijn, als er niet eerst zo'n droefheid was geweest. Nooit schijnt de zon helderder dan na een donkere wolk. Er zal ook een morele verandering door de HEERE worden bewerkt. Zij

zullen “eiken van de gerechtigheid” worden genoemd. “Eiken” veronderstellen kracht en groenheid. Zo is het met “gerechtigheid” die het volk zal kenmerken. Dat zullen ze niet zelf bewerken, maar het zal “een planting door de HEERE” zijn tot Zijn verheerlijking (vgl. Js 60:21). Het volk wordt gezien als een woud van grote, krachtige bomen die door geen storm of bijl te vellen zijn.

### **Herstel van Israël** | verzen 4-9

- 4 *Zij zullen verwoeste [plaatsen] van weleer herbouwen,  
de woeste [plaatsen] van vroeger weer oprichten,  
de verwoeste steden vernieuwen,  
die verwoest lagen, van generatie op generatie.*
- 5 *Vreemden zullen klaarstaan en uw kudde weiden,  
vreemdelingen zullen uw akkerbouwers en uw wijnbouwers zijn.*
- 6 *Ú echter zult genoemd worden: priesters van de HEERE,  
men zal u noemen: dienaren van onze God.  
U zult het vermogen van heidenvolken eten,  
u zult u beroemen in hun luister.*
- 7 *In plaats van uw dubbele schaamte en schande  
zullen zij juichen over hun deel.  
Daarom zullen zij in hun land het dubbele in erfelijk bezit hebben,  
zij zullen eeuwige blijdschap hebben.*
- 8 *Want Ik, de HEERE, heb het recht lief,  
Ik haat roof bij het brandoffer,  
en Ik zal geven dat hun werk in waarheid zal zijn  
en Ik zal een eeuwig verbond met hen sluiten.*
- 9 *Hun nageslacht zal onder de heidenvolken bekend worden,  
en hun nakomelingen te midden van de volken.  
Allen die hen zien, zullen erkennen  
dat zij een nageslacht zijn dat de HEERE heeft gezegend.*

De verzen 4-9 voorzeggen het toekomstig herstel van Israël en zijn verheffing tot een plaats van waardigheid, eer en gezag over de volken. Plaatsen die verlaten en woest waren, zullen vruchtbaar zijn en dicht bevolkt (vers 4). Nu al komen resten van steden door opgravingen bloot, maar dan zullen ze volledig herrijzen. Zij die hen verdrukten, zullen hen dienen en als herders van hun kudde en landbouwers werken (vers 5). Ze zullen dat graag doen, omdat ze in de zegen van dit volk willen

delen (zie uitvoerig Js 14:1-2). Die zegen komt van God. De volken zullen aan de zegen zien dat God met Zijn volk is (zie ook Js 60:10; Zc 6:15).

Het is te wensen dat mensen zo worden aangetrokken door onze openbaring van de zegen die God ons heeft gegeven. Elke openbaring in het vrederijk heeft voor ons zijn tegenhanger in het geestelijk waarmaken van wat onze geestelijke zegeningen zijn. Daarvan is ook de bedoeling dat daarin gezien wordt dat GóD met ons is, dat de aandacht op Hém gericht wordt. Dat zal mensen aantrekken om ook bij die God te horen.

Israël zelf zal zijn wat Gods bedoeling vanaf het begin voor Zijn volk was, namelijk dat zij een priestervolk zouden zijn, een koninkrijk van priesters (vers 6; Ex 19:6a). Zoals de nakomelingen van Aaron priesterdienst hebben uitgeoefend ten behoeve van heel het volk Israël, zo zal heel het volk Israël in de toekomst priesterdienst uitoefenen ten behoeve van de heidenvolken. Wij zijn dat nu al in positie, maar het is Gods bedoeling dat wij dat ook in praktijk brengen.

*U dan, u zult voor Mij een koninkrijk van priesters en een heilig volk zijn. (Ex 19:6a)*

Al de naties die hun vermogen altijd hebben gebruikt voor zelfverrijking, zullen dit vermogen tot Israël brengen. Israël zal daarvan genieten. Zoals de priesters vroeger hebben geleefd van alles wat het volk Israël hun bracht (tienden en offers), zo zal Israël als geheel leven van alles wat de heidenvolken hun zullen brengen. Alles waarop de heidenen zich beroemden en wat zij zich van de aarde toe-eigenden, zal op Israël overgaan onder de zegen en krachtige bediening van Christus.

Dit onderwerp wordt door Paulus in *Romeinen 11:12-32* beschreven. Als de val en het huidig verlies van Israël de rijkdom van de volken betekent door het evangelie van de genade, nog veel groter zal het gevolg van hun volheid zijn, dat wil zeggen, de volle nationale voorspoed en welvaart van Israël. Als dienaar van God zal het volk Israël als het ware Levietendienst verrichten ten behoeve van de heidenvolken (zie Js 2:3), zodat de heidenvolken onderwijs zullen ontvangen ten aanzien van de wegen en de gedachten van de HEERE.

Ze zullen een dubbel bezit krijgen in het land dat zich zal uitstrekken tot ver buiten de oorspronkelijke grenzen (vers 7). Het zal met hen gaan, zoals het ook met Job is gegaan die na een tijd van rampspoed het

dubbele ontving (zie Jb 42:10-12). Waar zij vroeger in verwarring waren, voorwerpen van smaad en verachting, zullen ze nu vervuld zijn met een uitzonderlijke en oneindige vreugde. Er zal een dubbele vergoeding zijn voor al hun vroegere lijden, zoals zij ook dubbel hebben ontvangen voor al hun zonden (Js 40:2).

In *vers 8* maakt de HEERE duidelijk dat in alle zegeningen Gods eigen kenmerken gehandhaafd zullen worden. Hij verklaart dat Hij het recht liefheeft en dat Hij onrechtmatige roof haat. Hij doelt hiermee op de wrede behandeling die Israël van hun tegenstanders heeft ondergaan. In directe tegenstelling daarmee zal Hij “*geven dat hun werk in waarheid zal zijn*”. Hij zal ervoor zorgen dat hun werk Hem welgevallig zal zijn en in trouw zal worden verricht. Voor de trouw waarmee ze de HEERE hebben gediend, zullen ze door Hem worden beloond (zie Mt 10:40-42).

Hij zal een eeuwig verbond met hen sluiten met als resultaat dat de volken hen zullen erkennen als een volk dat door de HEERE gezegend is (*vers 9*). Hun nageslacht zal roemrijk zijn onder alle volken – een volkomen verandering ten opzichte van de huidige toestand.

### **Zeer vrolijk in de HEERE** | *verzen 10-11*

- 10 *Ik ben zeer vrolijk in de HEERE,  
mijn ziel verheugt zich in mijn God,  
want Hij heeft mij bekleed met klederen van heil,  
de mantel van gerechtigheid heeft Hij mij omgedaan,  
zoals een bruidegom zich bekleedt met priesterlijk [hoofd]sieraad,  
en een bruid zich tooit met haar sieraden.*
- 11 *Want zoals de aarde haar gewas voortbrengt,  
en zoals een tuin het daarin gezaaide doet opkomen,  
zo zal de Heere HEERE gerechtigheid doen opkomen  
en lof voor alle volken.*

De Spreker in de *verzen 10-11* is Christus Zelf, hoewel in vereenzelving met het overblijfsel. Namens hen verklaart Hij Zijn vreugde in de HEERE (*vers 10*). Op die dag komt de vreugde van Christus volkomen overeen met de vreugde van het gelovig overblijfsel. Hij beziet wat in de komende dag zal worden verwerkelijkt als al vervuld.

De klederen van het heil waarmee de Godvrezenden in Israël zijn bekleed, zijn Zijn eigen klederen. Zoals “*een bruidegom zich bekleedt met*

priesterlijk [hoofd]sieraad, en een bruid zich tooit met haar sieraden" zo zal de HEERE Zich in Zijn heerlijkheid en schoonheid openbaren in verbinding met Zijn verlore volk. Het ombinden van het hoofdsieraad doet Hij zoals een priester dat doet. Dat spreekt van het feit dat het overblijfsel geschikt gemaakt is om als priester voor Gods aangezicht te verschijnen.

Christus zal dan als de ware Melchizedek verschijnen en handelen in de drievoudige hoedanigheid als Koning, Priester en Bruidegom. Met het oog op de gemeente zal Hij ook handelen als koninklijk Priester (zie Hb 7:17; 9:11) en als haar hemelse Bruidegom (zie Ef 5:25-32).

Zoals de aarde haar gewas voortbrengt en zoals de tuin ervoor zorgt dat het in haar gezaaide uitspruit, zo zal "de Heere HEERE" ervoor zorgen dat "gerechtigheid" en "lof" (of roem) tot uitbarsting zullen komen tegenover alle volken. God veroorzaakt de ontkieming van het zaad. De Drager van het zaad is de Knecht van de HEERE. Al deze processen zijn nu door het evangelie werkzaam onder alle volken, maar de directe toepassing hier is op de toestand van Israël in het duizendjarig vrede-rijk. Dan zal het gebed van Mozes verhoord worden: "De lieflijkheid van de Heere, onze God, zij over ons" (Ps 90:17). Dan zal Israël de heerlijkheid van de HEERE aan de volken tonen, namelijk 'gerechtigheid' en 'lof'.

## Jesaja 62

**Een nieuwe naam** | *verzen 1-2*

- 1 *Omwille van Sion zal ik niet zwijgen,  
omwille van Jeruzalem zal ik niet stil zijn,  
totdat haar gerechtigheid opkomt als een lichtglans,  
en haar heil als een brandende fakkel.*
- 2 *De heidenvolken zullen uw gerechtigheid zien  
en alle koningen uw luister;  
u zult met een nieuwe naam genoemd worden,  
die de mond van de HEERE bepalen zal.*

De verzen 1-6 sluiten direct aan op het vorige hoofdstuk. De profeet (als type van de Messias en het gelovig overblijfsel) zal niet zwijgen en rusten, totdat "haar gerechtigheid" en "haar heil" of "haar behoudenis" voor Sion als een lichtglans en een brandende fakkel zullen opgaan (*vers 1*). Hij kan niet rusten zolang Sion nog verdrukt wordt. Maar als haar gerechtigheid en haar behoudenis zijn gekomen, zal er een totaal nieuwe situatie voor het volk zijn ontstaan, waarover in het vorige hoofdstuk ook al is gesproken.

Sion ofwel Jeruzalem is de plaats die God heeft uitgekozen om daar Zijn Naam te doen wonen. Daarom zal Christus niet rusten (*zie en vgl. Ru 3:18*) totdat Sion geworden is tot een hoofdstad voor de volken, zowel religieus als staatkundig (*zie Ps 48*). Daarom zal Christus niet zwijgen, Hij zal spreken tot God en voorbede doen voor het volk totdat Hij de zaak tot een einde heeft gebracht, totdat al Gods beloften, die ook wat Sion betreft in Hem ja en amen zijn (*2Ko 1:20*), vervuld zijn.

*Want hoeveel beloften van God er ook zijn, in Hem is het ja; daarom is ook door Hem het amen, tot heerlijkheid van God door ons. (2Ko 1:20)*

De volken zullen een Israël zien dat van de HEERE een nieuwe naam heeft gekregen (*vers 2*). Nu is het nog zo dat vanwege hen de Naam van God onder de volken wordt gelasterd (*zie Rm 2:24*). Dat verandert als Israël weer Gods volk is en een nieuwe naam heeft. Die nieuwe naam van Israël luidt: "DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID" (*Jr 33:16*). Zo zullen de volken Israël noemen, terwijl zij verbaasd zullen kijken naar de gerechtigheid en de luister van dit eens berooide volk. Koningen die

het land veroverden en verwoestingen achterlieten, zullen de herkrengen heerlijkheid van dat land bewonderen.

“DE HEERE ONZE GERECHTIGHEID” is echter de Naam van God Zelf in het vredegerijk (Jr 23:6). De

*In Zijn dagen zal Juda verlost worden en Israël onbezorgd wonen. Dit zal Zijn Naam zijn waarmee men Hem noemen zal: de HEERE ONZE GERECHTIGHEID. (Jr 23:6)*

HEERE en Israël hebben dezelfde naam! Dat komt doordat Israël straks als de aardse bruid van Christus met Hem verenigd zal zijn. Dan mag Israël als Gods verlost volk ook Zijn Naam dragen.

### **Wat Sion voor de HEERE betekent** | vers 3

3 *U zult een sierlijke kroon zijn in de hand van de HEERE en een koninklijke tulband in de hand van uw God.*

De beeldspraak waarin de toestand van Sion wordt beschreven, is uitzonderlijk mooi (vers 3). De stad is een “sierlijke kroon” en een “koninklijke tulband”. De “kroon” wordt gedragen door een koning. De “tulband” is wat de hogepriester draagt (zie Ex 28:4,39; Zc 3:5). Kroon en tulband worden hier niet gezien op het hoofd, maar respectievelijk in de hand “van de HEERE” en “van uw God”. Het tweede versdeel zegt hetzelfde als het eerste versdeel, maar met andere woorden. Hierdoor wordt de gedachte versterkt. De Naam “HEERE” legt er de nadruk op dat Hij met Zijn volk in een verbondsrelatie staat. Dat Hij ook “uw God” wordt genoemd, benadrukt dat Hij de enige en almachtige God van Zijn volk is.

De kroon en de tulband zijn kroonjuwelen in Zijn hand. Daarmee wil de Schrift zeggen dat in Zijn hand het volk Israël de kenmerken zal vertonen van koning (kroon) en priester (tulband), net als de Heer Jezus Zelf, Die als de ware Melchizedek zowel Koning als Priester zal zijn.

Er worden twee verschillende Hebreeuwse woorden voor “hand” gebruikt. Het eerste woord is de open hand, die macht aangeeft en het tweede woord is de palm van de hand, die aangeeft dat de hand iets laat zien. Samen stellen zij de intense vreugde van het hart van de HEERE voor in het openbaren van Zijn genade en verlossende macht. We mogen hierin de functies van koninklijk gezag en priesterschap zien die beide in Christus zijn verenigd. Israël zal deze tweevoudige hoedanigheid met Christus delen.



Velen hebben geprobeerd, en de antichrist zal dat als laatste proberen (zie Op 13:11), om gezag uit te oefenen over zowel het burgerlijke als het godsdienstige leven. Maar zoals dat al de hele geschiedenis van de mensheid is gebleken, zal ook de laatste poging van de antichrist mislukken (zie Ez 21:26). Alleen in Christus zijn deze twee functies op volmaakte manier met elkaar verbonden en worden door Hem op volmaakte manier uitgeoefend (zie Zc 6:13).

### Sion weer aangenomen | verzen 4-5

- 4 Tegen u zal niet meer gezegd worden: verlatene,  
 en tegen uw land zal niet meer gezegd worden: woestenij,  
 maar u zult genoemd worden: Mijn welgevallen is in haar,  
 en uw land: getrouwde;  
 want de HEERE verlangt naar u,  
 en uw land zal getrouwd worden.
- 5 Want [zoals] een jongeman trouwt met een jonge vrouw,  
 [zo] zullen uw kinderen trouwen met u;  
 [zoals] een bruidegom zich verblijdt over [zijn] bruid,  
 [zo] zal uw God Zich over u verblijden.

In de komende dag zal Jeruzalem niet meer de “verlatene” genoemd worden en het land zal niet langer “woestenij” genoemd worden (vers 4). De stad krijgt namen die uiting geven aan de liefde van het hart van de HEERE voor haar. Ze wordt genoemd: “Mijn welgevallen is in haar”, wat de vertaling is van ‘Hefsiba’, de naam van de vrouw van Hizkia, de moeder van Manasse (zie 2Kn 21:1) en tijdgenoot van Jesaja. Hij noemt haar ook “getrouwde”. Hij heeft haar een tijd niet als zodanig kunnen erkennen vanwege haar ontrouw (vgl. Hs 1:9). Als zij zich heeft bekeerd, zal Hij de huwelijksband die Hij nooit verbroken heeft, weer openlijk erkennen (vgl. Hs 2:18-19).

En Hij zei:

Geef hem de naam Lo-Ammi,  
 want u bent niet Mijn volk  
 en Ik zal er voor u niet zijn. (Hs 1:9)

Ik zal u voor eeuwig tot Mijn bruid nemen;  
 ja, Ik zal u tot Mijn bruid nemen  
 in gerechtigheid en in recht,  
 in goedertierenheid en in barmhartigheid.  
 In trouw zal Ik u voor Mij als bruid nemen;  
 en u zult de HEERE kennen. (Hs 2:18-19)

Zijn liefde zal net zo sterk en vol zijn als de liefde van een pas getrouwde (vers 5). De gedachte in elk deel van dit vers is die van het winnen van een onvervreemdbaar recht door de bruidegom om ‘te hebben en te houden’.

**Aanhoudende voorbede** | *verzen 6-7*

- 6 *Op uw muren, Jeruzalem, heb Ik wachters aangesteld.  
Nooit zullen zij zwiigen, heel de dag en heel de nacht niet.  
U die [het volk] aan de HEERE doet denken,  
gun u geen rust.*
- 7 *Ja, geef Hem geen rust,  
totdat Hij Jeruzalem gegrondvest heeft  
en gesteld heeft  
tot een lof op aarde.*

Met het oog op dit alles heeft de HEERE wachters op de muren van Jeruzalem aangesteld die dag en nacht bij de HEERE tussenbeide treden voor de stad. Ze roepen tot Hem met het oog op de treurige toestand waarin Jeruzalem verkeert, totdat Zijn voornemens met betrekking tot Zijn aardse volk zijn vervuld (*verzen 6-7*). De HEERE zegt met het aanstellen van wachters als het ware dat Hij Zelf de voorbede heeft geregeld. De wachters symboliseren hen die bidden voor de vrede van Jeruzalem. Daarmee tonen zij opnieuw aan dat zij verenigd zijn met de HEERE, eensgezind met Hem in het zoeken naar het herstel van Israël (*vgl. vers 1*).

Die speciale voorbede zou onze voortdurende bezigheid moeten zijn met het oog op onze situatie als gelovigen die ook in een eindtijd leven te midden van de puinhopen van het christelijk getuigenis (*1Pt 4:7*). Net als zij zichzelf geen rust gunnen, moeten ook wij onszelf geen rust gunnen. Net als zij Hem geen rust gunnen, moeten wij dat ook niet doen, maar voortdurend bij Hem aandringen in de gebeden voor Zijn volk (*zie en vgl. Lk 11:5-10; 18:1-8*).

*Het einde van alles nu is nabij, weest dus bezonnen en nuchter tot gebeden. (1Pt 4:7)*

**Jeruzalem nooit meer prijsgegeven** | *verzen 8-9*

- 8 *De HEERE heeft gezworen bij Zijn rechterhand  
en bij Zijn sterke arm:  
Nooit zal Ik uw koren meer geven  
als voedsel aan uw vijanden,  
en nooit zullen vreemdelingen [meer] uw nieuwe wijn drinken  
waarvoor u zich ingespannen hebt!*
- 9 *Maar wie het inzamelen, zullen het eten  
en de HEERE prijzen,*

*en wie hem oogsten, zullen hem drinken  
in de voorhoven van Mijn heiligdom.*

De *verzen* 8-9 geven het antwoord op de gebeden. Het antwoord ligt vast, maar Hij wil voor de vervulling van Zijn voornemen de voorbede van de Zijnen gebruiken. De Heer wil gebeden zijn. Het kennen van de wil van God maakt niet passief, maar brengt juist tot het gebed dat die wil ook zal worden uitgevoerd. God spoort door Zijn Geest gelovigen aan om dingen van Hem te bidden die Hij besloten heeft om te geven. Dat is bidden in de Heilige Geest (*zie Ju :20*).

Hier verklaart de HEERE met een eed dat de heidense machten nooit meer het land zullen plunderen (*Js 10:13-14*) en de rechtmatige eigenaren zullen beroven van de resultaten van hun gezwoeg (*vers 8*). Ze zullen genieten van de oogst en de HEERE ervoor loven (*vers 9*).

Dit herinnert ons er op een krachtige wijze aan dat wij er een gewoonte van zullen maken om de Heer dagelijks te danken voor alles wat Hij ons aan materiële welvaart geeft in de vorm van eten. Onze dankzegging voor de maaltijd mag nooit een formaliteit worden. Het moet komen uit een hart dat zich altijd bewust is van de goedheid van God. Het voedsel dat wij eten wordt *“geheiligd door Gods woord en door het gebed”* (*1Tm 4:5*).

Verder zullen zij die in de komende dag de wijn hebben ingezameld die *“drinken in de voorhoven van Mijn heiligdom”*. Zij zullen met vreugde opgaan naar het huis van de HEERE met harten die overstelpt zijn van dankbaarheid.

### **Oproep uit Babel weg te trekken** | *vers 10*

*10 Ga door, ga door, de poorten door,  
bereid de weg voor het volk,  
verhoog, verhoog de gebaande weg,  
zuiver [hem] van stenen,  
steek een banier omhoog boven de volken.*

Dit voortdurend opgaan naar het huis van de HEERE krijgt een levendige vooruitblik in het bevel in *vers 10* dat nog moet worden uitgevaardigd. Om in Gods huis te komen en de Messias te zien zal Zijn volk door de poorten van Jeruzalem gaan. De weg daarheen moet worden bereid, dat wil zeggen dat deze van hindernissen moet worden vrijge-

maakt (vgl. Js 40:3; 57:14). Er zal een verhoogde baan, een koninklijke weg, worden aangelegd waarlangs men naar Israël gaat. Dit heeft ook een geestelijke toepassing, want ook elke hindernis voor een geestelijke zegen zal uit het hart van Israël worden verwijderd.

Onder de banier van de Messias, dat is onder Zijn bescherming, zullen ze door de landen van heidense volken trekken. Zo zijn wij weggetrokken uit het geestelijk Babylon onder de banier van het evangelie op weg naar het hemelse Jeruzalem, terwijl wij door de wereld trekken waar misleidende struikelblokken uit de weg moeten worden geruimd die onze voortgang willen hinderen.

Alles wat een struikelblok vormt, alles wat het genot van een vrije en voortdurende toegang tot de troon van de genade hindert, alles wat onze gemeenschap met God in de weg staat, moet worden weggedaan. Vaak is er veel rommel die moet worden opgeruimd, zoals wereldse verbindingen en vleselijke verlangens.

### **De HEERE komt als Verlosser** | *verzen 11-12*

- 11 *Zie, de HEERE heeft het doen horen  
tot aan het einde der aarde:  
Zeg tegen de dochter van Sion:  
Zie, uw heil komt,  
zie, Zijn loon heeft Hij bij Zich  
en Zijn arbeidsloon gaat voor Hem uit.*
- 12 *Zij zullen hen noemen: het heilige volk,  
de verlost van de HEERE,  
en u zult genoemd worden: Gezochte,  
Stad die niet verlaten is.*

De *verzen 11-12* beschrijven de vervulling van de beloften voor Israël. De stem van de HEERE zal over de hele aarde klinken om bekend te maken dat de behoudenis voor Sion is gekomen (*vers 11*). De behoudenis is hier een Persoon. Hij komt! Het 'heil' is in het Hebreeuws *yasha*, een woord dat terug komt in de naam Jezus.

Die naam betekent 'Jahweh is behoudenis'. Als Hij komt, komt Hij ook met loon voor hen die Hem trouw zijn gebleven (*Op 22:12*).

*Zie, Ik kom spoedig, en Mijn loon is bij Mij om een ieder te vergelden zoals zijn werk is. (Op 22:12)*

De volken zullen Israël erkennen als *“het heilige volk, de verlost van de HEERE”* (vers 12). De stad waarnaar niemand omzag, zal *“Gezochte, Stad die niet verlaten is”*, worden genoemd. Velen zullen naar die stad gaan om haar heerlijkheid en schoonheid te zien. Ze zullen de wonderen van Gods genade en kracht erin geopenbaard zien. De stad zal vol mensen zijn en de straten zullen gevuld zijn met vrolijk spelende jongens en meisjes (Zc 8:4-5).

*Zo zegt de HEERE van de legermachten:*

*Er zullen weer oude mannen en oude vrouwen zitten  
op de pleinen van Jeruzalem,  
ieder met zijn stok in zijn hand  
vanwege de hoge leeftijd.*

*De pleinen van de stad zullen vol worden  
met jongens en meisjes  
die spelen op haar pleinen. (Zc 8:4-5)*

## Jesaja 63

### De HEERE oordeelt de volken | verzen 1-6

- 1 *Wie is Deze Die uit Edom komt,  
in helrode kleding uit Bozra,  
Die luisterrijk is in Zijn gewaad,  
Die voorttrekt in Zijn grote kracht?  
Ik ben het, Die spreek in gerechtigheid,  
Die machtig ben om te verlossen.*
- 2 *Waarom is dat rood aan Uw gewaad,  
en is Uw kleding als [die] van iemand die de wijnpers treedt?*
- 3 *Ik heb de pers alleen getreden;  
er was niemand uit de volken met Mij.  
Ik heb hen vertreden in Mijn toorn,  
hen vertrappt in Mijn grimmigheid.  
Hun bloed is op Mijn kleding gespat,  
heel Mijn gewaad heb Ik besmet.*
- 4 *Want de dag van de wraak was in Mijn hart,  
het jaar van Mijn verlost en was gekomen.*
- 5 *Ik keek rond, maar er was niemand die hielp;  
Ik ontzette Mij, want er was niemand die ondersteunde.  
Daarom heeft Mijn arm Mij heil verschaft,  
en Mijn grimmigheid, die heeft Mij ondersteund.*
- 6 *Ik heb de volken vertrappt in Mijn toorn,  
Ik heb hen dronken gemaakt in Mijn grimmigheid,  
Ik heb hun bloed ter aarde doen neerdalen.*

De verzen 1-6 bevatten een dialoog tussen het verlost overblijfsel van de Israëlieten, bevrijd van hun grote verdrukking, en de HEERE. Het is de tijd van Christus' persoonlijke tussenkomst om de heidenen te verslaan die zich onder de antichrist in Israël hebben verzameld. Daarom volgt dit gedeelte terecht na de Goddelijke beloften van het vorige hoofdstuk.

Het Joodse volk, bevrijd van hun vijanden, stelt met verbazing over Zijn kracht en heerlijkheid de vraag Wie de grote Bevrijder is (vers 1). Hij is de Overwinnaar Die komt aan het hoofd van Zijn legers (Op 19:13-14). Maar waarom komt Hij van Edom

*En Hij is bekleed met een in bloed gedoopt kleed, en Zijn Naam wordt genoemd: het Woord van God. En de legers <die> in de hemel <zijn>, volgden Hem op witte paarden, bekleed met wit, rein, fijn linnen.  
(Op 19:13-14)*

en Bozra? Het antwoord op deze vraag vinden we door *Psalm 29:1-8* met *Daniël 11:45* te vergelijken. In *Daniël 11:45* is sprake van de militaire basis van de koning van het noorden, nadat hij van het veroveren van Egypte is teruggekomen. Hij heeft zich daar gelegerd om van daaruit de verzamelde legers van het herstelde Romeinse rijk, dat is West-Europa, te verslaan. Al de heidenvolken zijn dan verzameld voor de oorlog in het dal van Harmagedon (*Op 16:16*).

*En Hij verzamelde hen op de plaats die in het Hebreeuws Harmagedon heet. (Op 16:16)*

*Psalm 29* beschrijft profetisch het verslaan van al die naties door de kracht van de stem van de HEERE. Het verslaan begint in Libanon (*verzen 5-6*) en gaat verder naar Kades, waarvan het centrum Bozra in Edom is. De verdelging is snel en compleet. De afstand van Sirjon in Libanon tot Bozra in Edom is, uitgedrukt in stadiën, zestienhonderd stadiën (dat is ongeveer driehonderd kilometer; één stadie is ca. honderdvijfentachtig meter). Dit is precies die afstand die in *Openbaring 14:20* wordt genoemd in een gedeelte dat overeenkomt met wat we hier in *Jesaja* lezen. Het gaat in beide gedeelten over de wijnpersbak van de totale, niets sparende toorn van God. De harmonie van de verschillende delen van de Schrift wordt hierdoor weer eens duidelijk geïllustreerd.

*En de wijnpersbak werd buiten de stad getreden en er kwam bloed uit de wijnpersbak tot aan de tomen van de paarden, zestienhonderd stadiën ver. (Op 14:20)*

In antwoord op de vraag van het volk zegt de HEERE: *“Ik ben het, Die spreek in gerechtigheid, Die machtig ben om te verlossen.”* “Die spreek” komt overeen met *“de stem van de HEERE”* in *Psalm 29* (zie *Ps 29:3-8*; vgl. *Ps 2:5*) en *“het zwaard dat kwam uit de mond van hem die op het paard zat”* in *Openbaring 19:21*. Zijn gerechtigheid zal dan geopenbaard worden in de bevrijding van Zijn aardse volk.

In *vers 2* stellen ze een nieuwe vraag. Het antwoord van de HEERE in de *verzen 3-4* maakt de tijd van de gebeurtenis duidelijk, namelijk dat het gaat om de definitieve vernietiging van de heidense machten vlak voor het vredrijk. Voor dit levendige beeld van het treden van de wijnpers zie ook *Joël 3:9-16*; *Openbaring 14:17-20*; *19:15*.

Het is het beeld van de oosterse wijnpersbak. De ingezamelde druiven worden met de blote voeten geperst zodat het rode sap eruit vloeit. De kleding van de wijnperser wordt daardoor besmeurd met het rode sap.

Het is er een beeld van dat het oordeel door God Zelf wordt voltrokken. Tevens is daar een woordenspel want 'Edom' betekent 'rood'. Bozra, de hoofdstad van Edom, is een woord dat verwant is met *batsar* dat betekent 'inzamelen van druiven'.

Hier worden jaar en dag weer tegenover elkaar gesteld (zie *Js* 61:2). De tijd van de wraak van de HEERE is kort (*Rm* 9:28). Tegelijkertijd is deze wraak het begin van een

*Want [de] Heer zal ten einde toe en met haast een zaak doen op de aarde. (Rm 9:28)*

tijdperk waarin de vijand van Israël voorgoed verslagen is: "Het jaar van Mijn verlossen was gekomen."

Zijn antwoord gaat verder in de *verzen* 5-6. Het blijkt dat Hij alleen is in Zijn grote liefde voor Zijn volk. Niemand deelt daarin met Hem (*vgl. Js* 59:16). Waar Hij ook kijkt, er is niemand die Zijn volk helpt. Tot Zijn ontzetting moet Hij constateren dat er niemand is die Zijn volk ondersteunt. Daarom zal Hij alleen de zaak van Zijn volk behartigen en het voor hen opnemen. Als een eenzame, maar oppermachtige Strijder, tegen Wie alle verzet volkomen zinloos is, stort Hij Zijn toorn uit over Zijn vijanden en die van Zijn volk. Hij geeft Zijn vijanden de wijn van Zijn gramschap te drinken, waardoor zij dronken worden en neervallen.

### **De trouw van de HEERE bezongen** | *verzen* 7-9

- 7 *Ik zal de goedertierenheid van de HEERE in herinnering roepen, de loffelijke daden van de HEERE, naar alles wat de HEERE voor ons heeft gedaan, de grote goedheid voor het huis van Israël, die Hij hun bewezen heeft naar Zijn barmhartigheid en naar de veelheid van Zijn goedertierenheid.*
- 8 *Want Hij zei: Zij zijn immers Mijn volk, Kinderen [die] niet zullen liegen! Zo werd Hij hun tot een Heiland.*
- 9 *In al hun benauwdheid was Hij benauwd; de Engel van Zijn aangezicht heeft hen verlost. Door Zijn liefde en door Zijn genade heeft Hij hen bevrijd;*



*Hij hief hen op en droeg hen  
al de dagen van weleer.*

Vanaf *vers 7* lezen we, in een gedeelte dat doorloopt tot het eind van *hoofdstuk 64*, wat de Geest van de profetie het overblijfsel in de mond legt. Ze worden uitgesproken door de representant van Zijn volk, ten tijde van de verlossing die in de voorgaande zes verzen is beschreven. In de *hoofdstukken 65 en 66* vinden we het antwoord van de HEERE.

Het is treffend om te zien hoe de Geest al de gevoelens van een trouw Israëlitisch hart, van een beangstigd, maar toch vertrouwend hart tot uitdrukking brengt. Dit hart herinnert zich de goedheden uit het verleden. Het is echter in het heden terneergedrukt door de huidige ellende en erkent de opstandigheid waaraan zij zich schuldig hebben gemaakt. Maar ondanks dat alles beroept het zich op de onveranderlijke trouw van Gods liefde. Het is een gebed in verbinding met de goedheid van de HEERE die Hij in de verlossing heeft getoond. Daarom begint het met een lofprijzing. Deze taal past ook ons vanwege de hemelse en geestelijke bevrijdingen en zegeningen die ons verleend zijn, naast alle aardse ontfermingen die ons deel zijn.

Dit vers begint en eindigt met de goedertierenheid van de HEERE, dat wil zeggen Zijn trouw aan het verbond, gegrond op het werk van de Middelaar. Dit woord 'goedertierenheid' (*chesed*) is de trouw, de genadebewijzen (*Js 55:3*) die God in Zijn verbond bewijst aan Zijn volk. Het overdenken van de goedertierenheid van de HEERE raakt het hart van het overblijfsel en leidt hen tot bekering (*zie Rm 2:4*).

In *vers 8* neemt het overblijfsel de woorden van de HEERE in de mond waarin Hij Zijn waardering uit voor Zijn verlore volk. Dit volk is het rechtvaardige overblijfsel dat op Zijn verlossing heeft gewacht in de tijd van de grote verdrukking. Er staat dat het gelovig overblijfsel kinderen zijn "[die] niet zullen liegen". Liegen betekent hier ontrouw aan het verbond met de HEERE. Zij zijn trouw geweest in tegenstelling tot de velen die zich afvallig aan de antichrist hebben gehecht. Vanwege hun trouw werd Hij hun Verlosser.

Hoe Hij in die verlossing te werk is gegaan, zegt de profeet in *vers 9*. In een ver verleden, toen Israël met berouw over hun zonden als gevolg van de kastijding van de HEERE, tot Hem terugkeerde, "kon Zijn ziel de moeite van Israël niet langer verdragen" (*Ri 10:16*). Zo zullen in de komende

tijd van Jakobs benauwdheid Zijn handelingen tot doel hebben zowel het verslaan van hun vijanden als het wegnemen van Zijn kastijdende hand op de vastgestelde tijd.

Deze verklaring openbaart de tedere gevoelens van de HEERE. Zijn tuchtigingen worden altijd in liefde toegediend (*Hb 12:5-11*). *“Want niet van harte verdrukt Hij en bedroeft Hij de mensenkinderen”* (*Kl 3:33*). Het smart Hem als zij van Hem afwijken. Het smart Hem ook als Hij gedwongen wordt hen te kastijden.

Dan komt de wijze waarop Hij met Zijn bevrijdende macht te werk is gegaan:

*“De Engel van Zijn aangezicht heeft hen verlost.  
Door Zijn liefde en door Zijn genade  
heeft Hij hen bevrijd.”*

Hier wordt niet alleen maar gedacht aan de toekomstige verlossing, maar er wordt ook gedacht aan Zijn handelingen in het verleden. De tegenwoordigheid van God bij Zijn volk was in de wolkkolom en de vuurkolom en in de tabernakel, en de Engel was niemand anders dan Christus Zelf (zie *Gn 48:16; Ex 23:20,23; 32:34; 33:2*). Zijn aanwezigheid was meer dan het louter tegenwoordig zijn van God in hun midden. Het betekende de openbaring van Hem Zelf in en door de Engel Die hen vergezelde.

Het beeld van het optillen en dragen al de dagen van ouds roept een gedeelte uit het lied van Mozes in herinnering (*Dt 32:10-12*). Daar verhaalt hij Gods goedheid tijdens hun reis door de woestijn.

*Hij vond hem in een woestijngebied,  
in een woeste, huilende wildernis.  
Hij omringde hem, Hij onderwees hem,  
Hij beschermde hem als Zijn oogappel.  
Zoals een arend zijn nest opwekt,  
boven zijn jongen zweeft,  
zijn vleugels uitspreidt, ze pakt  
en ze draagt op zijn vlerken,  
[zo] heeft alleen de HEERE hem geleid,  
er was geen vreemde god bij hem.  
(Dt 32:10-12)*

**Leiding van de HEERE** | *verzen 10-14*

- 10 *Zij daarentegen zijn ongehoorzaam geworden  
en hebben Zijn Heilige Geest bedroefd.  
Daarom is Hij voor hen veranderd in een vijand,  
Hij Zelf heeft tegen hen gestreden.*
- 11 *Toch dacht Hij aan de dagen vanouds,  
aan Mozes, aan Zijn volk.*

- [Maar nu,] waar is Hij Die hen deed opgaan uit de zee  
 met de herders van Zijn kudde,  
 waar is Hij Die Zijn Heilige Geest  
 in hun midden stelde,  
 12 Die Zijn luisterrijke arm heeft doen gaan  
 aan de rechterhand van Mozes,  
 Die het water voor hun [ogen] doormidden spleet  
 om Zich een eeuwige Naam te maken,  
 13 Die hen deed gaan door de diepe wateren?  
 Als een paard in de woestijn struikelden zij niet,  
 14 als een dier [dat] in de vallei afdaalt,  
 heeft de Geest van de HEERE hun rust gegeven.  
 Zo hebt U Uw volk geleid  
 om U een luisterrijke Naam te maken.

Het bedroeven van de Heilige Geest is een zonde waarvoor ook wij worden gewaar-schuwd (vers 10; Ef 4:30). Het is een van de bewijzen dat de Heilige Geest niet slechts

*En bedroeft de Heilige Geest van God niet, met Wie u verzegeld bent tot [de] dag van [de] verlossing. (Ef 4:30)*

een kracht is, want die kun je niet bedroeven, maar een Persoon, want alleen een persoon kan bedroefd worden. De naam "Heilige Geest" komt in het Oude Testament slechts drie keer voor, terwijl Zijn Naam in het Nieuwe Testament juist heel vaak voorkomt. Daarom is het opmerkelijk dat in deze enkele verzen Zijn Naam twee keer voorkomt (zie nog Ps 51:13). Hierdoor weet ook de oudtestamentische gelovige van het bestaan en het werk van de Heilige Geest en wij kunnen er ook veel van leren.

Elke zonde bedroeft de Heilige Geest. Het volk zou niet liegen (vers 8), het zou niet ontrouw worden. Helaas, vers 10 laat zien dat het tegendeel gebeurt en het volk volhardt daarin. Dat kan de HEERE niet gelaten aanzien. Zijn houding ten opzichte van hen moet daardoor veranderen van een liefdevolle verzorger die het voor hen opneemt, in een vijand die tegen hen strijdt.

Toch was Hij steeds met Zijn Heilige Geest in hun midden ten goede voor hen werkzaam geweest. Daaraan herinnert Jesaja het volk in de verzen 11-14. Deze verzen stellen de andere kant van Gods handelingen voor en wel Zijn barmhartigheid voor hen ten tijde van de verlossing uit Egypte en het geven van rust aan hen, zodat Zijn Naam "luisterrijk"

wordt. Aan die luisterrijke Naam herinnert Jesaja de HEERE aan het eind van *vers 14*, wat de inleiding vormt op het gebed dat volgt.

Jesaja vraagt waar de HEERE is, Die Zijn herders, Mozes en Aäron, aan het hoofd van het volk door de Schelfzee heen voerde (*vers 11b*). Het doet denken aan de Heer Jezus Die als Degene Die uit de doden is teruggebracht "*de grote herder van de schapen*" (*Hb 13:20*) wordt genoemd. Dat is wat in beeld in de Schelfzee wordt voorgesteld en waar Mozes een type is van de Heer Jezus als de Herder van Zijn volk.

Hierna volgt een verwijzing naar de Heilige Geest, wat ook al zo nieuwtestamentisch klinkt, want na de verlossing uit de macht van de zonde en het aannemen van het evangelie komt de Heilige Geest in de gelovige wonen (*Ef 1:13*). In het Oude Testament woonde de Heilige Geest niet in de gelovige, maar Hij werkte in hem. Pas na de dood, opstanding en verheerlijking van de Heer Jezus is de Heilige Geest op aarde komen wonen, in de gemeente en in de gelovige als lid van de gemeente.

*...; in Wie ook u, toen u het woord van de waarheid, het evangelie van uw behoudenis, hebt gehoord – in Wie u ook, toen u geloofd hebt, verzegeld bent met de Heilige Geest van de belofte, ... (Ef 1:13)*

### **Nood als pleitgrond** | *verzen 15-19*

- 15 *Kijk [neer] uit de hemel en zie  
uit Uw heilige en luisterrijke woning.  
Waar zijn Uw na-ijver en Uw machtige daden,  
Uw innerlijke bewogenheid  
en Uw barmhartigheid? Ze houden zich jegens mij in.*
- 16 *Toch bent U onze Vader,  
want Abraham weet van ons niet  
en Israël kent ons niet.  
U, HEERE, bent onze Vader;  
onze Verlosser van oude tijden af is Uw Naam.*
- 17 *HEERE, waarom doet U ons afdwalen van Uw wegen?  
[Waarom] verhardt U ons hart, zodat wij U niet vrezen?  
Keer terug omwille van Uw dienaren,  
de stammen van Uw eigendom.*
- 18 *[Slechts] korte tijd heeft Uw heilig volk [het] in bezit gehad.  
Onze tegenstanders hebben Uw heiligdom vertrappt.*

19 *Wij zijn geworden [als mensen] over wie U van oude tijden af niet hebt geheerst, die niet naar Uw Naam zijn genoemd.*

Tot *vers 14* heeft het volk teruggekeken naar de trouw van God en de ontrouw van het volk in het verleden. Vanaf *vers 15* spreekt dit gelovig overblijfsel over hun nood in het heden. Het gebed om verlossing en bevrijding (*vers 15*) begint met de vraag of de HEERE vanuit “de hemel” wil neerkijken en wil zien uit Zijn “heilige en luisterrijke woning” (zie en vgl. *1Kn 44-53*).

De vraag geeft aan dat Hij, Die met Zijn volk was geweest en Zijn tegenwoordigheid en kracht had geopenbaard, Zich had teruggetrokken en nu alleen in Zijn hemelse woonplaats kon worden genaderd. Zijn heiligheid en Zijn luister worden speciaal genoemd vanwege het contrast met de goddeloosheid en schande van het volk. Deze houding van afstand beluisteren we in wat Jesaja zegt, waarbij hij zich met het volk identificeert: “Waar zijn ... Uw innerlijke bewogenheid en Uw barmhartigheid? Ze houden zich jegens mij in.”

Als Gods volk in benauwdheid is vanwege hun afdwaling, gaan Gods handelingen in tucht niet ten koste van Zijn medelijden. De HEERE kastijdt wie Hij liefheeft (zie *Sp 3:11-12; Hb 12:6*). Hij verlangt ernaar de verdrukking van Zijn volk weg te nemen, maar moet soms Zijn barmhartigheden inhouden. Het is opmerkelijk dat Jesaja van zichzelf spreekt als een voorwerp van deze handelingen en zich op deze wijze met de toestand van het volk één maakt. Zo was het met Mozes (zie *Ex 32:31-32*) en met Paulus (zie *Rm 9:2-3*). Zo is het met elke ware voorspraak in tijden dat het volk van God zich in een geest van afwijking van Hem bevindt.

De profeet doet op diezelfde basis in *vers 16* een beroep op de verbinding van God met Zijn volk. Hij doet geen beroep op grond van het verbond van de wet van Mozes (zie *vers 11*). Hij doet een beroep op grond van Gods onvoorwaardelijke beloften aan Abraham (zie *Gn 15*). De HEERE heeft Zijn aardse volk verkregen door Zijn scheppende macht en liefdevolle raadsbesluit. Hij was hun Vader.

Dit is niet ‘Vader’ in de nieuwtestamentische zin van het woord. In het Nieuwe Testament is de Vader allereerst de eeuwige Vader van de eeuwige Zoon. Vervolgens is Hij ook de Vader van de gelovigen, die

de Zoon als hun leven hebben ontvangen. Zij zijn door het geloof in de Heer Jezus verzegeld met de Heilige Geest en noemen Hem door de Geest: “*Abba, Vader*” (Rm 8:15-16; Gl 4:6). In die verhouding kon de gelovige pas komen, nadat de Heer Jezus het werk op het kruis had volbracht (zie Jh 20:17).

Jesaja spreekt over de HEERE als de Vader van Zijn volk in de zin van hun oorsprong (zie ook Js 64:8; Dt 32:6; Jr 4:3,19; 31:9; Mi 2:10 en vgl. Ex 4:22; Dt 14:1; Hs 11:1). Abraham en Israël (dat is Jakob) zijn wel hun voorvaders, maar zij wisten niet van het bestaan van het volk als hun nakomelingen. Zij kenden hen niet, zij konden niet naar hen omzien en zich over hen ontfermen. Ontslapen heiligen kunnen geen voorspraak zijn voor wie dan ook. Met de HEERE is dat echter heel anders. De verhouding tussen Hem en Zijn volk is niet te ontbinden. Daarom zegt Jesaja: “*U, HEERE, bent onze Vader.*” Hij weet van Zijn volk en kent hen. Hij is hun Verlosser in de raadsbesluiten van oudsher en in Zijn genadige handelingen in het verleden.

Het gebed in *vers 17* bevat een treffende smeking. Jesaja legt hiermee niet de verantwoordelijkheid bij God voor de zonde van Zijn volk. God laat alleen hen afdwalen die hardnekkig hebben geweigerd zich aan Zijn geboden te houden. Hij geeft hen over aan de gevolgen van hun eigen gekozen weg, waarop het onmogelijk was te geloven en in Zijn vrees te wandelen. Een duidelijk voorbeeld hebben we in de farao (zie Ex 7:13; 8:19,32; 9:7,12). Pas als de farao meerdere malen zijn eigen hart heeft verhard, verhardt God zijn hart.

Het merendeel van het volk had een verhard hart. Er waren echter sommigen die trouw bleven. Met het oog op hen doet de profeet een tweevoudig beroep. Hij vraagt voor hen als “*Uw dienaren*” en als “*de stammen van Uw eigendom*”. Het volk had slechts voor een “*korte tijd*” het beloofde land “*in bezit gehad*” (*vers 18*). Het volk is langer in ballingschap geweest dan het in het beloofde land heeft gewoond. Tegenstanders als de Babyloniërs en de Romeinen hadden het heiligdom van de HEERE vertrappt.

Met “*de tegenstanders*” wordt hier de koning van het noorden bedoeld, de Assyriërs, die aan het eind van de grote verdrukking het land en het heiligdom zullen gaan verwoesten. Jesaja erkent ook dat het volk

daardoor gelijk was geworden aan de heidenvolken (*vers 19*) en dat daarom de HEERE hen heeft moeten behandelen als de volken.

Gelovigen moeten ervoor waken dat zij niet de wil van de Heer verlaten en aan de wereld gelijkvormig worden. Aanhoudende lauwheid als in Laodicéa zal ertoe leiden dat zij gaan lijken op de onbekeerde mensen. Dan moet de Heer Zich terugtrekken en gaat Hij buiten de deur staan (*Op 3:15a,20a*).

*Ik weet uw werken, dat u niet koud bent en niet heet. ... Zie, Ik sta aan de deur en Ik klop; ... (Op 3:15a,20a)*

## Jesaja 64

### **Roep om Gods optreden** | *verzen 1-5a*

- 1 *Och, dat U de hemel zou openscheuren, dat U zou neerdalen,  
dat de bergen voor Uw aangezicht zouden wegsmelten,*
- 2 *zoals vuur kreupelhout aansteekt,  
[en] vuur het water laat opborrelen,  
om Uw Naam aan Uw tegenstanders bekend te maken!  
Laat [zo] de heidenvolken voor Uw aangezicht sidderen.*
- 3 *Toen U ontzagwekkende dingen deed, [die] wij niet verwachtten,  
daalde U neer; voor Uw aangezicht smolten de bergen weg.*
- 4 *Ja, van oude tijden af heeft men het niet gehoord,  
men heeft het niet ter ore genomen  
en geen oog heeft het gezien, behalve U, o God,  
[wat] Hij doen zal voor wie op Hem wacht.*
- 5 *U ontmoet wie zich [in U] verblijdt, wie gerechtigheid doet,  
wie op Uw wegen aan U blijven denken.*

Dit hoofdstuk vervolgt het gebed van de profeet. Hij roept tot God dat Hij Zijn kracht manifesteert tegen Zijn vijanden, zodat de heidense machten (de koning van het noorden en zijn bondgenoten) zullen beven in Zijn tegenwoordigheid (*verzen 1-3*). De taal herinnert aan de wijze waarop de HEERE Zijn tegenwoordigheid en macht manifesteerde bij de Sinaï. Toen beefde de berg bij Zijn aanwezigheid, Hij daalde neer op de berg in vuur; rook steeg op als uit een oven (*zie Ex 19:16-19*). Door toen op deze wijze Zijn Naam aan Zijn volk te openbaren, deed Hij hen beven. Zou Hij nu niet Zijn macht en oordeel tegenover Zijn vijanden openbaren? Hij zal dat doen in de eindtijd, als de Heer Jezus terugkomt voor Zijn volk.

De 'bergen' spreken van de volken als een gevestigde macht, terwijl het 'water' net als de 'zee' wijst op dezelfde volken, maar dan in hun onrust en opstand tegen de regering van God (*zie Op 17:15*). Het 'vuur' spreekt van het oordeel. Dit vuur zal de bergen doen smelten en het water doen opborrelen. Het gelovig overblijfsel vraagt dus in beeldende taal of God de vijand wil oordelen.

Dit gebed is gebaseerd op het feit van de absolute en unieke van God en Zijn eigenschappen en van de wegen van genade tegenover



hen die in vrees voor Hem wandelen, die Hem in gedachtenis houden en Hem wensen te behagen (*verzen 4-5a*). Dat Hij hen tegemoet komt, betekent dat Hij naar voren komt om hun Zijn gunst te bewijzen (*zie en vgl. Gn 32:1*). *Vers 4* wordt door Paulus aangehaald (*1Ko 2:9*). Maar hij kan eraan toevoegen: *“Want God heeft het ons geopenbaard door de Geest; want de Geest onderzoekt alle dingen, zelfs de diepten van God”* (*1Ko 2:10*). Wij mogen al in het geloof de toekomstige dingen zien die Hij heeft bereid voor hen die Hem liefhebben, zowel voor ons nu als voor het overblijfsel straks.

Wat God heeft bereid voor de Zijnen, hadden we nooit kunnen horen (*“ter ore genomen”*) van voorgaande generaties. Traditie of overlevering konden dat niet meedelen. Het was ook nooit door ons ontdekt door eigen waarneming (*“geen oog heeft het gezien”*). Het is ons alleen bekend geworden door de openbaring van God door Zijn Geest, waardoor wij het nu weten.

Voor een ongelovige die de Geest van God niet bezit en alleen maar af kan gaan op zijn denkvermogen, is het ondenkbaar dat de HEERE zou optreden ten behoeve van Zijn volk Israël. Israël heeft gekozen voor de antichrist als zijn koning, de tempel is ontheiligd door de gruwel van de verwoesting, het volk is afgeslacht en het land is verwoest door de aanval van de koning van het noorden. Maar het gelovig overblijfsel rekt op de trouw van God aan Zijn beloften. Het optreden van God ten behoeve van het gelovig overblijfsel gaat ons logisch denkvermogen ver te boven. Deze raadsbesluiten van God zijn alleen bestemd voor hen die door het geloof Hem vertrouwen, die Hem liefhebben.

De driedelige combinatie van *“verblijdt”*, *“gerechtigheid”* en *“aan U blijven denken”* (*vers 5a*) heeft een speciale betekenis. Het is mogelijk in gerechtigheid te wandelen door strikt aan godsdienst vast te houden, zonder dat we ons *verblijden* in de Heer. Het is mogelijk om *gerechtigheid* te doen, om te doen wat moreel juist is, zonder werkelijk aan God Zelf te *denken*.

De Heer verheugt Zich in hen die uit ervaring weten wat gemeenschap met Hem is. Zijn oog is op hen die Hem vrezen. Henoeh wandelde met God en kreeg zo het getuigenis dat Hij God behaagde (*zie Gn 5:22-24; Hb 11:5*). Hij verheugde zich in Hem. Daardoor liep zijn leven van getuige-

nis in een goddeloze wereld uit op zijn overgaan in de directe tegenwoordigheid van God.

Het vertrouwen van het gelovig overblijfsel is gegrond op de erkenning dat het volk gefaald en gezondigd heeft, eerst door de verwerping van Christus en daarna door het ontvangen van de antichrist. Daarmee erkent het overblijfsel dat God rechtvaardig is om hen te oordelen. Tegelijkertijd verwachten zij door het geloof de verlossing door dezelfde God, Die trouw is aan Zijn beloften. Dit wordt onder woorden gebracht in de volgende verzen.

**Erkenning dat het oordeel terecht is** | *verzen 5b-7*

*Zie, Ú was zeer toornig, want wij hadden gezondigd.*

*[Maar] in deze [wegen] is de eeuwigheid en zouden wij verlost zijn geweest.*

- 6 *Echter, wij zijn allen als een onreine,  
al onze rechtvaardige daden zijn als een bezoedeld kleed  
wij allen vallen af als een blad  
en onze misdaden voeren ons weg als de wind.*
- 7 *Er is niemand die Uw Naam aanroept,  
die zich beijvoert om U vast te grijpen,  
want U verbergt Uw aangezicht voor ons  
en U doet ons wegwijnen in de greep van onze  
ongerechtigheden.*

In *vers 5b* erkent Jesaja de schuld van zijn volk zowel in het verleden als in de toekomst. Als hij de eeuwendurende toestand van hun afval in herinnering brengt, spreekt hij het vragend uit: *“En zouden wij verlost zijn geweest?”* De zin kan het best als vraag worden opgevat. Het gaat hier niet om ‘wegen’, maar om een zondige toestand waarin het volk al lange tijd is (wat wordt weergegeven met *“de eeuwigheid”*). In deze retorische vraag ligt de erkenning dat zij geen recht hebben op bevrijding.

Ze waren allen onrein geworden (*vers 6*). Wat zij voor zichzelf eerst als rechtvaardige daden hadden aangezien, hun orthodoxie, daarvan erkennen ze nu dat het voor de HEERE slechts een bezoedeld kleed is. Pas als ze dat erkennen, kunnen ze de *“mantel van de gerechtigheid”* aandoen die de HEERE hun geeft (*Js 61:10*). Ze zijn tot de conclusie

gekomen dat ze allen als loof zijn afgevallen en dat hun ongerechtigheden hen als de wind hebben weggevoerd bij de HEERE vandaan.

Dit alles verschaft een waarschuwing met betrekking tot de gevolgen van een hardnekkig afwijken van de wegen van God. Bewuste afval leidt tot een vergeten van God. Zo is het in Israël. Er is niemand die Zijn Naam aanroept, die zich ertoe zet om God aan te hangen (*vers 7*). Ongevoeligheid voor de zonde bewerkt ongevoeligheid voor Gods rechten en voor Zijn barmhartigheden. Het gevolg van hun afvalligheid is dat God Zijn barmhartigheden van hen heeft teruggetrokken, Zijn aangezicht voor hen heeft verborgen en hen heeft verteerd in hun ongerechtigheden.

### **De HEERE en Zijn volk** | *verzen 8-12*

- 8 *Maar nu, HEERE, U bent onze Vader!  
Wij zijn het leem en U bent onze Pottenbakker:  
wij zijn allen het werk van Uw handen.*
- 9 *HEERE, wees niet al te vertoornd  
en denk niet voor eeuwig aan de ongerechtigheid.  
Zie, aanschouw toch, wij allen zijn Uw volk.*
- 10 *Uw heilige steden zijn een woestijn geworden.  
Sion is een woestijn geworden,  
Jeruzalem een woestijn.*
- 11 *Ons heilig, luisterrijk huis,  
waarin onze vaders U prezen,  
is met vuur verbrand;  
alles wat ons dierbaar was, is tot een puinhoop geworden.*
- 12 *HEERE, zou U Zich om [al] deze dingen inhouden?  
Zou U zwijgen en ons al te zeer neerdrukken?*

In de werkelijkheid en de kracht van de belijdenis in de vorige verzen herinnert de profeet aan de onvervreembare verbinding die de HEERE tussen Zichzelf en Zijn volk tot stand heeft gebracht. Hij herinnert ook aan de wijze waarop Hij hen als hun “Pottenbakker” heeft geformeerd (*zie ook Jr 18:1-6; Rm 9:19-21*) overeenkomstig Zijn eigen raadsbesluit (*vers 8*). Dit is ware verootmoediging en verbrokenheid (*Js 57:15*). Deze belijdenis houdt de mogelijkheid in van een herschepping van het verdorven nationale vat. Dat zal zeker het geval zijn als de Verlosser tot Sion komt.

Zover is het nog niet. Het volk zucht onder de kastijdende hand van de HEERE tot Wie zij vertwijfeld roepen om vermindering van de toorn (*vers 9*). Het overblijfsel herinnert op aandoenlijke wijze de HEERE eraan dat zij toch Zijn volk zijn. Het gaat toch om Zijn volk, Zijn land, Zijn Naam. De vijand is toegelaten onder de vergeldende hand van God om de steden van het land tot een woestijn te maken en Jeruzalem tot een wildernis (*vers 10*). De woonplaats van God in Sion, waar vroeger de lofzangen tot eer van de HEERE hebben geklonken, is in vlammen opgegaan (*vers 11*). In *vers 12* horen we het slotpleidooi van de profeet voor bevrijding en herstel. Het antwoord daarop komt in de volgende en tevens laatste twee hoofdstukken van dit boek.

Op korte termijn is de verwoesting door Babel een voorvervulling van deze profetieën. De volle vervulling ervan zal echter plaatsvinden in de toekomst, als Israël verwoest wordt door de komende koning van het noorden.

## Jesaja 65

### **Uitnodiging van de HEERE** | verzen 1-7

- 1 *Ik ben gezocht door hen die [naar Mij] niet vroegen,  
Ik ben gevonden door hen die Mij niet zochten.  
Tegen het volk dat Mijn Naam niet aanriep  
heb Ik gezegd: Zie, [hier] ben Ik, zie, [hier] ben Ik.*
- 2 *De hele dag heb Ik Mijn handen uitgespreid  
naar een opstandig volk,  
dat de weg gaat die niet goed is,  
naar hun [eigen] gedachten;*
- 3 *een volk dat Mij voortdurend tot toorn verwekt,  
recht in Mijn aangezicht,  
door offers te brengen in de tuinen  
en een reukoffer te brengen op bakstenen.*
- 4 *Zij zitten in de graf[spelonken]  
en overnachten bij wie [daar] bewaard worden;  
zij eten varkensvlees  
en er is kooknat van onrein vlees in hun vaatwerk.*
- 5 *Zij zeggen: Blijf waar u bent,  
nader niet tot mij, want ik ben heiliger dan u.  
Dezen zijn rook in Mijn neus,  
een vuur dat de hele dag brandt.*
- 6 *Zie, het staat geschreven voor Mijn aangezicht.  
Ik zal niet zwijgen, maar Ik zal het vergelden,  
ja, Ik zal het vergelden  
in hun boezem*
- 7 *uw ongerechtigheden en de ongerechtigheden van uw vaders  
tegelijk,  
zegt de HEERE,  
omdat zij reukoffers hebben gebracht op de bergen  
en Mij smaadheid hebben aangedaan op de heuvels.  
Daarom zal Ik hun [ook] hun eerstverdiende arbeidsloon  
uitbetalen  
in hun boezem.*

Het antwoord van de HEERE op de vragen van het gelovig overblijfsel in het vorige hoofdstuk vinden we nu in dit hoofdstuk en vooral in de *verzen 8-9*. De toestand van het volk was zo boos, dat eerst een uitleg over het oordeel dat hen trof nodig is. Zo hardnekkig en onophoudelijk weerstonden ze de genade van God.

Paulus haalt de *verzen 1-2* in *Romeinen 10:20-21* aan uit de Septuaginta. Daar zien we dat hij *vers 1* gebruikt om dit vers toe te passen op de heidenen (*Rm 10:20*). Onder de directe leiding van de Heilige Geest heeft de grote apostel van de volken dit vers voor hen gebruikt, terwijl hij *vers 2* van *Jesaja 65* aanhaalt om de afvallige toestand van Israël te illustreren (*Rm 10:21*). Door beide verzen aan te halen, verbindt Paulus het aannemen van de volken aan de ongehoorzaamheid van Israël (vgl. *Hd 13:46*).

*Maar Jesaja waagt het te zeggen: 'Ik ben gevonden door hen die Mij niet zochten; Ik ben openbaar geworden aan hen die niet naar Mij vroegen'. (Rm 10:20)*

*Maar tot Israël zegt Hij: 'De hele dag heb Ik Mijn handen uitgestrekt naar een ongehoorzaam en tegensprekend volk'. (Rm 10:21)*

*En Paulus en Barnabas zeiden met vrijmoedigheid: Het was nodig dat eerst tot u het Woord van God werd gesproken; aangezien u het van u afstoot en uzelf het eeuwige leven niet waard oordeelt, – zie, wij wenden ons tot de volken. (Hd 13:46)*

Het aannemen van de volken geschiedt nu, in de tijd van genade, maar zal ook plaatsvinden in de toekomst als het evangelie van het koninkrijk wordt gebracht en een schare die niemand tellen kan dat evangelie zal aannemen.

In het gedeelte dat volgt, leveren de *verzen 3-4* een vreselijke openbaring van de afgodische praktijken van Gods volk, waarmee ze de HEERE krenken. Daardoor komt Israël niet toe aan het ontvangen van de zegeningen die de volken hebben ontvangen.

Het “*zitten in de graf[spelonken]*” heeft waarschijnlijk te maken met een vorm van spiritisme waarbij getracht wordt contact te krijgen met de doden. Ze gaan in de nacht naar de kerkhoven om boze geesten te raadplegen in plaats van naar de HEERE te vragen. Daarmee verontreinigen zij zich op een gruwelijke manier.

Zij die deze gruwelen bedrijven, beroemen zich als gebruikelijk op hun speciale heiligheid en houden de niet-ingewijden op een afstand door zich als onbenaderbaar voor anderen op te stellen (*vers 5*). Ze claimen een valse heiligheid. Hun hele gedrag is een stank voor de HEERE. Het

maakt dat de maat van hun zonden vol wordt en roept om de ernstigste rechtvaardige vergelding (*verzen 6-7*).

Hier zien we het farizeïsme ten voeten uit dat zijn dieptepunt bereikte in de kruisiging van Christus. Vandaag is deze heiligheidsleer ook in de belijdende christenheid aanwezig. We zien die daar waar afzondering wordt geëist vanuit een claim van superieure heiligheid, een 'ik ben heiliger dan jij' houding.

Al hun boze daden staan in een gedenboek opgetekend dat voor Zijn aangezicht ligt (*zie en vgl. Op 20:12*). Hij vergeet er niets van en zal elke gruweldaad met een volstrekt rechtvaardig oordeel straffen. Hetzelfde geldt voor de getrouwen die ook mogen weten dat er een gedenboek is (*zie MI 3:16*). Daarin staat alle trouw vermeld, die ook volstrekt rechtvaardig zal worden beloond.

### **Een overblijfsel en hoop** | *verzen 8-10*

- 8 *Zo zegt de HEERE:*  
*Zoals wanneer er [nog] sap in een druiventros gevonden wordt*  
*en men zegt: Richt hem niet te gronde,*  
*want er is een zegen in,*  
*zo zal Ik doen ter wille van Mijn dienaren.*  
*Ik zal hen niet allen te gronde richten.*
- 9 *Ik zal nageslacht uit Jakob doen voortkomen,*  
*uit Juda een erfgenaam van Mijn bergen;*  
*Mijn uitverkorenen zullen het in bezit nemen*  
*en daar zullen Mijn dienaren wonen.*
- 10 *Saron zal tot een schaapskooi worden*  
*en het Dal van Achor tot een rustplaats voor rundvee,*  
*voor Mijn volk, dat Mij gezocht heeft.*

In tegenstelling tot het voorgaande maakt de HEERE nu melding van het gelovig overblijfsel, van hen die Zijn trouwe dienaren zijn, ter wille van wie Hij geen algemene verwoesting over het volk zal brengen (*verzen 8-10*). Tot *vers 8* spreekt de HEERE over 'hen' in onderscheid met de boeteling die zich voor Hem uitsprak. Nu gaat de HEERE over het overblijfsel spreken, waarom dit waardevol voor Hem is. Zij, die een voorafschaduwing zijn van het Godvrezende overblijfsel in de toekomst ten tijde van de benauwdheid van Jakob, zijn als een rijpe tros

druiven te midden van een verdorven wijngaard die zure druiven oplevert. Uit deze tros druiven zal nieuwe wijn komen, wat de vreugde aangeeft die dit overblijfsel voor Gods hart is.

God ziet dit overblijfsel te midden van de algemene ontrouw. Te midden van alle ontrouw zal de HEERE *“nageslacht uit Jakob doen voortkomen, uit Juda een erfgenaam van Mijn bergen”* [dat is het land Israël, zie en vgl. Ez 6:2-3]; *“Mijn uitverkorenen zullen het in bezit nemen en daar zullen Mijn dienaren wonen”*. De erfgenaam uit Juda is vooral de Messias, maar ook het overblijfsel als verenigd met Hem. Dit overblijfsel is een zaad, een kern, die zal uitgroeien tot een nieuw groot volk in het vrederijk.

In dit verband worden in *vers 10* twee plaatsen bijzonder genoemd. *“Saron”* is de vlakte met rijke weiden en beroemd om zijn bloemen (*Js 35:2*) en *“het Dal van Achor”* is het dal van de hoop (*zie Hs 2:15*). Het hele gebied zal een tuin van de HEERE worden, een toneel van vruchtbaarheid en productiviteit voor wie zich vernederen voor God over de zonde die heeft plaatsgevonden. Er is altijd hoop voor hen die zich vernederen voor Gods aangezicht en ernaar zoeken in vrees voor Hem te wandelen (*zie Ps 33:18; 39:8*).

### **De ontrouwen en de getrouwen** | *verzen 11-16*

- 11 *Maar u die de HEERE verlaat,  
u die Mijn heilige berg vergeet,  
u die de tafel gereedmaakt voor de [god] Gad,  
u die voor [de god] Meni [de bekers] vult [met] gemengde drank,*
- 12 *Ik zal u tellen, [maar] voor het zwaard.  
U zult allen moeten neerbukken ter slachting,  
omdat Ik geroepen heb, maar u niet geantwoord hebt,  
[omdat] Ik gesproken heb, maar u niet geluisterd hebt,  
maar gedaan hebt wat slecht was in Mijn ogen,  
en gekozen hebt voor wat Mij niet behaagt.*
- 13 *Daarom, zo zegt de Heere HEERE:  
Zie, Mijn dienaren zullen eten,  
maar ú zult hongerlijden.  
Zie, Mijn dienaren zullen drinken,  
maar ú zult dorst hebben.  
Zie, Mijn dienaren zullen verblijd zijn,  
maar ú zult beschaamd worden.*



- 14 *Zie, Mijn dienaren zullen juichen  
vanwege een hart vol vreugde,  
maar ú zult schreeuwen vanwege een hart [vol] leed,  
en vanwege een gebroken geest zult u weeklagen.*
- 15 *U zult uw naam voor Mijn uitverkorenen achterlaten als een  
vloekwoord  
en de Heere HEERE zal u doden,  
maar Zijn dienaren zal Hij noemen met een andere naam,*
- 16 *zodat wie zich zegenen zal op aarde,  
zich zal zegenen in de God van de waarheid,  
en wie zweren zal op aarde,  
zal zweren bij de God van de waarheid,  
omdat de benauwdheden van vroeger vergeten zullen zijn,  
omdat zij verborgen zullen zijn voor Mijn ogen.*

In vers 11 keert de profetie terug tot de schuldigen die in de verzen 1-7 worden bedreigd. Zij hebben de HEERE verlaten. Ze denken er niet aan om Hem te aanbidden. In plaats daarvan hebben ze de antichrist aangenomen (Jh 5:43) en zich overgegeven aan afgodische offermaaltijden ter ere van het 'beest' (zie Op 13). Twee voorwerpen van eerbetoon worden genoemd: "Gad", de geluksgod ofwel Jupiter, en "Meni" de god van het noodlot ofwel Venus.

Zo zijn er, ook nu, talloze mensen die menen dat je in het leven geluk moet hebben en dat het leven door het noodlot wordt bestuurd, hetzij goed, hetzij kwaad. Zij menen dat goden als Gad en Meni hun leven beheersen. Voor de een richten zij een tafel aan en voor de ander schenken ze gemengde wijn in. Die tafel is een afgodentafel en de drinkbeker is die van de demonen.

Paulus heeft mogelijk hieraan gedacht toen hij opschreef wat we in 1 Korinthiërs 10:20-21 lezen. Het is als een afgodisch onheilig avondmaal dat aan de demonen is gewijd. Het is herkenbaar in de christenheid waar veel heidense elementen in de avondmaalsviering zijn opgenomen. Heel sterk is dat in de rooms-katholieke kerk te zien, die een "woonplaats van demonen" (Op 18:2) wordt genoemd.

*[Nee], maar dat wat [de volken] offeren, zij dat aan de demonen <offeren> en niet aan God; en ik wil niet, dat u gemeenschap hebt met de demonen. U kunt niet [de] drinkbeker van [de] Heer drinken en [de] drinkbeker van [de] demonen; u kunt niet deelnemen aan [de] tafel van [de] Heer en aan [de] tafel van [de] demonen. (1Ko 10:20-21)*

In overeenstemming daarmee verklaart de HEERE dat Hij hen zal bestemmen of beschikken (een woord dat de gedachte aan 'noodlot' bevat) voor het zwaard. Het zwaard dat door de HEERE als instrument wordt gebruikt, is hier de koning van het noorden en zijn (Arabische, islamitische) bondgenoten. Zoals ze zich bogen voor hun beelden voor hun geluk, zo zullen ze moeten neerknielen om geslacht te worden (*vers 12*). Door eenzelfde woordgebruik klinkt in deze verklaring van de HEERE ironie door. Hij zegt dat niet het noodlot hun bestemming beschikt, maar Hij! En Hij is zo lankmoedig voor hen geweest. Hij heeft geroepen, maar zij hebben niet geantwoord. Hij heeft gesproken, maar zij hebben geweigerd te luisteren en weloverwogen gekozen voor wat Hem mishaagt.

In de *verzen 13-16* stelt de HEERE op levendige wijze het contrast voor tussen deze trouwelozen en Zijn getrouwen die wandelen zoals het Hem behaagt. De trouweloze massa heeft niet geluisterd toen de HEERE riep, maar deze trouwe dienaren, zij die verbonden zijn met dé Dienaar, de Knecht van de HEERE, hebben wel geluisterd. De HEERE komt op voor Zijn dienaren. Met een "zie" wijst hij de ongehoorzamen op hen. Zijn dienaren zullen eten en drinken en zich verheugen en zingen van blijdschap, terwijl zij die zich van de HEERE afkeerden, gebrek zullen lijden en schaamte en angst en gebrokenheid van geest zullen kennen (*verzen 13-14*).

De naam van de goddelozen zal een vloek worden (*vers 15*), wat verwijst naar de eed waarmee de priester het water van de jaloersheid moest toedienen (*zie Nm 5:21-24*), want Israël heeft als een overspelige vrouw gehandeld. Daarmee in contrast zal de HEERE Zijn dienaren met een andere naam noemen. Die naam zal een zegen zijn (*vers 16*). Die zegen wordt verbonden aan "de God van de waarheid", letterlijk: 'de God van het amen'. Dat wijst op God als de God Die Zijn Woord vervult en de beloften van Zijn verbond zal waarmaken. Voor ons en alle gelovigen van alle tijden zijn alle beloften van God in Christus "ja" en "amen" (*2Ko 1:20; zie en vgl. Op 3:14*). In de komende dag zal het verlost volk vaststaan in een krachtige en ononderbroken verbinding met de HEERE.

Dit maakt de dwaasheid, zinloosheid en zondigheid duidelijk van het gaan van onze eigen wegen, het uitvoeren van onze eigen voornemens en het najagen van dingen waarin God geen behagen heeft, in plaats van te luisteren naar Zijn stem en ons te verheugen in het volvoeren

van Zijn wil. Door onze wandel met God vervult Hij, en zal Hij vervullen, al de beloften van Zijn Woord. Hij beantwoordt vreugdevol vertrouwen in Hem door een 'amen' toe te voegen aan Zijn zekerheid. De vrede van een gehoorzaam hart en een vertrouwende geest zijn het die de zonnenschijn van Zijn aangezicht genieten en de rust van een heilige gemeenschap met Hem.

De HEERE geeft de verzekering dat de vroegere benauwdheden, dat wil zeggen de grote verdrukking, een tijd van benauwdheid voor Jakob (*Jr 30:7*), vergeten zullen zijn en verborgen zullen zijn voor Zijn ogen (*vers 16*). In plaats daarvan voorzegt Hij in de volgende verzen de onuitsprekelijke zegen en vreugde die aan het verlorene Israël in de komende duizendjarige dag zal worden bediend.

### **Hemel en aarde vernieuwd** | *verzen 17-25*

- 17 *Want zie, Ik schep een nieuwe hemel  
en een nieuwe aarde.  
Aan de vorige dingen zal niet [meer] gedacht worden,  
ze zullen niet [meer] opkomen in het hart.*
- 18 *Maar wees vrolijk en verheug u tot in eeuwigheid  
[in] wat Ik schep,  
want zie, Ik schep Jeruzalem een vreugde  
en zijn volk blijdschap.*
- 19 *En Ik zal Mij verheugen over Jeruzalem  
en vrolijk zijn over Mijn volk.  
In haar zal geen stem van gewezen meer gehoord worden,  
of een stem van geschreeuw.*
- 20 *Daar zal niet meer zijn  
een zuigeling die [maar enkele] dagen [leeft]  
of een oude man  
die zijn dagen niet zal volmaken,  
want een jonge man zal sterven als een honderdjarige,  
maar een zondaar, al is hij honderd jaar, zal vervloekt worden.*
- 21 *Zij zullen huizen bouwen en [erin] wonen,  
zij zullen wijngaarden planten en van hun vrucht eten.*
- 22 *In [wat] zij bouwen, zal geen ander wonen,  
van [wat] zij planten, zal geen ander eten.*

- Want de dagen van Mijn volk zullen zijn als de dagen van een boom,  
en Mijn uitverkorenen zullen lang genieten van het werk van hun handen.*
- 23 *Zij zullen zich niet voor niets vermoeien  
of kinderen baren voor iets verschrikkelijks,  
want zij zijn het nageslacht van de gezegenden door de HEERE,  
en hun nakomelingen met hen.*
- 24 *En het zal geschieden dat voordat zij roepen, Ík zal antwoorden,  
terwijl zij nog spreken, Ík zal horen.*
- 25 *Een wolf en een lammetje zullen gezamenlijk weiden,  
een leeuw zal stro eten als een rund,  
een slang – zijn voedsel zal stof zijn.  
Zij zullen geen kwaad doen en geen verderf aanrichten  
op heel Mijn heilige berg, zegt de HEERE.*

De nieuwe hemel en de nieuwe aarde betreffen deze schepping <sup>...</sup> *en vernieuwt U het gelaat van de aardbodem.* die zal worden vernieuwd (*vers 17; (Ps 104:30b)* *Ps 104:30b*) als de vloek is weggenomen en de schepping is vrijgemaakt van de vergankelijkheid (*zie Rm 8:19-21*). Het is een vernieuwde toestand van de hemel en de aarde die door God geschapen zijn (*zie Gn 1:1, Js 51:16*). Het is een herschepping naar de toestand van het paradijs. Deze oude schepping zal als nieuw worden in het vrederijk.

De nieuwe hemel en de nieuwe aarde waarvan in het Nieuwe Testament sprake is, komen nadat de oude schepping met vuur is verbrand (*zie 2Pt 3:11-13; Op 21:1*). Daar gaat het om een stoffelijke verandering, terwijl het hier om een verandering van leefomstandigheden gaat. Hierbij is ook sprake van een nieuwe hemel, omdat de satan dan uit de hemel zal zijn geworpen (*zie Op 12:7-12*) en zijn macht voor altijd daaruit is verwijderd. Hij zal dan nog wel een korte tijd op aarde tekeergaan, maar na drieënhalf jaar zal hij voor duizend jaar in de afgrond worden opgesloten (*zie Op 20:1-3*).

Jesaja spreekt over een nieuwe hemel en een nieuwe aarde als een terrein van ongeëvenaarde en volmaakte zegen. Er zal niet meer worden teruggedacht aan de vroegere verdrukkingen, zoals de grote ver-

drukking. Voor het scheppen van een rein hart (Ps 51:12) wordt hetzelfde

*Schep mij een rein hart, o God, en vernieuw in mijn binnenste een standvastige geest. (Ps 51:12)*

woord gebruikt als voor het scheppen van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde. Dit reine hart moet absoluut voorafgaan aan de nieuwe schepping (2Ko 5:17; zie en vgl. Gl 6:15).

*Daarom, als iemand in Christus is, is hij een nieuwe schepping; het oude is voorbijgegaan, zie het is <alles> nieuw geworden. (2Ko 5:17)*

Wanneer de HEERE Zijn koninkrijk van vrede en gerechtigheid opricht, zal Hij vervullen wat in de volgende verzen staat. Dat is een gedeelte dat misschien meer dan enig ander gedeelte in de Schrift de voorspoed en zegen van die komende tijd beschrijft. Deze beschrijving van het Messiaanse vrederijk is de vervulling van alle beloften aan Israël. De HEERE roept ons op blij te zijn en ons voor altijd te verheugen in wat Hij op het punt staat te scheppen met betrekking tot Jeruzalem op aarde (vers 18). Het zal geen treurende stad meer zijn, maar een stad van blijdschap.

Deze vreugde is ook de eigen vreugde van de HEERE in een situatie die door Hem tot stand is gebracht (vers 19). Waar Zijn vreugde gehoord wordt, is geen ruimte voor verdriet of strijd. Hoewel er nog dood en zonde zullen zijn, zal het kwaad onder Zijn absolute beteugeling zijn en zal een onmiddellijk oordeel op de openlijke zonde volgen (vers 20; Ps 101:8; zie ook Zf 3:5). Dit is tevens een bewijs dat de nieuwe hemel en de nieuwe aarde van het vrederijk nog niet de volmaakte toestand van de eeuwigheid is.

*Elke morgen zal ik alle goddelozen in het land ombrengen, door allen die onrecht bedrijven, uit de stad van de HEERE uit te roeien. (Ps 101:8)*

De lange levensduur van de vroegste tijden van de geschiedenis van de mens zal terug zijn. "Een jongeman" als "een honderdjarige" wijst op een vertraging van het ouderdomsproces. Als iemand op die leeftijd zal sterven, moet hij beschouwd worden als iemand die vanwege een zonde door de vloek van God is getroffen. De wedergeboren gelovigen zullen echter de duizend jaar vol maken. Zij leven dus langer dan de mensen vóór de zondvloed, van wie Methusalach met 969 jaar de langstlevende was (zie Gn 5:27).

De volgende beloften, in de verzen 21-23, geven de zekerheid dat Zijn volk zich zal verheugen in de resultaten van hun werk. Ze zullen de

vruchten van hun arbeid oogsten en zelf genieten. De oogst zal niet in handen van plunderende vijanden terechtkomen. De duur van hun leven zal gelijk zijn aan die van bomen die eeuwen oud worden. Zij zullen een geslacht zijn dat door de HEERE gezegend is en hun kinderen zullen met hen delen wat zij genieten, zonder weggenomen te worden door een vroegtijdige dood (vgl. Jb 21:8).

*Hun nageslacht is blijvend bij hen [en] met hen, en hun nakomelingen zijn voor hun ogen. (Jb 21:8)*

De HEERE verklaart dat Hij hun zal antwoorden, voordat zij roepen en dat Hij zal horen, voordat zij spreken (vers 24). De gebeden worden direct verhoord, omdat deze gebeden de uitdrukking zijn van Zijn gedachten (vgl. Js 30:19). Ze komen voort uit de gemeenschap met Hem die er dan zal zijn. Vaak ligt er nu een zekere tijd tussen het gebed en het antwoord dat wordt gegeven (zie bijv. Dn 9:20-23), maar dat zal dan niet meer zo zijn. Dit levert een treffend getuigenis van wat het resultaat zal zijn van de persoonlijke tegenwoordigheid van de HEERE in hun midden.

Er zal ook een verandering zijn in de natuur van roofzuchtige dieren (vers 25). De toestand die hier wordt beschreven, is niet het resultaat van evolutie, maar van de macht van de Messias. De omstandigheden in de natuur zijn nu nog in wanorde, maar dan zullen de wolf en het lam samen weiden. Het voedsel van de os zal ook het voedsel van de leeuw zijn.

Dit gedeelte herinnert in verkorte vorm aan wat de profeet eerder heeft gezegd (Js 11:6-9). Dit is opnieuw een bewijs van de eenheid tussen de beide hoofddelen van het boek die door vrijzinnige theologen wordt aangevochten.

Uitzondering in dit gedeelte is de slang die stof tot voedsel zal hebben (Gn 3:14). De slang zal op zijn buik blijven gaan. Niet alles in het vrederijk deelt

*Toen zei de HEERE God tegen de slang:  
Omdat u dit gedaan hebt, bent u vervloekt  
onder al het vee en onder alle dieren van het veld!  
Op uw buik zult u gaan en stof zult u eten,  
al de dagen van uw leven. (Gn 3:14)*

in de zegen. De slang blijft verwijzen naar de satan. Maar de slang zal geen kwaad meer kunnen aanrichten, want alles is onder de controle van de heersende Messias.

## Jesaja 66

Het slothoofdstuk van *Jesaja* is tegelijkertijd een climax en samenvatting van de profetieën van Jesaja. Het openingsgedeelte van dit hoofdstuk is een voortzetting van het heerlijke visioen van de toekomst in het vorige hoofdstuk. Het grote punt van verbinding met het voorgaande hoofdstuk is echter het contrast tussen de ware en trouwe knecht van God en het afvallige en wereldse karakter van het merendeel van de natie. Tegen deze laatsten en hun ideeën om een tempel in Jeruzalem te vestigen, protesteert God. Er zijn vormen van offerdienst die de HEERE haat. De ene vorm is de afgodendienst, waarbij aan afgoden wordt geofferd. De andere vorm is die waarbij mensen bij Hem komen, maar met een onwaarachtig, huichelachtig hart of uit sleur en uit niet meer dan traditie.

### **Verwerpelijke tempeldienst** | *verzen 1-4*

1 Zo zegt de HEERE:

*De hemel is Mijn troon*

*en de aarde de voetbank van Mijn voeten.*

*Waar zou [dan] het huis zijn dat u voor Mij zou willen bouwen  
en waar de plaats van Mijn rust?*

2 *Want Mijn hand heeft al die dingen gemaakt,  
en [daardoor] bestaan al die dingen, spreekt de HEERE.*

*Maar Ik zal zien op deze, op de ellendige  
en verslagene van geest, en wie voor Mijn woord beeft.*

3 *Wie een rund slacht, slaat een man neer,  
wie een lam offert, breekt een hond de nek,  
wie een graanoffer offert, [offert] varkensbloed,  
wie wierook brandt als gedenkoffer, looft [daarmee] een afgod.*

*[Zoals] zij ook hun [eigen] wegen gekozen hebben  
en hun ziel vreugde vindt in hun afschuwelijke [afgoden],*

4 *zo zal Ík [het loon voor] hun handelingen kiezen  
en zal Ik over hen doen komen wat zij vrezen,  
omdat Ik riep, maar niemand antwoord gaf,  
Ik sprak, maar zij niet luisterden.*

*Zij deden wat slecht is in Mijn ogen  
en zij kozen wat Mij niet behaagt.*

Als Schepper van hemel en aarde heeft Hij het niet nodig dat iemand een huis voor Hem bouwt (*vers 1*). Hij zoekt niet naar mensen die alleen uit zijn op een prachtig gebouw. In de eindtijd zullen de ongelovige Joden de tempel herbouwen. Daar zal de antichrist een beeld van het beest plaatsen. Er zullen weer dierlijke offers worden gebracht en religieuze feesten worden gevierd in de dan herbouwde tempel in Jeruzalem. Dit gebeurt alles onder de bescherming van een verbond met het herstelde Romeinse rijk, de verenigde staten van Europa. Maar de HEERE hecht geen waarde aan deze uiterlijke vormendienst.

Mensen die slechts oog hebben voor uiterlijke vormen, zijn er ook vandaag. Als een volk komt dat Hem niet liefheeft, zegt een tempel Hem niets (*vgl. Jr 7:4*). In deze zin spreekt ook Stéfanus in zijn rede tot het

*Stel uw vertrouwen niet op bedrieglijke woorden: De tempel van de HEERE, de tempel van de HEERE, de tempel van de HEERE is dit!*  
(*Jr 7:4*)

Sanhedrin om hun duidelijk te maken dat zij het symbool hebben verkozen boven de werkelijkheid van een relatie met God (*zie Hd 7:44-54*). Zij plaatsen religie boven relatie.

Waar de HEERE naar op zoek is, is de geest van verslagenheid en Godvrezendheid (*vers 2*). Van hen die deze kenmerken niet hebben, verwacht Hij geen actie om de tempel te bouwen of dat zij offers komen brengen. Met een vernietigend oordeel maakt de HEERE een vergelijking tussen de offers van de huichelachtige aanbidders en grove ongerechtigheden (*vers 3*). Het slachten van een stier met een onwaarachtig hart staat voor Hem gelijk aan het vermoorden van een mens. Het offeren van een schaap zonder nederigheid staat gelijk aan het brengen van een onrein dier.

Zij hebben ervoor gekozen om de weg van de heidenen te volgen met hun gruwelen. Hierop antwoordt de HEERE dat Hij een keus zal maken en dat Hij hun misleidende overleggingen zal nemen en wat zij vrezen over hen zal brengen. Hij doet dat, omdat zij niet hebben geantwoord toen Hij riep en zij weigerden naar Zijn woorden te luisteren (*vers 4*). In de tijd na de opname van de gemeente en vóór de komst van Christus naar de aarde zal het gelovig overblijfsel van Israël het evangelie van het koninkrijk opnieuw verkondigen (*zie Mt 24:14*), zowel aan het volk als aan de gehele wereld. Maar de massa van het volk weigert zich te bekeren.



**Spotters zullen beschaamd staan** | verzen 5-6

- 5 *Hoor het woord van de HEERE,  
u die beeft voor Zijn woord:  
Uw broeders die u haten,  
die u verstoten vanwege Mijn Naam, zeggen:  
Laat de HEERE verheerlijkt worden!  
Maar Hij zal verschijnen tot uw blijdschap,  
zij daarentegen zullen beschaamd worden.*
- 6 *Een geluid van een gejoel uit de stad,  
een geluid uit de tempel,  
de stem van de HEERE! Hij vergeldt  
Zijn vijanden [naar] wat zij verdienen.*

In vers 5 wendt de HEERE Zich weer tot de minderheid die bestaat uit hen die met eerbied en ontzag voor Zijn woord beven. Zij leven vanuit het diepe ontzag voor elk woord van de Schrift. Dat behoort ook ons te kenmerken.

Deze minderheid verkondigt het evangelie van het koninkrijk aan het volk Israël, maar zij zullen de boodschap afwijzen, ja, zij zullen een afkeer krijgen van de boodschappers van het evangelie. Daarbij zal na ongeveer drieënhalve jaar een man opstaan met wonderen en tekenen die door het volk zal worden aangenomen als hun koning en hun christus (zie Jh 5:43). Hij wordt door de Schrift de antichrist genoemd. Samen met de leider van het herstelde Romeinse rijk ofwel de V.S. van Europa zal hij een vreselijke vervolging ontketenen tegen het gelovig overblijfsel. Velen zullen daarbij omkomen.

Ten slotte zal de antichrist een gruwel van verwoesting opzetten in de tempel te Jeruzalem waardoor het gelovig overblijfsel zal vluchten en Jeruzalem verlaten (zie Mt 24:15-27). De vervolging zal vreselijk zijn. Wat de vervolging extra zwaar maakt, is dat de vervolgers niet alleen de heidenvolken zijn, maar ook de antichrist, de valse koning van Israël en de massa van het ongelovige en afvallige volk Israël.

De HEERE belooft het gelovig overblijfsel dat Hij met hun broeders zal handelen die hen hebben gehaat en vervolgd, waardoor zij het afschuwelijke karakter van hun zonden hebben vermeerderd. Zij hebben het gewaagd met spottend ongeloof de Naam van de HEERE te misbruiken

en Hem uit te dagen Zijn heerlijkheid te tonen. Deze afvalligen beschouwen elke hoop op God als pure misleiding.

De HEERE heeft besloten hen te beschamen. De stad en de tempel lagen in puin (door toedoen van de koning van het noorden), maar er zal een tijd komen dat er weer lawaai in de stad zal zijn en dat een stem in de tempel wordt gehoord, *“de stem van de HEERE! Hij vergeldt Zijn vijanden”* (vers 6). Dit zijn niet alleen de vijanden in het Joodse volk, maar ook de heidenen die zijn samenvergaderd tegen de HEERE en tegen Zijn Gezalfde. Toen de HEERE als het Lam op aarde was, deed Hij Zijn mond niet open (Js 53:7), maar nu is het anders (vgl. Op 19:15).

### **Een nieuwe geboorte en vreugde** | verzen 7-11

- 7 Voordat zij weeën kreeg,  
heeft zij gebaard.  
*[Nog] voor een wee over haar kwam,  
heeft zij een jongetje ter wereld gebracht.*
- 8 Wie heeft [ooit] zoiets gehoord?  
Wie heeft iets dergelijks gezien?  
Zou een land geboren kunnen worden  
op één dag?  
Zou een volk geboren kunnen worden  
in één keer?  
Maar Sion heeft [nauwelijks] weeën gekregen,  
of zij heeft haar zonen [al] gebaard.
- 9 Zou Ik ontsluiting geven en niet doen baren?  
zegt de HEERE.  
Of zou Ik, Die doe baren, toesluiten?  
zegt uw God.
- 10 Verblijd u met Jeruzalem en verheug u over haar,  
u allen die haar liefhebt.  
Wees vrolijk met haar met vreugde,  
u allen die over haar treurt,
- 11 opdat u mag zuigen en verzadigd worden  
aan haar vertroostende borst,  
opdat u zich met volle teugen mag laven  
aan de overvloed van haar luister.

Met de wederkomst van Christus worden de heidenvolken geoordeeld en het gelovig overblijfsel van Israël verlost. Het wordt nu tijd dat de Persoon van Christus voor het volk geopenbaard wordt.

Met het oog hierop wordt in *vers 7* melding gemaakt van de toekomstige tijd van benauwdheid van Jakob ("weeën" over het volk door de antichrist) en het feit van de komst van Christus in het vlees. Deze ervaring van het volk staat tegenover de omstandigheden bij een natuurlijke geboorte. Daar komen eerst de weeën en vervolgens de geboorte. Hier wordt de volgorde omgedraaid en dat lokt de vraag van *vers 8* uit.

Er bestaat een duidelijk verband met *Openbaring 12:1-6*. Daar wordt het volk als vrouw voorgesteld en wordt gezegd dat het een mannelijk Kind heeft gebaard. Dat ziet op de Heer Jezus. De Romeinse macht heeft, onder inspiratie van de satan, vervuld wat in *Openbaring 12:4* staat. Herodes zou het Kind hebben gedood, als hij daartoe in staat was geweest. Hij zou haar Kind, zodra zij het gebaard had, hebben verslonden. Maar het mannelijk Kind werd weggerukt naar God en Zijn troon. Dit ziet op de geboorte, de dood, de opstanding en hemelvaart van Christus, die al hebben plaatsgevonden.

De dood en opstanding van Christus worden hier overgeslagen. De hemelvaart is het gevolg van de verwerping van Christus door het volk Israël. Het volk heeft dus al eerder kennis gemaakt met Christus. Het tijdperk van de christenheid is in het Oude Testament een verborgenheid en wordt hier daarom overgeslagen. De grote verdrukking is nog toekomst en wordt hier voorgesteld als direct volgend op de verwerping van Christus. Dit verklaart de omkering van de natuurlijke volgorde van de omstandigheden van de geboorte zoals Jesaja die voorstelt, dat de geboorte er is voordat de weeën komen.

De volgende vragen in *vers 8* wijzen op het gevolg en de uitkomst van de barensweeën van het volk. Op die twee vragen moet een positief antwoord volgen, terwijl op de eerste twee vragen een ontkennend antwoord moest volgen. Het antwoord wordt aan het eind van het vers gegeven. Dan is er wel sprake van eerst geboorteweën en dan de geboorte. Dat is een verschil met het voorgaande, waar het over Christus ging. In overeenstemming met weeën en geboorte zien we dat het resultaat van de grote verdrukking is: Gods aardse volk als een natie

in vrede, blijdschap en gerechtigheid onder de machtige hand van zijn Messias en Bevrijder.

Daarom wordt dit tijdperk door de Heer Jezus “*de wedergeboorte*” (Mt 19:28) genoemd. Het gaat dus niet om het nationale herstel van het volk Israël, maar om het geestelijk herstel van dit volk. Het volk moet dus onderscheiden worden van “*het jongetje*” in vers 7.

Samengevat vinden we hier dus twee geboorten en één geboortewee. De eerste geboorte is van Christus en de tweede van het gelovig overblijfsel. Tussen deze twee geboorten vinden we de ene geboortewee, dat is de grote verdrukking. De periode van tweeduizend jaar tussen de hemelvaart van Christus en de grote verdrukking wordt hier niet meegerekend.

Vers 9 geeft de zekerheid dat de HEERE Zijn werk zal afmaken. Na de geboortewee zal de geboorte volgen. Hij zal de geboorte van het volk volledig tot stand brengen. Met het oog op die geboorte die plaatsvindt als Hij Zijn volk bevrijdt uit hun tijd van ongekende verdrukking, roept de HEERE allen op die zich in Hem en Zijn voornemen verheugen. Allen die Zijn aardse volk liefhebben, mogen zich met Jeruzalem verheugen en zich over haar verheugen (vers 10). Zij die treurden over haar ellendige, van kinderen beroofde toestand, worden uitgenodigd zich met haar te verheugen. Zij die zo met haar begaan zijn in de komende tijd, zullen het voordeel daarvan hebben, wanneer zij op aarde gevestigd is.

In vers 11 wordt Jeruzalem voorgesteld als een moeder die kinderen voortbrengt en hun persoonlijk voeding toedient. Daarbij blijft er genoeg over voor anderen, zodat zij ook een bron van zegen is voor allen buiten Jeruzalem die tot haar komen. Zij is niet zelf de bron van zegen, maar ontleent alle zegen aan de HEERE.

### **Jeruzalem, bron van troost en groei** | *verzen 12-14*

*12 Want zo zegt de HEERE:*

*Zie, Ik doe de vrede naar haar toestromen  
als een rivier,  
en de luister van de heidenvolken  
als een [alles] wegspoelende beek.*

- Dan zult u zuigen, u zult op de heup gedragen  
en op de knieën vertroeteld worden.*
- 13 *Zoals iemands moeder hem troost,  
zo zal Ik u troosten;  
ja, in Jeruzalem zult u getroost worden!*
- 14 *U zult [het] zien, uw hart zal vrolijk zijn,  
en uw gebeente zal groeien als het jonge gras.  
Dan zal de hand van de HEERE gekend worden door Zijn  
dienaren,  
maar op Zijn vijanden zal Hij toornig zijn.*

De HEERE verklaart dat Hij haar de vrede zal doen toestromen als een rivier (*vers 12*). Israël zal de rijkdom van de heidenen ontvangen die met de grootste toewijding en opmerkzaamheid voor het volk zullen zorgen (*vgl. Js 49:23; 60:4*). Jeruzalem is door de koning van het noorden verwoest, maar nu komt de Heer Jezus met het gelovig overblijfsel naar Jeruzalem. Daarmee begint het herstel van het land, de volle vervulling van het jubeljaar (*zie Lv 25*), of de tijden van de herstelling van alle dingen (*Hd 3:21*).

In *vers 13* verklaart de HEERE hoe Hij Zelf met moederlijke zorg Zijn volk zal verzorgen in Jeruzalem. God is vader en moeder tegelijk. Het resultaat van die zorg is dat hun hart zich zal verheugen en hun gebeente (lichaam) zal gedijen als jong gras (*vers 14*). Dit is een levendige beschrijving van de welvarende toestand van Israël als de HEERE over de aarde regeert. Het is een toestand van volkomen vrede (*Js 32:17,18*).

Het laatste gedeelte van *vers 14* maakt duidelijk dat geen macht van de vijand deze vrede zal kunnen bedreigen, want Zijn toorn is openbaar over Zijn vijanden.

### **De HEERE komt om te oordelen** | *verzen 15-17*

- 15 *Want zie, de HEERE zal komen in vuur,  
en Zijn strijdswagens zullen komen als een wervelwind,  
om in grimmigheid Zijn toorn te laten gelden,  
Zijn bestraffing in vlammen van vuur.*
- 16 *Want met vuur en met Zijn zwaard zal de HEERE een  
rechtszaak voeren met alle vlees.  
Zij die door de HEERE dodelijk gewond zijn, zullen talrijk zijn.*

17 *Zij die zich heiligen en reinigen in de tuinen  
achter één in [hun] midden,  
die varkensveles eten, afschuwelijk [gedierte] en muizen,  
tezamen zullen zij weggevaagd worden, spreekt de HEERE.*

De zegen van de vorige verzen komt door het verslaan van hun vijanden tegen wie de HEERE verontwaardigd zal optreden (*verzen 15-16*). Daartoe zal Hij verschijnen in verterende heerlijkheid. In *vers 17* handelt de HEERE met hen van Zijn volk die zichzelf hebben verdorven en erger dan de heidenen zijn geworden. Ze hebben dingen gedaan die gruwelijk zijn in het oog van de HEERE. Zij zullen verdwijnen. Zij zullen delen in het lot van de volgelingen van de antichrist. Dit is “*de grote wijnpersbak van de grimmigheid van God*” (*Op 14:19*).

#### **Een offer voor de HEERE** | *verzen 18-21*

18 *Ik [ken] hun werken en hun gedachten!*  
*[De tijd] komt dat Ik alle heidenvolken en talen bijeen zal brengen.  
En zij zullen komen en Mijn heerlijkheid zien. 19 En Ik zal een teken  
op hen aanbrengen: Ik zal uit hen die aan [het gericht] ontkomen  
zijn, [boden] zenden naar de heidenvolken, Tarsis, Pul, Lud, de  
boogschutters, [naar] Tubal, Javan, de verafgelegen kustlanden, die  
geen tijding over Mij hebben gehoord en die Mijn heerlijkheid niet  
hebben gezien. Zij zullen Mijn heerlijkheid onder de heidenvolken  
verkundigen. 20 En zij zullen al uw broeders uit alle heidenvolken  
brengen [als] graanoffer aan de HEERE, op paarden en op wagens,  
met huifkarren, op muildieren en op [snelle] kamelen, naar Mijn  
heilige berg toe, [naar] Jeruzalem, zegt de HEERE, zoals de Israëlie-  
ten het graanoffer in rein vaatwerk naar het huis van de HEERE  
brengen.*

21 *Ook zal Ik [enigen] uit hen tot priesters en Levieten aanstellen,  
zegt de HEERE.*

Bij wijze van contrast wendt de profetie zich weer tot de toekomst van Israël en de gunstige behandeling van hen door de heidenen in het vrederijk. De verklaring dat de HEERE hun werken en hun gedachten kent, vormt een overgang van de afvalligen in *vers 17* naar het verlorene volk en de manier waarop de heidenvolken hen zullen ondersteunen.

Alle volken en talen zullen vergaderd worden naar Palestina en daar zullen zij de heerlijkheid van de HEERE zien (*vers 18; zie Mt 25:31-33*).

Met dit doel zal de HEERE een teken onder hen stellen en dat voor het herstel van Zijn volk in ver afgelegen plaatsen. Wat dit teken is, wordt niet ontvouwd. Het meest voor de hand liggend is dat dit teken het teken van de Zoon des mensen is (*Mt 24:30*). Misschien kunnen we ook denken aan een bepaalde vorm van een bovennatuurlijk ingrijpen in het wereldgebeuren door de vijanden van Israël te oordelen, zoals Hij dat ook gedaan heeft door middel van de tien plagen bij de bevrijding van Zijn volk uit Egypte (*zie Ex 10:2; Ps 78:43; 105:27*). Het is een teken dat niet mis te verstaan zal zijn.

*En dan zal het teken van de Zoon des mensen verschijnen in [de] hemel; en dan zullen alle stammen van het land weeklagen en zij zullen de Zoon des mensen zien komen op de wolken van de hemel met kracht en grote heerlijkheid. (Mt 24:30)*

De HEERE maakt hier in elk geval duidelijk dat Hij de ontkomenen bij hun terugkeer als boodschappers zal uitzenden naar de volken vanwaar ze kwamen (*vers 19*). Ze zullen naar alle delen van de wereld gaan, naar volken die Zijn faam niet hebben gehoord en Zijn heerlijkheid niet hebben gezien, opdat zij Zijn heerlijkheid over de hele aarde bekendmaken. Hij stuurt Zijn boodschappers naar Tarsis in het westen, Pul en Lud in het zuiden, Tubal en Javan in het noorden, en naar de verre kustlanden, mogelijk in het oosten.

Als gevolg daarvan zullen velen van deze volken veinzend hulde brengen aan de HEERE (*Ps 66:3b; Mi 7:16-17*). De heidenvolken zullen de Israëlieten “uit alle heidenvolken brengen [als] graanoffer [of: spijsoffer] aan de HEERE” (*vers 20; vgl. Rm 15:16*). Zij zullen gebracht worden naar Zijn heilige berg Jeruzalem, precies zoals de kinderen Israëls gewend waren hun offers in reine vaten naar het huis van de HEERE te brengen. Gods volk komt uit de volken naar Jeruzalem met een grote

*Om de grootheid van Uw macht veinzen Uw vijanden dat zij zich aan U onderwerpen. (Ps 66:3b)*

*De heidenvolken zullen het zien en beschaamd worden, ondanks al hun macht.*

*Zij zullen de hand op de mond leggen, hun oren zullen doof worden.*

*Zij zullen stof likken als de slang; als kruipende [dieren] van de aarde zullen zij sidderend uit hun burchten komen, naar de HEERE, onze God.*

*Zij zullen angstig zijn en voor U bevreesd zijn. (Mi 7:16-17)*

*..., dat ik een dienaar van Christus Jezus zou zijn voor de volken, om het evangelie van God priesterlijk te bedienen, opdat de offerande van de volken welgevallig zou zijn, geheiligd door [de] Heilige Geest. (Rm 15:16)*

verscheidenheid aan vervoermiddelen, waarbij we nu ook kunnen denken aan de huidige moderne en snelle middelen van vervoer, waaronder het vliegtuig (vgl. Js 60:8).

Het volk dat komt, lijkt op rein vaatwerk. Ze zijn gereinigd van hun zonden en gebracht tot een wandel in de wegen van de HEERE. Zo zal Hij er uit hen als priesters en Levieten kunnen nemen (vers 21), zoals God Zijn volk bedoeld had bij de uittocht uit Egypte (Ex 19:6a).

*U dan, u zult voor Mij een koninkrijk van priesters en een heilig volk zijn. (Ex 19:6a)*

### **Aanbidding en afgrijzen** | verzen 22-24

- 22 *Want zoals de nieuwe hemel  
en de nieuwe aarde die Ik ga maken,  
voor Mijn aangezicht zullen blijven staan, spreekt de HEERE,  
zo zullen [ook] uw nageslacht en uw naam blijven staan.*
- 23 *En het zal geschieden dat van nieuwemaan tot nieuwemaan  
en van sabbat tot sabbat  
alle vlees zal komen  
om zich neer te buigen voor Mijn aangezicht, zegt de HEERE.*
- 24 *En zij zullen [de stad] uit gaan en zien  
de dode lichamen van de mannen die tegen Mij in opstand zijn  
gekomen;  
want hun worm zal niet sterven  
en hun vuur zal niet uitgeblust worden,  
en zij zullen voor alle vlees een afgrijzen zijn.*

Jesaja eindigt zijn profetie met een treffend contrast. Het volk Israël zal in geslacht en naam blijven bestaan, even zeker als de nieuwe hemel en de nieuwe aarde blijven bestaan, omdat het onlosmakelijk verbonden is met Christus (vers 22). Vanwege Zijn tegenwoordigheid in hun midden zal al wat leeft Hem elke nieuwe maan en elke sabbat komen aanbidden (vers 23; vgl. Zc 14:16). "Alle vlees" zijn de overgeblevenen van al de volken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt.

*Het zal geschieden dat al de overgeblevenen van alle heidenvolken die tegen Jeruzalem zijn opgerukt, van jaar tot jaar zullen opgaan om zich neer te buigen voor de Koning, de HEERE van de legermachten, en om het Loofhuttenfeest te vieren. (Zc 14:16)*



Het contrast tussen wat ze komen doen en wat ze zullen zien, is groot. Als de volken komen om God te aanbidden, zullen ze een altijddurende herinnering zien aan de vreselijke natuur en gevolgen van opstand tegen God (*vers 24*). De lichamen van de vijanden van Israël zullen gebracht worden naar een dal ten oosten van de Dode Zee, Hamon Gog, ofwel *“het Dal van de menigte van Gog”* (zie Ez 38:11-12). Het zal een monument zijn tot waarschuwing van de vijanden van God.

Het beeld van vuur dat hier gebruikt wordt, is ontleend aan het dal Hinnom, even buiten Jeruzalem. De Heer Jezus verwijst drie keer naar dit dal, waar de vuilnis uit Jeruzalem werd verbrand, om voor het eeuwige lot van iedere onboetvaardige te waarschuwen (zie Mk 9:43-47). Hij geeft het daarmee een toepassing die verder gaat dan de duizend jaar van het vrederijk en maakt het tot een beeld van de hel, *“de poel die van vuur en zwavel brandt; dit is de tweede dood”* (Op 21:8).

Toch zal zich, ondanks deze waarschuwende aanblik, een geest van ontevredenheid over de rechtvaardige en weldadige regering van de Heer Jezus van de volken meester maken. Hierdoor komen de volken aan het eind van de duizend jaar in opstand tegen Hem, als onder de toelating van God de satan uit zijn gevangenis wordt losgelaten om hen te misleiden (Op 20:7-8).

*En wanneer de duizend jaren vol-eindigd zijn, zal de satan uit zijn gevangenis worden losgelaten, en hij zal uitgaan om de naties te misleiden die aan de vier hoeken van de aarde zijn, Gog en Magog, om hen tot de oorlog te verzamelen, en hun getal is als het zand van de zee.*  
(Op 20:7-8)

Geen louter natuurlijke omstandigheden, hoe vredig en gezegend ook, kunnen een menselijk hart nieuw leven geven. Dit nieuwe leven, samen met volstrekte gehechtheid aan Christus, moet altijd zijn grondslag hebben in het geloof in de waarde van Zijn verzoeningsbloed.

## Andere publicaties

Andere boeken te bestellen bij de uitgever van dit boek of bij de christelijke boekhandel:

### Oude Testament

**Genesis, Toegelicht & toegepast 01**, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-362-7 (Paperback), 368 pag.

ISBN 978-90-5798-386-3 (E-book)

**Exodus, Toegelicht & toegepast 02**, Bijbelverklaring,

ISBN 978-90-5798-363-4 (Paperback), 320 pag.

ISBN 978-90-5798-392-4 (E-book)

**Leviticus, Toegelicht & toegepast 03**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-364-1 (Paperback), 267 pag.

ISBN 978-90-5798-393-1 (E-book)

**Numeri, Toegelicht & toegepast 04**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-365-8 (Paperback), 344 pag.

ISBN 978-90-5798-394-8 (E-book)

**Deuteronomium, Toegelicht & toegepast 05**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-366-5 (Paperback), 367 pag.

ISBN 978-90-5798-395-5 (E-book)

**Jozua, Toegelicht & toegepast 06**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-367-2 (Paperback), 223 pag.

ISBN 978-90-5798-396-2 (E-book)

**Richteren Actueel**, Bijbelverklaring

ISBN 90-74319-30-0 (Paperback), 336 pag.

ISBN 978-90-5798-420-4 (E-book)

**Ruth en Esther, Toegelicht & toegepast 08 en 17**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-431-0 (Paperback), 194 pag.

ISBN 978-90-5798-421-1 (E-book)

**1 Samuel, Toegelicht & toegepast 09**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-432-7 (Paperback), 313 pag.

ISBN 978-90-5798-422-8 (E-book)

**2 Samuel, Toegelicht & toegepast 10**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-433-4 (Paperback), 237 pag.

ISBN 978-90-5798-423-5 (E-book)

**1 Koningen, Toegelicht & toegepast 11**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-434-1 (Paperback), 249 pag.

ISBN 978-90-5798-424-2 (E-book)

**2 Koningen, Toegelicht & toegepast 12**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-435-8 (Paperback), 261 pag.

ISBN 978-90-5798-425-9 (E-book)

**1 Kronieken, Toegelicht & toegepast 13**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-454-9 (Paperback), 243 pag.

ISBN 978-90-5798-460-0 (E-book)

**2 Kronieken, Toegelicht & toegepast 14**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-455-6 (Paperback), 334 pag.

ISBN 978-90-5798-461-7 (E-book)

**Ezra en Nehemia, Toegelicht & toegepast 15 en 16**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-456-3 (Paperback), 325 pag.

ISBN 978-90-5798-462-4 (E-book)

**Jeremia 1-29, Toegelicht & toegepast 24 (I)**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-501-0 (Paperback), 312 pag.

ISBN 978-90-5798-503-4 (E-book)

**Jeremia 30-52 & Klaagliederen, Toegelicht & toegepast 24 (II) en 25**,  
Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-502-7 (Paperback), 286 pag.

ISBN 978-90-5798-504-1 (E-book)

**Daniël, Toegelicht & toegepast 27**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-5798-376-4 (Paperback), 226 pag.

ISBN 978-90-5798-384-9 (E-book)

**Hosea Actueel**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-069-4, 270 pag.

**Joël Actueel**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-070-0, 98 pag.

**Amos Actueel**, Bijbelverklaring

ISBN 978-90-6451-089-2, 98 pag.

## **Nieuwe Testament**

### **Zie, uw Koning – een toelichting op het evangelie naar Mattheüs**

(Serie 'Zie' - deel 1/5)

ISBN 978-90-5798-272-9 (Paperback), 391 pag.

ISBN 978-90-5798-387-0 (E-book)

### **Zie, Mijn Knecht – een toelichting op het evangelie naar Markus**

(Serie 'Zie' - deel 2/5)

ISBN 978-90-5798-273-6 (Paperback), 275 pag.

ISBN 978-90-5798-388-7 (E-book)

### **Zie, de Mens – een toelichting op het evangelie naar Lukas**

(Serie 'Zie' - deel 3/5)

ISBN 978-90-5798-274-3 (Paperback), 519 pag.

ISBN 978-90-5798-389-4 (E-book)

### **Zie, uw God – een toelichting op het evangelie naar Johannes**

(Serie 'Zie' - deel 4/5)

ISBN 978-90-5798-275-0 (Paperback), 426 pag.

ISBN 978-90-5798-390-0 (E-book)

### **Zie, een volk – een toelichting op Handelingen**

(Serie 'Zie' - deel 5/5)

ISBN 978-90-5798-276-7 (Paperback), 498 pag.

ISBN 978-90-5798-391-7 (E-book)

### **De brief aan de Romeinen**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 1)

ISBN 978-90-8088-677-3 (Paperback), 198 pag.

ISBN 978-90-5798-426-6 (E-book)

### **De eerste brief aan de Korinthiërs**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 2)

ISBN 978-90-6353-224-6 (Paperback), 288 pag.

ISBN 978-90-5798-427-3 (E-book)

### **De tweede brief aan de Korinthiërs**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 3)

ISBN 978-90-6353-244-4 (Paperback), 166 pag.

ISBN 978-90-5798-428-0 (E-book)

**Vrij! - De brief aan de Galaten**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 4)

ISBN 978-90-7431-941-6 (Paperback), 101 pag.

ISBN 978-90-5798-429-7 (E-book)

**De brief aan de Efeziërs**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 5)

ISBN 978-90-8088-673-5 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-430-3 (E-book)

**De brieven aan de Filippiërs en de Kolossers**

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 6)

ISBN 978-90-8088-674-2 (Paperback), 218 pag.

ISBN 978-90-5798-439-6 (E-book)

**De brieven aan de Thessalonikers**

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 7)

ISBN 978-90-8088-679-7 (Paperback), 164 pag.

ISBN 978-90-5798-440-2 (E-book)

**De brieven aan Timotheüs, Titus en Filémon**

een verklaring van Paulus' brieven speciaal voor jou (Rotsvast 8)

ISBN 978-90-7971-803-0 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-441-9 (E-book)

**De brief aan de Hebreeën**

een verklaring van Paulus' brief speciaal voor jou (Rotsvast 9)

ISBN 978-90-79718-05-4 (Paperback), 287 pag.

ISBN 978-90-5798-442-6 (E-book)

**De brieven van Jakobus en Petrus**

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 10)

ISBN 978-90-79718-07-8 (Paperback), 256 pag.

ISBN 978-90-5798-443-3 (E-book)

**De brieven van Johannes en Judas**

een verklaring van deze brieven speciaal voor jou (Rotsvast 11)

ISBN 978-90-79718-08-5 (Paperback), 160 pag.

ISBN 978-90-5798-444-0 (E-book)

### **De Openbaring**

een verklaring van dit bijbelboek speciaal voor jou (Rotsvast 12)

ISBN 978-90-79718-00-9 (Paperback), 298 pag.

ISBN 978-90-5798-445-7 (E-book)

### **Onderwerpen**

**Begraven of cremieren**, Wat zegt de Bijbel

ISBN 90-64510-80-6, 72 pag.

**Bekering en doop**

ISBN 90-808867-1-8, 60 pag.

**De christen en de wet**

ISBN 978-90-5798-351-1, 108 pag.

**Europa herleeft**, Droom of nachtmerrie?

ISBN 90-77669-05-1, 80 pag.

**Jezus, een levende relatie**, 40 pag.

Zie voor meer commentaren en publicaties van Ger de Koning de website [www.oudesparen.nl](http://www.oudesparen.nl) onder 'Publicaties Ger de Koning'.